

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА
НА
ИНТЕГРИРАНА ТЕРИТОРИАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА
СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РЕГИОН ЗА ПЛАНИРАНЕ ОТ НИВО 2 ЗА
ПЕРИОДА 2021-2027 г.

Март 2022 г.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002.0005 Бюджетна линия на сектор „Стратегическо планиране и програмиране“, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014–2020.

СЪДЪРЖАНИЕ

1	Въведение	11
1.1	Обща информация.....	11
1.2	Нормативна рамка за ЕО	12
1.3	Методически подход за изготвяне на ЕО	13
2	Визия, стратегически приоритети, специфични цели и обхват на ИТСР на СЦР.....	14
2.1	Визия на ИТСР на СЦР	14
2.2	Стратегически приоритети, специфични цели и съдържание на ИТСР на СЦР.....	15
2.3	Обхват на ИТСР на СЦР	28
2.4	Времева рамка	29
3	Връзка на ИТСР на Северен централен регион за планиране от ниво 2 с други планове и програми.....	29
3.1	Основни стратегически документи на ЕС	30
3.1.1	Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г.....	30
3.1.2	Цели за устойчиво развитие (Дневен ред 2030 г)	31
3.1.3	Пътна карта за план за действие целящ нулево замърсяване на водите, въздуха и почвата	32
3.1.4	План за действие относно кръговата икономика	33
3.1.5	Стратегията на ЕС за екологосъобразна инфраструктура	34
3.2	Национални стратегии, програми и планове.....	35
3.2.1	Национална програма за развитие: България 2030.....	35
3.2.2	Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие	36
3.2.3	Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор	37
3.2.4	Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г.....	39
3.2.5	Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018 – 2024 г).....	39

3.2.6	Планове за управление на речните басейни.....	39
3.2.7	Планове за управления на риска от наводнения.....	42
3.2.8	Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г.	43
3.2.9	Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020-2030 г.	45
3.2.10	Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.)	47
3.2.11	Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България 2013 – 2022.....	48
3.2.12	Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година с хоризонт до 2050 година.....	50
3.2.13	Национален план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028.....	51
4	Състояние на околната среда	52
4.1	Атмосферен въздух и климат.....	52
4.1.1	Климат.....	52
4.1.2	Атмосферен въздух.....	54
4.1.2.1	Съществуващо състояние на емисиите в атмосферния въздух	55
4.1.2.2	Качество на атмосферния въздух в СЦР	57
4.2	Води.....	59
4.2.1	Повърхностни води.....	59
4.2.2	Подземни води	69
4.2.3	Райони със значителен риск от наводнения (РЗПРН)	74
4.3	Почви и земеползване.....	74
4.4	Ландшафт.....	79
4.5	Биологично разнообразие.....	82
4.5.1	Флора и фауна	82
4.5.2	Защитени територии	83
4.5.3	Защитени зони.....	84
4.6	Културно-историческо наследство.....	85

4.7	Материални активи	88
4.8	Население, човешко здраве	96
4.8.1	Демографска характеристика на региона	96
4.8.2	Заболеваемост, болестност и умирания по причини	101
4.8.3	Здравеопазване	104
4.8.4	Анализ на рисковите фактори, свързани с населението и човешкото здраве, в т.ч. свързани с околната среда	106
4.8.4.1	Рискови фактори, свързани с околната и трудовата среда	106
4.8.4.2	Демографски и социални фактори	117
4.8.4.3	Рискови фактори, свързани с начина на живот	123
4.8.4.4	Предприятия/съоръжения с висок и нисък рисков потенциал	123
4.9	Отпадъци	123
5	Евентуално развитие без прилагането на ИТСП на СЦР	126
5.1	Атмосферен въздух и климат	126
5.1.1	Атмосферен въздух	126
5.1.2	Климат	126
5.2	Води	126
5.3	Почви	127
5.4	Ландшафт	127
5.5	Биологично разнообразие	127
5.6	Културно-историческо наследство	127
5.7	Материални активи	127
5.8	Население, човешко здраве	128
6	Характеристики на околната среда за територии, които може да бъдат значително засегнати	128
6.1	Ландшафти и територии от интерес за Общността	128
6.2	Ландшафти и територии с национален защитен статут	131
6.3	Зони за защита на водите	135
6.3.1	Повърхностни води	136

6.3.2	Подземни води	137
6.4	Води за рекреация	139
6.5	Зони за опазване на стопански ценни водни организми	139
6.6	Чувствителни зони	142
6.7	Уязвими зони	142
7	Съществуващи екологични проблеми	142
7.1	Атмосферен въздух и климат.....	142
7.1.1	Атмосферен въздух.....	142
7.1.2	Климат.....	143
7.2	Води.....	143
7.2.1	Повърхностни води.....	143
7.2.2	Подземни води	144
7.3	Почви.....	145
7.4	Ландшафт.....	146
7.5	Биологично разнообразие.....	147
7.6	Културно-историческо наследство.....	148
7.7	Материални активи	149
7.8	Население, човешко здраве	149
8	Цели на опазване на околната среда.....	149
8.1	Цели на опазване на околната среда на международно равнище	149
8.2	Цели на опазване на околната среда на национално равнище	155
9	Въздействия върху околната среда	166
9.1	Оценка на въздействията на ниво Стратегически приоритети и специфични цели	166
9.2	Оценка на въздействията на ниво Специфични цели, цели, дейности и мерки	174
9.2.1	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1 Провеждане на ефективна политика за привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството	174

9.2.2	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2. Изграждане на иновационна среда и мрежи за ново развитие.....	178
9.2.3	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.3. Създаване на нови качествени работни места и подобряване достъпа до заетост	181
9.2.4	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство.....	183
9.2.5	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.1. Подобряване на достъпа до образование и повишаване на образователното равнище на населението	187
9.2.6	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Инвестиране в здравна и социална инфраструктура, култура и спорт	191
9.2.7	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1. Развитие на транспортната и цифровата инфраструктура.....	197
9.2.8	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество.....	201
9.2.9	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура.....	206
9.2.10	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество	211
9.3	Обобщение на въздействията	216
9.3.1	Атмосферен въздух и климат	217
9.3.1.1	Атмосферен въздух	217
9.3.1.2	Климат	218
9.3.2	Води.....	219
9.3.3	Почви.....	221
9.3.4	Ландшафт.....	222
9.3.5	Биологично разнообразие	223
9.3.6	Културно-историческо наследство	224
9.3.7	Материални активи.....	225
9.3.8	Население, човешко здраве.....	225
9.3.8.1	Шум и вибрации	227
9.3.8.2	Предприятия/съоръжения с висок и нисък рисков потенциал	228
9.3.9	Отпадъци.....	229

9.4	Трансгранично въздействие	230
10	Мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици от ИТСП на СЦР.....	233
10.1	Мерки за отразяване в окончателния вариант на ИТСП на СЦР.....	233
10.2	Мерки за изпълнение при прилагане на ИТСП на СЦР.....	234
10.2.1	Атмосферен въздух и климат	234
10.2.1.1	Атмосферен въздух	234
10.2.1.2	Климат	235
10.2.2	Води.....	235
10.2.3	Почви.....	238
10.2.4	Ландшафт.....	238
10.2.5	Биологично разнообразие	238
10.2.6	Културно-историческо наследство	238
10.2.7	Материални активи.....	239
10.2.8	Население, човешко здраве.....	239
11	Описание на мотивите за избор на разгледаните алтернативи и на методите на извършване на екологична оценка, включително трудностите при събиране на необходимата за това информация, като технически недостатъци и липса на ноу- хау	240
12	Мерки във връзка с наблюдението по време на прилагането на ИТСП на СЦР.....	242
13	Заклучение	245
14	Приложения	246

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1. Обхват на СЦР	29
Фигура 2. Схема на климатичните области.....	53
Фигура 3. Почвена карта на СЦР	76
Фигура 4. Ландшафтно райониране (по Петров 1997г.).....	80
Фигура 5. Разпространение на видовете растения и гъби от ЧКБ.....	82
Фигура 6. Разпространение на видовете животни от ЧКБ.....	83
Фигура 7. Защитени територии по ЗЗТ	84
Фигура 8. Защитени зони по ЗБР	84

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1 - Рейтинг матрица (матрица на оценките)	14
Таблица 2 - Състояние на повърхностните водни тела, разположени на територията на Дунавски район за басейново управление и попадащи в територията на СЦР, съгласно ПУРБ на ДРБУ 2016-2021 г.	62
Таблица 3 - Състояние на подземните водни тела, разположени на територията на Дунавски район за басейново управление и попадащи в територията на СЦР, съгласно ПУРБ на ДРБУ 2016-2021г	71
Таблица 4- Основна заетост на територията по области.....	75
Таблица 5 - Раждаемост по области в Северен централен регион – 2018 г	98
Таблица 6 - Смъртност по области в Северен централен регион – 2018 г.....	99
Таблица 7 - Естествен прираст на 1000 души от населението в СЦР – 2018 г.....	100
Таблица 8 - Регистрирани инфекциозни заболявания през 2018 г. в СЦР	101
Таблица 9 - Новооткрити злокачествени заболявания в СЦР за периода 2016-2018 г. (на 100 000 жители)	103
Таблица 10 - Зони за защита на повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване в СЦР	136
Таблица 11 - Състояние на ЗЗПВ от Дунавски район, попадащи в СЦР	138
Таблица 12 - Състояние на ЗЗПВ от Черноморски район, попадащи в СЦР.....	138
Таблица 13 - Състояние на зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми в ДРБУ, попадащи в СЦР.....	139
Таблица 14 - Мерки за наблюдение и контрол по време на прилагане на ИТСП и индикатори за мониторинг на въздействията върху околната среда	242

АБРЕВИАТУРИ

Абревиатура	Дефиниция
АНКПР	Актуализирана Национална концепция за пространствено развитие
БД	Басейнова дирекция
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ЕО	Екологична оценка
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗЗВ	Зони за защита на водите
ЗЗ	Защитена зона (по смисъла на ЗБР)
ЗТ	Защитена територия (по смисъла на ЗЗТ)
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИКТ	Информационните и комуникационните технологии
ИТИ	Интегрирани териториални инвестиции
ИТСР	Интегрирана териториална стратегия за развитие
МЗ	Министерство на здравеопазването
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МСП	Малки и средни предприятия
НЕМ	Национална екологична мрежа
НДСООС	Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Р България
НИРД	Научно-изследователска и развойна дейност
НКИЗ	Национална компания "Индустриални зони" ЕАД

Абревиатура	Дефиниция
НСМСП	Националната стратегия за МСП
ПГ	Парникови газове
ПОО	Професионално образование и обучение
ПУРБ	План за управление на речните басейни
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
СЕО	Стратегическа екологична оценка
СЦР	Северен централен регион
ТГС	Трансгранично сътрудничество
ЧКБ	Червена книга на Р България

1 Въведение

1.1 Обща информация

За регионите за планиране от ниво 2 се разработват интегрирани териториални стратегии за развитие в съответствие с изискванията на Закона за регионалното развитие. Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 се приемат от Министерския съвет по предложение на министъра на регионалното развитие и благоустройството след одобрението им от съответните регионални съвети за развитие.

Настоящият документ представлява Екологична оценка по Договор №РД-02-29-233/30.12.2020г., сключен между Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ), в качеството му на Възложител, и „ЕФ СИ ДЖИ ПОВВИК“ ЕАД, в качеството му на Изпълнител, за изпълнението на обществена поръчка с предмет: „ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА И ОЦЕНКА ЗА СЪВМЕСТИМОСТТА С ПРЕДМЕТА И ЦЕЛИТЕ НА ОПАЗВАНЕ НА ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ НА ИНТЕГРИРАНИТЕ ТЕРИТОРИАЛНИ СТРАТЕГИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ ЗА ПЛАНИРАНЕ ОТ НИВО 2“. Финансирането на обществената поръчка ще се осигури в рамките на Бюджетна линия с регистрационен номер BG16RFOP001-8.002-0005 „Бюджетна линия на сектор „Стратегическо планиране и програмиране“ (СПП), Главна дирекция „Стратегическо планиране и програми за регионално развитие“ по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“. Интернет адресът на Единния информационен портал е: www.eufunds.bg/bg, а интернет адресът на ОПРР 2014-2020г. е: www.bgregion.eu.

ИТСП на Северен централен регион попада в обхвата на чл. 85, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и очертава рамка за бъдещо развитие на инвестиционни предложения, които се отнасят към позиции на Приложение № 1 и Приложение № 2 на ЗООС, предвид което, на основание чл. 2, ал. 1, т. 1 от Наредбата за ЕО, подлежи на процедура по задължителна екологична оценка (ЕО).

Стратегията ще бъде одобрена от Министерския съвет на Република България, предвид което, на основание член 4, т. 1 от Наредбата за ЕО, както и чл. 4, т. 2 от същата наредба във връзка с чл. 10, ал. 2, т. 4 от ЗООС, компетентен орган за провеждане на процедурата по ЕО е Министърът на околната среда и водите.

Регионалният съвет за развитие на Северен централен регион е органът, който ще следи за прилагането на стратегията.

Процедурата по ЕО се съвместява изцяло с действащите процедури за изготвяне и одобряване на ИТСП. Екологичната оценка на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион за планиране от ниво 2 за периода 2021 - 2027 г. се извършва едновременно с изготвянето ѝ. Съгласно чл.19а от Наредбата за ЕО е изготвено Задание за определяне на обхвата и съдържанието на ДЕО. Заданието е предоставено за консултации съгласно чл. 19а от Наредбата за ЕО на всички заинтересовани страни, определени в схемата за провеждане на консултации. Получените в резултат на консултациите по Заданието становища са съобразени при изготвяне на настоящия доклад за екологична оценка на ИТСП на СЦР 2021-2027 г.

1.2 Нормативна рамка за ЕО

Съгласно писмо изх. № 14 /01.06.2020 г. на Компетентния орган (МОСВ), ИТСП на Северен централен регион попада в обхвата на чл. 85, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и на основание чл. 2, ал. 1, т. 1 от Наредбата за ЕО, подлежи на процедура по екологична оценка (ЕО). Съгласно чл. 82, ал. 1 от ЗООС процедурата по ЕО се съвместява изцяло с действащите процедури по изготвяне на планове/измененията на планове и завършва преди тяхното одобряване.

ЕО се разработва в съответствие с разпоредбите на Директива 2001/42/ЕО,¹ транспонирана в националното законодателство с Наредбата за условията и реда на извършване на екологична оценка на планове и програми (Наредба за ЕО, приета с ПМС № 139 от 24.06.2004 г.).

В допълнение, ЕО се съобразява със следните документи:

- Практически наръчник на ЕК по прилагане на Директива 2001/42/ЕО относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда;
- Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна;
- Директива 79/409/ЕИО за опазване на дивите птици, кодифицирана с Директива 2009/147/ЕО;
- Оценка на планове и проекти, съществено засягащи зони от Натура 2000 – Методическо ръководство по разпоредбите на чл. 6 (3) и (4) на Директивата за местообитанията 92/43/ЕИО;
- Ръководство за екологична оценка на планове и програми в България, 2002 г., разработено от консорциум с участието на ПОВВИК ООС със съдействието и под редакцията на Министерство на околната среда и водите, България;

Списъкът с ключови документи, свързани с процеса по изготвяне на ЕО, е представен в следващото каре.

Каре 1: Ключова нормативна рамка

---

¹ Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 г. относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда.

Законова рамка на България и съответните документи, свързани с процеса по ЕО

- Закон за опазване на околната среда (ЗООС) – обн. ДВ, бр. 91/2002 г.;
- Закон за биологичното разнообразие (ЗБР) – обн. ДВ, бр. 77 /2002 г.;
- Закон за водите – обн. ДВ, бр. 67/1999 г.;
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (Наредба за ЕО), приета с ПМС № 139 от 24.06.2004 г., обн. ДВ, бр. 57/2004 г.;
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони (Наредба за ОС) – обн. ДВ, бр. 73 /2007 г.;
- Закон за защитените територии - обн. ДВ. бр.133/ 1998г.;
- Закон за лечебните растения - обн. ДВ. бр.29/2000г,

1.3 Методически подход за изготвяне на ЕО

В съответствие с член 5(4) от Директива 2001/42/ЕО е извършен процес на определяне на обхвата на екологичната оценка, за да се вземе решение относно обхвата и нивото на подробност на информацията, която трябва да бъде включена в Доклада за ЕО. Съответно е разработено и съгласувано със съответните органи проекто-задание за обхват и съдържание на ЕО. Получените бележки и предложения са включени в актуализираното (окончателно) задание и са взети предвид при изготвянето на доклада за ЕО.

Методите и техниките, предвидени за оценка на околната среда и за изготвяне на доклада за екологична оценка, са тези, посочени в насоките и ръководствата, изброени в предходния раздел, и по-специално в следните документи:

- Практически наръчник на ЕК по прилагане на Директива 2001/42/ЕО относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда;
- Ръководство за екологична оценка на планове и програми в България, 2002 г., разработено от консорциум с участието на „ПОВВИК-ООС“ ООД със съдействието и под редакцията на Министерство на околната среда и водите, България.
- Указания на МОСВ в отговор на уведомление и в резултат от консултации по заданието за обхват на ЕО.

За да се позволи идентификация на взаимодействията между ИТСП на Северен централен регион и околната среда, ЕО включва преглед на съществуващото състояние на компонентите и факторите на околната среда и ги оценява спрямо Стратегическите приоритети и специфичните цели на ИТСП, както и съответните дейности и мерки, предвидени по тях.

Докладът за ЕО анализира и оценява вероятните значителни въздействия върху околната

среда, включително вторични, кумулативни, синергични/едновременни, краткосрочни, средносрочни и дългосрочни, постоянни и временни, положителни и отрицателни въздействия от прилагането на ИТСП на СЦР, които са разгледани по отделни компоненти (биоразнообразие, почви, води, въздух и др.)

За подобряване на екологичното качество на ИТСП на СЦР, въз основа на анализ са дадени препоръки за смекчаване на въздействието на ИТСП на СЦР, включително мерки за предотвратяване, намаляване или компенсиране на неблагоприятните въздействия.

Оценката на положителните и отрицателните въздействия на заложените в ИТСП на СЦР Специфични приоритети, цели и дейности се обобщава в **рейтинг матрица**, като се използват следните обозначения:

Таблица 1 - Рейтинг матрица (матрица на оценките)

+	Очаквано положително въздействие
0/+	Клони към резултат от положително въздействие
/	Очаква се незначително или никакво въздействие
0	Като цяло се очаква нулево резултатно въздействие, тъй като положителните и отрицателните въздействия взаимно се компенсират
0/-	Клони към резултат от отрицателно въздействие
-	Очаквано отрицателно въздействие
=	Очаква се въздействие, но поради недостатъчни данни оценката на въздействието е невъзможна

В допълнение към тази матрица се извършва качествено описание на възможните положителни или отрицателни въздействия в резултат от Стратегическите приоритети, специфичните цели, целите, мерките и дейностите, заложи в ИТСП на СЦР, както и предложените смекчаващи мерки. Като част от ЕО са предложени и мерки във връзка с наблюдението по време на прилагането на ИТСП на СЦР.

2 Визия, стратегически приоритети, специфични цели и обхват на ИТСП на СЦР

2.1 Визия на ИТСП на СЦР

Приетата визия, която определя рамката за реализация на Интегрираната териториална стратегия за развитие (ИТСП) на Северен централен регион, поради своя дългосрочен характер остава непроменена от заложената визия в Регионалния план за развитие 2014-2020 г. и е следната:

СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РЕГИОН - бързо и устойчиво развиващ се европейски регион, интегрална част от Дунавското пространство, където младите хора виждат своето

бъдеще и личностна реализация.

2.2 Стратегически приоритети, специфични цели и съдържание на ИТСР на СЦР

ИТСР на Северен централен регион, включва 3 основни приоритета за развитие на региона към които са формулирани специфични цели, както следва:

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: Постигане на икономически подем и трансформация - Ключовите дейности в този приоритет са подкрепа за нови инвестиции с повишена ефективност, установяване на иновационния подход във всички сектори на икономиката, подобряване на инвестиционната среда и привличане на стратегически инвеститори, адаптиране на националната и регионалната политика към нуждите и специфичните регионални условия за МСП и създаване на мрежи и инфраструктури, базирани на иновации и технологии, насърчаване на мерките за енергийна ефективност в предприятията и за преход към кръгова икономика, поддържане на ефективен регионален и местен пазар на труда.

Посочените действия са обединени за изпълнението на следните специфични цели:

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1. Провеждане на ефективна политика за привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството

За осъществяването на политиката ще съдейства изпълнението на следните дейности:

- създаване на условия за ускорено изграждане на модерна индустриална инфраструктура с оглед преодоляване на идентифицираните териториални дисбаланси, привличане на инвестиции и устойчиво икономическо развитие на СЦР и съставлящите го области и общини;
- насърчаване на предприемачеството в СЦР и подкрепа за създаване на нови МСП чрез изграждане и развитие на елементи от предприемаческата екосистема (бизнес инкубатори, споделени пространства, технологични паркове и други) и подкрепа за различните подгрупи предприемачество и съществуващи клъстери;
- подкрепа на МСП в региона в съответствие с регионалните приоритетни икономически дейности, идентифицирани и изведени в Националната стратегия за МСП 2021-2027 г.;
- подкрепа за развитие на технологичното предприемачество;
- подобряване на инфраструктурата за нуждите на икономическите субекти в градските и селските региони;
- изграждане на транспортно-логистични и мултимодални хъбове, оборудвани с модерна инфраструктура;
- генериране на ново индустриално развитие в определени пространствени

структури на СЦР чрез изграждане на индустриални зони. Подкрепата за изграждане на нови или развитие на съществуващи индустриални зони ще бъде изпълнявана чрез подхода за интегрирани териториални инвестиции (ИТИ).

Проекти, които ще се реализират през този период, са:

- изграждане на нова индустриална зона между Габрово и Севлиево;
- реализиране на проект "Нов логистичен коридор на България: Азия - Варна - Шумен - Разград - Русе - Централна и източна Европа" - EU Gateway. Официално е декларирана подкрепа на проекта от следните областни администрации: Варна, Добрич, Шумен, Разград, Русе, от общините Варна, Русе, Шумен, Добрич, Девня, Аксаково и Белослав и от пристанище Варна;
- изграждане и новата индустриална зона в община Горна Оряховица;
- изграждане на "Дунавски индустриален технологичен парк - Свищов" ЕАД;
- модернизация на пристанище Свищов като елемент на разширената TEN-T мрежа, включително пристанищната и довеждащата инфраструктура.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2. Изграждане на иновационна среда и мрежи за ново развитие;

Като важен двигател на бъдещия растеж в страната и региона са определени научните изследвания, технологиите и иновациите. Специален фокус на интервенциите за укрепване на иновационния потенциал е създаването на ключова и уникална научна инфраструктура в СЦР, като например Център за компетентност "Квантова комуникация, интелигентни системи за сигурност и управление на риска", като едновременно с това ще продължи разработването и въвеждането на иновативни продукти, процеси и бизнес модели, целящи повишаване на ресурсната ефективност на икономиката и прехода към кръгова икономика.

Планираните мерки, които ще бъдат подкрепени, включват:

- стимулиране на сътрудничеството между университетите, научните организации, публичния и частния сектор от региона и извън него;
- създаване и развитие на центрове за върхови постижения, центрове за компетентност, регионални и местни лаборатории за технологични изпитвания и др. като ключови елементи на научната инфраструктура на Република България;
- стимулиране на иновационната активност на предприятията в приоритетните за СЦР тематични области на интелигентната специализация съгласно Стратегията за интелигентна специализация 2021-2027 г.;
- усвояване на технологии, подобряващи ресурсната ефективност на икономиката;

- стимулиране на сътрудничеството между научните организации, публичния и частния сектор от региона и извън него и развитие на центрове за трансфер на технологии;
- насърчаване на фирми, реализиращи производствени модели в подкрепа на кръговата икономика. Участие с проекти за развитието на Индустрия 4.0 в нов фонд за финансиране на български проекти в областта на Индустрия 4.0 и изкуствения интелект, както и в програми на ЕС, каквито вече съществуват в Техническият университет в Габрово.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.3. Създаване на нови качествени работни места и подобряване достъпа до заетост.

Повишаването на ефективността на регионалния и местните пазари на труда с фокус върху разкриване на нови качествени работни места ще бъде основен акцент на националната и регионалната политика.

Мерките следва да осигурят интеграцията на политиките за развитие на уменията с политиките за регионално икономическо развитие. Необходими са местни партньорства между бизнеса и съответните фактори в сферата на икономическото развитие, образованието и заетостта с цел да се гарантира, че политиките за развитие на уменията се осмислят в контекста на по-широкото икономическо развитие. Подобни партньорства и проекти ще бъдат реализирани и чрез подхода на интегрираните териториални инвестиции (ИТИ).

Основа за постигане на тези изисквания е добре развитата система от училища и мрежа от академични центрове - пет университета (Русенски университет "Ангел Кънчев", Великотърновски университет "Св. св. Кирил и Методий", Национален военен университет "Васил Левски" - гр. Велико Търново, Стопанска академия "Д. А. Ценов" - гр. Свищов, Технически университет Габрово) и редица филиали на висши учебни заведения, както и професионални училища.

Планира се прилагането на следните мерки:

- насочване на образованието и обучението към изграждане на умения и компетентности в съответствие с регионалния пазар на труда;
- осигуряване на обучение за придобиване на ключови умения и квалификация от безработни лица и повишаване на тяхната пригодност за заетост;
- повишаване на квалификацията и преквалификация на заети лица в контекста на регионалните и местните потребности от квалификация на работната сила;
- мерки за подобряване на услугите по активиране, помощ при търсенето на работа, съответствие между търсене и предлагане, индивидуализирани услуги за нискоквалифицираната работна ръка;

- подпомагане на МСП за запазване на работните места в общини с безработица, превишаваща средната за страната и региона.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство

Като важен приоритет на ИТС на СЦР се утвърждава по-нататъшното развитие на туризма като конкурентоспособен и регионално утвърден сектор, който в същото време защитава устойчивото използване и опазването на ресурсите.

Мерките за развитие на туризма в СЦР включват:

- експониране на културното наследство на територията на СЦР като предпоставка за развитие на културния туризъм, за който в региона има уникални предпоставки. Включване на културното наследство в регионални туристически продукти и популяризирането им в европейски и световен план;
- възстановяване, реставрация, консервация, въвеждане на съвременни форми на експониране на паметниците на културното наследство;
- свързване на съществуващите 169 рекреационни зони и ландшафти чрез културни и туристически маршрути;
- изграждане на екотуристическа инфраструктура, свързана с експониране и популяризиране на биологичното разнообразие;
- стимулиране на туризма по река Дунав;
- развитие на богатия на ресурси Старопланински регион;
- подкрепа на инициативи за създаване на регионални туристически продукти в областта на културния, винарския, селския туризъм;
- изграждане на инфраструктурата, обслужваща туризма в региона;
- технологично модернизиране, атрактивно и изчерпателно представяне на туризма в Интернет и предлагане в дигитална среда чрез набор от електронни услуги.

Селското стопанство е другият структуроопределящ сектор в Северен централен регион, базиращ се на специфичните регионални потенциали. Заложените в приоритета мерки имат задачата да осигурят устойчиво селско стопанство с по-висока добавена стойност и по-добри биологични качества, модернизиране и разширяване на напоителните полета; използване на достиженията на приложната селскостопанска наука.

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2: Развитие на човешкия потенциал и постигане на социален растеж - Фокусът на втория приоритет на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион е поставен върху развитието на човешкия ресурс като най-важен за жизнеността и просперитета на региона.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.1. Подобряване на достъпа до образование и повишаване на образователното равнище на населението

Националната програма за развитие "България 2030" предвижда цялостно модернизиране на образователната система на всички нива, което ще благоприятства за пълноценната професионална и лична реализация.

Като ключови мерки в СЦР се определят:

- осигуряването на равен достъп до качествено образование на всички нива на задължителното образование (предучилищно, основно и средно), със засилен акцент върху развитието в ранна детска възраст;
- реализиране на интегрираните политики за осигуряване правото на всяко дете на качествено образование и за превенция на отпадането от училище, с фокус върху децата и учениците от уязвимите групи, както и на политики и мерки, насочени към нарастване на дела на завършилите средно образование и насърчаване на участието на младите хора във формално и неформално образование и обучение;
- повишаването приложимостта на училищното образование за постигане на професионална реализация чрез разширяването на географския обхват на дуалното и професионалното образование и обучение и увеличаване на възможностите за осъществяването му по различни професии, съобразени с потребностите на бизнеса на регионално и местно ниво;
- програми за ограмотяване, основно сред ромското население и други уязвими групи, за придобиване на по-висока степен на образование, реализирани главно от училищата;
- подпомагане на общините за реализиране на дейности за образователна десегрегация;
- разработване на програми за привличане и задържане на децата в училище съобразно специфичните местни условия по модела на Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст;
- разработване и прилагане на политики и мерки за развитие на професионалното обучение в работна среда, включително чрез организиране на стажове в предприятия по време и след завършване на обучение;
- приобщаващо образование на децата и учениците със специални образователни потребности;
- реинтегриране в образователната система на младежи до 18 години, отпаднали от училище;

- осигуряване на достъп до формите на учене през целия живот;
- изграждане на партньорски мрежи между средните и висшите училища, научните организации, бизнеса и местната власт, включително за създаване на учещи региони;
- въвеждане на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование
- Чрез подхода на Интегрирани териториални инвестиции се планира да бъдат изпълнени и следните групи дейности:
- подкрепа на професионалното образование и обучение на регионално ниво;
- развитие на дуалната система на обучение;
- ограмотяване на възрастни;
- валидиране на знания, умения и компетентности

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Инвестиране в здравна и социална инфраструктура, култура и спорт;

Основен фактор за определяне качеството на живот в даден регион е възможността жителите му да получават качествени социални, здравни, културни и други обществени услуги. За тази цел се предвиждат инвестиции както във физическите параметри на заведенията, в които се предлагат тези услуги (сгради, оборудване и т.н.), така и за подобряване на количеството и качеството на предлаганите в СЦР услуги.

ЦЕЛ 2.2.1. Подобряване на здравната инфраструктура и социалните услуги

Грижите за здравето на населението са насочени към осигуряване на равен достъп до качествени, устойчиви и достъпни медицински услуги чрез развитие на инфраструктурата и създаване на възможности за комплексно медицинско обслужване, което ще осигури максимално използване на болничния капацитет.

Ключови ще бъдат мерките за подобряване достъпа на населението до първична, специализирана и болнична помощ, създаване на мобилни екипи, подобряване на материално-техническата база на държавните болници в областните градове, оборудване на площадки за кацане на хеликоптери и осигуряване на бърз достъп до болнично заведение, прилагане на мерки за намаляване на основни рискови фактори за здравето и за подобряване профилактиката на болестите, особено в отдалечените и труднодостъпни райони.

ЦЕЛ 2.2.2. Предоставяне на социални услуги. Предотвратяване на рисковете от социално изключване

Деинституционализацията на грижата за деца и възрастни хора също ще бъде обект на целенасочени усилия, както и предоставянето на услуги в домашна среда, в специализирана среда, услуги, които се предоставят мобилно, включително изграждане на необходимата инфраструктура и доставка на оборудване.

Предвижда се през периода 2021-2027 г. да се реализират мерки за създаване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа за лица с увреждания, както и на съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за лица с увреждания.

Подкрепата по линия на кохезионната политика на ЕС ще бъде насочена и към подпомагане на активното социално включване и интегриране на групите със специални нужди и ромското население.

В областта на социалното включване са идентифицирани следните мерки:

- разработване на мерки за активно приобщаване за подобряване на пригодността за заетост на уязвимите групи чрез интегрирани мерки и взаимодействие в сферата на образованието, здравеопазването, заетостта и социалните услуги;
- подкрепа за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение чрез строителство, реконструкция, ремонт и разширение на социални жилища, в които да бъдат настанени представители на целевата група;
- осигуряване на достъпна среда - физическа, институционална и информационна и достъпен транспорт.

ЦЕЛ 2.2.3. Развитие на културата и спорта

Планираните мерки включват:

- подобряване на достъпа до изкуство и повишаване на културата на населението;
- поддържане и обогатяване на културната инфраструктура;
- модернизиране, реконструкция и изграждане на нова база за масов спорт;
- изготвяне и реализиране на програми за развитие на детско-юношеския и ученическият спорт;
- поддържане на открити и закрити спортни площи.

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност - Подобряването на териториалното сближаване и на качеството на управление на териториално ориентираните политики изисква регионалната политика да бъде фокусирана върху подкрепа на региони, изправени пред трудности, средни градове,

които са в процес на загуба на своите социални и икономически функции, слаборазвити и селски общини, силно отдалечени от централните места в региона и страната, като и подкрепа за мерки, свързани с реструктурирането и адаптирането им. Местната транспортна инфраструктура е основен фактор, способстващ за разпространението на процесите на развитие между градовете и постигане на териториална свързаност.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1. Развитие на транспортната и цифровата инфраструктура;

Инвестициите в транспортна инфраструктура ще бъдат подкрепени паралелно с инвестициите в цифрова инфраструктурата.

Реализираните дейности са насочени към развитието на главните и второстепенните транспортни оси за постигане на модел "решетка", съдействащ за укрепване на функциите на вече изявените урбанизационни центрове, за разширяване на полетата им на влияние и за подобряване на достъпа до пазара на труда и социални услуги в СЦР.

Ще се създадат условия и за оползотворяване потенциала на река Дунав - транспортен, икономически, енергиен, туристически и воден ресурс.

ЦЕЛ 3.1.1. Подобряване на транспортна инфраструктура

Основен акцент в развитието на транспортната инфраструктура в региона ще бъде доизграждането на транспортните коридори, в т.ч.:

- доизграждане на автомагистрала "Хемус";
- изграждане на магистрала Русе - Велико Търново;
- изграждане на тунел под връх Шипка, със стартирала процедура и очаквани ресурси от ОП "Транспортна свързаност" 2021-2027;
- изграждане на скоростен път Русе - Варна и рехабилитация на дублиращата жп линия;
- реконструкция и модернизация на първокласен път Силистра - Шумен;
- модернизация и рехабилитация на жп участък "Мездра-Горна Оряховица";
- модернизация на жп възел Горна Оряховица;
- възстановяване на проектните параметри на железопътния участък Горна Оряховица - Каспичан;
- изграждане на нови мостове над река Дунав (опционално между град Свищов и град Зимнич; град Русе и град Гюргево; гр. Силистра и гр. Кълъраш);
- модернизация на пристанище Силистра като елемент на разширената TEN-T мрежа;

- модернизация на пристанище Свищов като елемент на разширената TEN-T мрежа, включително пристанищната и довеждащата инфраструктура;
- възобновяване дейността на Фериботен комплекс Силистра и създаване на фериботна линия до Украйна;
- създаване на фериботна линия Тутракан (България) - Олтеница (Румъния);
- развитие на мултимодален транспорт и логистични центрове;
- разработване на летищата в град Горна Оряховица и в Щръклево;
- изграждане на Дунавски панорамен път в частта му между Русе и Свищов и на Дунавска велоалея - част от Трансевропейската велоалея по дължината на р. Дунав.

Подобряването на свързващата инфраструктура с регионална значимост се фокусира върху ограничаването на вътрешнорегионалните различия и предоставянето на равен достъп до услуги. Това е свързано основно с рехабилитация на второкласната и третокласната пътна мрежа и общинската пътна мрежа

ЦЕЛ 3.1.2. Развитие на цифровата инфраструктура

За постигането на "цифров растеж" и предотвратяване на рисковете от задълбочаване на регионалните дисбаланси по отношение на широколентовото покритие, което може да увеличи другите неравенства, в СЦР ще получат развитие мрежите за достъп до високоскоростен и свръх-високоскоростен интернет, както и за развитие на информационните и комуникационните технологии (ИКТ) и онлайн услугите.

Особен акцент ще бъде изграждането на необходимата инфраструктура и предоставянето на достъп до ИКТ в периферните селски региони в СЦР. По този начин ще бъде подобрен достъпът до значителна част от административните услуги и услугите в здравеопазването, образованието, културата и т.н.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество

Ще се насърчават възможности за реализиране на полицентрично териториално развитие, с подчертана роля на градовете и агломерационните формирования, както и за укрепване на връзките между селските и градските региони, посочени в Актуализираната Националната концепция за пространствено развитие (АНКПР). АНКПР формулира следните цели:

- Нарастване на ролята на градовете от 2-ро йерархично ниво като двигатели на регионалното развитие, които същевременно укрепват териториалното сближаване и увеличават конкурентоспособността на страната и

контрабалансира развитието на столицата.

- Поддържане на широка мрежа от градове от 3-то ниво чрез създаване на условия за разпространение на факторите за развитие, подкрепа за тяхното интегрирано развитие и синхронизиране на секторните политики.
- Формиране и следване на национална политика за малките градове в периферни селски територии като доставчици на основни услуги за селските региони и подкрепа за тяхното интегрирано развитие и по-пълно използване потенциала на територията.

ЦЕЛ 3.2.1. Интегрирано развитие на градовете от второ и трето ниво и подобряване качеството на тяхната среда и агломериращи функции

Равнището на икономическо развитие на страната до голяма степен зависи от представянето и местоположението на големите градски центрове с техните функционални зони. Те са двигателът, стимулиращ развитието на региона и страната, и повишаването на тяхната конкурентоспособност е основополагащо за икономическия и социалния растеж.

В подкрепа на избрания полицентричен модел за развитие, съгласно АНКПР освен Русе като голям град от 2-ро ниво в СЦР специално стимулиране заслужава и град Велико Търново, който показва възможности и тенденции да премине от 3 -то към 2-ро йерархично ниво.

За другите градове - центрове с регионално значение в територията на областите, каквито са Габрово, Разград, Силистра и Свищов, действията трябва да се насочат към стимулиране на ускореното развитие. развитието на тези градове и разширяването на тяхната агломерационна зона ще изиграе ролята на стимулатори на вътрешнорегионалното развитие и ще окаже благотворно влияние на околната изостанала селска територия.

Една от важните цели в развитието на тези градове е да се развива капацитетът им за регионално въздействие чрез интегриране на околната територия и постигане на икономическо, социално и пространствено активизиране и сближаване.

Освен дейностите в подкрепа за изграждане на конкурентна и динамична икономическа база на тези градове, в тях ще се стимулира изграждане на зелена градска инфраструктура като обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради, обновяване на квартали/специфични територии от градовете с неблагоприятни социално-икономически характеристики, мерки за повишаване на сигурността в градските обществени пространства, подкрепа за осигуряването на модерни и достъпни общински жилища за настаняване на групите в неравностойно положение, мерки за енергийна ефективност и др.

От съществено значение ще бъде изпълнението на мерки за устойчива градска мобилност, в т.ч. инфраструктурни мерки, мерки за управление на трафика, за насърчаване на алтернативен и по-екологичен транспорт (велосипеди, електромобилност и т.н.), за пътна безопасност.

ЦЕЛ 3.2.2. Развитие на градовете от четвърто и пето ниво

В допълнение към подкрепата за големите градски центрове и техните функционални зони ще се засили капацитетът за усвояване и разпространение на процесите на развитие на градовете от четвърто ниво с техния потенциал за териториална специализация. С оглед постигане на балансирано устойчиво развитие на територията на Северен централен регион е подходящо чрез инструментите на политиката за регионално развитие да бъдат подкрепени и някои градове в селските региони, които се явяват центрове за предоставяне на публични и бизнес услуги за населението, обитаващо по-малките населени места в селските региони. Такива в СЦР са Павликени, Елена, Трявна, Тутракан и Исперих. Чрез укрепването и разширяването на икономическите, социалните и административните функции на тези градове ще се въздейства за стабилизиране на демографските процеси и ще се ограничи обезлюдяването на малките населени места.

Развитието на тези градове и други градове с местно значение, които имат потенциал да привлекат неземеделски инвестиции или да използват селскостопанския потенциал на околните региони (като пазар и място за преработка на селскостопански продукти), стимулира развитието на околните населени места. В тези общини са необходими мерки за подпомагане изоставането в социално-икономическото развитие и жизнения стандарт.

По-малките икономически центрове и техните връзки с големите центрове на икономическа дейност ще се подкрепят чрез проекти, реализирани чрез подхода на интегрираните териториални инвестиции (ИТИ).

Разпространението на процесите на развитие ще включва:

- разширяване и модернизиране на инфраструктурата, преди всичко транспортна. Местната транспортна инфраструктура е основният фактор, способстващ за разпространението на процесите на развитие между градовете и техните околни региони;
- развитие и обновяване на урбанизираната средата в малките градове и селата;
- подобряване и разнообразяване на предлагането на основни социални услуги като условие за намаляване на обезлюдяването в селските региони и постигане на по-високо качество на живот в тях;
- осигуряване на достъп до ИКТ, разширяване на достъпа до Интернет;
- диверсификация на икономиката в по-малките населени места.

Освен чрез тези дейности, процесите на развитие в проблемните области ще бъдат подкрепени предимно чрез увеличаване на капацитета им за усвояване на факторите на растеж (капитал, квалифицирана работна ръка, знания, иновации).

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура

Мерките за опазване на околната среда ще включват:

- поддържане и ремонт на съществуващите водоеми и изграждане на нови;
- извършване на оценка на нивото на течовете по водоснабдителната система и изготвяне на план с действия за намаляване на течовете и минимизиране на загубите по водопреносната и водоснабдителната мрежи чрез рехабилитация на водопреносна и водопроводна инфраструктура;
- дейности за пречистване на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, и осигуряване на питейното водоснабдяване;
- изграждане на нови канализационни системи, в т.ч. селищни пречиствателни станции за отпадъчни води, и постигане на съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство;
- реконструкция и модернизация на съществуващи канализационни системи, в т.ч. селищни пречиствателни станции за отпадъчни води.

Ще продължи изпълнението на мерките и дейностите по оптимизация на системата за управление на отпадъците.

Ще се оптимизира събирането и третирането на отпадъци и ще бъдат внедрени съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на биоразградимите отпадъци с цел повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на повторната употреба. Ще продължи приоритетно рекултивацията на депата за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания.

Ще се предприемат действия, насочени към изпълнение на пакета "Кръгова икономика", с цел превръщане на отпадъците в ресурси.

Предвижда се подкрепа за мерки, адресиращи източници на замърсяване на въздуха. Фокусът на интервенциите ще бъде към общините с нарушено качество на въздуха.

В съответствие със специфичната цел на политиката за сближаване на ЕС за засилване на биоразнообразието, "зелената" инфраструктура в градската среда, както и за намаляване на замърсяването, се предвиждат мерки, свързани с развитие на мрежата Натура 2000, подобряване на екосистемите и екосистемните услуги. Като приложими мерки за интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) в СЦР могат да се

идентифицират конзервационни мерки, фокусирани върху видове и местообитания в неблагоприятно-незадоволително и неблагоприятно-лошо природозащитно състояние.

По отношение на енергийна ефективност на общините ще продължат усилията по въвеждане на различни енергоспестяващи мерки в областта на сградния фонд, заедно с енергоспестяващи мерки за получаване на енергия от ВИ, които са водещи и по отношение спестяванията на парникови емисии.

Мерките по тази специфична цел могат да бъдат изпълнявани на териториално ниво чрез подхода за интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) в СЦР.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество.

Като ключови тематични области за трансгранично развитие съгласно АНКПР ще се развиват съвместните действия в областта на транспортната свързаност и достъпността, екологията, опазването на биоразнообразието, устойчивия туризъм, насърчаването на икономическото развитие и конкурентоспособността на МСП, адаптацията и смекчаването на последствията от изменението на климата.

Като важна тема на транснационално и трансгранично сътрудничество се очертава приобщаването на българските крайдунавски общини и области в обобщоевропейския Дунавски район и развитието на трансгранични партньорства и еврорегиони за интегрирано управление на басейна на реката, опазване на водите, почвите и биоразнообразието и стимулиране на икономическото развитие, устойчивия туризъм и културния обмен.

Местните специфики, анализираният опит и добри практики, както и дефинираните в АНКПР потенциали и пречки за развитие са отправна точка за мерките в трансграничното сътрудничество с очакван най-осезаем положителен ефект от регионална гледна точка:

- използване на съвместни териториални инструменти, съобразени с контекста в трансграничния район, с оглед справяне с конкретни ситуации;
- насърчаване на икономическото развитие и конкурентоспособността на МСП чрез включването им като краен получател на помощ по програмите за ТГС;
- инвестиране в общи продукти и услуги, свързани с историческото, природното и културното наследство, със силен акцент върху създаването на заетост за малките и семейните предприятия;
- развитие на алтернативни форми на туризъм с по-висока добавена стойност за социално-икономическото и териториалното развитие на региона. Съвместните инициативи в тази връзка могат да бъдат реализирани и чрез инструменти за интегрирано териториално развитие, основани на съвместни стратегии за териториално развитие;

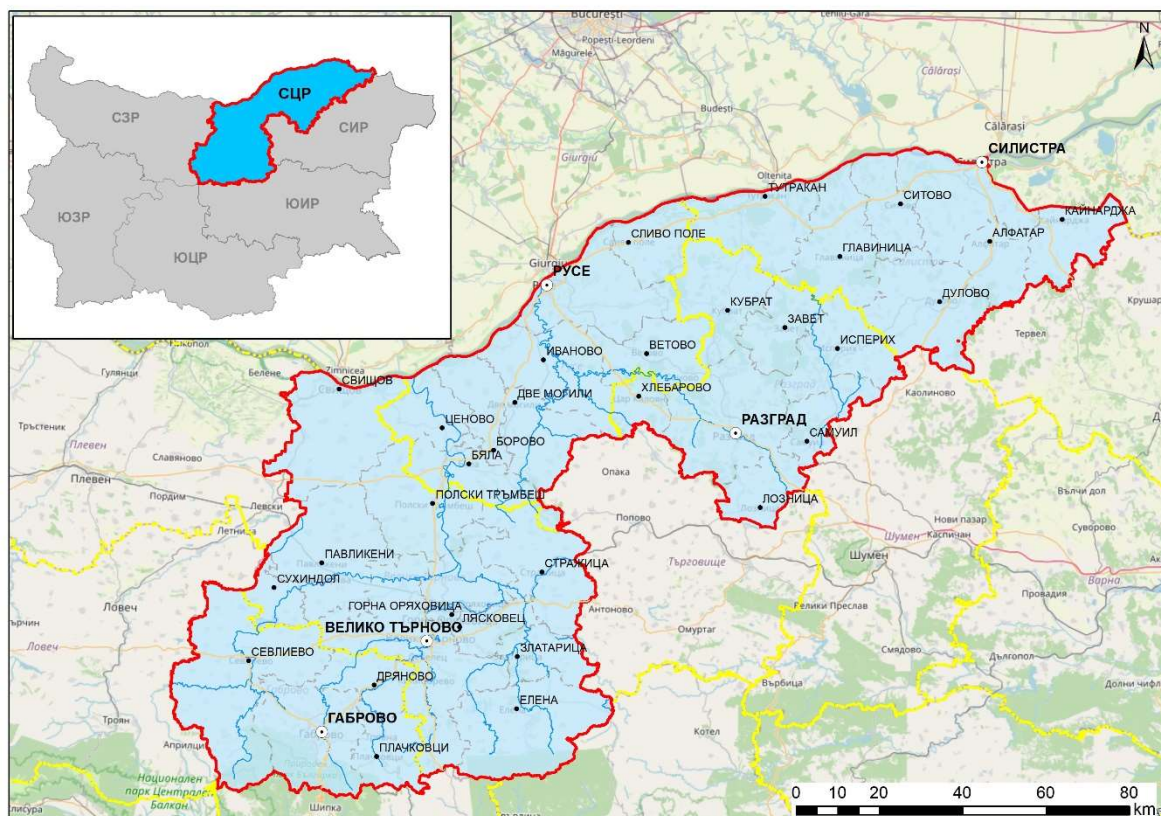
- инвестиране в образование, повишаване на квалификацията и обмен на студенти (ако е приложимо);
- инвестиране в съвместни дейности, насочени към адаптация и смекчаване на изменението на климата, със силен акцент върху устойчиви и екологични мерки;
- разработване на съвместни политики, протоколи, процедури и подходи за предотвратяване на риска и бързо реагиране на потенциални извънредни ситуации;
- изпълнение на съвместни мерки, касаещи прехода към кръгова икономика, чрез пилотни дейности и инвестиции в МСП, обучение и въвеждане на добри практики и др.;
- съвместни мерки за предотвратяване замърсяването на въздуха чрез по-ефективно използване на ресурсите;
- подобряване на транспортната свързаност и достъпността, повишаване на трансграничната мобилност и разкриване на потенциала на река Дунав като основен транспортен коридор, в т.ч. проучване, проектиране и изграждане на нови/реконструкция на съществуващи мостови и пристанищни съоръжения по река Дунав с цел подобряване свързаността в региона;
- изпълнение на съвместни мерки за стимулиране на заетостта чрез подкрепа за подходящи учебни дейности и активно включване на уязвимите групи;
- използване на опростени финансови инструменти с възможен компонент на безвъзмездна финансова помощ.

2.3 Обхват на ИТСП на СЦР

Северният централен регион обхваща областите Габрово, Велико Търново, Русе, Разград и Силистра с общо 36 общини.

Територията на региона обхваща централната и източната половина на Дунавската равнина и Предбалкана, северната част от Централна Стара планина, както и западната част от Добруджа. Общата площ на региона е 14 668,0 km², което представлява 13,2 % от територията на страната, като земеделските територии са 68,7 %, горските - 23,6 %, а урбанизираните - 5,1 %.

На Фигура 1 е показана обща схема на Северен централен регион.

Фигура 1. Обхват на СЦР

Характеристиките на територията в обхвата на ИТСП на Северен централен регион за планиране от ниво 2 са представени в Раздел 4 от настоящия доклад.

2.4 Времева рамка

Разглежданият период от време, за който ще бъдат оценявани положителни и отрицателни въздействия, е периодът от 2021 до 2027 г, за който ИТСП на Северен централен регион за планиране от ниво 2 определя общата политическа, пространствена, икономическа и тематична рамка за развитието на региона, и в който период ще се осъществяват предвидените по Стратегията дейности.

3 Връзка на ИТСП на Северен централен регион за планиране от ниво 2 с други планове и програми

Определянето на взаимовръзките между съотнесените стратегически документи и оценката на ИТСП на Северен централен регион за планиране от ниво 2 има следните цели:

- установяване на наличието на потенциални взаимодопълващи се елементи или потенциални различия и ограничения;

- установяване на проблеми, които вече са покрити от други политики, планове, програми или проекти;
- преценка на кумулативните ефекти върху основни рецептори за изпълнение на набор от свързани планове/програми, за да се потвърди оценката на конкретните последици на оценявания план.

Плановите, програмите и стратегиите, които биха могли да взаимодействат с ИТСП на Северен централен регион за планиране от ниво 2 са разгледани съответно на европейско и на национално ниво.

3.1 Основни стратегически документи на ЕС

Основните стратегически документи на ЕС, които са относими към ИТСП на Северен централен регион за планиране от ниво 2 и са релевантни към периода за неговото прилагане, са следните:

3.1.1 Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г

В стратегията се разглеждат петте основни фактора за загубата на биологично разнообразие (промени в земеползването и мореползването, прекомерна експлоатация, изменение на климата, замърсяване и инвазивни чужди видове), определя се по-ефективна рамка за управление, насочена към отстраняване на оставащите пропуски, гарантира се цялостно прилагане на законодателството на ЕС и се обединяват всички съществуващи действия. Приемайки за база основната амбициозна цел, според която до 2050 г. всички екосистеми в света трябва да бъдат възстановени, устойчиви и защитени по подходящ начин, в Стратегията са набелязани начините, по които Европа може да помогне за постигане на посочената цел, като една от основните цели, заложили в нея, е да се гарантира, че до 2030 г. биологичното разнообразие в Европа ще поеме по пътя на възстановяването в полза за хората, планетата, климата и икономиката. Ключовите усилия са насочени към:

- Опазване и възстановяване на природата в ЕС, вкл.
  - Хармонизирана мрежа от защитени зони
  - План на ЕС за възстановяване на природата
- Създаване на условия за преобразяваща промяна, вкл.
  - Нова рамка за управление
  - Нов тласък на изпълнението и правоприлагането на законодателството на ЕС в областта на околната среда
  - Изграждане на интегриран подход, обхващащ цялото общество
- Усилия на ЕС за прилагане на амбициозна световна програма за биологичното разнообразие, вкл.

- Повишаване на равнището на амбиция и ангажираност в световен мащаб
- Използване на външни действия за насърчаване на амбицията на ЕС

Разглежданият ИТСР на СЦР е в синхрон със Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г., чрез следните горепосочени цели и мерки, описани в тях: Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация Специфична цел 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство; Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура, Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество.

3.1.2 Цели за устойчиво развитие (Дневен ред 2030 г)

Дневният ред за устойчиво развитие до 2030 г. е приет от Общото събрание на ООН на 25.09.2015 г. и представлява план за действие, насочен към хората, планетата и постигането на просперитет. Определени са 17 цели за устойчиво развитие, както следва:

- Изкореняване на бедността във всичките ѝ форми и навсякъде
- Преодоляване на глада, постигане на продоволствена сигурност и по-добро хранене, стимулиране на устойчиво селско стопанство
- Осигуряване на здравословен живот и насърчаване благосъстоянието на всички във всяка възраст
- Осигуряване на приобщаващо и справедливо качествено образование и насърчаване на възможностите за учене през целия живот за всички
- Постигане на равнопоставеност на жените и мъжете и равни права за всички жени и момичета
- Осигуряване на наличие и устойчиво управление на вода и канализация за всички
- Осигуряване на достъп до финансово достъпна, надеждна, устойчива и съвременна енергия за всички
- Стимулиране на траен, приобщаващ и устойчив икономически растеж, пълноценна и продуктивна заетост и достоен труд за всички
- Изграждане на устойчива инфраструктура, насърчаване на приобщаваща и устойчива индустриализация и стимулиране на иновациите
- Намаляване на неравенствата между и в рамките на държавите
- Превръщане на градовете и селищата в приобщаващи, безопасни, адаптивни и устойчиви места за живеене

- Осигуряване на устойчиви модели на потребление и производство
- Предприемане на спешни действия за борба с изменението на климата и неговите последици
- Опазване и устойчиво използване на океаните, моретата и водните ресурси за устойчиво развитие
- Опазване, възстановяване и насърчаване на устойчивото използване на сухоземните екосистеми, устойчиво управление на горите, борба с опустиняването, спиране и обръщане на процеса на деградация на земите и предотвратяване загубата на биологично разнообразие
- Насърчаване на мирни и приобщаващи общества за устойчиво развитие, осигуряване на достъп до правосъдие за всички и изграждане на ефективни, отговорни и приобщаващи институции на всички равнища
- Укрепване на средствата за изпълнение и възобновяване на глобалното партньорство за устойчиво развитие

ИТСП на СЦР от ниво 2 ще допринесе за постигане на Цели за устойчиво развитие (Дневен ред 2030 г), посредством изпълнение на целите и мерките от: Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация, Стратегически приоритет 2: Развитие на човешкия потенциал и постигане на социален растеж; Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност.

3.1.3 Пътна карта за план за действие целящ нулево замърсяване на водите, въздуха и почвата

Документът е публикуван за обществени консултации на 01.10.2020 г. и е планиран за приемане от Комисията през второто тримесечие на 2021 г. В него са описани основните насоки в плана за действие, целящ нулево замърсяване:

- По-добро и ефективно прилагане на нормите за замърсяване
- Подобряване на законодателството в областта на здравеопазването и околната среда, вкл. по отношение замърсяването на въздуха и водите, както от транспорта и индустриалните емисии, така и от отпадъците и отпадъчни води. В плана ще се разгледат и други форми на замърсяване, като напр. почвеното замърсяване.
- Подобряване на политиките за управление на замърсяването
- Насърчаване на обществените промени, вкл. ползване на дигитални решения и други, допринасящи за целите на устойчивото потребление с оглед на въздействията от замърсяването.

Разглежданата ИТСП на СЦР е в съответствие с Пътната карта, посредством Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност

Специфична цел 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество, Цел 3.2.1. Интегрирано развитие на градовете от второ и трето ниво и подобряване качеството на тяхната среда и агломериращи функции; Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура; Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество.

3.1.4 План за действие относно кръговата икономика

В новия план за действие относно кръговата икономика (11.03.2020) са представени нови инициативи по време на целия жизнен цикъл на продуктите, за да се модернизира и трансформира икономиката ни, като същевременно се опазва околната среда. Той се ръководи от амбицията да се произвеждат устойчиви продукти, които могат да се ползват дълго време, и да се даде възможност на нашите граждани да участват пълноценно в кръговата икономика и да се възползват от положителната промяна, която носи:

- Превръщане на устойчивите продукти в норма в ЕС – чрез законодателство в областта на политиката за устойчиви продукти, което да гарантира, че продуктите на пазара на ЕС са проектирани да издържат по-дълго, по-лесни са за повторна употреба, ремонт и рециклиране, и включват възможно най-много рециклирани материали, а не първични суровини. Еднократната употреба се ограничава, преждевременното излизане от употреба се поставя под контрол, а унищожаването на непродадените дълготрайни стоки ще бъде забранено.
- Повече права за потребителите – вкл. достъп до надеждна информация по въпроси като възможностите за ремонт и трайността на продуктите, за да могат потребителите да взимат устойчиви от екологична гледна точка решения.

Акцент върху секторите, в които се използват най-много ресурси и където потенциалът за кръгова икономика е голям – да се предприемат конкретни действия относно:

- електроника и ИКТ — инициатива за кръгова електроника за постигане на по-дълъг жизнен цикъл на продуктите и подобряване на събирането и третирането на отпадъците
- акумулаторни батерии и превозни средства — нова регулаторна рамка относно акумулаторните батерии с цел повишаване на устойчивостта и насърчаване на кръговия потенциал на акумулаторните батерии
- опаковки — нови задължителни изисквания относно това какво се допуска на пазара на ЕС, включително намаляване на (свръх)опаковането

- пластмаси — нови задължителни изисквания за съдържанието на рециклирани материали и специален акцент върху пластмасовите микрочастици, както и пластмасите на биологична основа и биоразградимите пластмаси
- текстилни изделия — нова стратегия на ЕС за текстила с цел засилване на конкурентоспособността и иновациите в сектора и насърчаване на пазара на ЕС за повторна употреба на текстилните продукти
- строителство и сгради — всеобхватна стратегия за устойчива архитектурна среда, с която се насърчават принципите на кръговата икономика
- храни — нова законодателна инициатива относно повторната употреба с цел да бъдат заменени опаковките, съдовете и приборите за еднократна употреба в хранителния сектор с продукти за многократна употреба.
- гаранция за по-малко отпадъци — усилията са насочени към избягване на производството на отпадъци като цяло и преобразуването им във висококачествени вторични ресурси, за които е необходим добре функциониращ пазар на вторични суровини. Планът за действие съдържа и поредица от действия за свеждане до минимум на износа на отпадъци от ЕС и за справяне с незаконния превоз на отпадъци.

Кръговата икономика намалява натиска върху природните ресурси и е предпоставка за постигане на целта за неутралност по отношение на климата до 2050 г. и за спиране на загубата на биологично разнообразие.

Разглежданата ИТСР на СЦР е съобразена с План за действие относно кръговата икономика, чрез изпълнение на Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация, Специфична цел 1.2. Изграждане на иновационна среда и мрежи за ново развитие; Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура; Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество.

3.1.5 Стратегията на ЕС за екологосъобразна инфраструктура

Стратегията на ЕС за екологосъобразната инфраструктура („Стратегията за ЕИ“) е приета от Комисията през 2013 г., като тя е насочена към засилване на определени икономически ползи, чрез привличане на по-големи инвестиции в природния капитал на Европа, така че до 2020 г. да бъдат постигнати целите по отношение на биологичното разнообразие. В стратегията са включени четири приоритетни направления за работа: насърчаване на аспектите на ЕИ в най-важните политически области; подобряване на информацията, укрепване на базата от знания и насърчаване на иновациите; подобряване

на достъпа до финансиране; принос за разработването на проекти за ЕИ на равнището на ЕС.

Екологосъобразната инфраструктура (ЕИ) е определена в Стратегията на ЕС за екологосъобразната инфраструктура като „стратегически планирана мрежа на естествени и полуестествени райони и други елементи на околната среда, която е конструирана и се управлява така, че да осигурява най-разнообразни екосистемни услуги. Мрежата включва зелени площи (или „сини“ — ако става въпрос за водни екосистеми) и други физически елементи в сухоземни (включително крайбрежни) и морски райони. На сушата ЕИ се среща както в селски, така и в градски райони“.

В Европейския съюз ЕИ се основава на мрежата „Натура 2000“ и на естествените и полуестествените площи извън „Натура 2000“ — например паркове, частни градини, живи плетове, обрасли буферни ивици по протежение на реките или структурно богати земеделски ландшафти с определени характеристики и практики, както и на изкуствени елементи като „зелени“ покриви, „зелени“ стени или екомостове и рибни проходи.

ИТСР на СЦР съответства на основните приоритети, заложи в Стратегията на ЕС за екологосъобразната инфраструктура, чрез описаните конкретни цели и мерките, които ще бъдат предприети за тяхното изпълнение, заложи в: Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация, Специфична цел 1.2. Изграждане на иновационна среда и мрежи за ново развитие, Специфична цел 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство; Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество, Цел 3.2.1. Интегрирано развитие на градовете от второ и трето ниво и подобряване качеството на тяхната среда и агломирации функции, Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура, Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество.

3.2 Национални стратегии, програми и планове

Основните планове, програми и стратегии, съотносими с Разглежданият ИТСР на СЦР и релевантни към периода за неговото прилагане, са следните:

3.2.1 Национална програма за развитие: България 2030

Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 е приета с Решение № 67.25 на Министерския съвет от 02.12.2020 г.

Документът определя три стратегически цели – ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата, за реализирането на които са предвидени целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие – Иновативна и интелигентна България; Зелена и устойчива

България; Свързана и интегрирана България; Отзивчива и справедлива България; Духовна и жизнена България. За постигането на стратегическите цели са дефинирани 13 национални приоритета:

- П1. Образование и умения
- П2. Наука и научна инфраструктура
- П3. Интелигентна индустрия
- П4. Кръгова и нисковъглеродна икономика
- П5. Чист въздух и биоразнообразие
- П6. Устойчиво селско стопанство
- П7. Транспортна свързаност
- П8. Цифрова свързаност
- П9. Местно развитие
- П10. Институционална рамка
- П11. Социално включване
- П12. Здраве и спорт
- П13. Култура, наследство и туризъм

Разглежданата ИТСР на СЦР се ръководи изцяло от приоритетите на Национална програма за развитие: България 2030 – визия, цели и приоритети, посредством всички свои стратегически приоритети: Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация; Стратегически приоритет 2: Развитие на човешкия потенциал и постигане на социален растеж; Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност.

3.2.2 Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие

Националната стратегия за опазване на биологичното разнообразие, приета на 06.04.1998 г., е разработена в съответствие с изискването за национално планиране на природозащитните дейности, залегнало в Конвенцията за биологичното разнообразие от 1992 г., и се фокусира върху следните ключови аспекти:

- Управление на земята и ресурсите
- Защитени територии
- Земи извън защитените територии
- Устойчиво управление на ресурсите
- Възстановяване на местообитания

- Ex situ опазване
- Законодателни инициативи и международни споразумения
- Политика и управление на опазването
- Научно-изследователска и техническа помощ
- Екологично образование
- Екотуризм
- Съвместно сътрудничество и партньорство

Дефинираните приоритети за незабавни действия и подкрепа включват:

- Укрепване на научната основа за опазване на биоразнообразието
- Подкрепа на законодателните инициативи
- Разширяване и укрепване на мрежата от защитени територии
- Екологично образование и допълващо обучение
- Разработване и внедряване на политика по екотуризм
- Насърчаване на опазването на басейна на Черно море
- Насърчаване на опазването на природата на Балканите

Целите на ИТСР на СЦР допринасят за опазване на биологичното разнообразие чрез изпълнение на следните цели: Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация, Специфична цел 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство; Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура; Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество.

3.2.3 Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор

Стратегията е приета на 21.11.2012 г, като формулираната в нея дългосрочна стратегическа цел на страната в областта на водния сектор е: „Устойчиво ползване на водните ресурси, осигуряващо в оптимална степен сегашните и бъдещите нужди на населението и икономиката на страната, както и на водните екосистеми“. Съответните цели и подцели са:

- Цел 1: Гарантирано осигуряване на вода за населението и бизнеса в условията на промени на климата, водещи до засушаване
  - Осигуряване на непрекъснато водоподаване чрез рехабилитация на съществуващите и изграждане на нови язовири и резервоари, рехабилитация на водопроводната мрежа и водоизточниците.

- 1.2. Намаляване на общите количества използвана вода чрез инвестиции във водостопанската инфраструктура и мерки за подобряване на ефективността при използването на водните ресурси.
- Цел 2: Запазване и подобряване на състоянието на повърхностните и подземните води
  - 2.1. Премахване на заустването на необработени отпадъчни води в изкуствени и естествени водоприемници и в Черно море чрез изграждане, реконструкция и модернизация на системи за отвеждане и пречистване на отпадъчни води.
  - 2.2. Укрепване на институционалната система за мониторинг и контрол, която да гарантира доброто състояние на повърхностните и подземните води.
  - 2.3. Превръщане на Плановете за управление на речните басейни в основен планов документ при интегрираното управление на водите.
- Цел 3: Подобряване на ефективността при интегрираното управление на водата като стопански ресурс
  - 3.1. Създаване на институционална рамка, която да гарантира прехвърляне на отговорността за вземането на решения във връзка с развитието на водния сектор на национално, регионално и местно равнище от стопанските субекти към публичните власти – държава, общини.
  - 3.2. Средствата от населението и бизнеса, средствата от ЕС и изискваното национално съфинансиране да осигуряват самофинансиране на водния сектор, при спазване на принципа „замърсителят и ползвателят плащат“.
  - 3.3. Повишаване на капацитета на всички участници в управлението на водния сектор.
- Цел 4. Намаляване на риска от щети при наводнения
  - 4.1. Идентифициране на рисковите зони.
  - 4.2. Осъществяване на мерките от плановете за защита от наводнения.

ИТСП на СЦР се очаква да допринесе основно за постигане на целите от Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор, чрез изпълнение на следните цели от Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация, Специфична цел 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство; Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.1. Развитие на транспортната и цифровата инфраструктура, Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура, Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество.

3.2.4 Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г.

Документът е приет на 25.10.2019 г. и задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Включените сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризм“, „Градска среда“ и „Води“. Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна тема. Генералните стратегически цели са както следва:

- Приобщаване и интегриране на адаптирането към изменението на климата
- Изграждане на институционален капацитет за адаптиране към изменението на климата
- Повишаване на осведомеността относно адаптирането към изменението на климата
- Изграждане на устойчивост към изменението на климата

ИТСР на СЦР е в тясна взаимовръзка с Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г., посредством Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура, Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество.

3.2.5 Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018 – 2024 г.)

Националната програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018 – 2024 г.), приета на 07.06.2019 г., включва мерки, насочени към секторите, за които е установено, че имат основен принос за замърсяване с фини прахови частици – битово отопление и транспорт.

ИТСР на СЦР е в пряка взаимовръзка и в нея са заложили мерки за предотвратяване замърсяването на атмосферния въздух, посредством реализацията на Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура, Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество.

3.2.6 Планове за управление на речните басейни

За районите на басейново управление, към които принадлежи СЦР (РБУ – Дунавски, Черноморски и Източнобеломорски) са изготвени 6-годишни Планове за управление на

речните басейни (ПУРБ), които подлежат на актуализация за следващия програмен период (2022-2027 г).

Като стратегически документ, свързан с управлението на водите за шестгодишния период, всеки ПУРБ осигурява рамка за съхранение и подобряване на водните тела в съответния РБУ, отделяйки особено внимание на зоните с особен статут, които се нуждаят от специална защита.

Общата цел на ПУРБ е дългосрочно устойчиво управление на водите, основано на висока степен на защита на водната среда, т.е. постигане на добро състояние, като се въвежда принципът за предотвратяване на допълнително влошаване на състоянието.

Съгласно чл.4(1) от РДВ основните екологични цели в ПУРБ са насочени към:

- Недопускане на влошаване на състоянието на повърхностните и подземни води и защита, подобряване и възстановяване на всички водни тела;
- Постигане на добро състояние през втория планов период, т.е. добро екологично състояние (или потенциално такова), както и добро химическо състояние на повърхностните води и добро химическо и количествено състояние на подземните води;
- Постепенно намаляване на замърсяването от определени вещества и поетапно спиране на изпускането на приоритетни опасни вещества в повърхностните води, както и превенция и ограничаване на въвеждането на замърсители в подземните води;
- Преустановяване на всякакви значителни възходящи тенденции в замърсяването на подземните води;
- Постигане на стандартите и целите за защитените територии, определени в законодателството на Общността;

Определянето на целите за опазване на околната среда е описано в Глава X, Раздел III от Закона за водите (ЗВ), по-конкретно в чл.156а до 156ж.

Съгласно чл.156а, ал.1, т.1 от ЗВ, целите за опазване на околната среда при повърхностните води са насочени към:

- предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела;
- опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане добро състояние на водите;
- опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро

химично състояние на повърхностните води;

- предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, зауствания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества.

По отношение на силно модифицираните и изкуствени водни тела, съгласно член 4(1)(a)(iii), се определят „специфични цели“ за тези конкретни водни тела. В член 4(3) на РДВ са описани строги критерии за определянето на изкуствени или силно модифицирани водни тела.

Целите, които са свързани с подобряване на екологичното и химично състояние на водните тела са заложили като „подобряване на състоянието по съответните показатели“, за които не е постигнато добро състояние (стойностите съответстващи на доброто състояние), съгласно Наредба Н4 от 2012 г. за характеризирание на повърхностните води и Наредба от 2010 г. за стандарти за качество на околната среда (СКОС) за приоритетни вещества и някои други замърсители.

В случаите, когато по силата на даден нормативен акт някои водни тела изискват по-голяма защита, включително зоните за питейно-битово водоснабдяване, чувствителните и нитратно-уязвими зони, зоните за защита на местообитания и видове, се залагат допълнителни цели.

Съгласно чл. 156а, ал.1, т.2 от ЗВ целите за опазване на околната среда при подземните води са насочени към:

- Недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела;
- Опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела, осигуряване на баланс между водовземането и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние;
- Идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

Съгласно чл.156а, ал.1, т.3 от ЗВ целите за опазване на околната среда при зоните за защита на водите по чл.119а се определят за постигане на целите на законодателството, по силата на което е определена или обявена зоната.

Заложените в ПУРБ дейности за постигане на целите за повърхностните води се съгласуват с дейностите, заложили в ПУРН, главно при съгласуването на мерките от ПУРН с целите на ПУРБ. Съответните мерки за намаляване риска от наводнения следва да подкрепят целите на РДВ и да предотвратят влошаване на състоянието и ако е

възможно да съдействат за постигането на добро екологично състояние /потенциал на водните тела, включително намаляване риска от замърсяване.

Разглежданата ИТСП на СЦР е в съответствие с ПУРБ посредством изпълнение на мерки от ПУРБ, изписани в Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.1. Развитие на транспортната и цифровата инфраструктура, Цел 3.1.1. Подобряване на транспортна инфраструктура, Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура, Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество.

3.2.7 Планове за управления на риска от наводнения

За районите на басейново управление, към които принадлежи СЦР (РБУ – Дунавски, Черноморски и Източнобеломорски) са изготвени 6-годишни Планове за управление на риска от наводнения (ПУРН), които подлежат на актуализация за следващия програмен период (2022-2027 г).

С цел прилагане на единен национален подход при определяне на целите и приоритетите за управление на риска от наводнения през 2014 г. са разработени Национални приоритети за управление на риска от наводнения, които са определени и обособени в 5 основни направления/насоки, съгласно заложените изисквания в законодателството. Така определените приоритети предполагат планиране на определени цели (действия) за тяхното постигане, като към определените 5 приоритета са използвани общо 17 възможни цели, както са описани по-долу:

- Приоритет № 1 Опазване на човешкия живот и на общественото здраве
  - Цел 1.1 Минимизиране броя на засегнатите и пострадали хора от наводнения
  - Цел 1.2 Осигуряване бързо отвеждане на водите при интензивни валежи и наводнения от урбанизираните територии
  - Цел 1.3 Възстановяване на нормалните условия за живот
  - Цел 1.4 Минимизиране броя на засегнатите обекти от социалната инфраструктура
- Приоритет № 2 По-висока степен на защита на критичната инфраструктура и бизнеса
  - Цел 2.1 Подобряване на защитата на обекти от техническата инфраструктура
  - Цел 2.2 Подобряване на защитата на значими стопански и културно-исторически обекти
- Приоритет № 3 Повишаване на защитата на околната среда
  - Цел 3.1 Подобряване на защитата на канализационните системи

- ○ Цел 3.2 Подобряване на защитата на индустриалните обекти (основно IPPC и SEVESO обекти)
- Цел 3.3 Минимизиране на засегнатите зони за защита на водите, защитените територии и защитените зони
- Цел 3.4 Подобряване на водозадържащата способност на земеделските, горски и крайречни територии
- Приоритет № 4 Подобряване подготвеността и реакциите на населението
  - Цел 4.1 Повишаване на подготвеността на населението за наводнения
  - Цел 4.2 Подобряване на реакциите на населението при наводнения
- Приоритет № 5 Подобряване на административния капацитет за управление на риска от наводнения (УРН)
  - Цел 5.1 Създаване на съвременна нормативна уредба за устройственото планиране на териториите и УРН
  - Цел 5.2 Осигуряване на оперативна информация за УРН
  - Цел 5.3 Повишаване на квалификацията на персонала, ангажиран с УРН
  - Цел 5.4 Минимизиране на риска от наводнения по водното течение за целия речен басейн
  - Цел 5.5 Осигуряване адекватно реагиране на публичните институции при наводнения

Към съответните приоритети и цели за всеки район на басейново управление (съответно към всеки ПУРН) са изготвени програми от мерки за намаляване на риска от наводнения. ПУРН разглеждат всички аспекти на управлението на риска от наводнения, отчитайки характеристиките на конкретния речен басейн, и интегрират аспектите на опазване на околната среда, като осигуряват високо ниво на опазването ѝ.

ИТСР на СЦР следва да се съобразява с мерките за намаляване на риска от наводнения.

3.2.8 Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г.

Европейският съюз (ЕС) има за цел да бъде световен лидер в борбата с изменението на климата и в тази връзка се стреми да постигне целите на споразумението от Конференцията на страните по Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата (COP 21) в Париж, като същевременно осигурява чиста енергия в целия Съюз. За да изпълни този ангажимент, ЕС определи следните обвързващи цели за климата и енергетиката за 2030 г., както следва:

- Намаляване на емисиите на парникови газове (ПГ) с най-малко 40% в сравнение с 1990 г.;
- Повишаване на енергийната ефективност (ЕЕ) до поне 32,5%;
- Увеличаване на дела на енергия от възобновяеми източници (ВИ) до поне 32% от брутното крайно потребление на енергия в ЕС;
- Осигуряване на минимум 15% ниво на междусистемна електроенергийна свързаност между държавите членки.

С ИНПЕК се определят основните цели и мерки за осъществяване на националните политики в областта на енергетиката и климата, в контекста на европейското законодателство, принципи и приоритети за развитие на енергетиката. Основните цели, заложи в ИНПЕК са:

- стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката;
- развитие на конкурентоспособна и сигурна енергетика;
- намаляване зависимостта от внос на горива и енергия;
- гарантиране на енергия на достъпни цени за всички потребители.

Националните приоритети в областта на енергетиката могат да бъдат обобщени, както следва:

- повишаване на енергийната сигурност и диверсификация на доставките на енергийни ресурси;
- развитие на интегриран и конкурентен енергиен пазар;
- използване и развитие на енергията от ВИ, съобразно наличния ресурс, капацитета на мрежите и националните специфики;
- повишаване на енергийната ефективност чрез развитие и прилагане на нови технологии за постигане на модерна и устойчива енергетика;
- защита на потребителите чрез гарантиране на честни, прозрачни и недискриминационни условия за ползване на енергийни услуги.

Стратегическите цели и приоритети в областта на енергетиката и климата на България, заложи в ИНПЕК, са, както следва:

По отношение на измерението „Декарбонизация“ България ще положи усилия да увеличи дела на енергия от ВИ в брутното крайно потребление на енергия и да намали емисиите на ПГ.

България ще изгради допълнителни мощности с акцент върху вятърната и слънчевата енергия.

Предвижда се използването на биомаса да се увеличи във всички сектори: електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане и транспорт.

По измерение „Енергийна ефективност“ България ще насочи усилията си към постигане на енергийни спестявания в крайното енергийно потребление - съсредоточавайки се върху подобряване на енергийните характеристики на сградите, както и в производството, преноса и разпределението на енергия.

Относно измерението „Енергийна сигурност“, основен приоритет на България е диверсификация на източниците и маршрутите за доставка на природен газ

и развитие на газовата инфраструктура във връзка с концепцията за изграждане на регионален газоразпределителен център „Балкан“. България има за цел да повиши енергийната сигурност чрез диверсификация на енергийните доставки, ефективно използване на местните енергийни ресурси и развитието на енергийната инфраструктура.

По измерението „Вътрешния енергиен пазар“, България ще развива конкурентен пазар чрез пълна либерализация на пазара и интеграцията му в регионалния и общоевропейския пазар. Относно измерението „Научните изследвания, иновации и конкурентоспособност“, България се ангажира да насърчава научния напредък в иновативни енергийни технологии, включително за производство на чиста енергия.

ИТСП на СЦР ще допринесе за изпълнението на целите и приоритетите от Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г., посредством изпълнението на следните мерки, заложи в стратегията: Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация, Специфична цел 1.2. Изграждане на иновационна среда и мрежи за ново развитие, Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура и Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество.

3.2.9 Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020-2030 г.

Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 - 2030г.) е разработена въз основа на Споразумение между Министерството на околната среда и водите и Световната банка, ратифицирано със закон от Народното събрание.

Разработването на програмата е в изпълнение на чл.6 от Директива (ЕС) 2016/2284 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2016 година за намаляване на националните емисии на някои атмосферни замърсители, за изменение на Директива 2003/35/ЕО и за отмяна на Директива 2001/81/ЕО (Директива (ЕС) 2016/2284).

Основната цел на програмата е да изпълни задълженията за намаляване към 2020г. и 2030г. на общите годишни антропогенни емисии на следните замърсители на атмосферния въздух: серен диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO_x), неметанови летливи органични съединения (НМЛОС), амоняк (NH₃) и фини прахови частици (ФПЧ2.5), спрямо емисиите за определената в Директива (ЕС) 2016/2284 за базова 2005г.

Програмата включва целите, приложимите мерки, които трябва да доведат до намаляване на емисиите, сроковете за прилагането на мерките, необходимите финансови средства и отговорните институции. Предвидените мерки са в сектори, които са по-значими източници на емисии в атмосферния въздух, като селско стопанство, автомобилен транспорт и битово отопление.

Освен постигането на изискванията на Директива (ЕС) 2016/2284, намаляването на емисиите следва да допринесе за постигане на нормите за качество на атмосферния въздух (КАВ), тоест, постигане на нива на замърсяване, които не водят до значителни отрицателни въздействия и рискове за човешкото здраве и за околната среда.

Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха ще допринесе за постигането и на други цели:

- Дългосрочната цел на ЕС за постигане на нива на КАВ в съответствие с насоките за КАВ, публикувани от Световната здравна организация;
- Целите на ЕС в областта на биологичното разнообразие и екосистемите в съответствие със Седмата програма за действие в областта на околната среда;
- По-добро взаимодействие между политиката на ЕС по отношение на КАВ и други политики на ЕС, по-специално политиките в областта на климата и енергетиката.

ИТСР на СЦР е в синхрон с Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020-2030 г., посредством изпълнение на целите и мерките към тях, разписани в: Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация, Специфична цел 1.2. Изграждане на иновационна среда и мрежи за ново развитие, Специфична цел 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство, Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.1. Развитие на транспортната и цифровата инфраструктура, Специфична цел 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество, Цел 3.2.1. Интегрирано развитие на градовете от второ и трето ниво и подобряване качеството на тяхната среда и агломериращи функции, Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура, Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество.

3.2.10 Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.)

Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.) се разработва на основание чл. 24. ал.1 от Закона за почвите (Обн. ДВ. бр. 89 от 6 Ноември 2007 г., изм. ДВ. бр. 98 от 28 Ноември 2018 г.). и на чл. 77 от Закона за опазване на околната среда. Обхваща 10-годишен период на изпълнение и включва петгодишен план за действие.

Целта на Националната програма е опазване на почвените ресурси и тяхното устойчиво ползване, както и прилагане на добри практики за предотвратяване увреждането на почвите.

Национална програма (2020 – 2030 г.) е програмен документ с дефинирани цели, приоритети и мерки за практическо приложение на държавната политика за опазване на почвените ресурси на национално, регионално и местно ниво.

Политиката за опазване на почвите в България се основава на следните принципи:

- екосистемен и интегриран подход;
- устойчиво ползване на почвите;
- превантивен контрол за предотвратяване или ограничаване увреждането на почвите и на техните функции;
- прилагане на добри практики при ползването на почвите;
- замърсителят плаща за причинените вреди;
- информираност на обществеността за екологичните и икономическите ползи от
- опазването на почвите от увреждане и мерките за опазването им.

Основни критерии при определяне на приоритетите в Национална програма за опазване, съгласно чл. 24, ал. 4 от ЗП, устойчиво ползване и възстановяване на почвите са:

- Устойчиво ползване на почвите като природен ресурс.
- Опазване и подобряване на почвеното плодородие.
- Намаляване на вредните последствия върху почвите, предизвикани от природни процеси и явления, и антропогенни фактори.
- Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве и опазване на другите компоненти на околната среда.
- Спазване на принципите за устойчиво развитие, включително принципите на биологичното земеделие.

- Възстановяване на нарушените функции на почвите.
- Задължения, поети от държавата по международни актове, отнасящи се до почвите.

ИТСР на СЦР покрива критериите на Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.), посредством изпълнение на целите и мерките, към тях, описани в: СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: Постигане на икономически подем и трансформация, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство.

3.2.11 Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България 2013 – 2022

Националният план за опазване на най-значимите влажни зони в България е изготвен в съответствие със заданието, одобрено с писмо № 48-00-1503/26.11.2010 от Министъра на околната среда и водите и в изпълнение на националните приоритети по отношение на опазването на биологичното разнообразие.

Териториалният обхват на Плана включва приоритетно 11-те влажни зони, които към момента са в списъка по Рамсарската конвенция. Описателната част на плана разглежда подробно още 25 влажни зони, които не са в Рамсарския списък, но има информация, че покриват един или повече от критериите за обявяване или имат голям потенциал за опазване и възстановяване.

Анализът на включените в Плана влажни зони обхваща техни основни географски, физически и екологични характеристики, консервационна значимост, заплахи и тенденции, стопански ползвания, препоръки, мерки, екосистемни функции, икономическо и социално значение. Анализът се основава изцяло на налична информация и публикации.

На база на направения анализ са определени хоризонтални и специфични мерки, които да бъдат осъществени в 10 годишния период на изпълнение на Плана.

Хоризонталните мерки, които следва да се изпълняват на национално ниво са:

- Изпълнение на мерките за предоставяне на информация, координация и отчитане във връзка с ангажиментите на България по Рамсарската конвенция;
- Институционална координация във връзка с прилагането на Закона за биологичното разнообразие, управлението на Натура 2000 места, прилагането на изискванията и ръководствата на Рамсарската конвенция;
- Осигуряване на адекватен финансов ресурс за мерки по опазване, поддържане и възстановяване на влажните зони от публични и частни източници;

- Възстановяване и/или подобряване на водния режим на влажните зони в България, което включва и влажни зони извън разгледаните от настоящия план;
- Контрол на браконьерството - първоначално разглеждано като специфична мярка, но поради националното измерение на явлението е формулирано и като хоризонтална мярка;
- Преодоляване на съществуващи пропуски в научната информация за влажните зони чрез целеви проучвания и мониторинг;
- Въвеждане и подкрепа за икономически механизми за опазване на влажните зони, включително инвентаризация и остойностяване на екосистемните услуги;
- Интегриране на темата за влажните зони в екологичното образование;
- Международна и трансгранична координация на природозащитните мерки;
- Идентифициране на национално ниво на система от мерки за адаптация на управлението на влажните зони към климатичните промени;
- Инвентаризация и оценка на въздействието от инвазивните видове;

Основните категории специфични мерки, които са предложени за конкретни влажни зони в страната са:

- Изготвяне или актуализация на План за управление на зоната.
- Изготвяне на проучвания за подобряване на водния режим и други възстановителни мерки на значими влажни зони;
- Възстановяване на водния режим – необходим е на първо място в случаите, в които водният режим на влажната зона е силно нарушен от човешка намеса и това води до явна деградация на екосистемите;
- Възстановяване на естествената растителност в

случаите, в които е идентифицирано значително обезлесяване или подмяна на естествената растителност с неместни/нехарактерни видове;

- Ограничаване на замърсяването – за влажните зони разположени в близост до големи индустриални комплекси (напр. язовир Мандра, езеро Вая, Варненско-Белославски езеро);
- Ограничаване на притока на биогенни елементи и еутрофикацията;
- Поддържащи мерки, специфични за зоните;
- Подобрен контрол на браконьерството;
- Подкрепа за стопански ползвания, специфични за зоните.

- Борба с инвазивни видове;
- Други специфични мерки, които са включени в описанията на влажните зони. Тук спадат и всички останали специфични мерки, предписани от съществуващите към момента планове за управление на защитени територии.

В Интегрираната териториална стратегия за развитие (ИТСР) на Северен централен регион, са включени предвиждания за изграждане и развитие на нови индустриални зони, производствени зони, изграждането и модернизацията на индустриална и техническа инфраструктура, без да има конкретика за отделните инвестиционни предложения, включително и точното им местоположение. Поради това не може да се предвиди дали те биха засегнали включените в Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България 2013 – 2022 влажни зони .

Съгласно изискването на екологичното законодателство всеки конкретен проект подлежи на процедура по глава 6 от ЗООС (процедура по ОВОС и на процедура по ЕО), както и при необходимост и на процедури по оценка за съвместимост с предмета и целите на опазване на защитените зони по чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие, при провеждането на които могат да бъдат взети съответни мерки за избягване застрашаването на влажните зони, включително и с избор на вариант, при който да бъдат избегнати.

По тази причина като необходима мярка в настоящия доклад може да се включи:

- При избор на местоположение на проекти / инвестиционни намерения да се вземе предвид разположението на влажни зоните, включени в Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България 2013 – 2022.

3.2.12 Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година с хоризонт до 2050 година

Стратегията за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година, с хоризонт до 2050 година е съобразена с актуалната европейска рамка на енергийната политика и световните тенденции в развитието на новите енергийни технологии.

В Стратегията за устойчиво енергийно развитие на Република България до 2030 година, с хоризонт до 2050 година, (Стратегията) са заложени общите европейски политики и цели за развитие на енергетиката и за ограничаване изменението на климата, като са отразени националните специфики в областта на енергийните ресурси, производството, преноса и разпределението на енергия. Дефинирани са основните стратегически решения, насочени към постигането на националните цели и гарантирането на българските интереси.

Стратегията отразява ясно тенденциите, мерките и политиките в областта на енергийната сигурност, енергийната ефективност, либерализацията на електроенергийния и газовия

пазар и интегрирането им в общия европейски енергиен пазар, развитието и внедряването на нови енергийни технологии. Тези политики намират отражение и в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 - 2030 г., с хоризонт до 2050 г., който е

изготвен в изпълнение на Регламент (ЕС) 2018/1999 относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата.

В изпълнение на ангажиментите на Република България за постигане целите на европейската енергийна политика за създаване на Енергиен съюз, в Стратегията за устойчиво енергийно развитие на страната до 2030 г., с хоризонт до 2050 г., са заложили следните **основни приоритети**:

- Гарантиране на енергийната сигурност и устойчивото енергийно развитие;
- Развитие на интегриран и конкурентен енергиен пазар и защита на потребителите чрез гарантиране на прозрачни, конкурентни и недискриминационни условия за ползване на енергийни услуги;
- Повишаване на енергийната ефективност в процесите от производство до крайно потребление на енергия;
- Устойчиво енергийно развитие за чиста енергия и декарбонизация на икономиката;
- Внедряване на иновативни технологии за устойчиво енергийно развитие.

ИТСР на СЦР е в синхрон с основните приоритети на Стратегия за устойчиво енергийно развитие на република България до 2030 година с хоризонт до 2050 година, посредством изпълнение на целите и съобразяване с мерките от: Специфична цел 1.2. Изграждане на иновационна среда и мрежи за ново развитие, Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 1.2. 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура, Специфична цел 1.2. 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество.

3.2.13 Национален план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028

Националният план за управление на отпадъците (НПУО) е приет на междуведомствена комисия в МОСВ на 10.03.2021 г. и има ключова роля за ефективното и ефикасно управление на отпадъците в Република България. С плана се цели намаляване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда и здравето на населението, както и постигане на максимално ефективно използване на ресурсите, разкриване на нови пазари и създаване на нови работни места. Важна част от НПУО е създаването на максимални условия за предотвратяване образуването на отпадъци.

НПУО се основава на следните основни принципи:

- „Предотвратяване“ - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно;

- „Разширена отговорност на производителя“ и „замърсителят плаща“ – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве;
- „Превантивност“ – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап;
- „Близост“ и „самодостатъчност“ – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близко до мястото на тяхното образуване, като отпадъците, генерирани в ЕС, трябва да бъдат третирани в рамките на Съюза;
- „Участие на обществеността“ – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост, имат възможност да участват в разработването на планове за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците и имат достъп до тях след разработването им.

НПУО е план на прехода от управление на отпадъците към ефективно използване на отпадъците като ресурс и устойчиво развитие чрез предотвратяване на образуването им.

Планът ще подпомага централните и местните власти за концентрация на ограничените ресурси към приоритетни за финансиране проекти в сферата на управление на отпадъците от национални и европейски източници на финансиране.

ИТСР на СЦР кореспондира с основните принципи на НПУО, посредством изпълнението на някои цели и мерки, заложи в: Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура, Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество.

4 Състояние на околната среда

Състоянието на околната среда е представено за всеки от идентифицираните аспекти съгласно приетото задание за обхват на екологичната оценка, както следва.

4.1 Атмосферен въздух и климат

4.1.1 Климат

По данни от Националната стратегия за адаптация към изменението на климата, България е разположена в един от регионите, който е особено уязвим към изменението на климата (главно чрез повишаване на температурата и интензивни валежи) и към нарастващата честота на екстремни събития, свързани с изменението на климата, като

суши и наводнения. Най-често срещаните хидрометеорологични и природни бедствия са екстремни валежи и температури, бури, наводнения, горски пожари, свлачища и суша.

Територията на Северен централен регион попада в две климатични области - умереноконтиненталната и планинска климатични области

Фигура 2. Схема на климатичните области

Умерено-континенталната климатична област в орографско отношение е твърде разнообразна, като обхваща от крайдунавските низини и хълмистите райони до Стара планина, включително и най-източните и части. Климатът и се формира от преобладаващото влияние на континентални въздушни маси на умерените ширини и такива формирани над Балканския полуостров. От северозапад и запад /по рядко от север и североизток/ нахлуват трансформирани океански въздушни маси. Наблюдава се и нахлуване на тропичен въздух, както и на арктичен през студеното полугодие. Тази климатична област има най-добре изразени континентални черти на климата, като континенталността намалява от север на юг. Средните януарски температури са -2 до -3°C , а средните юлски температури $25, 26^{\circ}\text{C}$. Средногодишната температурна амплитуда има големи стойности $25-26^{\circ}\text{C}$. През зимния сезон в някои котловини температурите рязко се понижават (в резултат на температурни инверсии). В Севлиево са измерени едни от най-ниските януарски температури в страната (-35°C). През лятото температурите достигат високи стойности (до 40°C) в Русе, Свищов, Велико Търново, което характеризира типичния континентален характер на климата.

Валежите са неравномерно разпределени през годината. Годишната сума на валежите от $500-600\text{ mm}$ в Дунавската равнина, достига до 800 mm в Предбалкана и котловинните полета. Ясно изразена е тенденцията на нарастване в посока юг и във височина. Характеризират се със максимум през лятото (средномесечен максимум през юни) и минимум /средномесечен минимум през февруари / през зимата. Средните годишни валежи се колебаят между 500 и 670 mm , като в Средна Стара планина те са значително по-високи.

Преобладават западните и северозападни ветрове, а през пролетта и зимата преобладаващи са източните ветрове. В Дунавската равнина те могат да бъдат с много висока скорост. Често явление са и фьоновите ветрове.

Планинска климатична област - Обхваща районите с надморска височина над 1000 m. Характеризира се с по-ниските температури, малка температурна амплитуда, голяма облачност и валежи, продължителна и устойчива снежна покривка, ниско атмосферно налягане, висока относителна влажност, силни ветрове. Средногодишната температура е над 0°C, но над 2300 m н. в. тя е отрицателна. Максималните средномесечни температури настъпват през август, а минималните – през февруари. Средните януарски температури на височина 1200 – 1300 m са от -3,5 до -4,5°C, а на височина 1180-1900 m - са от -6 до -7°C. В най-високите части на планините средните януарски температури достигат до -10°C. Средната годишна сума на валежите е 800-1000 mm. Най-голяма е тя през пролетта в по-северните планински райони, а в южните - през зимата. Периодът със снежна покривка обхваща от 5 до 9 месеца. По билата на планините духат много силни ветрове - скоростта им достига до 30 m/s. Въз основа на измененията на климатичните елементи различаваме нископланински климат (до 1000 m), среднопланински (до 1800 m) и високопланински (над 1800 m).

Климатични явления

По данни от ИАОС, през последните години се увеличава честотата на екстремните метеорологични и климатични явления в Република България. Особено след средата на 90-те години на 20 век, серия от бедствени ситуации, свързани главно с развитието на мощни конвективни бури, предизвикаха сериозни материални щети и човешки жертви, в редица райони на Република България. Опасни метеорологични явления от конвективен произход (интензивни и обилни валежи, гръмотевични бури, градушки, често съпроводени с пориви на силен до бурен вятър) са причина за огромни щети върху селскостопанска продукция, инфраструктура, жилищни и обществени сгради, като причиниха и човешки жертви в много области на страната.

Емисии на парникови газове

По данни от последния НДСОС, за периода 1988–2018 г, емисиите на основните парникови газове (ПГ) имат тенденция към намаляване. Емисиите на парникови газове на човек от населението намаляват от 13,0 тона CO₂- екв. през 1988 г. до 8,3 тона CO₂-екв. през 2018 г. По този показател Република България се доближава до средния за Европейския съюз. Анализът на данните от националните инвентаризации за периода до 2018 г. показва, че емисиите на парникови газове са значително по-ниски в сравнение с базовата 1988 г. и в момента Република България има необходимия резерв, който осигурява изпълнение на ангажиментите, поети с подписването на Протокола от Киото.

4.1.2 Атмосферен въздух

Съгласно изискванията на националното и европейско законодателство територията на страната е разделена на шест Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) – Агломерация Столична, Агломерация Пловдив, Агломерация Варна, Северен/Дунавски, Югозападен и Югоизточен. Анализът на данните за качеството на атмосферния въздух (КАВ) се извършва по райони, като се отчита спецификата на всяко населено място, в което се извършва контрол. Територията на СЦР попада в район за оценка и управление качеството на атмосферния въздух Северен/Дунавски.

На територията на СЦР се извършва мониторинг от РИОСВ – Велико Търново и РИОСВ – Русе.

4.1.2.1 Съществуващо състояние на емисиите в атмосферния въздух

РИОСВ Русе - Регионалната инспекция по околната среда и водите контролира около 380 обекта с организирани източници на вредни емисии в атмосферния въздух. По данни от годишен доклад за 2019г., през годината, при извършения емисионен контрол, както и от представените от оператори Доклади с резултати от извършени собствени периодични измервания на организирани източници на вредни емисии, са констатирани единични минимални превишения на замърсителите, характерни за съответната производствената дейност. Така продължава тенденцията, емисиите от организирани източници на промишлеността да не оказват съществено влияние върху качеството на атмосферния въздух в региона, контролиран от инспекцията.

Основни промишлени обекти с неподвижни източници на емисии за трите области попадащи на територията на РИОСВ Русе:

Област Русе

През 2019 г. продължава актуализацията на извършената инвентаризация на предприятията с източници на вредни емисии на територията на град Русе, със следните зони: Източна промишлена зона (ИПЗ), Западна промишлена зона (ЗПЗ), Индустриален парк – Русе и територията на бившия „Завод за тежко машиностроене“ (Дунавска индустриална зона „Тегра“).

В другите общини на областта са развити добивът и преработката на нерудни материали („Каолин“ АД, „Скални материали“ АД), преработката на растителна и животинска продукция и интензивното животновъдство.

Област Разград

По-голямата част от производството в областта е съсредоточена в град Разград. В същия са обособени следните промишлени зони: Западна, Южна и Северна (Гарова). Най-значими са предприятията от преработващата промишленост – „Амилум България“ ЕАД, „Пилко“ ЕООД, „Млин“ АД и фармацевтичните – „Биовет“ АД и „Балканфарма“ АД.

През 2019 г., изградената инсталация за съвместно изгаряне на опасни и неопасни отпадъци, с оператор „Грийнбърн“ ЕООД, е функционирала без установено превишение на средноденоношните норми на следените от системата за непрекъснат мониторинг замърсители.

В останалите общини на област Разград е голям дялът на преработвателните предприятия и такива за интензивно отглеждане на животни. В община Исперих е силно развита керамичната промишленост - завод за керамични плочки на „Хан Аспарух“ АД.

Област Силистра

От трите области, в област Силистра е най-малък броят на промишлените обекти, източници на вредни вещества в атмосферния въздух. Промислеността е слабо развита, като производствата са разположени в Западна промишлена зона – „Фазерлес“ АД, „Силома“ АД, „Екотрейдметал“ ЕООД, „Елика ойл“, „Тукай България“ ЕООД и др. В останалите общини от областта, също както и в другите две области, най-голям дял имат преработвателните предприятия от хранително-вкусовата промишленост и интензивното животновъдство.

РИОСВ-Велико Търново - на територията на **РИОСВ-Велико Търново** се контролират над 250 обекта от различни отрасли на индустрията с източници на емисии в атмосферния въздух. През 2019 г. не са регистрирани превишения на установените норми за емисии в атмосферния въздух от собствени и контролни измервания на емисии на вредни вещества отделяни в атмосферния въздух.

Дружество, което има изградена система за собствен мониторинг е „СВИЛОЗА“ АД - инсталация за производство на целулоза в гр. Свищов. За спазване изискванията на най-добрите налични технологии (НДНТ) в целулозната и хартиената промишленост е изградена система за непрекъснат мониторинг на всички емисии (вкл. и сероводород), изпускани в атмосферния въздух от основния източник на площадката – содорегенерационен котел.

В съответствие с контролните функции на РИОСВ през 2019 г. са проведени измервания от източници на прах и общ органичен въглерод в атмосферния въздух. Резултатите от измерванията не показват превишение на нормите определени в чл. 11, чл. 15 и чл. 62 от Наредба №1 за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии. (ДВ 64/2005).

По искане на РИОСВ – Велико Търново в периода от 24.05.2019 г. до 10.06.2019 г. са проведени измервания на качеството на атмосферния въздух с мобилната автоматична станция на Регионална лаборатория Русе към ИАОС в следните пунктове и съответен времеви обхват:

- Квартал „Бузлуджа“, Дом за стари хора – 1 седмица;
- Квартал „Чолаковци“, ДГ „Рада Войвода“ – 1 седмица.

Резултатите от проведените измервания показват, че в пункт Детска градина „Рада Войвода“, кв. „Чолаковци“ за периода 24.05.2019 г. – 02.06.2019 г. не са регистрирани превишения на приложимите норми за следните измервани замърсители: серен диоксид, азотни оксиди, въглероден оксид, озон, сероводород и ФПЧ10. При второто измерване на качеството на атмосферния въздух, проведено до Дома за стари хора в кв. „Бузлуджа“

в периода 04 – 10.06.2019 г., също не са регистрирани превишения на приложимите норми за горесцитираните замърсители.

4.1.2.2 *Качество на атмосферния въздух в СЦР*

Данните за качеството на атмосферния въздух в СЦР са съгласно годишните доклади на съответната РИОСВ и Годишен доклад за състоянието на околната среда за 2019г.

РИОСВ Русе - Контролът на основните показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух в приземния слой, се осъществява от два пункта за мониторинг: в гр. Русе - автоматичната измервателна станция (АИС „Възраждане“) и ДОАС (S1) система в гр. Силистра. Измерването на основните показатели в градовете Разград и Исперих се извършва чрез мобилни автоматични станции за мониторинг и съгласно годишен график, утвърден от министъра на околната среда и водите.

Данните, постъпващи от автоматичните системи за контрол на качеството на атмосферния въздух в реално време за гр. Русе и гр. Силистра показват съществено подобрене в състоянието на атмосферния въздух, в сравнение с това през 2018 г. Трайно ниски остават нивата на основните следени замърсители – серни и азотни оксиди, въглероден оксид, бензен и озон.

Регистрираните превишения по показател ФПЧ10 от автоматична станция за контрол качеството на атмосферния въздух – АИС „Възраждане“, гр. Русе, през 2019 г. са 42, но е по-малък спрямо 2018 г., когато са били 65.

Регистрираните превишения през 2019 г. по показател ФПЧ10 от ДОАС система „Профсъюзи“ (S1) - гр. Силистра са 8, и са само с 2 повече, спрямо предходния отчетен период. Средногодишната концентрация на ФПЧ10 и за гр. Силистра и за община Русе е под определената норма.

В периода 2015-2019 г. в пунктовете „Русе – Възраждане“ и „Силистра ДОАС (S1)“ има ясно изразена тенденция към намаление на средногодишните стойности на концентрацията на ФПЧ10 и регистрирания брой превишения на СДН за ФПЧ10. Единствено в „Силистра ДОАС S1“ се наблюдава увеличение на средногодишната концентрация и броя превишения на средноденоношната норма за този замърсител през 2019 г. в сравнение с 2018 г., но и двете норми за ФПЧ10 остават спазени в този пункт за мониторинг.

За останалите контролираните замърсители няма регистрирани превишения на установените норми, с изключение на озон - в ДОАС „Профсъюзи“(S1) са регистрирани 11 дни с превишения на 8 часовата норма.

Гр. Разград и град Исперих - в периода януари – декември 2019 г. на територията на двете населени места са проведени по четири измервания на качеството на атмосферния въздух (КАВ), като измерванията са проведени на случаен принцип в продължение на 8 седмици, равномерно разпределени през годината.

След обработка на данните и извършените анализи за гр. Разград не са констатирани превишения на нормите на следените показатели: ФПЧ10, SO₂, NO₂, CO и O₃.

За град Исперих също не са констатирани превишения на нормите на следните

показатели: SO₂, NO₂, CO и O₃, но превишения са регистрирани на показателите сероводород и ФПЧ10. Установени са 7 превишения на средноденощната стойност на ФПЧ10 по време на проведените измервания, съгласно утвърдения годишен график за 2019 г. Изчисленият 90,4 персентил на база стойностите от измервания на ФПЧ10 на територията на община Исперих за 2019 г. е над СДН от 50 µg/m³ и е със стойност 61,2.

РИОСВ-Велико Търново - Контролът на основните показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух в приземния слой, се осъществява от три градски фонове пункта за мониторинг в градовете Велико Търново с ръчно пробовземане и последващ лабораторен анализ, Горна Оряховица (АИС) и Свищов (ДОАС).

Броят на превишаване на СДН за ФПЧ10 от 35 пъти в рамките на една календарна година – е спазено единствено от Община Свищов. В трите пункта за мониторинг СГН за опазване на човешкото здраве във Велико Търново е спазена, като стойностите са под пределно допустимата средногодишна концентрация.

Анализът на резултатите от мониторинга в през 2019 г. спрямо 2018 г. показват, че:

- За Община Велико Търново е постигнато намаление, както на средногодишната концентрация с 10 %, така и на броя регистрирани превишения на СДН с 13 %.
- За Община Горна Оряховица се наблюдава намаление на средногодишната концентрация с 26 % и намаление на броя регистрирани превишения на СДН с 42%
- За Община Свищов намалението на средногодишната концентрация е с 29 %, а на броя превишения на СДН с 48 %.

През 2019 г. не са регистрирани превишения на приложимите норми за КАВ за замърсители: серен диоксид, азотен диоксид, ФПЧ2,5, бензен, въглероден оксид и озон.

От анализа и сравнението на резултатите от мониторинга през 2019 г., направени от РИОСВ - Русе и РИОСВ - Велико Търново, се установява следното: Основният проблем по отношение качеството на атмосферния въздух (КАВ) в СЦР, както и за страната въобще, е замърсяването с ФПЧ10.

Във връзка с оценката и управлението на качеството на атмосферния въздух в региона към 2019 г. са разработени и се реализират 6 общински програми за подобряване качеството на атмосферния въздух в градовете Русе, Силистра, В. Търново, Горна Оряховица, Свищов и Севлиево и един план за действие към извършена моделна оценка на гр. Габрово. Очаква се към края на периода на действие на програмите (програмата за подобряване качеството на атмосферния въздух на община Силистра е с период на действие 2016-2021г., програмата на община Свищов е с период на действие 2019-2023г., а програмите на общини Русе, Велико Търново и Горна Оряховица са в процес на актуализация) да бъде постигнато съответствие с нормите за този замърсител.

Замърсяването на атмосферния въздух се дължи основно на изгарянето на твърди горива в битовия сектор и замърсяването от автомобилният транспорт. Използването на влажна дървесина, фосилни горива, както и движението на амортизирани транспортни средства води до влошено качество на атмосферния въздух, особено при неблагоприятни

атмосферни условия: мъгла, безветрие през месеците с отрицателни температури.

4.2 Води

4.2.1 Повърхностни води

Територията на СЦР попада почти изцяло в територията на Дунавския басейнов район, управляван от Басейнова дирекция „Дунавски район“ с център гр. Плевен с пренебрежимо малки части попадащи в Черноморския басейнов район, който се управлява от Басейнова дирекция „Черноморски район“ с център гр. Варна и Източнобеломорски басейнов район, който се управлява от Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“ с център гр. Пловдив. Също така, територията на СЦР обхваща изцяло районите, контролирани от РИОСВ Велико Търново и РИОСВ Русе.

През територията на СЦР минават едни от най-големите реки на страната - Росица, Янтра, Русенски Лом. С най-голямо значение за населението и стопанството на СЦР са водите на реките Дунав, Янтра, Росица, Видима, Дряновска река, Златаришка река, Стара река, Леферджа, Голяма река, Негованка, Русенски Лом. Те се използват за напояване и за питейна вода. С най-голямо значение са водите на река Дунав, използвани за транспорт, риболов и напояване. Съществуват и голям брой дерета, които се пълнят с вода само през пролетта, когато се топят снеговете и ваят по-големи количества поройни дъждове.

Поречието на р. Дунав

Река Дунав на територията на РИОСВ Велико Търново се наблюдава чрез мониторинговия пункт при гр. Свищов, а на територията на РИОСВ Русе се мониторираат два 2 пункта - единият преди гр. Русе и другият на пристанището на гр. Силистра.

При анализа на резултатите от проведения в периода 2018-2019 г. мониторинг е установено, че и в трите пункта по физикохимични показатели водата отговаря на изискванията за добро състояние съгласно приложения 6 и 7 от Наредба № Н-4 за характеризиране на повърхностните води. При извършения анализ на приоритетни вещества спрямо Наредбата за СКОС, резултатите от мониторинга показват, че химичното състояние на водното тяло само в 1 пункт (при гр. Русе) е не достигащо добро поради превишени концентрации по показател олово.

В програмите за хидробиологичен мониторинг на територията на Дунавски район през 2018 г. и 2019 г. не са планирани за наблюдение пунктове, разположени на река Дунав.

През 2019 г. БДДР е извършила проучвателен мониторинг по река Дунав с цел да се провери състоянието и да се установят източниците на натиск на повърхностни водни тела на територията на БДДР, за които в ПУРБ 2016 – 2021 г. оценката на екологичното и химическо състояние е различна от добра и би следвало да се предвидят мерки за подобряване на тяхното състояние. В участъка от гр. Русе до гр. Силистра. са извършени две пробонабирания в избрани 9 пункта за мониторинг. При анализа на вещества от групата специфичните замърсители и при двете пробонабирания се установяват превишени на стойностите над СКОС по показател алуминий. От анализиранияте приоритетни вещества се установява еднократно превишени концентрации над СКОС по

показател трихлорометан в два от пунктовете, избрани в участъка при гр. Русе.

В поречие Дунав попадат и две водни тела категория езеро – езерото Сребърна и язовир Антимово, които отговарят на изискванията за добро състояние съгласно приложения 6 и 7 от Наредба № Н-4 за характеризирание на повърхностните води, като само при анализа на вещества от групата на специфичните замърсители на язовир Антимово има измервания, които показват превишени стойности над СКОС за показател алуминий.

Качеството на дунавските води в участъка на СЦР допуска широко стопанско използване. Основният проблем за замърсяването на водните поречия в региона е заустването на непречистени или недостатъчно пречистени отпадъчни води от по-големи производствени единици, емитиращи значителни количества отпадъчни води.

На територията на РИОСВ Русе се мониторира: река Дунав, Поречие Янтра, Поречие Русенски Лом, Поречие Дунавски Добруджански реки.

Обектите, попадащи в териториалния обхват на РИОСВ Русе заустват отпадъчните си води в следните поречия: река Дунав, река Янтра, река Камчия и река Русенски Лом с притоците ѝ: Бели Лом, Черни Лом, Малки (Омурски) Лом, Баниски Лом. Мониторингът на водите се извършва в 37 пункта за мониторинг.

На територията на РИОСВ Русе от водосбора на река Янтра са разположени две повърхностни водни тела (р. Янтра и р. Студена), които се наблюдават в периода 2018-2019 г. чрез три пункта за мониторинг. Резултатите от анализите показват умерен потенциал и за двете водни тела. За р. Янтра са анализирани голям брой метали от групата на специфични замърсители, като няма измерени превишени концентрации над СКОС. При анализа на вещества от групата специфичните замърсители за р. Студена има измервания, които показват превишени стойности над СКОС на показатели манган и хром. При извършения анализ на резултатите от мониторинга не се установяват превишени концентрации на приоритетни вещества спрямо Наредбата за СКОС.

На река Русенски Лом е разположено едно водно тяло, а именно - р. Русенски Лом от вливане на реките Черни Лом и Бели Лом, до устие р. Дунав. Качеството на водите се наблюдава в два пункта. За периода 2018-2019 г. от анализа на физикохимичните елементи за качество става ясно, че водното тяло отговаря на изискванията за умерено състояние. При анализа на специфичните замърсители се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние по показател алуминий при пункт р. Русенски Лом на устие при гр. Русе. На база резултатите от измерените концентрации на приоритетни вещества, водното тяло е в добро химично състояние.

Водните тела от поречие Дунавски Добруджански реки, разположени на територията на РИОСВ Русе са във водосбора на реките р. Сенкьовица от извор до вливане в р. Дунав при Попина, реките Царацар и Чайрлък. Водните тела са от тип R9-Добруджански пониращи реки.

За р. Сенкьовица (от извор до вливане в р. Дунав при Попина), анализът на физикохимичните елементи за качество показва, че водното тяло отговаря на изискванията за умерено състояние спрямо изискванията на нормативната уредба. При анализа на специфичните замърсители не се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние.

За р. Царацар резултатите от мониторинга на физикохимичните показатели показват, че стойностите не отговарят на добро състояние по показателите нитратен азот и общ азот спрямо изискванията на нормативната уредба. При анализа на специфичните замърсители се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние по показател алуминий. Резултатите от измерените концентрации на приоритетни вещества показват, че водното тяло е в добро химично състояние.

За р. Чайрлък в периода 2018-2019 г. не е планиран и извършван хидробиологичен мониторинг.

На територията на РИОСВ Велико Търново се извършва мониторинг на: Поречие на р. Янтра, Водни тела по големите притоци на р. Янтра, Водосбор на р. Росица, с притоците реките Чопарата, Бохат, Негованка, Магъра, Крапец, част от р. Видима и язовирите „Ал. Стамболийски“ и „Крапец“, Водосбор на река Белица, Водосбор на река Паничарка.

По основното течение на р. Янтра (Поречие Янтра) са разположени 8 повърхностни водни тела. Извършените анализи показват, че 7 от тях са в добро химично състояние, а 1 е в достигащо добро. Направените анализи по БЕК макрозообентос, макрофити и фитобентос показват, че едно водно тяло е в добро състояние, а останалите в умерено.

Водните тела по големите притоци на р. Янтра са 7 на брой, като химичното състояние на всичките е достигащо добро. Според наличните данни от хидробиологичния мониторинг, 4 тела са оценени в добро състояние, а останалите в умерено.

Във водосбора на Росица са разположени 14 водни тела. Химичното състояние на 13 от тях е достигащо добро, а 1 е обособено и като зона за защита на води предназначени за питейно-битово водоснабдяване. Данните от хидробиологичния мониторинг показват, че 8 тела са в добро състояние, 5 са в умерено и едно е в отлично.

Във Водосбор на река Белица са разположени 4 водни тела. Химичното състояние на всичките тела е достигащо добро. Данните от хидробиологичния мониторинг показват, че 3 от телата са в добро състояние, а едно е в умерено.

Във Водосбор на река Паничарка са разположени 3 водни тела. Химичното състояние на всичките тела е достигащо добро. Данните от хидробиологичния мониторинг показват, че 2 от телата са в добро състояние, а едно е в отлично.

В Таблица 2 по-долу е дадена информация от **ПУРБ на ДРБУ** за 2016-2021 г. за оценка на състоянието на повърхностните водни тела, разположени на територията на Дунавски район за басейново управление и попадащи в територията на СЦР:

Таблица 2 - Състояние на повърхностните водни тела, разположени на територията на Дунавски район за басейново управление и попадащи в територията на СЦР, съгласно ПУРБ на ДРБУ 2016-2021 г.

№	Поречие	Код на повърхностното водно тяло	Географско описание на повърхностното водно тяло	Дължина на реките, км/Площ на язовира, км2	Водосборна площ, км2	СМВТ/ИВТ	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
1	Дунавски Добруджански реки	BG1DJ109R001	р. Сенкьовица от извор до вливане в р. Дунав при Попина	43.291	557.281		2	2
2	Дунавски Добруджански реки	BG1DJ149R1002	р. Царацар с притоци р. Лудня и р. Чаирлек от извор до вливане в р. Дунав при Тутракан	68.990	1073.452		2	2
3	Дунавски Добруджански реки	BG1DJ900R1008	р. Хърсовска и р. Ружичка	33.500	1970.335		3	2
4	Русенски Лом	BG1RL120R1013	р. Русенски Лом от вливане на реките Черни Лом и Бели Лом до устие	41.304	121.970		3	2
5	Русенски Лом	BG1RL120R1113	р. Бели Лом от вливане на р. Малки Лом при Нисово до вливане в р. Русенски Лом	10.150	21.458		4	2
6	Русенски Лом	BG1RL120R1213	р. Черни Лом от вливане на р. Баниски Лом при Широково до вливане в р. Русенски Лом	42.007	157.112		4	2
7	Русенски Лом	BG1RL200L1002	язовир Бойка	0,740	35.888	СМВТ	4	U
8	Русенски Лом	BG1RL200L1004	язовир Баниска	1,410	9.348	СМВТ	U	U
9	Русенски Лом	BG1RL200R003	р. Баниски Лом до язовир Баниска, вкл. притоци - Дюлгердере и Каяджик след яз. Бойка	31.962	331.284		3	2

№	Поречие	Код на повърхностното водно тяло	Географско описание на повърхностното водно тяло	Дължина на реките, км/Площ на язовира, км2	Водосборна площ, км2	СМВТ/ИВТ	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
10	Русенски Лом	BG1RL200R1005	р. Баниски Лом след язовир Баниска до вливане в Черни Лом, вкл. приток р. Куруканарка	17.238	223.898	СМВТ	3	U
11	Русенски Лом	BG1RL200R1007	р. Черни Лом от вливане на р. Ялма (Сеяческа) до вливане на р. Баниски Лом при Широково, вкл. приток р. Поповски Лом	53.404	470.096	СМВТ	3	2
12	Русенски Лом	BG1RL900R1012	р. Бели Лом след язовир Бели Лом до вливане на р. Долапдере при Писанец, вкл. приток р. Наловска	75.877	673.885	СМВТ	4	2
13	Русенски Лом	BG1RL900R1112	р. Бели Лом след вливане на р. Долапдере при Писанец, вкл. приток р. Долапдере	35.184	152.779		4	2
14	Русенски Лом	BG1RL900R1212	р. Малки Лом от яз. Ломци до вливане в р. Бели Лом при Нисово	39.186	242.931		3	2
15	Янтра	BG1YN130R1029	р. Янтра от вливане на р. Елийска при Полски Тръмбеш до устие	59.759	572.105	СМВТ	3	2
16	Янтра	BG1YN200R028	р. Студена от извор до вливане в р. Янтра при Новград	46.065	423.021	СМВТ	3	2
17	Янтра	BG1YN300R026	р. Елийска от извор до вливане в р. Янтра при Полски Тръмбеш	31.885	261.738		3	U
18	Янтра	BG1YN307R1027	р. Янтра от вливане на р. Росица при Крушето до вливане на р. Елийска при Полски Тръмбеш	16.938	182.592	СМВТ	U	2
19	Янтра	BG1YN307R1127	р. Янтра от вливане на р. Лефеджа при Горски долен Тръмбеш до вливане на р. Росица при Крушето	16.836	117.892	СМВТ	1-2	2

№	Поречие	Код на повърхностното водно тяло	Географско описание на повърхностното водно тяло	Дължина на реките, km/Площ на язовира, km ²	Водосборна площ, km ²	СМВТ/ИВТ	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
20	Янтра	BG1YN400L1009	язовир Александър Стамболийски на р. Росица	10,860	85.654	СМВТ	1-2	U
21	Янтра	BG1YN400R007	р. Магър от извор до язовир Александър Стамболийски	16.750	89.068		3	U
22	Янтра	BG1YN400R010	р. Негованка от извор до вливане в р. Росица при Ресен	40.360	173.493		3	U
23	Янтра	BG1YN400R011	р. Бохат от извор до вливане в р. Росица	31.828	97.704		3	2
24	Янтра	BG1YN400R1002	р. Росица от зоната за защита: до вливане на р. Негойчевица при Стоките, вкл. приток - р. Негойчевица	5.614	84.320		2	U
25	Янтра	BG1YN400R1003	р. Росица от вливане на р. Видима до язовир Александър Стамболийски, вкл. приток р. Чупарата	17.042	174.327		3	2
26	Янтра	BG1YN400R006	р. Крапец от язовир Крапец до язовир Александър Стамболийски	17.348	78.026		2	U
27	Янтра	BG1YN400R1012	р. Росица от язовир Александър Стамболийски до вливане на р. Негованка при Ресен	48.700	395.340		U	U
28	Янтра	BG1YN400R1031	р. Видима от вливане на р. Граднишка до вливане в р. Росица при Севлиево	22.192	85.373		2	U
29	Янтра	BG1YN400R1101	РВ "Пръскалка" и РВ "Лява Видима"	11.951	60.270		2	2
30	Янтра	BG1YN400R1103	р. Росица от вливане на р. Негойчевица при Стоките до вливане на р. Видима	23.437	249.089		2	2
31	Янтра	BG1YN400R1112	р. Росица от вливане на р. Негованка при Ресен до вливане в р. Янтра	23.385	109.111		2	2

№	Поречие	Код на повърхностното водно тяло	Географско описание на повърхностното водно тяло	Дължина на реките, km/Площ на язовира, km ²	Водосборна площ, km ²	СМВТ/ИВТ	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
32	Янтра	BG1YN400R1431	р.Граднишка до вливане в р. Видима при Градница	13.024	84.033		U	U
33	Янтра	BG1YN400R1631	р. Видима от Дебнево до вливане на р.Граднишка при Градница	12.622	78.224		U	U
34	Янтра	BG1YN600L1019	язовир Йовковци на р. Веселина	5,745	217.290	СМВТ	1-2	2
35	Янтра	BG1YN600R022	р. Лефеджа от извор до Зайчари	22.432	341.599		2	U
36	Янтра	BG1YN600R1020	р. Веселина след язовир Йовковци до вливане в р. Златаришка, вкл. приток р. Казълдере	26.400	163.923		2	U
37	Янтра	BG1YN600R1021	р. Златаришка от извор до Дърлевци, вкл. приток р. Марянска	50.319	290.520		U	U
38	Янтра	BG1YN600R1025	р. Биюкдере след язовир Ястребино до вливане в р. Лефеджа, вкл. приток р. Казълдере	59.415	446.682		3	2
39	Янтра	BG1YN600R1034	р. Лефеджа от Зайчари до вливане на р. Джулюница при Джулюница, вкл. приток р. Карадере	57.974	479.153		2	U
40	Янтра	BG1YN600R1125	р. Джулюница от вливане на р. Златаришка при Златарица вливане в р. Джулюница при Джулюница и приток - р. Бебровска	18.269	224.366		3	2
41	Янтра	BG1YN600R1134	р. Лефеджа от вливане на р. Джулюница при Джулюница до вливане в р. Янтра при Горски долен Тръмбеш	9.886	37.287	СМВТ	1-2	2

№	Поречие	Код на повърхностното водно тяло	Географско описание на повърхностното водно тяло	Дължина на реките, км/Площ на язовира, км2	Водосборна площ, км2	СМВТ/ИВТ	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
42	Янтра	BG1YN700R1017	р. Янтра от вливане на р. Белица при Велико Търново до вливане на р. Лефеджа при Горски долен Тръмбеш	53.754	330.191		3	2
43	Янтра	BG1YN800R1016	р. Дряновска от Трявна до вливане в р. Белица при Дебелец	42.363	226.786		3	2
44	Янтра	BG1YN800R1033	р. Белица от вливане на р. Райковска при Вонеща вода до вливане в р. Янтра при при Велико Търново вкл. приток - р. Еньовица	33.500	233.855		3	2
45	Янтра	BG1YN800R1116	ОВ "Гръбчево"-1 и 2; ОВ "Българка" на р. Плачковска	3.057	8.883		2	2
46	Янтра	BG1YN800R1133	р. Белица от извор до вливане на р. Райковска при Вонеща вода вкл. приток - р. Райковска	19.418	168.289		2	2
47	Янтра	BG1YN800R1216	р. Плачковска до вливане в р. Дряновска, без зоната за защита: BG1DSWYN07 - ОВ "Гръбчево"-1 и 2; ОВ "Българка" и р. Дряновска от вливане на р. Плачковска до Трявна	13.259	101.762		2	2
48	Янтра	BG1YN900L1014	язовир Христо Смирненски; СД "Янтра" с 5 бр. РВ и РВ "Левичарка" на р. Паничарка	0,975	53.464	СМВТ	1-2	2
49	Янтра	BG1YN900R1015	р. Янтра от вливане на р. Козлята при Габрово до вливане на р. Белица при Велико Търново	59.086	311.814		4	2
50	Янтра	BG1YN900R1115	РВ "Козята"; ОВ "Малуша" на р. Козлята	8.450	34.540		2	2

№	Поречие	Код на повърхностното водно тяло	Географско описание на повърхностното водно тяло	Дължина на реките, km/Площ на язовира, km ²	Водосборна площ, km ²	СМВТ/ИВТ	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
51	Янтра	BG1YN900R1215	РВ "Янтра"; ОВ "Сапатовец" на р. Янтра	8.518	33.365		2	2
52	Янтра	BG1YN900R1315	р. Паничарка след язовир Христо Смирненски и р. Козлята от вливане на р. Паничарка до вливане в р. Янтра	8.695	24.157		3	2
53	Янтра	BG1YN900R1415	р. Янтра от зоната за защита: РВ "Янтра"; ОВ "Сапатовец" до вливане на р. Козлята при Габрово	11.531	89.968		U	U

Легенди към таблицата:

Класификация на екологичния потенциал	Цветен код		клас
	Изкуствени водни обекти	Силно модифицирани водни обекти	клас
Добър и по-висок	Зелено със светло сиви линии	Зелено с тъмно сиви линии	1-2
Среден	Жълто със светло сиви линии	Жълто с тъмно сиви линии	3
Не добър	Оранжево със светло сиви линии	Оранжево с тъмно сиви линии	4
Лош	Червен със светло сиви линии	Червен с тъмно сиви линии	5
неизвестно	Сиво с черни линии		

Екологично състояние	1	2	3	4	5	U
клас	отлично	добро	умерено	лошо	мн.лошо	неизвестно

Химично състояние	2	3	U
клас	добро	не достигащо добро	неизвестно

По-долу е дадена информация от ПУРБ на ЧРБУ за 2016-2021 г. за оценка на състоянието на повърхностните водни тела, разположени на територията на Черноморски район за басейново управление и попадащи в територията на СЦР:

- Водно тяло BG2KA800R030 р. Керизбунар (Андере) от извор до язовир Съединение – Общата оценка на екологичното състояние / потенциал е „лошо“, а химичната оценка на състоянието е „добро“;
- Водно тяло BG2KA800L029 яз. "Съединение" – Общата оценка на екологичното състояние / потенциал е „умерено“, а химичната оценка на състоянието е „добро“.

4.2.2 Подземни води

В земните недра на България са обособени 177 подземни водни тела (ПВТ), представляващи самостоятелни и значими части от пресни подземни води. От тях 50 тела са в Дунавския район, които са наблюдавани в 138 броя пункта, съгласно действащите програмите за контролен и оперативен мониторинг през 2019 г.

17 ПВТ или части от тях са в Северен централен район. Границите на пет от подземните водни тела са частично извън тези на Северен централен район.

В обхвата на РИОСВ Русе попадат подземни тела от първи, втори, трети, пети и шести слой.

- Подземни водни тела от слой първи – НЕОГЕН-КВАТЕРНЕР - в обхвата на РИОСВ Русе попадат четири ПВТ - отговарят на критериите за добро химично състояние на подземните води;
- Подземни водни тела от втори слой – НЕОГЕН - в обхвата на РИОСВ Русе попада едно ПВТ - отговаря на критериите за добро химично състояние на подземните води;
- Подземни водни тела от трети слой – НЕОГЕН-САРМАТ - в обхвата на РИОСВ Русе попада едно ПВТ - отговаря на критериите за добро химично състояние на подземните води;
- Подземни водни тела от пети слой – ТРИАС – ЮРА-КРЕДА - в обхвата на РИОСВ Русе попадат две ПВТ - отговарят на критериите за добро химично състояние на подземните води, като в 1 МП са констатирани високи концентрации на нитратни йони;
- Подземни водни тела от шести слой – ДОЛНА КРЕДА - МАЛМ-ВАЛАНЖ на територията на ДРБУ има едно водно тяло от шести слой - констатираните от предходните години високи концентрации по показател нитратни йони се наблюдават и през 2018 г.

На територията на РИОСВ Велико Търново са включени водните тела, разположени във водосбора на река Янтра, попадащи на територията на областите Велико Търново и

Габрово. Тъй като административно деление не съвпада с границите на водните тела по поречия, водосборът на р. Янтра попада в три области - съответно в три РИОСВ: на устие – РИОСВ Русе, основно поречие – РИОСВ Велико Търново и част от р. Видима – РИОСВ Плевен. В териториалния обхват на РИОСВ Велико Търново в Дунавския РБУ попадат 6 броя подземни водни тела (в по-голяма или по-малка част от тях) с общо 11 броя пункта за мониторинг

- Подземни водни тела от слой първи – НЕОГЕН-КВАТЕРНЕР - в обхвата на РИОСВ Велико Търново попадат четири ПВТ - отговарят на критериите за добро химично състояние на подземните води, като в 1 МП са констатирани отклонения от СК по показател манган и в 1 МП са констатирани високи концентрации на нитрати;
- Подземни водни тела от пети слой – ТРИАС – ЮРА-КРЕДА - в обхвата на РИОСВ Велико Търново попадат две ПВТ - отговарят на критериите за добро химично състояние на подземните води, като в 1 МП са констатирани отклонения от нормите по редица показатели, като „амониеви йони“, „нитрати“ и „нитрити“, „перманганатна окисляемост“ и „ортофосфати“. Високите концентрации на нитратни йони отчитани в предходните години се потвърждават и в получените през 2019 г. резултати.

Сред най-значимите замърсители на подземните води в СЦР могат да се открият следните:

- просмукването на замърсители при взаимодействие с повърхностните води;
- липсата на канализации и ПСОВ в населените места;
- интензивното земеделие;
- индустриални източници на замърсяване;
- действащи депата за твърди битови отпадъци, които не отговарят на изискванията;
- нерегламентирани сметища;
- минна дейност.

В Таблица 3 по-долу е дадена информация от **ПУРБ на ДРБУ за 2016-2021 г.** за оценка на състоянието на подземните водни тела, разположени на територията на Дунавски район за басейново управление и попадащи в територията на СЦР:

Таблица 3 - Състояние на подземните водни тела, разположени на територията на Дунавски район за басейново управление и попадащи в територията на СЦР, съгласно ПУРБ на ДРБУ 2016-2021г

код ПВТ	наименование на ПВТ	тест: обща оценка на химичното състояние на ПВТ /добро/лошо/	тест: интрузия на солени или замърсени води /неприложимо/добро/лошо/	тест: значимо влошаване на екологичното или химичното състояние на повърхностните водни тела , причинено от пренос на замърсители от ПВТ /неприложимо/добро/лошо/	тест: значимо влошаване на състоянието на земните екосистеми , зависещи от подземните води , поради пренасянето на замърсители от ПВТ /неприложимо/добро/лошо/	тест: влошаване на качествата на подземните води , предназначени за питейно-битово водоснабдяване /неприложимо/добро/лошо/	обща оценка на химичното състояние на ПВТ	Наличие на възходяща тенденция /да/не/
BG1G0000QAL020	Порови води в Кватернера - р. Янтра	добро	няма	добро	добро	добро	добро	не
BG1G0000QAL021	Порови води в Кватернера - р. Русенски Лом и притоците му	добро	няма	добро	добро	добро	добро	не
BG1G0000QAL022	Порови води в Кватернера - р. Росица в Севлиеиската котловина	лошо	няма	добро	добро	лошо	лошо	не
BG1G0000QPL026	Порови води в Кватернера - между реките Осъм и Янтра	лошо	няма	добро	добро	лошо	лошо	не

код ПВТ	наименование на ПВТ	<u>тест:</u> обща оценка на химичното състояние на ПВТ /добро/лошо/	<u>тест:</u> интрузия на солени или замърсени води /неприложимо/добро/лошо/	<u>тест:</u> значимо влошаване на екологичното или химичното състояние на повърхностните водни тела , причинено от пренос на замърсители от ПВТ /неприложимо/добро/лошо/	<u>тест:</u> значимо влошаване на състоянието на земните екосистеми , зависещи от подземните води , поради пренасянето на замърсители от ПВТ /неприложимо/добро/лошо/	<u>тест:</u> влошаване на качествата на подземните води , предназначени за питейно-битово водоснабдяване /неприложимо/добро/лошо/	обща оценка на химичното състояние на ПВТ	Наличие на възходяща тенденция /да/не/
BG1G00000N1035	Порови води в Неогена - район Русе - Силистра	добро	няма	няма хидравлична връзка с повърхностни води	неприложимо	добро	добро	не
BG1G00000K1040	Карстови води в Ловеч-Търновския масив	лошо	няма	няма хидравлична връзка с повърхностни води	неприложимо	лошо	лошо	не
BG1G0000K1B041	Карстови води в Русенската формация	лошо	няма	няма хидравлична връзка с повърхностни води	неприложимо	лошо	лошо	не
BG1G0000TJK045	Карстови води в Централния Балкан	лошо	няма	няма хидравлична връзка с повърхностни води	неприложимо	лошо	лошо	не
BG1G000000N049	Карстово-порови води в Неоген - Сармат - Добруджа	добро	няма	няма хидравлична връзка с повърхностни води	неприложимо	добро	добро	не

код ПВТ	наименование на ПВТ	<u>тест:</u> обща оценка на химичното състояние на ПВТ /добро/лошо/	<u>тест:</u> интрузия на солени или замърсени води /неприложимо/добро/лошо/	<u>тест:</u> значимо влошаване на екологичното или химичното състояние на повърхностните водни тела , причинено от пренос на замърсители от ПВТ /неприложимо/добро/лошо/	<u>тест:</u> значимо влошаване на състоянието на земните екосистеми , зависещи от подземните води , поради пренасянето на замърсители от ПВТ /неприложимо/добро/лошо/	<u>тест:</u> влошаване на качествата на подземните води , предназначени за питейно-битово водоснабдяване /неприложимо/добро/лошо/	обща оценка на химичното състояние на ПВТ	Наличие на възходяща тенденция /да/не/
BG1G000K1NB050	Карстови води в Разградската формация	лошо	няма	няма хидравлична връзка с повърхностни води	неприложимо	лошо	лошо	не
BG1G0000J3K051	Карстови води в Малм-Валанжския басейн	добро	няма	няма хидравлична връзка с повърхностни води	неприложимо	добро	добро	не

Съгласно информацията от ПУРБ на ЧРБУ за 2016-2021 г. за оценка на състоянието на подземните водни тела, разположени на територията на Черноморски район за басейново управление, подземно водно тяло с код BG2G000J3K1040 и наименование „Карстови води в малм-валанж“ е в добро състояние.

4.2.3 Райони със значителен риск от наводнения (РЗПРН)

РЗПРН са райони, за които се счита че съществува значителен потенциален риск от наводнения или вероятност за значителен потенциален риск от наводнения. Основа за определяне на РЗПРН е информацията за значимите минали и потенциални бъдещи наводнения, набрана от общински администрации, други институции и исторически източници. РЗПРН са обект на Плановите за управление на риска от наводнения (ПУРН) за съответните Басейнови дирекции.

В ПУРН 2016 - 2021 г. са определени следните РЗПРН, попадащи в СЦР:

- BG1_APSFR_YN_011 -р. Янтра - от с. Раданово до с. Стърмен;
- BG1_APSFR_YN_021- р. Росица - от с. Водолей до с. Ресен ;
- BG1_APSFR_YN_022   Голямата река при гр.Стражица;
- BG1_APSFR_YN_023 - р. Янтра - от с. Ледник до гр. Долна Оряховица; р. Белица - от гр. Нацовци до гр. Дебелец;
- BG1_APSFR_YN_101 -р. Дряновска - от гр. Плачковци до гр. Трявна;
- BG1_APSFR_YN_031   р.Янтра при гр.Габрово;
- BG1_APSFR_YN_041   р.Росица при гр.Севлиево;
- BG1_APSFR_YN_061   р.Еленска при гр.Елена;
- BG1_APSFR_RL_012   р. Долапдере при гр.Цар Калоян, река Бели Лом при с.Писанец и с.Нисово, река Черни Лом при с.Табачка, с.Червен и с.Кошов и река Русенски Лом при с.Иваново до землището на с.Божичен е разделен на три по-малки района, съответно:
  - BG1_APSFR_RL_100 - р. Черни Лом -от с. Табачка до с. Кошов
  - BG1_APSFR_RL_101 -р. Бели Лом - от с. Писанец до с. Нисово
  - BG1_APSFR_RL_102 - р. Долапдере - гр. Цар Калоян
- BG1_APSFR_RL_014   р. Русенски Лом -от с. Божичен до гр. Русе;
- BG1_APSFR_DU_001   Река Дунав.

4.3 Почви и земеползване

Земеползване (данни – Агростатистика МЗХГ)

Територията на региона обхваща централната и източната половина на Дунавската равнина и Предбалкана, северната част от Централна Стара планина, както и западната част от Добруджа. Общата площ на региона е 14 668,0 km², което представлява 13,2 % от територията на страната, като земеделските територии са 68,7 %, горските – 23,6 %, а урбанизираните – 5,1 %.

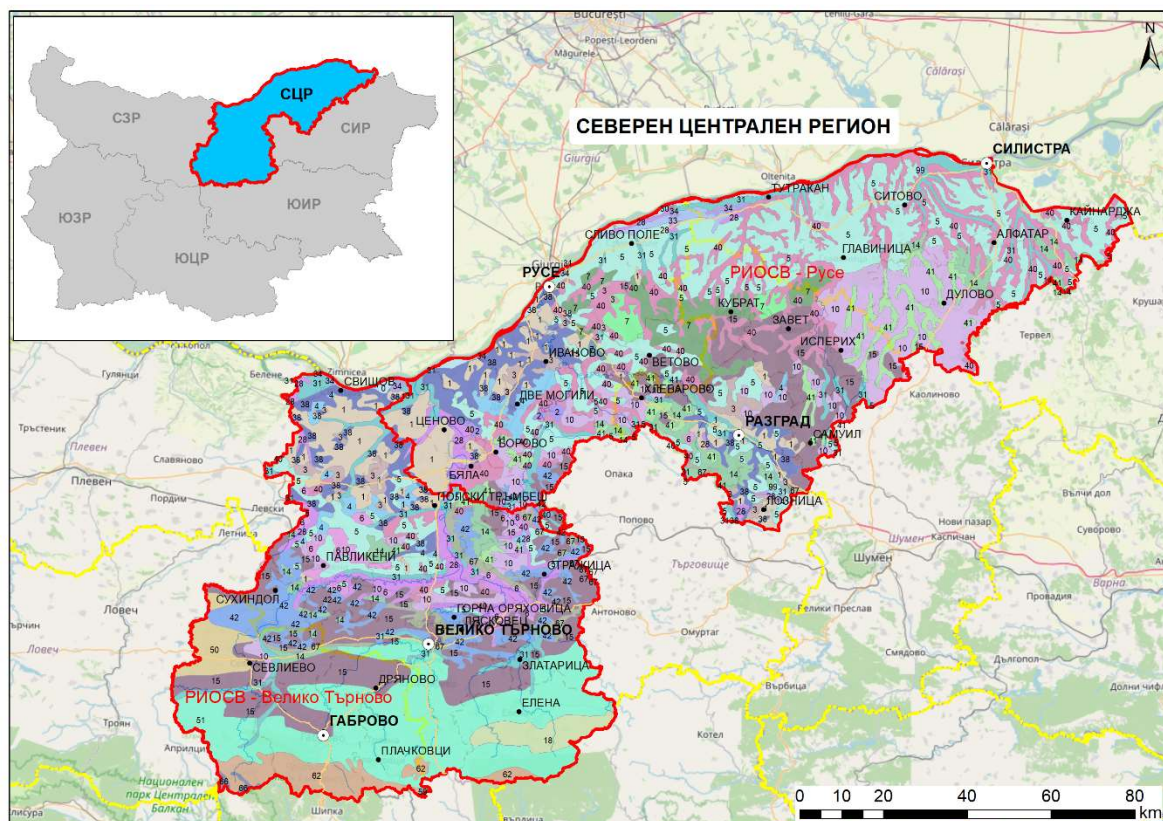
Таблица 4- Основна заетост на територията по области

	Обработваема земя, хектар	Използвана земеделска площ, хектар	Площ със селскостопанско предназначение, хектар
Северен централен регион	662 273	804 398	825 786
Велико Търново	170 870	226 646	233 023
Габрово	22 703	52 130	54 566
Разград	148 185	164 102	167 225
Русе	168 410	184 099	191 168
Силистра	152 104	177 421	179 804

Почви

Северен централен регион попада в Карпатско-дунавска почвена провинция, която е изградена от лесо-ливадни-степни тъмни, лесивирани почви, черноземи, солонци и солончази. Тази почвена провинция обхваща обширни площи от Европа лежащи в басейна на р. Дунав. Многообразните форми на релефа, разнородните почвообразуващи скали и диференциацията на климата създават сложна картина на почвената покривка, която се разделя на три подобласти: Карпатска, Среднодунавска и Долнодунавска като към последната спада и Дунавската равнина и Добруджа. В пределите на Долнодунавската подобласт са разпространени карбонатни, типични, лесивирани и ливадни черноземи. По-високите предпланински и равнинно-хълмисти части на Дунавската равнина се заемат от черноземовидни и сиви горски почви.

На територията на Северен централен регион се прилага система на три нива за мониторинг на почвите в областите. На първо ниво се извършва широко мащабен мониторинг, на второ се наблюдават мрежите на вкисляване и засоляване, на трето ниво се определят локалните замърсители от земеделски източници. Целта на тази система на наблюдение е да се обхванат по-големи територии от почвеното многообразие на територията на страната. За целите на наблюдението се определят пунктове за съответната територия.

Фигура 3. Почвена карта на СЦР

РИОСВ Велико Търново

Замърсяване с тежки метали - За оценка на замърсяването на почвите на територията на страната е изградена национална система за почвен мониторинг, категоризирана по нива. По почвен мониторинг I-во ниво - широкомащабен мониторинг, съгласно Националната мониторинговата програма на МОСВ, на територията на РИОСВ – Велико Търново са обособени 23 постоянни пункта за почвен мониторинг.

Регионалната лаборатория в гр. Велико Търново извършва ежегодно пробонабиране и анализ на почвите от указаните от ИАОС пунктове.

През 2019 г. Регионалната лаборатория е извършила пробонабиране и анализ на почвите от 5 пункта: с. Морава в община Свищов, с. Буря в община Севлиево, с. Ст. Стамболово в община П. Тръмбеш, с. Разпоповци в община Елена и гр. Стражица. От тези пунктове са взети общо 30 бр. почвени проби, на които са извършени 480 бр. анализа по заложените показатели. Широкомащабният мониторинг - I ниво включва анализ на следните показатели: почвена реакция, специфична електропроводимост, биогенни елемент - общ азот, общ фосфор, нитратен азот, органично вещество – общ въглерод и органичен въглерод, обемна плътност, гранулометричен състав, както и тежки метали – мед, цинк, олово, кадмий, никел, кобалт, хром, арсен, живак.

След анализ на резултатите е видно, че съдържанието на тежки метали в почвата е под максимално допустимите концентрации (МДК), определени с Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за допустимо съдържание на вредни вещества в почвата.

Засоляване и вкисляване - Наблюденията по II ниво са ориентирани към регионални проявления на деградационни процеси - вкисляване (вредна почвена киселинност) и засоляване. За територията на страната са обособени 54 полигона, в които се наблюдава вкисляване, от които 4 са на територията на РИОСВ – Велико Търново и 12 полигона за наблюдение на процеса засоляване, като към момента, на територията на РИОСВ – Велико Търново такъв обособен, все още няма.

Почвите във Великотърновска и Габровка области варират от слабо до средно кисели. Налице са обаче и терени с много кисели почви, които са включени в програмата за почвен мониторинг II ниво – функционална система „Контрол и опазване на почвите от вкисляване“. На тези места са изградени полигони с обособени пунктове, в които се проследяват промените в стойностите на вредната киселинност.

Резултатите от анализите на провеждания мониторинг II ниво (вкисляване) през годините показват промени в стойностите на вредна киселинност на почвата в пунктовете, в която тя се проследява, изразяваща се в намаляване стойностите на вредна киселинност. Степента на наситеност с бази през годините също се изменя в положителна посока, като стойностите ѝ, изразени в процентно съдържание, се увеличават.

Замърсяване с продукти за растителна защита, устойчиви органични замърсители и нефтопродукти - На територията на РИОСВ В. Търново са обособени 12 бр. склада – в 12 общини и 4 площадки с общо 46 бр. „Б-Б“ куба, където се съхраняват около 550 000 кг забранени и излезли от употреба пестициди.

В края на 2018 г. е стартирал проект: „Екологосъобразно обезвреждане на излезли от употреба пестициди и други продукти за растителна защита с изтекъл срок на годност“ финансиран по Българо-Швейцарската програма за сътрудничество, в който са включени всички складове със залежали ПРЗ на територията на РИОСВ.

През 2019 година изпълнението на проекта приключи с освобождаване на 6 от общо предвидените 12 склада на територията на РИОСВ – В. Търново. Освободени и санирани бяха складовете в общини Велико Търново, Павликени, Сухиндол, Стражица, Свищов, находящ се в с. Вардим и община Горна Оряховица, находящ се в гр. Долна Оряховица. Останалите складове се поддържат в добро състояние и се предотвратява опасността от възникване на аварийни ситуации и замърсяване на почвата и другите компоненти на околната среда. Всички площадки и кубове са в добро състояние.

Като потенциално опасни обекти и източници за локално замърсяване на почвите, площадките с кубове и складовете със забранени и негодни пестициди, са под непрекъснатия контрол на експертите от РИОСВ, РД ПБЗН и общините.

Анализираните почвени извадки за устойчиви органични замърсители, които се следят в тези пунктове (РАН, РСВ и ОСР), не показват данни за наличие на търсените аналити (по-малко от границата на количествено определяне на метода) или при отчетени за отделни аналити стойности, то те са много под МДК, определени с Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за допустимо съдържание на вредни вещества в почвата.

Ерозия - За района на Великотърновска и Габровска област на ветрова ерозия са подложени десетки хиляди декара. Земи, предимно в равнинните и обезлесените части на Свищовска, Павликенска и Полскотръмбешка общини. Обикновено на няколко години веднъж през пролетта силни ветрове и суховеи отнасят стотици тонове плодородна почва, което довежда до загуби на хумус, торове и засети култури.

В полупланинската част на региона на наклонени терени, водната ерозия е в по-малка степен изразена поради естественото затревяване и самозалесяване на земите, които не се обработват.

РИОСВ Русе

Почвите на контролираната от РИОСВ-Русе територия са черноземни, сиви горски и алувиално-ливадни. Подходящи са за отглеждане на зърнено-житни и технически култури. В почвената характеристика попадат следните подтипове почви: карбонати, типични, излужени и оподзолени.

За областите Русе, Разград и Силистра, на територията на РИОСВ-Русе, са определени 33 пункта за наблюдение състоянието на почвите. При извършените анализи до момента не са регистрирани наличия на тежки метали над ПДК, както засоляване и вкисляване на почвите. Това се дължи на воденето от земеделските кооперации и арендатори на добри земеделски практики, правилна употреба на пестициди и торове, и сеитбооборот.

Проследявайки динамиката на наблюдаваните индикатори Cd, Pb, Cu, Zn, Ni, Cr, Co, As, се установява, че те са в границата на нормите, много под МДК /максимално допустима концентрация/, съгласно Наредба № 3 за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвата (ДВ, бр. 71/2008 г.).

Замърсяване с продукти за растителна защита, устойчиви органични замърсители и нефтопродукти - При извършваните контролни проверки не са констатирани замърсявания с продукти от растителна защита. Земеделските производители не съхраняват на производствените си площадки препарати за растителна защита. Ползват се дози, които са необходими за третиране.

На територията на Област Русе залежалите растително-защитни препарати са събрани в ББ кубове. Тези, които бяха разположени на територията на Област Русе, са преместени на Регионалното депо за твърди битови отпадъци - град Русе.

На територията на Област Разград залежалите растително-защитни препарати са събрани в централизирани складове, отговарящи на изискванията за съхранение на опасни отпадъци в селата: Езерче, Владимировци, гр. Завет . Складовете в с. Езерче, с. Владимировци и град Завет са реконструирани със средства, отпуснати от ПУДООС към МОСВ.

През 2020 г стартира проект „Екологосъобразно обезвреждане на излезли от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност”, финансиран от Българо-Швейцарската програма за сътрудничество (БШПС), като целта му е да събере и изнесе в Германия всички негодни пестициди.

При извършения анализ на определените пунктове за контролиране на показателите не бяха установени наднормени концентрации на устойчиво органични замърсители оргонохлорни пестициди.

Ерозия - Най-голям процент (40 – 45 %) от площите и в трите области, имат втора степен на ерозионен риск (от 1 до 5 t/ha/ yr) - факт, който е показателен за доброто състояние на земите в тези територии. Средногодишната интензивност на водоплощната ерозия за област Русе е 16.4 t/ha/yr; за Разград - 12.2 t/ha/ yr , а за Силистра – 14 t/ha/yr. (Фигури 48, 49 и 50).

Най-големи са годишните почвени загуби на територията на област Силистра 106847 t/y, следва област Русе с 82942 t/y и област Разград 58938 t/y.

Слаб риск от ветрова ерозия имат обработваемите земи и в трите области със среден интензитет от 1.01 до 2.0 t/ha/y. Площите със слаб риск са както следва: Русе - 155 262 ha, Разград - 135 903 ha и Силистра – 153 915 ha.

Площите със слаб до умерен риск от ветрова ерозия имат интензитет от 1.01 до 2.0 t/ha/y, а разпределението им е както следва: Русе – 10 259 ha, Силистра – 4 038 ha и само 65 ha за област Разград. Годишните загуби на почва са най-големи в област Силистра – 35 241 тона, за областите Русе и Разград са съответно 32 298 тона и 15 126 тона.

Засолява и вкисляване - На територията на РИОСВ-Русе са определени два пункта за засоляване в село Пиперково (Община Ценово) и един за вкисляване - в село Свещари, (Община Исперих). На територията на РИОСВ-Русе не са установени засолени и вкислени почви.

4.4 Ландшафт

В морфографско отношение районът обхваща малка част на западната Мизийска хълмисто-платовидна равнина, част от източната част на Мизийската хълмисто-платовидна равнина, както и малка част на средната част на Старопланинската система. Частта от Мизийската равнина, която попада в този район обхваща плоското вододелно пространство между р.Осъм и р. Янтра. Крайдунавските низини в тази част на равнината са две – Свищовско-Беленска и Вардимска. В източната част на Западната Мизийска равнина меридионално по вододела между реките Осъм и Янтра е формирана редица от базалтови могили (14 на брой) по линията Сухиндол-Свищов, издигащи се до 100 m над околната повърхнина.

Частта от Източната Мизийска равнина в този район обхваща крайдунавските низини, характеризиращи се с ниски стойности на разчлененост на релефа и малки наклони (около 1-3°) на издигания се над тях с около 100 m стръмен дунавски бряг. Тук попада Лудогорско-Добруджанското плато, със средна н.в. 250-350 m. Наклона на платото е на север-североизток, като то е нарязано от дълбоко всечени каньоновидни суходолия, между които се разполагат широки, плоски между долини ридове, постепенно прехождащи в крайдунавските низини. В този район са разположени част от Поповско-Самуиловските височини и плата.

Стара планина има подчертано асиметриен напречен профил. Характерно за тази част на планината е високото, компактно, верижно било, което има предимно западно-източно простиране. В разглеждания район попадат следните дялове от средна Стара планина: Шипченско-Тревненска (1 524 m) и Елено-Твърдишка (1535 m) планина. Върху северните склонове на планината в този участък са всечени напречните долини на реките Видима, Росица и Янтра.

Фигура 4. Ландшафтно райониране (по Петров 1997г.)

В Северния централен район се срещат ландшафти от класовете равнинни ландшафти, котловинни ландшафти и планински ландшафти. Преобладаващите групи ландшафти в северната част на Дунавската равнина са: ландшафти на черноземните ливадно-степни равнини на лъсови скали с висока степен на земеделско усвояване, ландшафти на черноземните ливадно-степни равнини на карбонатни скали със средна степен на земеделско усвояване, ландшафти на лесостепните равнини на лъсови скали с висока степен на земеделско усвояване, ландшафти на лесостепните равнини върху варовикови скали със средна степен на земеделско усвояване. В източната част на Дунавската равнина преобладават групите на ландшафти на черноземно-степните равнини на лъсови скали с висока степен на земеделско усвояване и ландшафти на черноземно-степните равнини върху карбонатни скали със средна степен на земеделско усвояване.

По поречието на река Янтра се среща групата ландшафти на ливадно-степните алувиални низини със средна степен на земеделско усвояване. По поречията на реките Бели Лом, Чирлък, Войа, Царчар и другите реки в източната част на Дунавската равнина се среща групата ландшафти на открития карст по склоновете на каньоновидните долини, пресичащи равнини от седиментни карбонатни скали. Върху речните острови по река Дунав се среща групата ландшафти на гористите низини върху речните острови. По бреговете на река Дунав се срещат групите ландшафти на ливадно-блатните алувиални низини със сравнително малка степен на земеделско усвояване и групите ландшафти на гористите низини върху възвишенията на заливната тераса със сравнително малка степен на земеделско усвояване.

В средната част на Старопланинската система преобладават групите ландшафти на гористите хълмове върху лъсови скали със средна степен на земеделско усвояване, ландшафти на гористите хълмове върху варовикови скали, ландшафти на среднопланинските широколистни гори върху безкарбонатни седиментни скали, ландшафти на среднопланинските широколистни гори върху варовикови скали, ландшафти на среднопланинските иглолистно-широколистни гори върху масивни и метаморфни скали и ландшафти на среднопланинските иглолистно-широколистни гори върху варовикови скали. На по-малки участъци в района се срещат ландшафти на равнинния открит карст в седиментни карбонатни скали с карни повърхнини, ландшафти на лесо-ливадно-степните хълмисти дъна на вътрешнопланинските котловини върху кредни седименти със средна степен на земеделско усвояване, ландшафти на среднопланинските иглолистно-широколистни гори върху варовикови скали, ландшафти на планинските скали и сипеи в структурно-ерозионен релеф от карбонатни скали и ландшафти на планинските скали и сипеи в структурно-ерозионен релеф от карбонатни скали.

Като чувствителни ландшафти могат да бъдат разгледани уникалните ландшафти на природни забележителности, които са под законова защита.

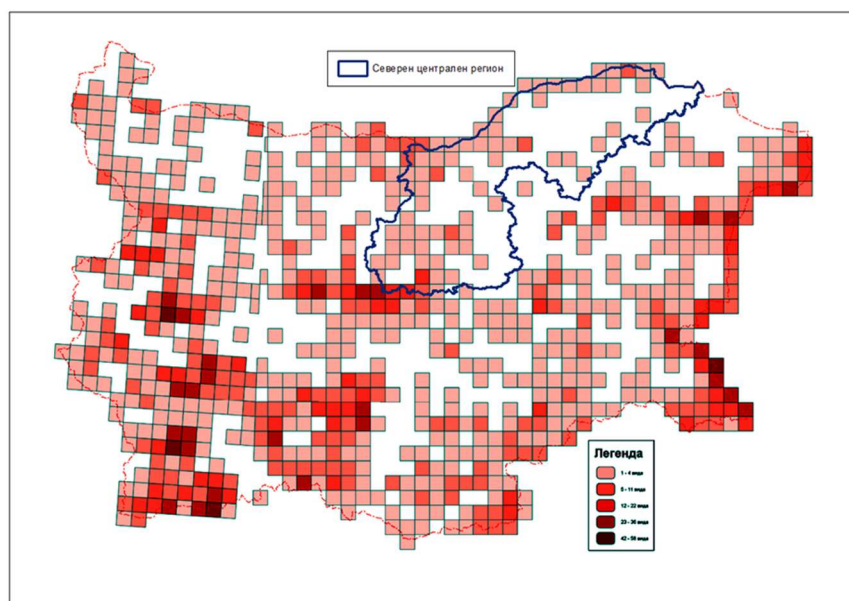

4.5 Биологично разнообразие

4.5.1 Флора и фауна

Според геоботаническото райониране на България (по Бондев, 1997), СЦР е разположен в Европейската широколистна горска област, като обхваща и части от Евроазиатската степна и лесостепна област. За района е характерна растителност на умерената зона, с основна коренна (самобитна) растителност, представена от широколистни, летнозелени, листопадни през зимата гори (*Aestilignosa*), предимно от европейски и европейско-азиатски произход, с преобладаване в тях на над 180 вида и подвида дървета и храсти. В крайдунавската част от СЦР липсва същинска степна растителност, а само остепнени под влиянието на човека ксеротермни, главно дъбови гори. Под влияние на човешката дейност в различни части върху варовити терени на мястото на унижосени гори се е настанила вторична тревна растителност с участието на степни флорни елементи.

Съгласно картата на разпространението на включените в ЧКБ видове, преобладаващото им разпространение в границите на СЦР по UTM 10 km гريد е между 1 и 4 вида растения и гъби.

Фигура 5. Разпространение на видовете растения и гъби от ЧКБ

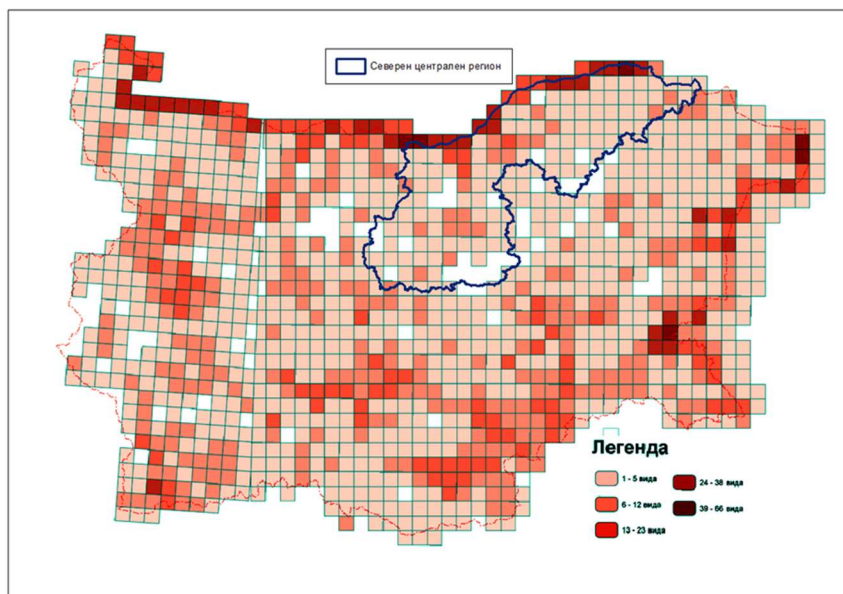
Северен централен район е сравнително богат на представители на животинския свят. Това особено се отнася за Стара планина, Лудогорието, низините и островите по р. Дунав. Северният централен район също включва част от Дунавския и Старопланинския зоогеографски район. В Дунавската равнина се срещат видове, които са обект на лов като зайци, фазани, сърни, елени, диви прасета и др.

Редица влажни зони по Дунавското крайбрежие са от значение за птиците и влаголюбивите представители на фауната. Най-значима от тях е езерото Сребърна. На

територията на резервата са установени 179 вида, от които 50 са включени в Червената книга. Тук се намира единствената за страната колония на къдроглави пеликани. Заедно със съседните влажни зони се обособява комплекс от първостепенно значение за малкия корморан, нощната и гривеста чапла, лопатарката, белооката потапница, зелената водна жаба, видрата, степния и пъстър пор.

Съгласно картата на разпространението на включените в ЧКБ видове, преобладаващото им разпространение в СЦР по UTM 10 km грид е между 1 и 5 животински вида.

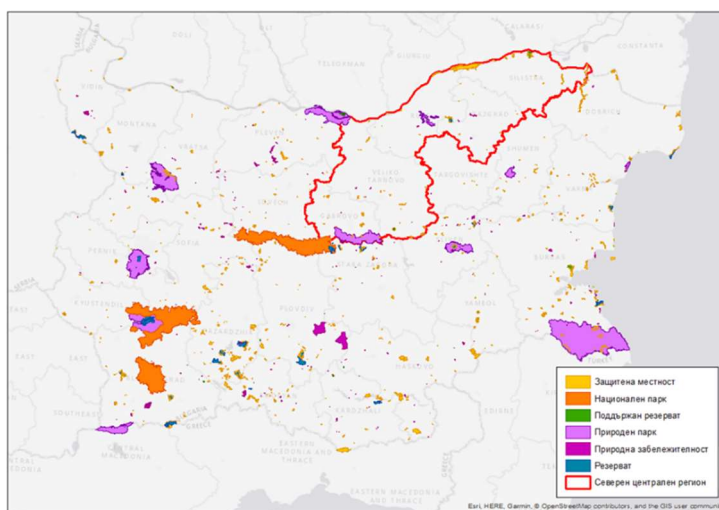
Фигура 6. Разпространение на видовете животни от ЧКБ

4.5.2 Защитени територии

По данни от регистъра на защитените територии в България, в териториалния обхват на СЦР към декември 2020 г. попадат 101 защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии (ЗЗТ).

Сред тях са 3 резервата, 1 национален парк, 21 природни забележителности, 4 поддържани резервата, 3 природни парка и 69 защитени местности.

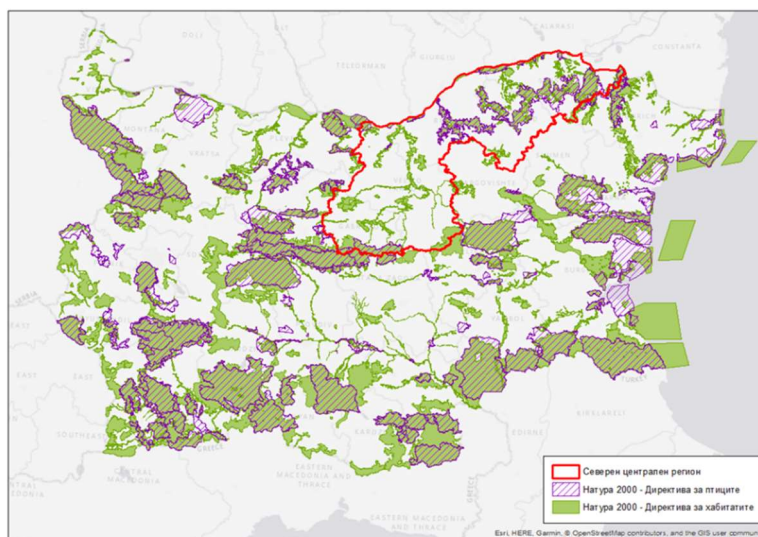
Повече информация относно защитените територии е представена в Раздел 6.2 от настоящия доклад (Ландшафти и територии с национален защитен статут).

Фигура 7. Защитени територии по 33Т

4.5.3 Защитени зони

По данни от регистъра на защитените зони в България, в териториалния обхват на СЦР към декември 2020 г. попадат изцяло или частично 65 защитени зони (33) по смисъла на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР)².

Сред тях са 23 защитени зони за опазване на дивите птици и 42 защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

Фигура 8. Защитени зони по ЗБР

² Четири от тях са едновременно по Директива за птиците и Директива за хабитатите, с еднакви кодове и граници, така че общият брой реално е 61

Уязвимостта на защитените зони е свързана най-вече с антропогенните въздействия. Като основни заплахи се очертават неустойчивите селскостопански практики, урбанизацията и експанзията на инфраструктура, замърсяването на повърхностни води, в т.ч. от промишлени инсталации, транспорт, отпадъчни води и др., изменението на природните екосистеми, в т.ч. от предизвикани от човека промени на хидравличните условия, ВЕЦ, резервоари, сметища и др.

Повече информация за защитените зони е представена в Раздел 6.1 от настоящия доклад (Ландшафти и територии от интерес за Общността)

4.6 Културно-историческо наследство

Културно-историческото наследство обхваща нематериалното и материалното недвижимо и движимо наследство като съвкупност от културни ценности, които са носители на историческа памет, национална идентичност и имат научна или културна стойност. То притежава дълбока културна стратификация и е единство на култура и природа, материално и нематериално наследство.

Културно наследство са: наземни, подземни и подводни археологически обекти и резервати; исторически, архитектурни, етнографски обекти и комплекси; индустриално наследство; паркове и ландшафт; природни ценности на антропология, палеозоология, култивирани растения; изящни и приложни изкуства; документално, аудио-визуално наследство; устна традиция, език, книжовни и литературни ценности; обичаи, обреди, празненства, ритуали, вярвания; музика, песни, танци; народна медицина и занаяти; кулинарни и енологички традиции; народни игри и спортове.

Съхраняването и развитието на потенциала на културното наследство обхващат целия комплекс от дейности по опазване, реставриране, експониране и социализиране с цел превръщането му в стимулатор на пространственото развитие.

Интегрирането на културното наследство като катализатор на икономически растеж и качествена жизнена среда и приобщаването на националната културна идентичност в Европейското социокултурно пространство са фактори за устойчиво пространствено развитие и социално равновесие. В този смисъл културното наследство в неговото териториално развитие следва да се разглежда като елемент на интегрираното пространствено планиране.

Визията и пакетът от стратегически приоритети на ИТСП на Северен централен регион от ниво 2 за периода 2021–2027 г. са формулирани и на основа на анализа на състоянието на културно-историческото наследство и съществуващите тенденции в културното развитие на петте области в региона.

Пространствените характеристики на Северен централен регион, които формират неговия синтезиран профил, показват потенциала за опазване, експониране и развитие на културното наследство. Географското гранично разположение на региона, съхранените природни феномени, многопластовото културно наследство са възможности за развитие на туристическа и културна индустрия.

Материално недвижимо културно наследство

На територията на Северен централен регион са регистрирани 5 480 недвижими културни ценности (НКЦ) на материалното недвижимо културно наследство, както следва:

- област Велико Търново с 2382 НКЦ;
- област Габрово – с 1179 НКЦ;
- област Разград – с 407 НКЦ;
- област Русе – с 1030 НКЦ;
- област Силистра – с 482 НКЦ,

с тяхната принадлежност към определен исторически период като праисторически, антични, средновековни, възрожденски, от ново и най-ново време, както и с научна и културна стойност като археологически, исторически, архитектурно-строителни, художествени, урбанистични, културни ландшафти с културни напластявания от взаимодействието на човека и природната среда, парково и градинско изкуство, етнографски, културни маршрути.

Недвижимото културно наследство с национално значение на територията на Северен централен регион включва:

Резервати

Част от гр. Велико Търново, гр. Велико Търново, с. Арбанаси

- Село Боженци, с. Боженци, област Габрово исторически и архитектурен резерват
- Скалните църкви при с. Иваново и принадлежащият им терен, с. Иваново, област Русе, музеен резерват
- Средновековният град Червен и принадлежащият му терен гр. Червен, област Русе, археологически резерват
- Пещерата „Орлова чука“ и принадлежащият ѝ терен, с. Пепелина, област Русе
- Територията на античния град Никополис ад Иструм и принадлежащият ѝ терен, с. Никюп, област Велико Търново
- Историческото място в долината на р. Текир дере, 4 km източно от гр. Свищов, област Велико Търново
- Древното селище „Дуросторум Дръстър“, гр. Силистра, област Силистра
- Старинната част на град Трявна и архитектурният и историческият ансамбъл „Ангел Кънчев“ гр. Трявна, област Габрово
- Античният комплекс „Абритус“ гр. Разград, област Разград, Културно-историческата зона, обхващаща местността „Сборяново“ и територията между

селата Малък Поровец и Свещаре, с. Малък Поровец и с. Свещаре, област Разград

- Античен и късноантичен град „Нове“ гр. Свищов, област Велико Търново

Недвижими културни ценности (НКЦ) с категория национално значение

Съгласно регистърът на НИНКН на територията на Северен централен регион са регистрирани 266 НКЦ: област Велико Търново - 156 НКЦ, област Габрово - 42 НКЦ, област Разград - 6 НКЦ, област Русе - 49 НКЦ, област Силистра - 13 НКЦ.

Нематериално културно наследство

Нематериалното културно наследство включва мартеницата, мултинационална кандидатура съвместно с Република Румъния, Република Молдова и Република Северна Македония.

Обекти на културното наследство, емблематични за Северен централен регион, са римските градове и крепости по римски път Tabula Peutingeriana, свързващ Долни Дунав с Рим – Бонония (Видин), Никополис (Никопол), Сексагинта Приста (Русе), Дуросторум (Силистра); по Източния трансбалкански път (свързващ Балтийско с Егейско море и Средиземноморието) се проследяват времевите пластове от културата на XX век в историческия град Русе на река Дунав, през манастирите, църквите и народната архитектура на Възраждането във Великотърновския културен ареал, столицата на Втората българска държава Търновград, Средновековните крепости на север от Стара планина, до най-древните цивилизации – Свещарската тракийска гробница.

В Северен централен регион функционират 31 музея, от които 6 са регионални: РИМ Велико Търново, РИМ Габрово, Регионален етнографски музей на открито „Етър“ – Габрово, РИМ Разград, РИМ Русе, РИМ Силистра; един национален – Национален музей на образованието Габрово, а останалите двадесет и четири са общински.

В резултат на вековен културен обмен и забележителен диапазон на обекти – от праисторически, през антични, средновековни до възрожденски и от по-ново време в региона се формират с времето културни коридори, оси на вековни взаимодействия с живата памет на цивилизацията.

През територията на региона преминават европейски културни коридори от различни епохи: Дунавският културен маршрут, Източният трансбалкански път. Наследството на Северен централен регион по Източния трансбалкански коридор притежава висока културна стойност, изключително разнообразно е по типология на ценностите и има дълбока културна стратификация. Симбиозата между култура и природа, материално и нематериално наследство е уникална система от ценности и представлява силен потенциал за развитие на Северен централен регион. Защитени територии по този културен коридор са: част от Национален парк „Централен Балкан“ (Древни и първични букови гори, Световно наследство на ЮНЕСКО), природни паркове – „Българка“, „Персина“ и „Русенски Лом“ (Национален парк Русенски Лом в Индикативната листа за световно наследство на ЮНЕСКО), резервати „Бяла Крава“, „Пеещи скали“ и „Бели Лом“, поддържани резервати „Сачов чаир“, „Хайдушки чукар“ и „Сребърна“ (Природен резерват „Сребърна“ е в Листата за Световно наследство на ЮНЕСКО), природни забележителности и защитени местности.

4.7 Материални активи

Материалните активи са компонент на антропогенната среда, който силно ще бъде засегнат от Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северен централен регион. Реализирането на специфичните цели се очаква да доведе до въздействие и директно или косвено да повлияе следните видове инфраструктура:

- Сграден фонд, в т. ч. обществен и жилищен такъв;
- Пешеходна и велосипедна инфраструктура и инфраструктура за хора с увреждания;
- Паркове и детски площадки;
- Пътна инфраструктура;
- Улично осветление;
- Инфраструктура на съществуващите индустриални зони;
- Комунална инфраструктура;
- Спортна инфраструктура;
- Културна инфраструктура;
- Образователна инфраструктура;
- Здравна инфраструктура;
- Социална инфраструктура;
- Инфраструктура за обществен транспорт;

Образователна инфраструктура

Предучилищно образование

Структурите на предучилищното образование са добре развити по цялата територия на СЦР. Осигуреността с детски градини, преподаватели и места в детските градини е сравнително добра. През учебната 2018/2019 година в региона функционират 204 самостоятелни детски градини с директор. В тях са записани 22 009 деца.

Общообразователни и специални училища

В СЦР през учебната 2018/2019 година учебни занятия се водят в 228 общообразователни и специални училища. В сравнение с 2011 г. училищата намаляват с 33 поради закриване или преобразуване. Учениците са 57 206 и в сравнение с 2011 г. намаляват с 9 364.

Професионално образование и обучение

Професионалното образование и обучение през учебната 2018/2019 година се осъществява в 60 училища, а общият брой на учащите в тях е 16 791 ученика. В сравнение с учебната 2011/2012 година професионалните училища намаляват с 10, а учащите – с около 2 200 ученика. Оптимизирането на училищната мрежа се осъществява в пряка

връзка със социално-икономическите и демографските процеси в страната и в различните региони.

Професионалните гимназии са разположени предимно в областните административни центрове и в по-големите общини: Велико Търново, Габрово, Разград, Русе, Силистра, Свищов, Севлиево, Горна Оряховица, където е концентриран по-големият брой ученици. Продължава да се търси по-тясно обвързване на професионалното образование с икономическите приоритети на общините и регионите.

Средищни и защитени училища и детски градини

Процесите на оптимизация на училищната мрежа поставят изисквания към създаването на защитни механизми по отношение на реструктурираните звена. Към момента в СЦР има 136 средищни детски градини и средищни училища и 16 защитени детски градини и училища. Те са елемент на социална защита и част от регионалната политика.

За пътуващите ученици държавата осигурява финансирането на целодневна организация на учебния процес, столово хранене и транспорт. В тях децата получават по-качествено образование.

Висше образование

В СЦР са разположени 5 университета: Русенски университет „Ангел Кънчев“, Технически университет – Габрово, Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, Национален военен университет „Васил Левски“ във Велико Търново и Стопанска академия „Димитър Ценов“ в Свищов. В градовете Разград и Силистра има филиали на русенския университет „Ангел Кънчев“. Данните за промени в структурата на висшето образование между учебните 2011/2012 година и 2018/2019 година по области показват намаление в броя на студентите във всички области. Широкият спектър от специалности и приемът в тях не винаги е съобразен с потребностите на реалната икономика и третичния сектор. Завършилите през 2018 г. също са с 1 158 души по малко в сравнение с 2011 г., като единствено в област Разград завършилите минимално се увеличават.

По отношение образователната инфраструктура към настоящия момент специфичните проблеми, по значителни от които могат да се сведат до необхващане на всички деца от системата на предучилищното образование и изоставащата интеграция на ромите в образователната система. За СЦР са характерни и други недостатъци, типични и за останалите региони – неравномерно разпределение на обектите на система „Висше образование“, широк спектър от специалности в тях, който не винаги е съобразен с потребностите на реалната икономика; несъответстващи на потребностите на пазара на труда умения на завършилите висше образование.

Здравна инфраструктура

Здравната инфраструктура на територията на Северен централен регион е разписана подробно в т. 4.8 по-долу, като цяло тя включва:

В Северния централен регион заведенията за болнична помощ включват болници, центрове за кожно-венерически заболявания, центрове за психично здраве и комплексни онкологични центрове. Съгласно Закона за лечебните заведения болниците са

многопрофилни и специализирани.

През 2018 г. инфраструктурата на болничната помощ включва 34 болнични заведения с 5 213 легла, което представлява 9,8 % от болничните заведения и 9,8 % от болничните легла в страната.

Към 31.12.2018 г. заведенията за извънболнична помощ в региона са 232 с 97 легла за краткосрочно наблюдение и престой, което представлява 11,2 % от заведенията за извънболнична помощ и 7,7 % от легла в страната.

Към други лечебни и здравни заведения се отнасят центрите за спешна медицинска помощ, регионалните здравни инспекции, домовете за медико-социални грижи за деца, хосписите, националните центрове без легла, диализните центрове, както и центрите за трансфузионна хематология. В края на 2018 г. в региона тези заведения са 16 с 82 легла, като обхващат 11,0 % от този вид заведения в страната.

Анализът на инфраструктурата, осигуреността и достъпността до здравни услуги установява неравномерност в разпределението на материалната база и диспропорции в осигуреността с лекари и с лекари по дентална медицина. Основната част от болничните заведения е концентрирана в област Велико Търново (13 броя), а в областите Разград и Силистра са по 3. Налице е неравномерно разпределение на болничните легла в лечебните заведения – сериозно изоставане на област Силистра, неравномерно разпределение и на заведенията за извънболнична помощ – в област Русе са 70, а в област Силистра – два пъти по-малко.

Допълнителен проблем е отдалечеността на отделни селища от мястото на предлагане на съответната медицинска помощ (първична, специализирана, болнична, спешна и неотложна), както и недооборудването на здравните заведения с нова, по-модерна медицинска техника.

Социална инфраструктура

На територията на Северен централен регион е наличен и се предлага широк набор от социални услуги, в т. ч. домове за възрастни хора, дневни центрове, центрове за настаняване от семеен тип и редица други. Този вид услуги са особено важен акцент в социално-икономическото развитие на региона. Предвидено е развитието на част от предлаганите услуги предвид редицата социални фактори, оказващи влияние върху същото, в т. ч. възрастова структура на населението, здравен статус и др.

Културна инфраструктура

Културната инфраструктура на територията на Северен централен регион е детайлно разгледана в т. 4.6 по-горе, даваща подробно описание на културните и исторически ценности на територията на всички области в обхвата на Северен централен регион.

Приоритетни за пространственото развитие на културното наследство на Северния централен регион са интегрирането в Европейското пространство и в европейската мрежа от центрове и оси на развитие на културата, науката и иновациите; съхраняването на националната идентичност; интегрирането на различните форми на туризъм, развити въз основа на специфичните дадености на региона, което ще спомогне за диверсифициране на икономиката на региона, за развитие на културни и творчески

индустрии и за създаване на привлекателни работни места за млади хора.

Транспортна инфраструктура

Пътна инфраструктура

През територията на Северен централен регион преминава (тангиращо) един от коридорите на основната TEN-T мрежа – „Рейнско–Дунавският“ коридор, както и други важни направления от основната и от широкообхватната TEN-T мрежа. На територията на региона не са изградени автомагистрали.

Относителният дял на пътищата с национално и международно значение (автомагистрали и първи клас) в Северен централен регион (15,58 %) е по-нисък от средния за страната (18,44 %), което затруднява добрата комуникация със съседните региони. С най-добро транспортно обслужване в региона е област Русе, с много по-висок дял на първокласната, но и на подпомагащата я второкласна пътна мрежа. Най-зле обслужени са областите Разград и Силистра, където относителният дял на първокласната пътна мрежа е с най-ниските за страната стойности. Тези две области се обслужват главно с второкласна пътна мрежа, тъй като и третокласната е по-слабо развита.

Състоянието на пътната мрежа е определящ фактор за обслужването на населените места и възможностите за развитие в региона. Като компенсация за недобре развитата пътна мрежа, област Силистра единствена в Северен централен регион поддържа над половината от пътищата си (53,2 %), в добро състояние при среден процент за страната 40 %. Областите Габрово и Разград поддържат около една трета от пътищата си в добро състояние, а област Русе с 19,4 % е с най-зле поддържаната пътна мрежа в страната.

Железопътна инфраструктура

Линиите, включени в железопътната инфраструктура, се делят на основни железопътни линии и отклонения от основните железопътни линии. Всички основни линии от жп инфраструктурата в страната са включени в TEN-T мрежата, а обслужващите Северния централен регион са следните:

- Жп линия 2 София – Мездра – Горна Оряховица – Каспичан – Синдел – Варна в участъка София – Горна Оряховица е част от железопътното направление София–Г. Оряховица–Русе–Букурещ, включено в основната TEN-T мрежа на територията на страната, а участъкът Горна Оряховица–Варна е част от разширената TEN-T мрежа. Основната жп линия, обслужваща Северна България, свързва северния централен регион със съседните му Северозападен и Североизточен региони.
- Жп линия 4 Русе (граница с Р. Румъния) – Горна Оряховица – Дъбово – Тулово – Стара Загора – Михайлово – Димитровград/Подкова. Линията е включена в основната TEN-T мрежа на територията на страната, като участъкът Русе–Горна Оряховица е част от жп направлението София–Горна Оряховица–Русе–Букурещ. Жп линията свързва Северна с Южна България и провежда транзитните потоци между Р. Румъния и Р. Турция.
- Жп линия 9 Русе – Каспичан/Варна е включена в разширената TEN-T мрежа на

територията на страната като важна връзка между пристанищата Русе и Варна.

Изградеността на жп мрежата в Северния централен регион се характеризира с най-висока гъстота от всички региони в страната, но най-нисък относителен дял на удвоени линии. Относителният дял на електрифицираните линии е малко под средния показател за страната. Като един от основните жп възли в Северна България и страната, Горна Оряховица предопределя и много високата гъстота на жп мрежата в област В. Търново и най-високия процент удвоени линии. Най-висока е гъстотата на жп мрежата в област Русе и е с почти 100 % електрифицираност. На другия полюс е съседната област Силистра с два пъти по-ниска гъстота на жп мрежата (най-ниска в региона).

Северният централен регион се обслужва от 44 броя гари и 53 спирки, като разпределението им по области зависи от икономическата и транспортната активност. Най-много гари и спирки (35 броя) има в област В. Търново, където и гъстотата на жп линиите е една от най-високите. В област Русе (с най-висока гъстота) обслужващите гари и спирки са 23, като и в двете области се обслужват три четвърти от общините на територията им. Най-малко са обслужващите жп гари и спирки в област Силистра – 9 броя, където само две от общо 7 общини имат достъп до жп транспорта. В другите области обхванатите от жп транспорт общини имат по-висок дял.

Както за пътищата, така и за жп линиите в Северния централен регион, включени в TEN-T мрежата, се налага ускорено привеждане на параметрите им в съответствие с изискванията на TEN-T мрежата и съвременните стандарти, което от своя страна би дало силен тласък в развитието на региона и особено на общините, обслужвани с подобрена транспортна инфраструктура.

Наличието на пристанищата и особено включените в TEN-T мрежата е добър потенциал за транспортната и икономическа активност на Северен централен регион. На територията на Северен централен регион са разположени следните пристанища:

- Пристанище Русе;
- Пристанище Силистра;
- Пристанище Свищов;
- Пристанище Тутракан;

Наличието на пристанищата и особено включените в TEN-T мрежата (Русе и Силистра) е добър потенциал за транспортната и икономическата активност на Северния централен регион, който не се усвоява напълно. Независимо от силно ограничената дейност на речния транспорт в момента, пристанищната инфраструктура е с висок работен капацитет и добър потенциал за обслужване, въпреки че част от пристанищните съоръжения не са в добро техническо състояние и имат влошени технологични възможности. Допълнителни затруднения създава ограничено развитата сухоземна инфраструктура, свързваща пристанищата с националната транспортна мрежа. Необходими са сериозни действия за използване на техния потенциал чрез подобряване както на пристанищната, така и на свързващата инфраструктура. За да могат да функционират като пълноценни обекти от TEN-T мрежата, пристанищата трябва да бъдат приведени в съответствие със съвременните изисквания за качествените параметри

на предоставяните услуги.

От петте международни граждански летища в страната само летище София е включено в основната TEN-T мрежа, а летищата Бургас, Варна, Пловдив и Горна Оряховица са включени в разширената TEN-T мрежа като допълващи функциите на определените за интермодални превози възли от основната TEN-T мрежа.

Летище Горна Оряховица – Летището попада в направлението на основната TEN-T мрежа на територията на страната София–Горна Оряховица/Велико Търново–Русе–Букурещ, но е включено в широкообхватната TEN-T мрежа. Изграденият пътнически терминал е оборудван само за вътрешни полети. Полети по редовни линии не се изпълняват, а чартърни полети се изпълняват при необходимост. Летището се използва и за тренировъчни полети на частни авиокомпаниии. Летището има и товарна дейност.

Развитието на интермодалните превози е приоритет на националната транспортна политика в непосредствен и дългосрочен план. Третата приоритетна ос на ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура“ (ОПТТИ) 2014–2020 е насочена към „Подобряване на интермодалността при превоза на пътници и товари“.

Като възли за интермодални превози (автомобилен и жп транспорт) в основната TEN-T мрежа на територията на страната са включени София, Пловдив, Горна Оряховица и Русе, а в разширената – Драгоман и Свиленград.

Най-голямо значение за развитието не само на Северен централен регион, а и за страната има пристанище Русе. Интермодален терминал Русе (ИМТ) е включен като интермодален възел в основната TEN-T мрежа за интермодален транспорт съгласно Регламент (ЕС) 1315/2013 като част от коридор на основната TEN-T мрежа „Рейнско–Дунавски“. ИМТ възел „Горна Оряховица“ е включен като възел в основната TEN-T мрежа за интермодален транспорт, но не работи. В специализирания контейнерен терминал Горна Оряховица (Честово –товарна) порталните кранове са спрени от експлоатация.

Комунална инфраструктура

Електроенергийна инфраструктура

На територията на Северния централен регион функционира топлоелектрическата централа ТЕЦ „Русе“, включена към подстанцията п/ст „Образцов чифлик“ 220/110 kV, също в град Русе.

- п/ст „Горна Оряховица“ се явява основен комуникативен възел в Северна България, свързана с пет други подстанции на 220/110 kV от електропреносната система на страната.
- п/ст „Балкан“ е разположена на територията на град Габрово, свързана с п/ст „Горна Оряховица“ и п/ст „Алеко“ в ЮЦ регион.
- п/ст „Царевец“ е единствената подстанция на 400/220 kV в СЦР, разположена на територията на община В. Търново.

Общата дължина на електропроводите 400 kV на територията на СЦР е 103 km, а на 220

kV – 302,5 km.

На територията на СЦР са изградени 32 броя подстанции 110/20 kV, захранващи населените места в 26 от общо 36 броя общини.

Общините без подстанции 110/20 kV са с по-ограничени възможности за икономическо развитие, като на територията на СЦР това са Сухиндол, Лясковец (област В. Търново); Иваново, Ценово (област Русе); Завет, Лозница, Цар Калоян (област Разград); Главиница, Кайнарджа, Ситово (област Силистра).

В национален план електроенергийната мрежа е добре развита, всички населени места са електроснабдени и регионите на ниво 2 (NUTS 2) не се нуждаят от специална подкрепа.

Природните условия в Северния централен регион най-малко благоприятстват използването на ВЕИ и изградените на територията му мощности са най-малко от всички региони в страната. Само ФЕЦ „Златарица“ (20 MW) в община Златарица и ФЕЦ „Самоводене“ (25 MW) на територията на община Велико Търново са включени в мрежата 110 kV.

СЦР има най-малко участие в усвояване енергията от ВЕИ, като изградените мощности представляват едва 2,7 % от общото в страната, което го нарежда на последно място по усвояване енергията на ВЕИ.

В СЦР се усвоява най-много слънчевата енергия, като изградените мощности представляват 9 % от всички в страната и област Велико Търново (наред с област Плевен от СЗ регион) е водеща в Северна България. Във вътрешнорегионален план най-много са изградените мощности в областите В. Търново и Силистра.

Общо за СЦР условният показател „плътност на мощностите от ВЕИ“ е най-нисък за страната и това се дължи на по-неблагоприятните условия за усвояване на ВЕИ.

През територията на СЦР преминава северният клон на националната газопрееносна мрежа. Отклонения от националната газопроводна мрежа захранват областните градове Велико Търново, Габрово, Русе, Разград, Силистра и други по-големи градове на територията на СЦР. СЦР е пример за по-успешно усвояване на предоставената възможност за газифициране на домакинствата –на второ място в страната (след ЮЗР).

От значение за развитие на електроенергийната инфраструктура е увеличаване броя на домакинствата, използващи газ за битови нужди, както и насърчаване проучване възможностите на региона за развитие производството на енергия от възобновяеми източници.

ВиК инфраструктура

В Северния централен регион само област Габрово има 99 % водоснабдено население, докато в останалите области водоснабдеността е 100 %.

Тревожен е проблемът „режим на водоснабдяване“, защото той силно влошава качеството на живот на населението. Областите Силистра и Русе продължават да са без режим на водоснабдяване през годините на наблюдавания период, докато област Разград вече има над 2 % население с режим през 2017 г. Област Габрово от втора най-висока

стойност за страната през 2013 г. през 2017 г. става с втора най-висока стойност за страната с 28,5 % население с режим на водоснабдяване. Област Велико Търново подобрява своите позиции, намалявайки с пет пункта своя процент през 2017 г., при което Северният централен регион подобрява общия си показател, оставайки на предпоследно място, където е бил и през 2013 г.

За качеството на доставяната питейна вода в СЦР в големи зони на водоснабдяване, най-много отклонения се установяват за „Бяла“ ЕООД, град Севлиево (97,25 %) преди асоциирането му с ВиК Габрово. По-малко от 99 % вода с добри качества доставят и ВиК операторите „Водоснабдяване – Дунав“ Разград (98,97 %) и ВиК град Исперих (98,89 %).

Отклоненията в качеството на доставяната питейна вода в много от случаите се дължат основно на липсата на пречиствателни съоръжения за питейни води (ПСПВ) и остарялата водопреносна мрежа за повърхностните водоизточници; липсата на санитарно-охранителни зони около водоизточниците или неспазване на режима на ограничения и забрани в тях, както и неефективна и непостоянна дезинфекция на водата поради липса на подходяща апаратура за правилно и непрекъснато дозиране на дезинфектантите.

Характерен проблем и за този регион са загубите на вода.

С най-голяма степен на изграденост са канализационните мрежи в Югозападен регион, където те обслужват почти 90 % от населението на региона, а с най-ниска степен – в Северозападния регион – 59,4 %. И двата региона покачват с около 1 % показателя си в сравнение с 2013 г., като запазват съответно първото и последното място в страната. Северният централен регион заема предпоследно място, като за наблюдавания период обхванатото с канализация население нараства с едва 0,3 %.

Наблюдават се големи вътрешнорегионални различия в относителния дял на населението, обслужвано от канализационна мрежа. В Северния централен регион състоянието почти не се променя, като област Разград запазва първото си място в страната по най-нисък процент население, обхванато с канализация (41,9 %), следвана от област Силистра с дял 51,5 %. В същото време област Габрово има най-висок дял обхванато с канализация население (85,1 %, втора стойност за страната след Варна).

Показателите за пречистване на отпадъчните води са сходни с тези за отвеждането им. Отново Северен централен регион е с най-нисък относителен дял на обхванатото население (43,9 %), а с най-висок е Югозападният регион (77,3 %). В Северния централен регион обслуженото с ПСОВ население нараства осезателно – с 12,6 пункта (второ след ЮЦ регион с 13,8 пункта) за наблюдавания период.

Най-голям „скок“ отбелязва област Силистра, където показателят за население, свързано с ПСОВ, от 0,6 % (фактически без пречистване) през 2017 г. вече е 44,4 %. Нисък е и относителният дял на населението с ПСОВ в област Разград (41,9 %). Отново област Габрово е с най-висок показател за пречистване (както и за отвеждане) на отпадъчните води, но най-голям напредък през наблюдавания период регистрира област В. Търново, където обхванатото с ПСОВ население нараства с над 14 пункта (два пъти над средното нарастване за страната).

С цел развитие на ВиК инфраструктурата е предвидено да се реконструират магистралните водопроводи и разпределителната водопроводна мрежа и реконструират

магистралните водопроводи и разпределителната водопроводна мрежа. От значение е изграждането на нови пречиствателни станции и учредяване на законово изискуемите СОЗ около водоизточниците. Предвидено е ускоряване изграждането на водопроводна и канализационна мрежа там, където такава липсва, така че да се осигури включването и на малките населени места в системата за пречистване на генерираните битово-фекални отпадъчни води.

4.8 Население, човешко здраве

4.8.1 Демографска характеристика на региона

Брой и възрастова структура на населението

Към 31 декември 2018 г. населението на Северния централен регион е 784 168 души, което представлява 11,2 % от населението на България. В сравнение с края на 2011 г. населението на региона намалява с 69 300 души, или с 8,1 % (средногодишен темп на намаление 1,2 %).

Продължава процесът на застаряване на населението в региона, който е характерен и за другите региони в страната, като в Северния централен регион то е с по-високи стойности от средните за страната. В края на 2018 г. лицата на 65 и повече навършени години са 187 930, или 24,0 % от населението на региона. В сравнение с 2011 г. делът на населението в тази възрастова група нараства с 3,3 процентни пункта.

По области делът на лицата на 65 и повече навършени години е най-висок в областите Габрово (28,6 %) и Силистра (26,8 %). Общо в петте области този дял е значително над средния за страната (21,3 %).

В общински аспект делът на лицата на 65 и повече навършени години е най-висок в общините Иваново (38,1 %), Ценово (36,4 %), Борово (32,5 %) и Трявна (32,5 %). Само в 8 общини този дял е над средния за страната.

Възрастовата структура в 8 общини е силно деформирана и не може да осигури нито възпроизводството на населението, нито възпроизводството на трудовия потенциал. Това са малки общини, разположени основно в областите Велико Търново, Габрово и Русе.

Към 31.12.2018 г. децата до 15 години в региона са 100 910, или 12,9 % от общия брой на населението, като спрямо 2011 г. този дял се увеличава с 0,7 процентни пункта (3 578 д.).

Относителният дял на населението под 15 години е най-висок в областите Разград и Силистра – 13,7 % от населението на областта, а най-нисък в област Габрово – 11,6 %.

Относителният дял на населението под 15 години е най-висок в общините Кайнарджа – 23,9 %, Стражица – 17,1 % и Дулово – 16,2 % от населението на общината. Общо в 38 общини този дял е под общия за страната, като най-нисък е в общините Иваново – 7,7 %, Трявна – 8,9 % и Ценово – 9,2 %.

Към 31.12.2018 г. населението във възрастовата група 15–64 години в региона е 495 328 души, или 63,2 % от общия брой на населението, като спрямо 2011 г. този дял намалява с 3,8 процентни пункта.

На ниво област само област Разград (64,7 %) е с малко по-добри показатели от средните за страната, докато в другите 4 области относителният дял е под средния за страната, като най-неблагоприятна е ситуацията в област Габрово – 59,7 %.

Относителният дял на населението в тази възрастова група е най-висок в общините Велико Търново – 66,9 %, Лозница – 66,9 % и Русе – 65,7 % от населението на общината. В 27 общини този дял е под общия за страната, като най-нисък е в общините Иваново – 54,2 %, Ценово – 55,4 %, Сухиндол – 56,5 % и Полски Тръмбеш – 56,7 %.

Към 31.12.2018 г. общият коефициент на възрастова зависимост в региона е 58,3 %, или на всяко лице в зависимите възрасти (под 15 и над 65 години) се падат по-малко от две лица в активна възраст. За сравнение, през 2011 и 2017 г. този коефициент е бил съответно 49,3 % и 57,2 %.

В 2 области този показател е под средния за страната (Разград – 54,7 % и Русе – 55,4 %). В 3 от областите на региона този показател е над средния за страната (55,5 %), като най-неблагоприятно е съотношението в област Габрово (67,4 %).

По общини най-благоприятно е това съотношение в 8 общини, като само те имат по-добър коефициент от средния за страната. В останалите 28 общини този показател е под средния за страната, като най-неблагоприятно е това съотношение в общините Иваново – 84,6 % и Ценово – 80,6 %.

Териториално разпределение на населението

Към 31.12.2018 г. в градовете живеят 527 353 души, или 67,3 %, а в селата – 256 815 души, или 32,7 % от населението на региона.

Към края на 2018 г. населените места в Северния централен регион са 989. От тях 39 са градове и 950 – села.

Населените места без население са 119. Те са разположени в областите Габрово и Велико Търново – съответно 64 и 55. Общият брой на селата с население до 10 жители е 216, а 147 са населените места с население от 11 до 50 души, или в 33,8 % от населените места живеят от 1 до 50 души включително.

С население над 50 хил. души са 2 града в региона, в които живеят 15,4 % от населението на региона. В град Русе с население над 100 хил. души живеят 18,2 % от населението на региона.

Най-голяма е групата на населените места с население между 101 и 500 души – 23,3 %, където живее 8,1 % от населението на региона.

Най-малка по население е област Габрово, в която живеят 108 404 души, или 13,9 % от населението на региона, а най-голяма е област Велико Търново – 235 708 души (30,1 %). В останалите три области населението е общо 440 056 души, или 56,1 % от населението на региона.

Населението във всички области намалява през 2018 г. спрямо 2011 г., като най-голямо е намалението за областите Габрово – с 10,7 % и Разград – с 9,2 %.

31.12.2018 г. в Северния централен регион има 36 общини. Средният брой лица, изчислени за една община към 31.12.2018 г., е 21 782 лица.

Неравномерно е разпределението на населението и по общини. В 8 общини с население под 6 000 души живеят едва 4,3 % от населението на региона. Критично малкият брой на населението в една община поставя под въпрос самостоятелното ѝ съществуване. В същото време в 1 община с население над 100 хил. души живеят 20,3 % от населението на региона. Най-голяма по население е община Русе (159 410), следвана от общините Велико Търново (86 833) и Габрово (57 624). Най-малката община е Сухиндол – 2 255 души, следвана от общините Алфатар (2 655) и Златарица (3 683) души.

За периода 2011–2018 г. само община Кайнарджа увеличава минимално населението си с 17 души, в останалите 35 общини на региона населението намалява. Със значително намаление на населението са общините Русе – 7 471 души (-4,5 %), Габрово – 6 920 души (-10,7 %), Свищов – 6 809 души (-16,1 %), Силистра – 5 069 души (-10,0 %), Горна Оряховица – 4 145 души (-9,0 %), Разград – 3 962 души (-7,9 %) и Севлиево – 3 499 души (-9,8 %).

Към края на 2018 г. градовете в региона са 39 и в тях живеят 527 353 души, като в края на 2011 г. в тях са живели 568 743 души, или за 7 години населението намалява с 41 390 души (-7,3 %). През последните 7 години няма обявени нови градове.

Значително през този период намалява населението на градовете Русе – 6 232 д. (-4,2 %), Габрово – 6 198 д. (-10,6 %), Свищов – 4 784 д. (-16,0 %), Силистра – 3 762 д. (-9,5 %), Разград – 2 841 д. (-8,5 %), Горна Оряховица – 2 560 д. (-8,1 %) и Севлиево – 2 052 д. (-9,1 %).

Намаляването на населението в региона е съпроводено и с друго негативно явление – миграция на населението към големите икономически центрове и чужбина.

В областните центрове живее 41,6 % от населението на региона, а неравномерното разпределение става проблем и за ефективното усвояване на ресурсите в една голяма част от територията на региона.

Естествен и механичен прираст на населението

Раждаемост

През 2018 г. в страната са регистрирани 62 576 родени деца, като от тях 62 197 (99,4%) са живородени. В сравнение с предходната година броят на живородените намалява с 1 758

В Таблица 5 по-долу е дадена подробна информация за ражданията за 2018 год. в областите, попадащи в границите на Северен централен регион.

Таблица 5 - Раждаемост по области в Северен централен регион – 2018 г

	Раждания (брой)			Коефициент на раждаемост (%) – 2018		
	Общо	Живо родени	Мъртво родени	Общо	В градовете	В селата
За страната	62576	62197	379	8.9	9.1	8.3
СЦР	6125	6090	35	7.7	7.7	7.7
Велико Търново	1909	1901	8	8.0	8.3	7.2
Габрово	747	741	6	6.8	6.8	6.7

	Раждания (брой)			Коефициент на раждаемост (%) – 2018		
	Общо	Живо родени	Мъртво родени	Общо	В градовете	В селата
Разград	948	942	6	8.3	7.6	9.0
Русе	1697	1687	10	7.7	8.0	6.6
Силистра	824	819	5	7.5	6.4	8.3

Смъртност

Броят на умрелите през 2018 г. за страната, като цяло е 108 526 души, а коефициентът на обща смъртност - 15.4‰, като спрямо предходната година броят на умрелите намалява с 1 265, или с 1.2%. Нивото на общата смъртност продължава да е твърде високо. През 2018 г. с най-високо равнище на смъртност се отличават областите Видин, Монтана, Кюстендил, Габрово, Враца, Ловеч, Перник, Плевен, Ямбол, София, Силистра, Велико Търново, а най-ниска стойност на този показател е регистрирана в областите София (столица), Кърджали, Варна и Благоевград

В Таблица 6 по-долу е дадена информация за смъртността в областите, попадащи в обхвата на Северен централен регион.

Таблица 6 - Смъртност по области в Северен централен регион – 2018 г

	Починали (брой)			Коефициент на смъртност					
	Общо	Мъже	Жени	Смъртност (на 1000 души)			Детска смъртност (на 1000 живородени)		
				Общо	Мъже	Жени	Общо	момчета	момичета
За страната	108526	56367	52159	15.4	16.5	14.4	5.8	6.2	15.4
СЦР				17.8	19.1	16.6	5.4	7.1	3.7
Велико Търново	4142	2102	2040	17.4	18.3	16.6	3.2	3.2	3.1
Габрово	2184	1120	1064	20.0	21.2	18.8	5.4	5.4	5.4
Разград	1922	1006	916	17.0	18.3	15.8	10.6	16.0	4.5
Русе	3836	2030	1806	17.4	18.9	16.0	5.9	8.2	3.6
Силистра	1974	1080	894	18.0	20.1	15.9	3.7	4.5	2.6

Данните показват, че смъртността в СЦР през 2018 г. е незначително по-висока (17.8‰) от средната за страната (15.4‰). С най-висок коефициент на смъртност е област Габрово (20.0‰), следвана от Силистра – 20.1‰ и Русе (18.9‰), а най-ниска е смъртността в Разград и Велико Търново (по 18.3‰). В динамичен план коефициентът на смъртност в СЦР през 2016 г. е 16.8‰, 2017 г. – 17.7‰, което показва нарастване на смъртността в този район от 2016 г. до 2018 г. Във всички области на СЦР и общо за страната смъртността при мъжете е значително по-висока от тази при жените.

Детска смъртност

Детската смъртност средно за СЦР е по-ниска в сравнение със средната за страната. По области най-висока детска смъртност се установява в Разград, почти двойно по-висока

от другите области (10,6‰). Най-ниска е в област Велико Търново и Силистра.

Естествен прираст

През 2018 г. в резултат на отрицателния естествен прираст населението на региона е намаляло със 7 968 души.

Таблица 7 - Естествен прираст на 1000 души от населението в СЦР – 2018 г.

Области/райони	Естествен прираст (‰)		
	Общо	Град	Село
Велико Търново	- 9.4	- 5.0	- 20.3
Габрово	- 13.2	- 9.8	- 28.7
Разград	- 8.7	- 8.1	- 9.2
Русе	- 9.7	- 7.0	- 19.6
Силистра	-10.5	-10.5	-10.5
СЦР	- 10.1	- 7.3	- 15.9
За страната	- 6.5	- 4.1	-13.5

Намалението на населението, измерено чрез коефициента на естествен прираст, през 2018 г. е минус 10,1 ‰, а през 2011 г. е минус 8,0 ‰. Коефициентът на естествен прираст в градовете е минус 7,3 ‰, а в селата – минус 15,9 ‰.

Коефициентът на естествен прираст за ЕС-28 е минус 0,4 ‰.

В периода 2011–2018 г. всички области в региона имат отрицателен естествен прираст.

Наблюдават се значителни различия между регионите от ниво 2 по отношение на коефициентите на естествен прираст. В ЮЗР естественият прираст е (-4,3‰) и се дължи на област София-град, докато в СЦР е (-10,1 ‰).

През 2018 г. с най-малки по стойности коефициенти на отрицателен естествен прираст е област Разград (-8,7‰). С най-голямо намаление на населението вследствие на високия отрицателен естествен прираст са област Габрово – минус 13,2 ‰ и област Силистра – минус 10,5 ‰.

През 2018 г. всичките 36 общини имат отрицателен естествен прираст, като през 2018 г. само 5 общини имат по-благоприятен коефициент на естествен прираст от средния за страната (-6,5 ‰): Кайнарджа (-0,4 ‰), Велико Търново (-4,8 ‰), Самуил (-5,1 ‰), Дулово (-5,9 ‰) и Стражица (-6,4 ‰).

С по-неблагоприятен коефициент от средния за страната са 31 общини, като по-големите са Русе (-7,2 ‰), Разград (-8,0 ‰), Горна Оряховица (-8,5 ‰), Свищов (-10,1 ‰), Силистра (-12,2 ‰) и Габрово (-12,2 ‰). В 6 общини коефициентът на естествен прираст е 3 пъти по-неблагоприятен от средния за страната: Две могили (-20,0 ‰), Борово (-23,1 ‰), Алфатар (-23,2 ‰), Иваново (-24,4 ‰), Ценово (-26,0 ‰) и Сухиндол (-27,1 ‰).

В сравнение с равнището на диференциация между областите, междуобщинските различия са по-ясно изразени. Най-значителните вариации се наблюдават между общините на област Велико Търново, където най-ниската стойност на коефициента на

естествен прираст е (-4,8 %) във Велико Търново, а най-високата (-27,1%) е в Сухиндол. По правило наличието на нееднородно развити общини в една област предполага по-голяма диференциация.

Механичен прираст

Коефициентът на механичен прираст в региона през 2011 г. е (-2,1 %), а през 2018 г. (-3,6 %), като за страната през 2018 г. е (-0,5%). Или механичният прираст в региона е с много по-неблагоприятни показатели от средните за страната.

През 2018 г. всичките 5 области имат отрицателен механичен прираст. С най-голямо намаление на населението в резултат на отрицателния механичен прираст са областите Велико Търново с 1 183 д. (-5,0 %) и Русе с 631 д. (-2,9 %),

През 2018 г. 7 общини имат положителен механичен прираст, като по-значителен е прирастът в община Велико Търново със 137 д. (1,6 %), Дулово с 59 д. (2,1 %) и Алфатар с 27 д. (10,1 %). В 4 общини механичният прираст се движи в границите от 1 до 11 д.

Останалите 29 общини имат отрицателен механичен прираст. С най-голямо намаление на населението в резултат на отрицателния механичен прираст са общините Свищов (-904 д.), Русе (-259 д.), Габрово (-231 д.) и Горна Оряховица (-223 д.).

Гъстота на населението

Гъстотата на населението в края на 2018 г. в Северен централен регион е 53,5 д/км² и е под средна за страната (63,4 д/км²). Тя се влияе от механичното и естественото движение на населението, както и от процеса на урбанизация.

Данните за гъстотата на населението показват неравномерно разпределение на населението по територията на региона. По области гъстотата на населението е в широк диапазон от 38,4 д/км² в област Силистра до 76,4 д/км² в област Русе.

Междубщинските различия в региона са високи, като гъстотата на населението е в широк диапазон: от 10,7 д/км² в община Алфатар до 280,6 д/км² в община Русе. В 7 общини гъстотата на населението е под 20,0 д/км² и те са разположени в областите Велико Търново (2), Русе (2) и Силистра (3). Съставните селищата на тези общини са изложени на риск от обезлюдяване.

Причината за тези значителни различия е наличието както на слабо населени общини и области, така и на центрове, в които е концентрирано огромен брой население.

4.8.2 Заболеваемост, болестност и умирания по причини

Разгледани са двата информативни здравни показатели - заболеваемостта и болестност. „Заболеваемост“ е общият брой на регистрираните нови случаи на заболявания при първичната медицинска помощ за 1 година, „Болестност“ - общият брой регистрирани стари и нови случаи през годината.

Данните от Националния център по здравна информация (НЦЗИ) за 2018 г. показват доста голямо разнообразие на здравните показатели на населението в СЦР по области и заболявания.

Таблица 8 - Регистрирани инфекциозни заболявания през 2018 г. в СЦР

(на 100 000 жители)

Области	Скарлатина	Варицела	Дизентерия	Вирусни хепатити	Активна туберкулоза
Велико Търново	50,5	374,4	-	10,1	20,2
Габрово	95,1	417,1	-	2,7	34,8
Разград	76,1	607,2	-	12,4	13,3
Русе	73,7	219,6	-	10,0	12,3
Силистра	20,0	79,2	18,2	2,7	13,6
Страната	54,5	339,9	3,3	28,0	18,4

Инфекциозната заболяемост в областите на СЦР е доста различна. Сред заразените болести, подлежащи на задължително съобщаване, през 2011 г. с най-висока заболяемост на 100 000 души от населението в района са варицела (76,4-43,8) и туберкулозата (58,0-135,1), следвани от остър вирусен хепатит (5,6-55,3) и скарлатина (10,2-68,2).

Заболяемостта от скарлатина само в област Силистра и Велико Търново е по-ниска от средната за страната, в останалите области – по-висока.

Варицела е имало през 2018 г. най-често в област Разград, следвана от Габрово, около средната за страната е заболяемостта в област В. Търново, а много по-ниска в Силистра.

Дизентерия през 2018 като цяло няма регистрирани случаи в областите на СЦР, с изключение на Силистра.

Случаите на вирусни хепатити през 2018 г. са по-редки от средните за страната, валидно за всички области.

В динамичен план от 2016 до 2018 г. се наблюдава увеличаване на заболяванията от някои заразни болести - скарлатина, епидемичен паротит, лаймска борелиоза. Случаите на вирусни менингити и менингоенцефалити варират в отделните години и по области, но не показват определена тенденция. Като намаляващи могат да се отчетат случаите на заболявания от морбили, коклюш, варицела, сепсис, дизентерия, вирусни хепатити.

Заболяемостта от активна туберкулоза през 2018 г. средно за страната е 18.4‰, което е по-ниско в сравнение с предишни години. През 2017 г. заболяемостта е 20.0‰, през 2016 г. – 21,7‰.

В СЦР най-висока заболяемост от туберкулоза се среща в областите Габрово (34,8‰) и Велико Търново (20,2‰), а в Разград, Русе и Силистра тя е значително по-ниска от средната за страната.

В динамичен план в област В. Търново случаите на активна туберкулоза през 2016 г. са 19,7‰, нарастват през 2017 г. на 23,3‰ и намаляват през 2018 (20,2‰) – няма определена тенденция. Област Габрово показва високи нива на активна туберкулоза и през 3те години: 2016 г. – 36,2‰, 2017 г. – 42,2‰ и 2018 г. 34,8‰, надвишаващи значително

средните стойности за страната. Област Разград, Русе и Силистра показват ниски стойности, около и под средните за страната и през 3те години: 2016 г. Разград 21,5‰, Русе 12,5‰ и Силистра 21,3‰; 2017 г. – съответно 18,3‰, 18,4‰ и 22,3‰, а през 2018 г. - 13,3‰, 12,3‰ и 13,6‰. Като цяло област Русе е с най-добри показатели по отношение случаите на активна туберкулоза.

Злокачествени заболявания. През 2018 г. честотата на новите регистрирани случаи на злокачествени заболявания в страната е по-ниска от предходните години - 406.7 на сто хиляди души от населението спрямо 424.8 ‰ през 2017 г и 435.5‰ през 2016 г.

Таблица 9 - Новооткрити злокачествени заболявания в СЦР за периода 2016-2018 г. (на 100 000 жители)

Област/ година	Област В. Търново	Област Габрово	Област Разград	Област Русе	Област Силистра	Средно за страната
2016	417.8	345.1	392.0	565.5	420.1	435.5
2017	432.5	308.2	363.1	575.1	372.1	424.8
2018	404.8	218.6	378.0	582.9	414.9	406.7

По отношение на злокачествените заболявания се отбелязват някои различия по области: област Габрово е със заболяемост значително по-ниска от средната за страната както за 2018, така и за 2016 и 2017 г.. и за трите години. Областите Разград, Силистра и Велико Търново показват заболяемост близка до средната за страната, а в област Русе случаите на злокачествени заболявания надвишават средните за страната.

Хроничната заболяемост сред населението в СЦР е съпоставима или по-ниска от средната за страната както общо, така и по отделни нозологични единици. Съществуват вътрешнорегионални различия - налице са области с много висока заболяемост по отделни групи заболявания, и такива със значително по-ниска заболяемост от средната за страната.

Заболеваемостта от сифилис през 2017 г. (няма публикувани данни за 2018 г) е различна по области в СЦР: при средна за страната 7,5 на 100 000, в област В. Търново е 14,5‰, в Габрово – 7,2‰, Разград – 0,9‰, Русе – 9,0‰, Силистра – 3,6‰.

Сред децата до 17-годишна възраст водещо място заемат заболяванията от микроспория и трихофития, като по-голямата част от регистрираните случаи са нови.

Области	Психични заболявания (регистрирани)	Общо хоспитализирани	Първично инвалидизирани (общо)
Велико Търново	2 382.6	17 210.3	53
Габрово	1 771.2	31 379.0	123
Разград	4 422.2	21 178.2	74
Русе	1 397.8	35 663.2	67
Силистра	130.0	38 983.6	198
Страната	1 723.9	34 188.6	10,0

Регистрираните психични заболявания преобладават в област Разград, а най-ниски нива се установяват в област Силистра. Габрово, Русе и Велико Търново са с нива около средното за страната. Сравнителният анализ е труден, предвид фактът, че някои от случаите не се диагностицират, няма стриктен отчет на болните с психични проблеми не

могат да се правят достоверни изводи.

В края на 2018 г. броят на болните, намиращи се под наблюдение на психиатричните заведения, отделения, кабинети и амбулатории, е 120 677. Сред тях с най-голяма честота са случаите на умствена изостаналост - 377.2 на сто хиляди, следвани от случаите на шизофрения - 344.7 на сто хиляди; психични и поведенчески разстройства, дължащи се на употребата на алкохол - 119.4 на сто хиляди; рецидивиращо депресивно разстройство - 104.5 на сто хиляди, биполарно афективно разстройство - 85.8 на сто хиляди, епилепсия - 81.9 на сто хиляди, и т.н. Хоспитализираните случаи (изписани и умрели) в стационарите на лечебните заведения през 2018 г. са 2 401 759, или 34 188.6 на сто хиляди души от населението. От тях 418 878 (17.4%) случая са по повод фактори, влияещи върху здравното състояние на населението и контакта със здравните служби.

Смъртност по причини. В структурата на смъртността по причини през 2018 г. не се наблюдават съществени промени. Водеща причина за умиранията остават болестите на органите на кръвообращението, чийто интензитет е 1 004.2 на сто хиляди души от населението, а относителният им дял е 65.0%. Сред тях най-голяма е честотата на умиранията от мозъчносъдови болести и исхемична болест на сърцето.

На второ място са умиранията от новообразувания. През 2018 г. равнището на смъртност по тази причина е 248.6 на сто хиляди от населението, като смъртността сред мъжете се запазва много по-висока отколкото при жените.

В структурата на останалите причини за смърт следват: болести на дихателната система; болести на храносмилателната система; симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде; външни причини за заболяемост и смъртност и т.н. На тези шест класа болести през 2018 г. се дължат 95% от всички смъртни случаи в страната.

Болестите на дихателната система са 4.5% в структурата на причините за смъртност през 2018 г., заболяванията на храносмилателната система - 3,6%. В структурата на травмите и отравянията най-висок е дялът на самоубийствата и на пътнотранспортните злополуки, т.е. на така наречените “външни причини” за смърт. През 2018 г. суицидната смъртност в страната възлиза на 11.8 на 100 000 души

Основните причини за умиранията на децата на възраст под 1 година през 2018 г. са: някои състояния, възникващи в перинаталния период (278.1 на сто хиляди живородени); вродени аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации (120.6 на сто хиляди живородени).

Сравнително висока е детската смъртност от: болести на дихателната система - 53.1 на сто хиляди живородени, вкл. пневмония, на която се дължат 64% от смъртните случаи; болести на органите на кръвообращението - 40.2 на сто хиляди; симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде - 24.1 на сто хиляди; някои инфекциозни и паразитни болести - 17.7 на сто хиляди; външни при-чини за заболяемост и смъртност - 14.5, и т.н.

4.8.3 Здравеопазване

Лечебни и здравни заведения и болнични легла

Заведения за болнична помощ и болнични легла

В Северния централен регион заведенията за болнична помощ включват болници, центрове за кожно-венерически заболявания, центрове за психично здраве и комплексни онкологични центрове. Съгласно Закона за лечебните заведения болниците са многопрофилни и специализирани.

През 2018 г. инфраструктурата на болничната помощ включва 34 болнични заведения с 5 213 легла, което представлява 9,8 % от болничните заведения и 9,8 % от болничните легла в страната.

На ниво област основната част от болничните заведения е концентрирана в 2 области: Велико Търново и Русе. В тях болничните заведения са 22, което представлява 64,7 % от общия брой на болничните заведения на територията на региона. От друга страна, в областите Разград и Силистра са съсредоточени само по 3 болнични заведения, което е 17,6 % от общия брой за региона. На ниво община в област Разград общински болници има в гр. Разград, гр. Исперих и гр. Кубрат, в област Силистра общински болници има в гр. Силистра, гр. Дулово и гр. Тутракан.

На ниво област регионът е с големи междуобластни различия. Разликата между област Силистра (442 болнични легла на 100 000 души) и област Русе (802 болнични легла на 100 000 души) е 360 пункта.

Заведения за извънболнична помощ и болнични легла

Към 31.12.2018 г. заведенията за извънболнична помощ в региона са 232 с 97 легла за краткосрочно наблюдение и престой, което представлява 11,2 % от заведенията за извънболнична помощ и 7,7 % от легла в страната.

На ниво област основната част от тези заведения са концентрирани в областите Велико Търново и Русе. В тях заведенията за извънболнична помощ са 136, което представлява 58,6 % от общия брой на заведенията за извънболнична помощ на територията на региона. Най-малко са в област Разград (23), или само 9,9 % от общия брой за региона.

Към други лечебни и здравни заведения се отнасят центровете за спешна медицинска помощ, регионалните здравни инспекции, домовете за медико-социални грижи за деца, хосписите, националните центрове без легла, диализните центрове, както и центровете за трансфузионна хематология. В края на 2018 г. в региона тези заведения са 16 с 82 легла, като обхващат 11,0 % от този вид заведения в страната.

Осигуреност с лекари и лекари по дентална медицина

Лекари

Осигуреността на населението на един лекар общо за страната за 2018 г. е 236 души.

По статистически региони осигуреността на населението на един лекар е най-благоприятна в Северозападен регион (224 души) поради намалението на населението и Югозападен регион (225 души), а най-голям е броят на подлежащото за обслужване от един лекар население в Северния централен регион (299 души).

Всички области имат показатели, които са по-неблагоприятни от тези на страната, като с най-неблагоприятни показатели са областите Разград (341) и Силистра (345).

Лекари по дентална медицина

По отношение на осигуреността с лекари по дентална медицина, за страната на един лекар се падат 967 души от населението.

По статистически региони осигуреността на населението на един лекар по дентална медицина е най-благоприятно в Югозападен регион (816 души) и Южен централен регион (834 души), броят на подлежащото за обслужване от един лекар по дентална медицина население в Северния централен регион е 1 294 души, като само Северозападният регион има по-неблагоприятни показатели.

По области в региона се наблюдават големи различия в обезпечеността с лекари по дентална медицина. Най-висок е показателят за област Габрово (1 129 души на един лекар по дентална медицина), а най-ниска е осигуреността на населението с лекари по дентална медицина в областите Разград (1 781 души) и Силистра (1 762 души).

Спешна помощ (Транспортна достъпност до болнични заведения)

В областните центрове на Северния централен регион са локализирани 5 центъра за спешна помощ. Центровете за спешна медицинска помощ (ЦСМП) са лечебни заведения, в които медицински специалисти с помощта на друг персонал оказват спешна медицинска помощ на заболели и пострадали лица в дома, на местопроизшествието и по време на транспортирането до евентуалната им хоспитализация. Те са особено изведена медицинска категория с отговорна социална задача и имат непрекъснат денонощен режим на работа.

Заедно с 26 филиала (ФСМП) те покриват изцяло територия на региона и са гаранция за бърза реакция и осигурен 30-минутен изохрон в рамките на обслужваната територия, която в много случаи индивидуалните и групови практики не могат да покрият. Съгласно картата на спешната медицинска помощ някои от филиалите обслужват територията на няколко общини, а пък няколко филиали обслужват населението на една община, което е обусловено от големината на общините

4.8.4 Анализ на рисковите фактори, свързани с населението и човешкото здраве, в т.ч. свързани с околната среда

4.8.4.1 Рискови фактори, свързани с околната и трудовата среда

Като рискови фактори, свързани с околната среда, са възприети

- атмосферен въздух
- климат
- питейни води, вкл. води за къпане,
- почви,
- отпадъци,

- шум, вибрации в околната и работна среда
- нейонизиращи лъчения, йонизиращи лъчения.
- прах
- химични вещества, токсини,

4.8.4.1.1 Атмосферен въздух

Състоянието на този рисков фактор е описано в т. 4.1.1. Системната експозиция на повишени нива на атмосферни замърсители директно или индиректно провокира диапазон от нежелани ефекти - от незначителни функционални смущения до появата на сериозни заболявания на отделни органи и системи като: понижена белодробна функция; повишена възприемчивост на организма към респираторни инфекции; усложнено протичане на съществуващи сърдечносъдови заболявания; усложнено протичане на съществуващи хронични респираторни заболявания, включително и астма; намалена средна продължителност на живота.

СЦР в преобладаващата си част се характеризира с добри и много добри качества на атмосферния въздух. В част от териториите, свързани предимно с големите градове и индустриални центрове на региона, се установяват влошени качества на атмосферния въздух.

В обхвата на определените от МОСВ райони за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ), в пределите на СЦР попадат следните зони с превишаване на установените норми и горни оценъчни прагове (ГОП) - **общини Горна Оряховица, Велико Търново, Свищов, Силистра, Русе, Габрово и Севлиево.**

Основният проблем по отношение качеството на атмосферния въздух (КАВ) в СЦР, както и за страната въобще, е замърсяването с ФПЧ₁₀. Стойностите на концентрациите на останалите замърсители - серен диоксид, азотен диоксид и никел се запазват сравнително ниски и постоянни през последните няколко години и са значително под допустимите норми за качество на атмосферния въздух.

В гр. Горна Оряховица се наблюдава увеличение с 25 % на броя регистрирани превишения на ФПЧ₁₀ в рамките на една календарна година, но намаление на средногодишната концентрация с 2,2 %.

За община Велико Търново, Свищов е постигнато спазване на средногодишната норма за ФПЧ₁₀ от 40 µg/m³.

При измерванията през 2018 г. в гр. Трявна не са регистрирани превишения на приложимите норми за КАВ за измерените газообразни замърсители: серен диоксид, азотни оксиди, въглероден оксид и озон. Установено е, обаче, че нивото на ФПЧ₁₀ превишава нормата от 50 µg/m³.

За района на Русе и Силистра – данните показват съществено подобрене в състоянието на атмосферния въздух в сравнение с това през 2017 г. Трайно ниски остават нивата на основните следени замърсители - серни и азотни оксиди, въглероден оксид, бензен и озон. Измервания на ФПЧ₁₀ за община Силистра показва рязко подобряване качеството на атмосферния въздух през 2018 г. спрямо 2017 г..

Продължава процесът на газификация в битовия сектор и в промишлени обекти в областите Русе, Разград и Силистра. След приключилото изграждане на газопровода за град Силистра и изградената Автоматична газоразпределителна станция, продължава газифицирането на града - основно на обществени сгради и битови абонати. В периода 2015-2019 г. в пунктовете „Русе – Възраждане“ и „Силистра ДОАС S1“ има ясно изразена тенденция към намаление на средногодишните стойности на концентрацията на ФПЧ₁₀ и регистрирания брой превишения на СДН за ФПЧ₁₀. Единствено в „Силистра ДОАС S1“ се наблюдава увеличение на средногодишната концентрация и броя превишения на средноденоношната норма за този замърсител през 2019 г. в сравнение с 2018 г., но и двете норми за ФПЧ₁₀ остават спазени в този пункт за мониторинг.

През 2019 г. показателят ФПЧ_{2.5} е контролиран в 10 пункта за мониторинг, два от които са на територията на СЦР – В. Търново-„РИОСВ“ и Русе-АИС „Възраждане“, като превишения на средногодишната норма не са регистрирани.

Замърсяването на атмосферния въздух се дължи основно на изгарянето на твърди горива в битовия сектор и замърсяването от автомобилният транспорт. Използването на влажна дървесина, фосилни горива, както и движението на амортизирани транспортни единици води до влошено качество на атмосферния въздух, особено при неблагоприятни атмосферни условия: мъгла, безветрие през студените месеци.

ИТСР за СЦР не предполага дейности и проекти, довеждащи до замърсяване на атмосферния въздух, обратно – приоритетите и целите на ИТСР осигуряват запазване и подобряване на околната среда, вкл. опазване на въздуха. Замърсяването на атмосферния въздух във връзка с анализирания ИТСР за СЦР, може да се идентифицира като фактор, свързан предимно с периодите на строителство на предвидените проекти, а не по време на функционирането им. Затова, този рисков фактор е съществен, но предотвратим и управляем. Не се очаква влошаване на качествата на атмосферния въздух във връзка с реализиране на ИТСР.

4.8.4.1.2 *Климатични явления (промени).*

През последните години се увеличава честотата на екстремните метеорологични и климатични явления в Република България, вкл. в СЦР. Бедствени ситуации, свързани с бури, опасни метеорологични явления от конвективен произход (интензивни и обилни валежи, гръмотевични бури, градушки, често съпроводени с пориви на силен до бурен

вятър) могат да предизвикат щети върху селскостопанската продукция, инфраструктура, жилищни и обществени сгради, като и да причинят човешки жертви.

Северният централен регион е с висока степен на уязвимост от климатичните промени. Висок е рискът от наводнения, активизация на свлачищната дейност и ерозията. Замърсяването на околната среда е най-изявено в региона на големите областни градове и индустриални центрове. СЦР е с дял на НЕМ под средния за страната, като след него е само Северозападният регион. За региона е характерен много нисък дял на защитените територии и най-нисък дял на защитените зони в страната.

При реализирането на ИТСП не се очаква промени или предизвикване на климатични явления (промени), обратно – предполагат се инвестиции и мерки за подобряване и предотвратяване на евентуални щети, предизвикани от метеорологични явления.

Микроклимат (температурата на въздуха, относителна влажност, скорост на движения на въздуха) - при прегряващи условия на работа (металургия, рудодобив, апретурно производство, стъкларска промишленост, производство на захар и др.) може да се стигне до различни смущения и изменения в организма като промяна в: температурата на кожата и тялото; водно - солевия баланс на организма; сърдечно - съдовата; храносмилателната, отделителната; и централната нервна система. По-изразени неблагоприятни въздействия са топлинни крампи, топлинен стрес, топлинен удар. При ниски температури и в охлаждащи условия работят в горското и селско стопанство, строителството, транспорт, консервна промишленост и др. Неприятното студово натоварване довежда до смущения в кръвообращението, измръзване на крайниците, трайни нарушения и увреждане на вътрешните органи, забавяне на реакцията и координацията на движенията.

Рисковите фактори по отношение на микроклимата не са разглеждани подробно, тъй като нямат връзка с проекта на ИТСП 2021-2027 г. Това е рисков фактор с голямо значение в работната среда, но не е свързан с въздействие върху населението.

4.8.4.1.3 *Качество на питейните води и водите за къпане.*

Питейната вода е вода с достатъчно високо качество, която може да бъде консумирана или използвана специално за битови нужди при потребителя, вкл. пиене и готвене, с наличие на много нисък риск от незабавна или дългосрочна вреда. Качеството на водите зависи от много фактори - водния източник и промените, свързани с геоложките условия, земеползването и метеорологичните условия, пречистването и обеззаразяване на водата, качеството на водопроводната мрежа.

Основните рискови фактори за населението, свързани с питейната вода е тя да не отговаря на Наредба 9 (ДВ бр. 30/2001, посл. доп. бр. 102/2014) и за качество на питейните води. Данните от провеждания от РЗИ контролен мониторинг на качеството на водата за питейно-битови цели през 2018 г. показва, че общото съответствие с

изискванията се запазва на много високо ниво и е сравнимо с това през предходните няколко години. Съответствието по контролираните органолептични и химични показатели остава сравнително високо в областите на СЦР.

Качеството на водите в участъка на **река Дунав** (пунктове Свищов, Русе и Силистра), гравитиращ към СЦР, отговаря на изискванията за добро състояние по всички изследвани показатели: кислородните и биогенни показатели, както и всички физикохимични показатели, специфични замърсители. Не са измерени стойности на приоритетни вещества над нормите за добро състояние.

Общо на територията на СЦР са изградени 21 селищни пречиствателни станции за отпадъчни води (СПСОВ). От тях 2 не функционират. Канализационните системи на градовете Дряново, Елена, Полски Тръмбеш, Златарица, Сухиндол, Стражица и Тутракан са без изградени градски пречиствателни станции за отпадъчни води (ГПСОВ).

Замърсяване се наблюдава и в резултат на директните зауствания в река Дунав и река Русенски Лом от двата промишлени колектора, които са част от канализационната мрежа на гр. Русе и не са включени в ГПСОВ. Вече са в ход дейности по реконструкцията на канализационната мрежа, свързани с превключване на колекторите и отвеждане на отпадъчните води за пречистване в ГПСОВ - Русе по силата сключен административен договор за БФП между УО на ОПОС и ВиК Русе.

Основните причини за възможни отклонения в качествата на питейните води са неефективната и непостоянна дезинфекция на водата; лоша технологична схема на водоснабдяване; отсъствие на пречиствателни станции и съоръжения за пречистване на питейните води; остаряла, амортизирана и аварийраща водопроводна мрежа; липса на СОЗ/неспазване на режима на СОЗ; неправилно използване на азотни торове в земеделието и др.

4.8.4.1.4 *Почви*

Качеството на почвите е от косвено значение за здравето и безопасността на населението - чрез възможността да замърсяват другите елементи на екологичната верига: въздух, повърхностни и подпочвени води, както и земеделските култури, отглеждани върху нея.

Почвите на територията на СЦР са в добро екологично състояние, което е предпоставка за развитие на интензивно земеделие. Водещи за региона трябва да са мерките по отношение на превенцията и ограничаването на щетите от ерозийните процеси. Това включва информиране и подпомагане на земеделските производители при планиране на ползването на земята, спазване на добрите земеделски и екологични практики и подкрепа на земеделските производители чрез компенсаторни плащания за дейности, ограничаващи процесите на ерозия.

В момента се изпълнява проект „Екологосъобразно обезвреждане на излезли от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност“, финансиран от Българо-Швейцарската програма за сътрудничество (БШПС), като целта му е да събере и изнесе в Германия всички негодни пестициди

Приложението на ИТСР няма да окаже негативно влияние върху качеството на почвите. То включва информиране и подпомагане на земеделските производители при планиране на ползването на земята, спазване на добрите земеделски и екологични практики и подкрепа на земеделските производители за растежа на регионалната икономика и повишаване на конкурентноспособността.

4.8.4.1.5 Отпадъци

Съществуващото състояние на този рисков фактор е дадено в точка 4.9.

Лошото управление на отпадъците оказва отрицателно въздействие на околната среда и човешкото здраве, като допринася за изменението на климата и замърсяването на въздуха, влияе пряко или косвено на водите, почвите, ландшафта, биоразнообразието.

Някои екосистеми, като морските и крайбрежните, могат да бъдат сериозно засегнати от лошото управление на отпадъците или от замърсяването. Изхвърлянето на отпадъци в морето буди все по-голяма загриженост и то не само по естетически причини: заплитането във и поглъщането на отпадъци представляват сериозни заплахи за много морски видове.

Отпадъците оказват и косвено въздействие върху околната среда. Опази част от отпадъците, която не се рециклира или оползотвори, представлява загуба на суровини и други материали, вложени във веригата, а именно в етапите на производство, транспортиране или потребление на продукта. Въздействията върху околната среда във веригата на жизнения цикъл са значително по-големи от тези в отделните етапи на управлението на отпадъците.

Шум, Вибрации

Обикновено този фактор не действа изолирано, а в комбинация с други рискови за здравето фактори, които могат да бъдат химични, физични, биологични, психологични и такива, свързани с начина на живот, атакуващи човешкия организъм в течение на целия му живот. Вредата от шума се превръща в една от характеристиките на модерния живот.

Шумът атакува почти всички органи и системи на човешкия организъм, като се проявява главно в следните насоки:

1. Аурални ефекти (върху слуховия анализатор) – Загуба на слуха в резултат на продължително влияние на шум с висока интензивност - характерно за работна среда с високи шумови нива.
2. Екстрааурални ефекти:

Психологично въздействие: раздразнение, влияние върху работоспособността, въздействие върху речевата разбираемост, нарушение на съня.

Физиологично въздействие: върху функциите на отделни органи и системи:

- сърдечно съдовата система - учестване на сърдечния ритъм, промени, които водят до повишаване на кръвното налягане
- дихателната система - изменения на респираторния ритъм
- храносмилателна система - забавяне пасаж на храната и различни по степен и вид увреждания на стомаха
- ендокринна система - изменение количеството на кръвната захар, повишаване на основната обмяна, задържане на вода в организма, вестибуларна система, процесите на обмяната
- нервна система - върху висшата нервна дейност (нervна преумора, психични смущения и нестабилност, смущения на паметта, раздразнителност) и вегетативната нервна система (усилен тонус, който може да доведе до редица сърдечни, циркулаторни и други прояви).

Най-силно въздействие върху акустичната обстановка оказва транспортният шум. Неговият дял е 80-85% от общото шумово натоварване в градовете. Непрекъснатото увеличаване броя на моторните превозни средства и грешките в градоустройственото планиране са основните причини за оформянето на урбанизирана среда с утежнен, неблагоприятен за човешкото здраве акустичен режим.

Авиационният шум е по-дразнещ в сравнение с шумовете от други източници, тъй като се състои от спорадични шумови събития с определен издигащ се и спадащ модел и с висока честота и сила, към които човешкото ухо е особено чувствително.

Най-силно засегнати от високи шумови нива са агломерациите с население над 100 хил. жители, поради което те попадат в обхвата на Директива 2002/49/ЕО относно оценката и управлението на шума в околната среда, транспонирана в националното ни законодателство чрез Закона за защита от шума в околната среда. За Северния централен регион това е гр. Русе. Разработената през 2017 г. шумова карта на агломерация Русе показва, че 21 % от населението е изложено на ниво на нощен шум (показателя $L_{нощ}$) от автомобилен трафик от над 50 dB(A). Съгласно публикуваните през 2018 г. „Насоки на Световната здравна организация (СЗО) относно шума в околната среда за Европейския регион“ се счита, че продължителното излагане на такова ниво на шума би могло да окаже вредно въздействие, както и да доведе до различни заболявания, като силен дискомфорт; сериозни смущения на съня, сърдечно-съдови заболявания и др.

В гр. Русе преобладаващият шум през 2017 г. е в диапазона 63-67 dBA - 14 пункта. Спрямо 2010 г. се отчита намаляване с 2 броя на пунктовете с наднормен шум.

В гр. Свищов през 2017 г. броят на пунктовете с наднормен шум намалява на 8 бр. от 11 бр. през 2014 г. и също 11 бр. през 2010 г.

В гр. Габрово най-висока стойност на еквивалентно ниво на шум е измерена в пункт, разположен на територия, подложена на интензивен автомобилен трафик. Пунктовете над нормата са 16 броя срещу 15 през 2014 г. и 14 бр. през 2010 г. В повечето пунктове максималните стойности на еквивалентните нива на шум са повишени спрямо предходните години.

В гр. Разград резултатите от измерванията през 2017 г. показват, че броят на пунктовете се запазва спрямо 2010 г. на 9 бр. Основният шумов фон се създава от автомобилите - леки и товарни, и тези на масовият градски транспорт.

В гр. Силистра броят на пунктовете с наднормени стойности на нивата на шум се е увеличил през 2017 г. на 14 бр. при 13 броя през 2014 г. и 9 броя през 2010 г. Счита се, че това увеличение е резултат от засиления трафик на транзитно преминаващи тежкотоварни автомобили на вход/изход през ГКПП - Силистра и от строителни работи по водния цикъл

Преобладаваща тенденция в големите населени места на СЦР е намаляване на шумовите нива. Това е характерно за градовете Русе, Велико Търново и Свищов. Известно увеличение се отчита в градовете Габрово и Силистра, а за Разград е характерно запазване на шумовите нива.

Шумовото въздействие зависи както от интензитета на шума, така и от продължителността на неговото въздействие. Като рисков фактор за населението, шумът се оценява при всяко инвестиционно намерение. Прилагането на ИТСР за СЦР също изисква стриктно спазване на предпазните мерки за осигуряване на оптимална акустична обстановка при реализиране на инвестиционни намерения.

Операторите на промишлени източници на шум, излъчван в околната среда е необходимо, във връзка с изискванията на чл. 27 от Наредба № 54 за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда да извършват собствени периодични измервания на показателите на шум, както следва:

1. при въвеждане в експлоатация на нов промишлен източник, както и след смяна на производствената техника и/или промяна в условията на експлоатация на производственото оборудване;
2. за действащи промишлени източници-не по-малко от един път в рамките на две последователни календарни години.

Резултатите от собствените периодични измервания се представят в РИОСВ, на чиято територия е разположен промишленият източник, под формата на доклад.

РИОСВ отчитат, че от проверените 389 промишлени източника по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда, само при 4 са констатирани отклонения от нормативните изисквания, за което са им дадени съответните предписания предписания.

Сравнителните анализи спрямо предходните години, показват запазване на мерките по превантивния контрол, осъществяван от 15-те Регионални инспекции по околна среда и води на територията на цялата страна.

Броят на промишлените източници, отговарящи на нормативните изисквания, спрямо общия брой, подлежащи на контрол през годината, показва, че се запазва добрата екологична обстановка по отношение на фактора промишлен шум.

Данни за СЦР от РИОСВ

РИОСВ - Велико Търново

На територията на РИОСВ - Велико Търново се контролират 40 промишлени източника на шум. През 2019 г. са извършени 2 планови проверки на промишлено предприятие с източници на шум в околната среда. При измерванията не са констатирани превишения на нормите и не са давани предписания за отстраняване на несъответствия с нормативната уредба.

През годината в РИОСВ-Велико Търново са постъпили два сигнала за шум, излъчван в околната среда, от дейността на дружествата „ПЕРЛА-ОИЛ“ ЕООД и „Кроношпан България“ ЕООД. При проведените извънредни контролни измервания и на двата обекта не са констатирани превишения на граничната стойност на еквивалентно ниво на шума в определени точки по границата на обекта и в място на въздействие.

РИОСВ-Русе

Подлежащите на мониторинг промишлени източници на шум в района на РИОСВ-Русе обхваща около 87 предприятия, като се актуализира в зависимост от дейността им. По-голяма част от промишлените предприятия в района на инспекцията са разположени в производствено-складови зони или извън населените места, така че влиянието на излъчвания от тяхната дейност шум върху населението е минимално.

Съгласно плана за контролна дейност на РИОСВ-Русе за 2019 г. контролни проверки на нивата на шум са извършени в 8 промишлени обекта. При измерванията е установено, че по границите на предприятията не се констатира превишение на граничните нива на шум, съгласно Наредба №6/2006 г.

При анализ на резултатите от получените през отчетната 2019 г. протоколи от извършени СПИ (собствени периодични измервания) на шум, не е регистрирано превишаване на граничните нива, съгласно Наредба №6/2006 г.

Вибрации - вибрациите са рисков фактор, характерен предимно за работещите в такива условия и/или с вибриращи инструменти. Те могат да предизвикат сериозни поражения върху здравето и безопасността на работещите изложени на вибрации. Вибрациите предизвикват увреждане на периферните кръвоносни съдове, нервни окончания и костите. Предпазните мерки включват основно технически решения за ограничаване

нивото на вибрациите: монтиране на оборудването върху специален фундамент, виброгасящи ръкохватки, и др. конструктивни решения, които осигуряват спазването на нормите, свързани с експозиция на вибрации. Този фактор не е рисков за населението и не се очаква въздействието му във връзка с приложението на ИТСР в СЦР.

4.8.4.1.6 Йонизиращи лъчения (радиационна обстановка) Неийонизиращи лъчения

Представлява естествена и изкуствена радиация. Може да предизвика остри и хронични увреждания – остра лъчева болест, злокачествени заболявания, мутации в поколенията и смърт. Защитата от йонизиращи лъчения включва: устройства за дистанционно управление, херметизирани и ограждащи устройства, вентилация, защитни покрития, знаци за безопасност и сигнализация, лични предпазни средства.

Обобщените данни в СЦР за средногодишните стойности на мощността на еквивалентна доза на радиационния гама фон за 2018 г. не се отличават от характерните за региона.

По отношение на *атмосферната радиоактивност* през 2018 г. не са регистрирани повишения на специфичната активност на естествени и техногенни радионуклиди в атмосферния въздух в нито един от мониторинговите пунктове. Измерените стойности не се отличават от предходните години. Радиологичният мониторинг на повърхностни води и радиологичният мониторинг на необработваеми почви не установява изменение на характерните за отделните пунктове стойности на естествените и техногенните радионуклиди в анализираниите през 2018 г. проби

Не се очакват наднормени нива на йонизиращи лъчения, свързани с реализирането на ИТСР.

Неийонизиращи лъчения - това са електрически, магнитни или електромагнитни лъчения с възможно неблагоприятно въздействие върху здравето. Те предизвикват болести на органите на кръвообращението (хипертония), увреждане на очите и на централната и вегетативна нервна система. Защитата от неийонизиращи лъчения се осъществява чрез заземяване и електростатични полета. Не се очакват наднормени нива на неийонизиращи лъчения при реализиране на ИТСР. Възможно е временна, локална емисия по време на строителство на някои от предвидените инвестиционни намерения в обсега на ИТСР.

4.8.4.1.7 Биологични фактори

"Биологични агенти" са микроорганизми, включително онези, които са генетично модифицирани, клетъчни култури и човешки ендопаразити, които могат да провокират инфекция, алергия или токсичност. Застрашени са работещите в предприятия за производство на храни, селско стопанство, работа с животни и/или продукти от животински произход, здравни и лечебни заведения, ветеринарномедицински и диагностични лаборатории, третиране на отпадъци, пречиствателни станции за отпадни

води. Част от защитните мерки са организационни и технически, за да се избегне или сведе до минимум контаминирането на работното място с биологични агенти, както и осигуряване на колективни средства за защита и/или лични предпазни средства. Биологичните фактори повишиха своето значение във връзка с развитата се пандемия от Коронавирус. В тази връзка трябва да се отбележи, че биологичните фактори съпътстват хората постоянно и биха могли да окажат негативно влияние във всеки един момент и на всяко място – в околната или в работната среда. Допълнителна опасност представляват „новите биологични фактори”, т.е. нови микроорганизми (най-често вируси или техни мутации), за които няма или не е достатъчна информацията, не могат да се предвидят въздействията и мерките за превенция.

Реализирането на ИТСП не е свързано с генериране на биологични агенти. Тези фактори не са разгледани подробно, защото този рисков фактор не е пряко свързан с проекта ИТСП 2021-2027 г.

4.8.4.1.8 Градска среда (урбанизация)

Над 50% от хората в света живеят в градове и начинът им на живот предопределя изявата на различни заболявания, скъсяващи жизнената им перспектива. Налице са доказателства за така наречените Асоциирани с града заболявания (Urban Associated Diseases), в които са включени почти всички социално значими болести: алергии и астма; автоимунни и възпалителни заболявания; затлъстяване и диабет; сърдечно-съдови заболявания; злокачествени заболявания; хронична обструктивна белодробна болест; инфекциозни заболявания; психични разстройства. Много от рисковите фактори, дължащи се на градския начин на живот, не са преки. Те, обаче, повлияват неблагоприятно генетично предразположените индивиди към развитие на определено състояние. Заседналият начин на живот, замърсяването на въздуха с фини прахови частици, промененият микробиом, недостигът на витамин D, шумовото и светлинно замърсяване, неприятната заобикаляща среда, струпването на много хора - това са само някои от факторите в градската среда.

Степента на урбанизация (градското население) в СЦР е 67,2 %, също е една от най-ниските и е доста под средната за страната - 73,5 %.

- Силно урбанизирани общини (централни) - 3 общини, с центрове Русе, Велико Търново и Габрово
- Средно урбанизирани общини (междинни) - 13 общини, с центрове Горна Оряховица, Лясковец, Павликени, Свищов, Дряново, Севлиево, Трявна, Исперих, Кубрат, Разград, Бяла, Силистра и Тутракан.

Слабо урбанизирани общини (периферни) - 20 общини, с центрове Елена, Златарица, Полски Тръмбеш, Стражица, Сухиндол, Завет, Лозница, Самуил, Цар Калоян, Борово, Ветово, Две могили, Иваново, Сливо поле, Ценово, Алфатар, Главиница, Дулово, Кайнарджа, Ситово

ИТСР за СЦР може да осигури на негова територия да се осъществяват връзки от национално и наднационално значение по направленията „север-юг“ и „изток-запад“. На базата на тези силни страни съществува реалната възможност регионът да мобилизира собствените си ресурси и да привлече външни такива, за да се затвърди категорично развитието на големите икономически центрове от една страна, а и да се подкрепи местното развитие в общините с центрове от по-ниско йерархично ниво. От ключово значение са откриването на общи сфери на интерес и засилването на хоризонталните и вертикалните взаимодействия между общините с различна степен на урбанизация.

4.8.4.2 Демографски и социални фактори

4.8.4.2.1 Демографски фактори

Северен централен регион е вторият регион в България след Северозападния, където тези проблеми са най-остро изяви. Областите в Северен централен регион се подкрепят в първата половина от всички области в страната по стойностите на коефициентите на смъртност и коефициентите на детска смъртност.

Анализът на демографската ситуация *в региона в периода 2011-2018 г.* показва продължаващи тенденции на намаляване и застаряване на населението, намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност, отрицателен естествен и механичен прираст. Средно годишно населението на Северен централен регион намалява от отрицателен естествен и механичен прираст с 9 900 д., или през този период всяка година регионът намалява с град като Трявна и Плачковци взети заедно. Задълбочава се дисбалансът в териториалното разпределение на населението, който води до сериозни териториални диспропорции.

Намаляването на броя на живородените деца и коефициента на обща раждаемост са сред причините СЦР да е сред регионите с висок отрицателен естествен прираст в ЕС, като през 2018 г. той е минус 10,1 ‰. Всички области и общини в региона имат отрицателен естествен прираст в периода 2011-2018 г. Механичният прираст също е с много по-неблагоприятни показатели от средните за страната. Най-големите проблеми са свързани с високата смъртност и постоянната емиграция

Продължава процесът на застаряване на населението в региона, който е характерен и за другите региони в страната, но в Северния централен регион то е с по-високи стойности от средните за страната. Само Северозападният регион е с по-неблагоприятни стойности. За влошаването на възрастовата структура в региона съществено допринесоха мащабните емиграционни процеси към големите икономически центрове предимно сред младите възрастови групи. Емигрирането на цели млади семейства (заедно с децата) обуслови ускоряването на процеса на остаряване. Застаряването на населението е процес с дълбоки последици за икономиката, пазара на труда и социалните системи. То засяга всички аспекти на икономическия и социалния живот на региона.

В условията на намаляващо население и трудова сила двигател за разширяване на границите на производствените възможности и увеличаване потенциала за създаване на допълнителна стойност е подобрената ефективност на човешкия капитал

4.8.4.2.2 Заетост.

Коефициентът на заетост е водещ индикатор за пазара на труда и показва каква част от населението в трудоспособна възраст работи.

Заетостта на населението в най-активна възраст (15-64 години) бележи ръст в Северния централен регион в периода 2011-2018 г. и достига 64,6 % през 2018 г., но изостава от средната за страната (67,7 %). На практика заетостта в момента е значително по-висока от пиковите си нива отпреди кризата - през 2008 г. коефициентът на заетост в региона е 58,6 %.

Въпреки предприетите мерки и програми за насърчаване на заетостта през последните години, и в частност тази при жените, все още се наблюдава различие в заетостта между двата пола. Заетостта при мъжете е 68,3 %, а при жените - 60,7 %.

Равнището на заетост сред лицата с основно, начално и по-ниско образование е значително по-ниско от общото равнище на заетост.

Сред статистическите региони Северният централен регион се откроява с едно от най-ниските нива на заетост - през 2018 г. коефициентът на заетост (15-64 навършени години) е 64,6 %, като след него е само Северозападният регион. Разликата между равнищата на заетост в най-добре представилия се регион (Югозападния) и изоставащия (Северния централен) се задълбочава и достига 9,2 процентни пункта.

По-нататъшното повишаване на заетостта ще зависи от активизирането на икономически неактивни лица и тяхната (пре)квалификация, както и от обръщането на тенденцията към нетна емиграция и дори внос на работна ръка от чужбина.

4.8.4.2.3 Безработица

По данни на НСИ през четвърто тримесечие на 2018 г. броят на безработните лица е 154,1 хил., от които 88,2 хил. (57,2%) са мъже и 65,9 хил. (42,8%) - жени. Коефициентът на безработица е 4,75, съответно 4,9% за мъжете и 4,3% за жените. В сравнение с четвърто тримесечие на 2017 г. коефициентът на безработица намалява с 0,7% при мъжете, а с 1,4% при жените.

През 2018 г. коефициентът на безработицата в Северния централен регион сред населението на 15-64 години намалява с значително с 6 процентни пункта в сравнение с 2011 г., като достига 6,8 %. Въпреки намалението регионът остава с по-висока безработица от Югозападния, Южния централен и Югоизточния региони. Разликата между коефициента на най-добре представилия се регион (Югозападния) и Северния централен регион достига 4,1 процентни пункта. На областно ниво коефициент на безработица е най-нисък в област Габрово - 4,5 %, значително изоставане има в областите Разград - 11,1 % и Силистра - 11,1 %.

Има много-големи диспропорции между общините в една област. Така например безработицата в област Русе е 5,2 %, в община Русе е 3,2 %, а в общините Ветово, Ценово и Борово е над 5 пъти по-голяма - съответно 28,7 %, 21,0 % и 19,4 %. Подобни проблеми имат и други области на региона с големи разлики между периферните общини и общината, в която е разположен областният център.

Последствията са струпване на население в областния център или още по-голямо обезлюдяване на общините. В малките населени места няма капиталовложения, най-големият „инвеститор“ са общините, които чрез временни програми се мъчат да „овладеят“ безработицата. По тези места почти липсват форми на индустрия.

Високата безработица, както и дългосрочната, влияят отрицателно върху икономиката и пораждаат социални проблеми, най-вече влияят директно върху бедността и социалното изключване. Комбинацията на безработица и други негативни социални фактори забавя развитието на местните трудови пазари и засилва изолацията им от протичащите процеси в икономическото развитие на района.

4.8.4.2.4 Образование (образователно ниво), професионално обучение и учене през целия живот.

Нивото на образование (образованост) е от съществено значение за доброто развитие и реализация на населението. Подчертано е значението на образованието като ключов аспект на икономическия потенциал и решаващ фактор за развитието на информационното общество.

В този регион са двете области с най-висок дял на нискообразованото население - Разград (38,8 %) и Силистра (35,1 %). С по-благоприятни стойности на този показател са областите Габрово (11,2 %), Велико Търново (14,5 %) и Русе (16,2 %). В условията на намаляващо население и трудова сила двигател за разширяване на границите на производствените възможности и увеличаване потенциала за създаване на допълнителна стойност е подобренията ефективност на човешкия капитал.

Трансформацията и ефективността на човешкия капитал зависи както от развитието на качествено образование, по-ефективно обвързване с нуждите на пазара на труда, нова система за ранно професионално ориентиране и развитие, така и от целенасочени усилия за повишаване на качеството и модернизация на средното образование като цяло в контекста на процеса на дигитализация, развитие капацитета и мотивацията на учителите, въвеждане на по-ефективни форми на обучение и реализиране на мерки за обхващането на всички потенциални контингенти от ученици.

Неграмотността и ниската образованост на населението са рисков фактор за недобра реализация в живота на хората, безработица и по-трудно намиране на работа, по-ниски доходи и бедност, а от друга страна могат да затруднят реализирането на някои приоритети или цели на разглежданата ИТСП. Затова факторът „образовано население“ се поставя като основополагащ за развитието на региона заедно с другите политики за социално-икономическо и инфраструктурно развитие, доколкото те са взаимосвързани.

От друга страна, в ИТСП за СЦР е заложен приоритет за развитие на човешкия потенциал и социален растеж, което се очаква да окаже положително влияние върху този фактор на регионално ниво.

4.8.4.2.5 Достъп до Интернет.

В съвременния живот и развитие наличието, достъпът и използването на интернет е от съществено значение за хората, което особено се изрази в условията на Ковид пандемията. Както за учениците и студентите, така и за работещите интернет достъпът не е екстра, а ежедневна необходимост. Липсата на интернет достъп е рисков фактор за невъзможност да се извършват служебните задачи, училищното обучение и социални комуникации, да се окаже човек „извън общността” – учениците без достъп до интернет не могат да продължат обучението си в електронна среда по време на пандемията. От друга страна, достъпът до интернет е важно условие за работа „от разстояние”, „хоум офисе” и други форми на работа в електронна среда.

Развитието на цифровата свързаност на населените места и региона в регионален, национален и международен план е друг фактор с нарастващо значение в глобалната икономика и общество, който влияе върху всички аспекти на икономиката и социалното развитие.

Северен централен регион е с по-ниски от средните за страната стойности на показателите „Достъп на домакинствата до Интернет” и „Лица, регулярно използващи Интернет (всеки ден или поне веднъж седмично)” - 68,5 % и 61,7 % през 2018 г. (НСИ). Същевременно регионът е с най-високото проникване на оптичен Интернет в България - 70 %. Използването на мобилен Интернет като единствен източник на Интернет у дома е най-висок сред жителите в селата, вероятно поради липсата на избор на доставчик на фиксиран Интернет. Предлагащото широкополосен достъп с фокус върху високоскоростен и свръх-високоскоростен достъп до Интернет, включително 4G/LTE, е близо до средното за страната - 68,3 %. По отношение на покритието с мрежи 4G България обаче изостава и се нарежда на едно от последните места в ЕС място с 66 %. Подготовката на България за навлизането на 5G върви все още бавно.

Развитието на модерна цифрова инфраструктура в региона стимулира навлизането на новите технологии и изоставането по свързаност и ползваемост постепенно се преодолява

4.8.4.2.6 Здравеопазване, достъп до медицинско обслужване (медицински услуги).

В Северния централен регион заведенията за болнична помощ включват болници, центрове за кожно-венерически заболявания, центрове за психично здраве и комплексни онкологични центрове. Съгласно Закона за лечебните заведения болниците са многопрофилни и специализирани.

В Северния централен регион болничните легла са 9,8 %, в Северозападния регион - 10,9 %, в Североизточния регион - 9,3 %, в Югоизточния регион - 12,8 %, в Югозападния регион 28,3 %, в Южния централен регион - 21,9 %, или общо 92,9 %. Останалите 7,1 % от леглата са във ведомствени болници. По отношение на показателя брой болнични легла на 100 хил. жители през 2018 г. единствено Северозападният и Южният централен регион са с по-високо ниво от средното за страната, докато Северният централен регион заема средно положение по този показател спрямо другите региони.

На ниво област регионът е с големи междуобластни различия. Разликата между област Силистра (442 болнични легла на 100 000 души) и област Русе (802 болнични легла на 100 000 души) е 360 пункта.

По статистически региони осигуреността на населението на един лекар е най-благоприятна в Северозападен регион (224 души) поради намалението на населението и Югозападен регион (225 души), а най-голям е броят на подлежащото за обслужване от един лекар население в Северния централен регион (299 души).

Всички области в СЦР имат показатели, които са по-неблагоприятни от тези на страната, като с най-неблагоприятни са областите Разград (341) и Силистра (345).

С реализиране на ИТСП е налице възможност за изграждане и управление на справедлива, устойчива и ефективна здравна система, ориентирана към качество и резултати с навлизане на електронно управление в системата на здравеопазването, са важна предпоставка за създаване на условия за здраве за всички през целия живот.

4.8.4.2.7 Пътна мрежа.

Развитието и състоянието на пътната мрежа е от съществено значение в съвременния живот за осъществяване на комуникация, икономическо развитие и качество на живот на населението.

Сухопътен транспорт. Основните пътни направления на TEN-T мрежата се формират от пътищата с международно и национално значение - автомагистрали и първи клас, чиято дължина представлява 18,4 % от общата дължина на пътната мрежа в страната. Тези пътища осигуряват интеграцията на пътната мрежа на страната с тази на съседните страни и имат важно значение за интегрирането на територията както в национален, така и в европейски план. на територията на региона не са изградени автомагистрали. **Пътищата от първи клас** допълват функциите на автомагистралите за интеграцията на пътната мрежа на страната с тази на съседните страни, провеждат предимно транзитни транспортни потоци и в преобладаващата си част формират направленията на TEN-T мрежата (основна и разширена) на територията на страната.

Северният централен регион има най-висока обща гъстота на пътната мрежа в страната, дължаща се на добре развитата регионална мрежа (с най-висока гъстота). Транзитните

потоци се пренасят само от първокласните пътища, също с висока гъстота (втора в страната), но често се налага регионалната пътна мрежа да поема и техните функции, тъй като на територията на региона все още не е изградена автомагистрала.

С най-високи показатели за изграденост на пътната мрежа в региона е област Габрово, а с най-ниски - област Силистра. Област Русе има най-добре развита първокласна пътна мрежа, докато регионалната пътна мрежа е с най-ниска гъстота.

Железопътна мрежа. Добре развита е и железопътната мрежа - към 31.12.2018 г. на територията на Северния централен регион функционират 627 km железопътни линии, от които 89 km са удвоени, а 436 km са електрифицирани. Достъпът до изградената жп мрежа в страната определя възможностите за развитие на отделните общини в региона.

Около 60 % от общините в Северен централен регион (21 броя) получават обслужване от жп транспорт (тези в област Силистра - по-ограничено) с по-добрите възможности за комуникации и развитие, които той предлага. Останалите (15 броя) разчитат само на автомобилен транспорт, което не благоприятства тяхното развитие

Воден транспорт. Северната граница на СЦР съвпада с река Дунав - единствената плавателна река у нас. Транспортният потенциал на реката е огромен. Най-голямото речно пристанище у нас е включено в основната TEN-T мрежа на територията на страната като част от направлението на коридор „Рейнско—Дунавски“ (вътрешноводен път р. Дунав, с пристанища Видин и Русе и интермодален терминал в Русе). Освен това пристанището се явява и част от възела за интермодални превози по другите направления от основната TEN-T мрежа: София - Горна Оряховица/В. Търново - Русе - Букурещ, както и Русе (граница с Р. Румъния) - Горна Оряховица - Стара Загора - Михайлово - Димитровград/Свиленград (граница с Р. Турция).

Пристанище Свищов и Пристанище Силистра попадат в обхвата на пристанищен комплекс Русе и също са включени като вътрешноводни пристанища в широкообхватната TEN-T мрежа съобразно направеното Прогнозно развитие на транспортната инфраструктура

Пристанище **Тутракан** е разположено на km 433 от устието на р. Дунав. Пристанището е част от пристанищен комплекс „Русе“, но има локално значение за региона

Интермодален транспорт

Развитието на интермодалните превози е приоритет на националната транспортна политика в непосредствен и дългосрочен план. Третата приоритетна ос на ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура“ (ОПТИ) 2014-2020 е насочена към „Подобряване на интермодалността при превоза на пътници и товари “.

Като възли за интермодални превози (автомобилен и жп транспорт) в основната TEN-T мрежа на територията на страната са включени София, Пловдив, Горна Оряховица и Русе, а в разширената- Драгоман и Свиленград.

Пристанище Русе е развит мултимодален център, в който се осъществява връзка между три основни вида транспорт - воден, сухопътен и железопътен. На територията му са разположени пътни връзки с централната пътна мрежа на България и жп коловози, които го свързват с жп мрежата на страната. Основен елемент от логистичната схема за транзитния трафик от и за Централна Европа до Черно море е жп линията Русе-Варна, която би могла да осигури добри възможности за привличане на транзитни потоци и осъществяване на мултимодални превози по направленията *Европа-Близък и Среден Изток* и страните от ОНД по най-краткия път за търговия между Централна Европа и Близкия Изток.

4.8.4.3 Рискови фактори, свързани с начина на живот

Такива фактори са, ниската физическа активност, храненето и хранителния статус на населението, генетично модифицирани организми в храни, тютюнопушенето, употребата на алкохол и/или наркотици. Тези фактори не се разглеждат детайлно, тъй като нямат пряка връзка с проекта на ИТСП 2021-2027 г.

Може да се посочи, че това са важни индивидуални фактори, които имат непряка/индиректна връзка с разглежданата ИТСП. Разбира се, тези фактори – хранене, физическа активност, вредни навици, са индивидуални, лични поведенчески модели, което ги прави по-трудно променими и управляеми, и са обект на друг вид интервенционни програми.

Не се предполага опасност от негативно въздействие на ИТСП върху тези рискови фактори. Обратно, реализирането на приоритетите и целите на ИТСП могат да допринесат за създаване на условия за подобряване на тези фактори – развитие на спорта, създаване на повече места за спортуване (индивидуално и колективно), инвестиции в социални условия, качеството на хранителните продукти и пр.

4.8.4.4 Предприятия/съоръжения с висок и нисък рисков потенциал

Информация за предприятия/съоръжения с висок и нисък рисков потенциал на територията на посочените области и съответните общини към тях в обхвата на „Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северен централен регион за планиране от ниво 2 за периода 2021 - 2027 г. е показана в **Приложение 6**.

4.9 Отпадъци

Общо образуваните в СЦР битови отпадъци за периода 2011-2018 г. са се увеличили слабо от 334 000t до 338 000 t. Само във Великотърновска област се отчита намаление на общо образуваните битови отпадъци.

В Северния централен регион събраните битови отпадъци на човек от обслужваното население в периода 2011-2018 г. се увеличават от 403 kg/y. до 429 kg/y. Нарастването е характерно за всички области с изключение на област Габрово и Русе.

По показателя дял на обслуженото население от системи за организирано сметосъбиране във всички региони за периода от 2011г. се наблюдава плавно увеличение, като към 2020 г. СЦР отчита 100% дял на обслуженото население от системи за организирано сметосъбиране.

Предадените за депониране битови отпадъци в СЦР, както и във всички региони на страната, намаляват за периода 2011-2018 г. от 345 000 t на 174 000 t. В област Велико Търново това количество за 2018 г. е 0, в области Габрово и Русе също намалява количеството на депонираните битови отпадъци, докато в области Разград и Силистра се увеличават.

Предадените за предварително третиране битови отпадъци се увеличават в СЦР от 38 000 t. на 124 000 t, както и във всички региони за периода 2011-2018 г., което е благоприятна тенденция. Областите Велико Търново и Габрово в СЦР увеличават предадените за предварително третиране битови отпадъци, докато количествата от Разград, Русе и Силистра се намаляват.

Предадените за рециклиране битови отпадъци за периода 2013-2018 г. за СЦР, се намаляват от 41 000 t на 22 000 t. Подобно е и положението за области Велико Търново, Габрово и Русе и Силистра, а за област Разград остават постоянни.

Броят на депата за битови отпадъци по региони намалява, което е резултат от създаването на регионални депа и закриване на съществуващите по-малки общински депа. За областите в СЦР броят на депата за битови отпадъци също намалява, като за области Търново, Габрово и Русе намаляват, а за области Разград и Силистра остават постоянни.

Отпадъците от СЦР се третират както следва:

Регионално депо за регион Велико Търново, което обслужва общините Велико Търново, Горна Оряховица, Лясковец, Стражица, Елена и Златарица. Изграденото депо за неопасни отпадъци включва и инсталация за механично и биологично третиране, пречиствателна станция за отпадъчни води и довеждаща инфраструктура.

За регион Габрово -депо в гр. Габрово предназначено за нуждите на общините Габрово и Трявна. На него освен изградена клетка за депониране действа и сепарираща инсталация и компостираща площадка.

За регион Севлиево, Дряново и Сухиндол е изградено депо за опасни и неопасни отпадъци на територията на гр. Севлиево. Регионалното депо - Севлиево разполага с

три броя клетки за битови, строителни и производствени отпадъци. Изградени са 3 площадки за компостиране на място в гр. Севлиево, гр. Дряново, гр. Сухиндол, като на две от тях – гр. Дряново и гр. Севлиево има съоръжения за аериране и оросяване на биоразградимата фракция. Битовите отпадъци от въведените системи за сметосъбиране на общините Севлиево, Дряново и Сухиндол се третираат предварително, преди обезвреждане, в изградената в гр. Севлиево инсталация за сепариране на отпадъци.

Със средства на ОПОС 2014-2020 г. – е изградена и компостираща инсталация за разделно събрани зелени и биоразградими битови отпадъци.

Общините Павликени и Свищов извозват битовите и строителните отпадъци на Регионалното депо за отпадъци в гр. Никопол.

На Регионално депо - Русе се депонират отпадъци от общините Бяла, Две могили, Борово, Ценово и Опака. През 2018 г. стартира експлоатацията на сепарираща инсталация за твърди битови отпадъци с местонахождение гр. Русе, местност „Под ормана“. Със средства на ОПОС 2014-2020 г. се изгражда анаеробна инсталация за разделно събрани зелени и биоразградими битови отпадъци.

През 2019 г. в регионално депо гр. Бяла, област Русе, са въведени в експлоатация сепарираща и компостираща инсталация.

Община Разград е изготвила анализ и прединвестиционни проучвания за управление на отпадъците на регион Разград и е извършила подготовка на изискуемата документация за кандидатстване по обявената по ОП „Околна среда 2014-2020“ процедура „Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци“.

Към края на 2019 г. е изградена сепарираща инсталация в гр. Силистра.

По отношение на строителните отпадъци - в землището с. Леденик, община Велико Търново е изградена площадка за строителни отпадъци за извършване на дейности по събиране, рециклиране, подготовка за оползотворяване, подготовка за повторна употреба и/или подготовка за обезвреждане на строителни отпадъци.

В гр. Севлиево на изграденото регионално депо за опасни и неопасни отпадъци има възможност за обезвреждане на строителни отпадъци за общините Севлиево, Сухиндол и Дряново.

Обезвреждане чрез депониране на строителни отпадъци от общините Габрово и Трявна се извършва на изграденото през 2015 г. Регионално депо за неопасни отпадъци в гр. Габрово.

През 2016 г. е въведено в експлоатация и регионалното депо за отпадъци на общините Велико Търново, Горна Оряховица, Стражица, Златарица, Елена и Лясковец, на което

обезвреждането на строителни отпадъци се извършва съгласно издадено Комплексно разрешително.

През 2017 и 2018 г. са въведени в експлоатация площадки за събиране и третиране на строителни отпадъци на територията на гр. Горна Оряховица, гр. Полски Тръмбеш и гр. Стражица. На тях се приемат отпадъци от физически и юридически лица. Общините Павликени и Свищов извозват битовите и строителните отпадъци на Регионалното депо за отпадъци в гр. Никопол.

Строителни отпадъци се депонират в Регионално депо - Русе в изградени две клетки за строителни отпадъци, а в Регионалните депа Разград и Силистра се депонират смесено с битовите отпадъци. Към момента функционира една инсталация за рециклиране на строителни отпадъци, която е разположена в непосредствена близост до РД - Русе

5 Евентуално развитие без прилагането на ИТСР на СЦР

Евентуалното развитие на аспектите на околната среда без прилагане на ИТСР на СЦР се определя като „Нулева алтернатива“. Вероятните последствия се разглеждат по фактори/компоненти по-долу.

5.1 Атмосферен въздух и климат

5.1.1 Атмосферен въздух

Не прилагането на ИТСР на СЦР ще доведе до задържане или влошаване на сегашното състояние на качеството на атмосферният въздух, поради липсата на инвестиции и модернизация на редица производства/отрасли. От друга страна изграждането на нови индустриални зони ще доведе до емитиране на вредни емисии в атмосферата, които с съвременни технологии на пречистване могат да бъдат сведени до минимум. Временни емисии на замърсители във въздуха могат да се очакват и при изграждане на транспортната инфраструктура.

5.1.2 Климат

Не прилагането на ИТСР на СЦР няма да окаже влияние върху климата в региона.

5.2 Води

През последните години се запазва тенденцията за подобряване на качеството на повърхностните води. Въпреки тази тенденция все още има водни тела определени в риск. Ако не се приложи ИТСР на СЦР, повърхностните води ще бъдат положително повлияни вследствие продължаване изпълнението на програми от мерки за достигане на добро екологично състояние в ПУРБ на БД.

Без прилагане на ИТСР на СЦР до голяма степен ще се запази съществуващото състояние на подземните води, в това число и на минералните води. Очаква се обаче

реализацията на ПУРБ да доведе до известно подобряване на количественото и химичното състояние на подземните води.

5.3 Почви

Без прилагане на Стратегията за развитие на СЦР, състоянието и качеството на почвите в региона ще запазят сегашното си състояние. Ще бъде избегнато запечатването и унищожаването на почвите на площи, попадащи в обхвата на бъдещи инвестиционни предложения, свързани с изграждане на инфраструктура и индустриални и производствени зони.

5.4 Ландшафт

Развитие на околната среда без прилагането на ИТСП на СЦР би довело до запазване и в някои аспекти до леко влошаване на съществуващото положение и тенденции по отношение на ландшафтите.

5.5 Биологично разнообразие

През последните години в България се забелязва все по-силно желание да се поддържа и възстановява биоразнообразието, за което свидетелстват много стратегически документи на национално и европейско равнище: Оперативна програма „Околна среда“, Национална програма за развитие: България 2030, Национална стратегия за биоразнообразието, Национален план за действие за биоразнообразието, Стратегия на ЕС за биоразнообразието и др.

С постигането на целите, определени в тези стратегически документи, се очаква екосистемите съществено да се възстановят, да се подобри екологичната инфраструктура, да се намали броят на инвазивните чужди видове, да се поддържа благоприятно състояние на видовете природни местообитания и на консервационно значимите растителни и животински видове на местно, биогеографско и национално равнище, което да допринесе за предотвратяване на глобалната загуба на биоразнообразие. Предвид целите ИТСП на СЦР, нейното неприлагане не се очаква да се отрази значително на биоразнообразието.

5.6 Културно-историческо наследство

Без прилагане на Стратегията за развитие на СЦР не се очаква промяна в състоянието на културно-историческото наследство. Няма да се осъществят предвидените инвестиции в здравна, социална и културна инфраструктура

5.7 Материални активи

Без реализацията на ИТСП на СЦР се очаква като цяло да продължи тенденцията за влошаване на състоянието на материалните активи. Без наличие на средства по европейските оперативни програми, общините ще имат все по-големи затруднения да

покриват текущите си разходи за образование, здравеопазване, култура и социални услуги и вероятността да им останат средства за ремонтни дейности или за инвестиции в енергийна ефективност ще е незначителна.

5.8 Население, човешко здраве

Без прилагането на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северен централен регион, даваща общата политическа, пространствена, икономическа и тематична рамка за развитието на региона в годините на новия програмен период 2021–2027, ще се запази съществуващото към момента състояние, както по отношение икономическото развитие на региона, така и във връзка с влошените демографски и недотам добри здравословни показатели на населението. Възможно е освен това да продължи и да се задълбочи наблюдаващата се през последните години тенденция за намаляване на населението в редица от населените места в региона, обезлюдяването на някои населени места, както и на влошаване на възрастовата структура на населението. Няма да се даде възможност за подобряване и устойчиво развитие на човешкия капитал, създаване на условия за намаляване на миграцията и подобряване на естествения и механичен прираст на населението. Няма да се осъществят предвидените инвестиции в здравна, социална и културна инфраструктура, подобряване на образователните възможности, запазване и развитие на човешкия капитал.

6 Характеристики на околната среда за територии, които може да бъдат значително засегнати

Отчитайки, че няма конкретна информация за интервенциите, които ще бъдат изпълнени по заложените за ИТСП на СЦР цели и дейности, на този етап се приема, че всяка една част от тези територии и зони би могла да бъде значително засегната от проектите в бъдеще. Затова най-важното условие преди изпълнението на подобни проекти е да се проведат конкретни оценки на въздействието върху околната среда и оценки за съвместимостта, където и приложимо. За да се насочи вниманието към най-уязвимите територии, които следва да бъдат взети под внимание при бъдещите оценки, по-долу е представен кратък обзор за основните групи от тези територии.

6.1 Ландшафти и територии от интерес за Общността

В териториалния обхват на СЦР попадат следните защитени зони (33) от екологичната мрежа Натура 2000 по смисъла на Закона за биологичното разнообразие:

- Защитени зони за опазване на дивите птици:
  - BG0000237 Остров Пожарево
  - BG0000241 Сребърна
  - BG0002017 Комплекс Беленски острови
  - BG0002018 Остров Вардим

- BG0002024 Рибарници Мечка
- BG0002029 Котленска планина
- BG0002030 Комплекс Калимок
- BG0002031 Стената
- BG0002039 Хърсовска река
- BG0002048 Суха река
- BG0002062 Лудогорие
- BG0002064 Гарванско блато
- BG0002065 Блато Малък Преславец
- BG0002070 Рибарници Хаджи Димитрово
- BG0002083 Свищовско-Беленска низина
- BG0002096 Обнова
- BG0002102 Деветашко плато
- BG0002110 Априлци
- BG0002111 Велчево
- BG0002025 Ломовете
- BG0000494 Централен Балкан
- BG0002128 Централен Балкан буфер
- BG0000399 Българка
- Защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна:
  - BG0000241 Сребърна
  - BG0002018 Остров Вардим
  - BG0000494 Централен Балкан
  - BG0000399 Българка
  - BG0000263 Скалско
  - BG0000529 Мартен - Ряхово
  - BG0000171 Лудогорие - Боблата
  - BG0000213 Търновски височини

- BG0000432 Голяма река
- BG0000279 Стара река
- BG0000530 Пожарево - Гарван
- BG0000576 Свищовска гора
- BG0000377 Калимок - Бръшлен
- BG0000282 Дряновска река
- BG0000169 Лудогорие - Сребърна
- BG0000214 Дряновски манастир
- BG0000239 Обнова - Караман дол
- BG0000233 Студена река
- BG0000280 Златаришка река
- BG0000281 Река Белица
- BG0000396 Персина
- BG0000190 Витата стена
- BG0000516 Черната могила
- BG0000609 Река Росица
- BG0000618 Видима
- BG0000615 Деветашко плато
- BG0000608 Ломовете
- BG0000616 Микре
- BG0000275 Язовир Стамболийски
- BG0000168 Лудогорие
- BG0000106 Хърсовска река
- BG0000173 Островче
- BG0000211 Твърдишка планина
- BG0001493 Централен Балкан - буфер
- BG0000605 Божкова дупка
- BG0000610 Река Янтра
- BG0000534 Остров Чайка

- BG0000180 Боблата
- BG0000216 Емен
- BG0000231 Беленска гора
- BG0000232 Батин
- BG0000107 Суха река

Общите цели на опазване на защитените зони за птиците са:

- Опазване и поддържане на местообитанията на видовете птици, предмет на опазване в зоната, за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние.
- Възстановяване на местообитания на видовете птици, предмет на опазване в зоната, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.
- Общите цели на опазване на защитените зони за местообитанията са:
- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

За всички зони за птиците, както и за някои от зоните за местообитанията има обнародвани заповеди по реда на чл. 12 от ЗБР, където са посочени специфични цели за опазване. Всички потенциални интервенции, произтичащи от ИТСП, следва да се съобразят с тези цели.

6.2 Ландшафти и територии с национален защитен статут

Съгласно публикуваните ГИС слоеве в Регистъра на защитените територии към декември 2020 г, в обхвата на СЦР попадат следните защитени територии (ЗТ) по смисъла на ЗЗТ:

- Категория „Резерват“:
  - ПЕЕЩИ СКАЛИ
  - БЯЛА КРАВА
  - БЕЛИ ЛОМ

- Категория „Национален парк“:
  - ЦЕНТРАЛЕН БАЛКАН
- Категория „Природна забележителност“:
  - БАЧО КИРО
  - ДРЯНКОВ ХЪЛМ
  - ЕМЕНСКИ КАЊОН (КАЊОНА НА РЕКА НЕГОВАНКА)
  - ЕЗЕРО БИЛЯКОВЕЦ
  - КАПИНОВСКИ ВОДОПАД
  - МОМИН СКОК
  - МУСИНА - ПЕЩЕРА
  - ПОНОРИТЕ
  - ВИКАНАТА СКАЛА
  - ВОДОПАДЪТ НА РЕКА МИЙКОВСКА
  - СКАЛЕН ВЕНЕЦ-МЕСТНОСТ МЪХНАТИТЕ СКАЛИ
  - МАМУЛА
  - ОСТРАТА СКАЛА
  - ДИКИЛИ ТАШ
  - СКАЛНИТЕ И ПЕЩЕРНИ ОБРАЗУВАНИЯ ПО ПОРЕЧИЕТО НА РЕКА ТОПЧИЙСКО ДЕРЕ
  - ГОЛЕМИЯТ ЮГ
  - ПЕЩЕРАТА
  - ВРАТАТА
  - ОРЛОВА ЧУКА
  - ОСТРАТА КАНАРА
  - ВОДОПАДА В МЕСТНОСТТА КАЯ БУНАР
- Категория „Поддържан резерват“:
  - СИНИ БРЯГ
  - СРЕБЪРНА
  - ХАЙДУШКИ ЧУКАР

- САВЧОВ ЧАИР
- Категория „Природен парк“:
  - БЪЛГАРКА
  - РУСЕНСКИ ЛОМ
  - ПЕРСИНА
- Категория „Защитена местност“:
  - БЛАТОТО КРАЙ С. МАЛЪК ПРЕСЛАВЕЦ
  - ГАРВАНСКИ БЛАТА
  - БОГДАНОВ ДОЛ
  - БОСТАНЧЕТАТА
  - ВАРЕНИТЕ
  - БОЖУРЛУКА
  - БОЖУР ПОЛЯНА
  - ДЖОЛЮНГЪОЛ
  - ГЛАВИТЕ
  - КАЙКУША
  - КОМИТСКИТЕ ДУПКИ
  - ЛАФТИН
  - КОСОВО
  - ЛЮЛЯЦИТЕ
  - МЕШОВАТА ГОРА
  - НАХОДИЩЕ НА ХВОЙНА В МЕСТНОСТТА ЛЪГЪТ
  - РУСАЛКА
  - СЛОНА
  - СТАРИЯТ ДЪБ
  - ВЕКОВНА ДЪБОВА ГОРА
  - БОЖУРИТЕ
  - КОМПЛЕКС АЛЕКО - ТЕЛИКА
  - ЕСТЕСТВЕНО НАХОДИЩЕ НА КРИМСКА КАКУЛА (*Salvia scabiosifolia*)

- КОЛЧАКОВСКАТА КОРИЯ
- НАХОДИЩЕ НА ОБИКНОВЕН СЛАДНИК
- РИБАРНИЦИТЕ
- МЮЩЕРЕКА
- НАХОДИЩЕ НА ЧЕРВЕН БОЖУР
- НАХОДИЩЕ НА ПРОЛЕТНО БОТУРЧЕ
- ЮПЕРСКА КОРИЯ
- ВЕКОВНА ЦЕРОВА ГОРА
- СУХА РЕКА
- ДОЙЧОВ ОСТРОВ
- НАХОДИЩЕ НА БЪЛГАРСКА ГЪРЛИЦА - с. КАРАМАНОВО
- НАХОДИЩЕ НА БЪЛГАРСКИ СЪРПЕЦ
- НАХОДИЩЕ НА ПРОЛЕТНО БОТУРЧЕ - БРЕНИЦА
- НАХОДИЩЕ НА УЕХТРИЦОВА УРОКА - С. ОСТРИЦА
- СТОЛИЩА
- НАХОДИЩЕ НА БЪЛГАРСКА ГЪРЛИЦА
- ОСТРОВ ПОЖАРЕВО
- ПЕЛИКАНИТЕ
- ДРЯНОВСКИ МАНАСТИР
- ЛЕСОПАРКА
- МАНАСТИРСКОТО
- СТУДЕНИЯТ КЛАДЕНЕЦ
- МАРКОВ БУК
- СОКОЛСКИ МАНАСТИР
- КАЛИМОК - БРЪШЛЕН
- ЛОМИЯ
- НАХОДИЩЕ НА ТУРСКА ЛЕСКА
- САЯ КУЛАК
- БАТОШЕВСКИ МАНАСТИР

- БОЖЕНЦИ
- ДЕДЕРИЦА
- ЖЕЛЕЗАРЦИ
- ЛЪГЪТ
- МЕХЧЕНИЦА - ЙОВОВЦИ
- НИКОЛИНСКИ КЛАДЕНЕЦ
- РЕКА ВЕСЕЛИНА
- ДЕРВЕНТА
- ПРЕОБРАЖЕНСКИ МАНАСТИР
- ГОРНАТА КОРИЯ
- МЕДЖИТ ТАБИЯ
- КАРАКУЗ
- МАЛЪК КАНАГЪОЛ
- ПАМЕТНИКА
- БУКОВА ГОРА
- БЕЛОКРАВИЩНИЦА
- СТЬЛПИЩЕ

За всяка от защитените територии има определени режими на управление, с които следва да се съобразят всички потенциални интервенции, произтичащи от ИТСП..

6.3 Зони за защита на водите

Съгласно разпоредбите на чл. 6 от Рамковата директива на водите, се изисква от държавите членки на ЕС да осигурят и изготвяното на регистри за всички зони за защита на водите в границите на всеки отделен район за басейново управление. Изискванията на чл. 6 от РДВ са транспонирани в чл. 119а. ал. 1 от Закона за водите, регламентиращ следните зони за защита на водите:

- територията на водосбора на повърхностните водни тела и земната повърхност над подземните водни тела по чл. 119, ал. 1. т. 1 и 2;
- водните тела, определени като води за отдих и водни спортове, включително определените зони с води за къпане, съгласно наредбата по чл. 135. ал. I, т. 7;
- зоните, в които водите са чувствителни към биогенни елементи, включително: уязвими зони; чувствителни зони;

- зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми;
- защитените територии и зони, определени или обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване

При определяне на зоните за защита на водите се вземат предвид:

- водоизточниците за собствени потребности на населението в границите на населените места;
- предоставени индивидуални права чрез разрешително за водовземане и ползване на воден обект;
- водни обекти, предоставени за общо водовземане и ползване и принадлежащите земи към тях;
- зони за защита на водите, в частност - водни обекти и водоизточници за питейно - битово водоснабдяване на населението и техните санитарно - охранителни зони;
- естественото състояние на леглата, бреговете на реките и крайбрежните заливаеми ивици.

6.3.1 Повърхностни води

В ПУРБ на ДРБУ 2016-2021 г. са определени общо 72 броя зони за защита на повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване. От тях в границите на СЦР попадат 10, както са изброени в Таблица 10.

Таблица 10 - Зони за защита на повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване в СЦР

№	Код на зоната за защита на повърхностни води, предназначени за питейно битово водоснабдяване	Код на актуализираното повърхностно водно тяло	Име на реката/язовира	Географско описание на актуализираното повърхностно водно тяло	Състояни е съгласно ПУРБ 2016-2021 г.
ПОРЕЧИЕ ЯНТРА					
62	BG1DSWYN1102	BG1YN400R1102	без име	приток на р. Росица от извор до вливане при Валеви - м-ст "Лъката", РВ "Бяла"	Добро
63	BG1DSWYN1131	BG1YN400R1131	без име	м-ст "Слатински дол", РВ "Слатински дол"	Добро

№	Код на зоната за защита на повърхностни води, предназначени за питейно битово водоснабдяване	Код на актуализираното повърхностно водно тяло	Име на реката/язовира	Географско описание на актуализираното повърхностно водно тяло	Състояни е съгласно ПУРБ 2016-2021 г.
64	BG1DSWYN1202	BG1YN400R1202	РОСИЦА	р. Росица от извор до вливане на приток при Валевци - РВ "Зелениковец"; м-ст "Гурлата", РВ "Багарещица 1"; м-ст "Безместност", РВ "Багарещица 2"; м-ст "Кръща", РВ "Росица"	Добро
65	BG1DSWYN1231	BG1YN400R1231	без име	м-ст "Баева ливада", РВ "Баещица"	Добро
66	BG1DSWYN1331	BG1YN400R1331	без име	м-ст "Душеви колиби", РВ "Елощица"	Добро
67	BG1DSWYN1019	BG1YN600L1019	ЯЗ. ЙОВКОВЦИ	язовир Йовковци на р. Веселина	Добро
69	BG1DSWYN1116	BG1YN800R1116	ПЛАЧКО ВСКА	ОВ "Гръбчево"-1 и 2; ОВ "Българка" на р. Плачковска	Добро
70	BG1DSWYN1014	BG1YN900L1014	ЯЗ. ХРИСТО СМИРНЕНСКИ	язовир Христо Смирненски; СД "Янтра" с 5 бр. РВ и РВ "Левичарка" на р. Паничарка	Добро
71	BG1DSWYN1115	BG1YN900R1115	КОЗЛЯТА	РВ "Козята"; ОВ "Малуша" на р. Козлята	Добро
72	BG1DSWYN1215	BG1YN900R1215	ЯНТРА	РВ "Янтра"; ОВ "Сапатовец" на р. Янтра	Добро

6.3.2 Подземни води

Дунавски район

В ПУРБ на ДРБУ 2016-2021 г. са определени общо 50 броя ЗЗПВ (това са всички подземни водни тела), предназначени за питейно-битово водоснабдяване. В Таблица 11 е дадена информация за състоянието на ЗЗПВ от Дунавски район, попадащи в СЦР съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

Таблица 11 - Състояние на ЗЗПВ от Дунавски район, попадащи в СЦР

Код на зоната за защита	Код и име на ПВТ	Състояние на ЗЗПВ
BG1DGW0000QAL020	BG1G0000QAL020 „Порови води в Кватернера - р. Янтра”	добро
BG1DGW0000QAL021	BG1G0000QAL021 „Порови води в Кватернера - р. Русенски Лом и притоците му”	добро
BG1DGW0000QAL022	BG1G0000QAL022 „Порови води в Кватернера - р. Росица в Севлиевската котловина”	лошо
BG1DGW0000QPL026	BG1G0000QPL026 „Порови води в Кватернера - между реките Осъм и Янтра”	лошо
BG1DGW00000N1035	BG1G00000N1035 „Порови води в Неогена - район Русе – Силистра”	добро
BG1DGW00000N049	BG1G00000N049 „Карстово-порови води в Неоген - Сармат Добруджа”	добро
BG1DGW00000K1040	BG1G00000K1040 „Карстови води в Ловеч-Търновския масив”	лошо
BG1DGW0000K1B041	BG1G0000K1B041 „Карстови води в Русенската формация”	лошо
BG1DGW000K1HB050	BG1G000K1HB050 „Карстови води в Разградската формация”	лошо
BG1DGW0000TJK045	BG1G0000TJK045 „Карстови води в Централния Балкан”	лошо
BG1DGW0000J3K051	BG1G0000J3K051 име „Карстови води в Малм-Валанжския басейн”	добро

Черноморски район за басейново управление

В ПУРБ 2016-2021 г. са определени общо 31 броя зони защита на подземни води (ЗЗПВ), предназначени за питейно-битово водоснабдяване. В Таблица 12 е дадена информация за състоянието на ЗЗПВ от Черноморски район, попадащи в СЦР съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

Таблица 12 - Състояние на ЗЗПВ от Черноморски район, попадащи в СЦР

Код на зоната за защита	Код и име на ПВТ	Състояние на ЗЗПВ
BG2DGW000K1HB036	BG2G000K1hb036 - „Пукнатинни води в хотрив-барем-апт Каспичан, Тервел, Крушари”	лошо

BG2DGW000J3K1040

BG2G000J3K1040 „Карстови води в малм-
валанж“

добро

6.4 Води за рекреация

Водите за рекреация включват водни тела, предназначени за отдих, водни спортове и/или води за къпане. Категоризацията на водите за къпане се извършва съгласно Директива 2006/7/ЕО на Европейския парламент за управление качеството на водите за къпане и Наредба № 5 от 30.05.2008 г. за управление качеството на водите за къпане. Там са въведени следните категории за състоянието на зоните за къпане: отлично състояние, добро състояние, задоволително състояние, незадоволително състояние.

В ПУРБ на ДРБУ 2016-2021 г. е определена само една зона за къпане с име „Язовир Пчелина 2” и код BG3242661710017001 и тя попада в СЦР. Зоната е разположена в почивна зона Пчелина югозападно от гр. Разград. В съседство с язовира не се намират точкови или дифузни източници на въздействие върху водите за къпане. От проведения през 2020 г. от РЗИ Разград мониторинг са установени спорадични превишения на нормите за чревни ентерококи и Ешерихия коли.

6.5 Зони за опазване на стопански ценни водни организми

Определянето на този вид зони при актуализацията на ПУРБ, се извършва съгласно изискванията на Закона за рибарството и аквакултурите (ЗРА), Наредба № 4 от 20.10.2000 г. за качеството на водите за рибовъдство и за развъждане на черупкови организми и утвърдения от Министъра на околната среда и водите Списък на стопански ценни видове риби и други водни организми. ЗРА има за цел е да осигури устойчиво развитие на рибните ресурси, възстановяване и опазване на биологичното равновесие и обогатяване на разнообразието на рибните ресурси във водните екосистеми, вкл. развитие на стопанския и любителския риболов и аквакултурите. В ЗРА е регламентирано за стопански риболов да се използва българският участък на р. Дунав и Черно море.

В ПУРБ на ДРБУ 2016-2021 г. са определени общо 39 броя зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми. В Таблица 5 е дадена информация за състоянието на зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми от Дунавски район, попадащи в СЦР съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

Таблица 13 - Състояние на зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми в ДРБУ, попадащи в СЦР

Код на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Име на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Географско описание на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Код на ВТ, в което изцяло или частично попада зоната	Състояние съгласно доклада на ДРБУ за 2019 – 2020 г.
BG1FSWYN400R1102	без име	приток на р. Росица от извор до вливане при Валевци - м-ст "Лъката", РВ "Бяла"	BG1YN400R1102	Добро
BG1FSWYN400R1202	РОСИЦА	р. Росица от извор до вливане на приток при Валевци - РВ "Зелениковец"; м-ст "Гурлата", РВ "Багарешица 1"; м-ст "Безместност", РВ "Багарешица 2"; м-ст "Кръща", РВ "Росица"	BG1YN400R1202	Добро
BG1FSWYN600L1019	яз. Йовковци	язовир Йовковци на р. Веселина	BG1YN600L1019	Добро
BG1FSWYN600R1021	ЗЛАТАРИШКА	р. Златаришка от извор до Дърлевци, вкл. приток р. Марянска	BG1YN600R1021	От анализа на физикохимичните елементи - умерено състояние. Измерени са концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние по показател манган. Анализът на ПВ не отчита концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е достигащо добро. Няма данни от

Код на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Име на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Географско описание на зоната за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми	Код на ВТ, в което изцяло или частично попада зоната	Състояние съгласно доклада на ДРБУ за 2019 – 2020 г.
				хидробиологичен мониторинг.
BG1FSWYN600R1125	р. Бебровска	р. Бебровска	BG1YN600R1125	От анализа на физикохимичните елементи - умерено състояние. Няма измерени концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Анализът на ПВ не отчита концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е достигащо добро. По БЕК - добро състояние.
BG1FSWYN800R1116	ПЛАЧКОВСКА	ОВ "Гръбчево"-1 и 2; ОВ "Българка" на р. Плачковска	BG1YN800R1116	Добро
BG1FSWYN900L014	яз. Христо Смирненски	яз. Христо Смирненски	BG1YN900L014	Добро
BG1FSWYN900R1115	КОЗЛЯТА	РВ "Козята"; ОВ "Малуша" на р. Козлята	BG1YN900R1115	Добро
BG1FSWYN900R1215	ЯНТРА	РВ "Янтра"; ОВ "Сапатовец" на р. Янтра	BG1YN900R1215	Добро
BG1FSWUDU000R001	ДУНАВ	река Дунав от Ново село до Силистра	BG1DU000R001	Добро

6.6 Чувствителни зони

Това са територии, обявени за защита на повърхностните водни тела от замърсяване с нитрати, както и други биогенни елементи, от градските отпадъчни води. Водосборните области на определените чувствителни райони трябва да отговарят на изискването за допълнително пречистване на градски отпадъчни води (пречиствателно стъпало за отделяне на азота и фосфора) за населени места с повече от 10 000 еквивалентни жители (ЕЖ).

Съгласно действащата към момента Заповед № РД 970/28.07.2003 г., чувствителните зони в повърхностните водни обекти в ДРБУ са: с начало „р. Дунав, от границата при с. Ново село“ и край „р. Дунав, до границата при гр. Силистра“, както и „Всички водни обекти във водосбора на р. Дунав на територията на Р България“. Според така определените чувствителни зони в ДРБУ, само водоприемниците в поречие Дунавски Добруджански реки попадат в нормална зона, а всички останали водоприемници са определени като чувствителни зони. В границите на СЦР попадат следните чувствителни зони или части от тях:

- BGCSARI03 Водосборен басейн на реките Западно от р. Огоста и частите от водосборния басейн на р. Дунав на територията на РБ, извън водосборните басейни на реките Огоста, Искър, Вит, Осъм, Янтра, Русенски Лом;
- BGCSARI14 Водосборен басейн на р. Янтра;
- BGCSARI10 Водосборен басейн на р. Русенски Лом

6.7 Уязвими зони

Това са територии, обявени за защита на повърхностните и подземни водни тела от замърсяване с нитрати от селскостопански източници.

Съгласно действащата към момента Заповед № РД-660/28.08.2019 г. за определяне на водите, които са замърсени и застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници и уязвимите зони, в които водите се замърсяват с нитрати от земеделски източници, значителна част от територията на СЦР е определена за уязвима зона, както е видно на картата в Приложение 1.2.

7 Съществуващи екологични проблеми

Основните екологични проблеми и тенденции са разгледани по компоненти, както следва.

7.1 Атмосферен въздух и климат

7.1.1 Атмосферен въздух

Почти всички видове антропогенна дейност водят до промяна на състава на приземния въздушен слой, където живеят хората. Една от основните причини за негативно въздействие върху качеството на атмосферния въздух и създаване на висока степен на

замърсеност в световен мащаб е неправилният избор на място за развитие на дадена индустрия.

Основният източник на емисии на първични ФПЧ₁₀ е битовото отопление с използване на неефективни горивни устройства на твърдо гориво, за които е изчислено, че представляват най-малко 85% от емисиите на ФПЧ₁₀. Транспортът - емисиите на изгорелите газове, има допълнителен принос и може да бъде значим фактор на местно равнище, особено в големите общини. Други сектори, като промишлеността, строителството и изгарянето на отпадъци могат да бъдат допълнителни фактори в конкретни общини, но техният принос на практика не е определящ

7.1.2 Климат

Урбанизацията и индустриализацията пряко влияят върху локалните климатични условия, променяйки стойностите на метеорологичните елементи под въздушния купол, който се образува над такива територии. В резултат на неправилни урбанистични решения и неподходящо планиране се създават неблагоприятни микроклиматични условия и предпоставки за некомфортни условия за живот на населението.

В резултат от топлообмена от бетонни, каменни, асфалтни и други строителни материали и настилки се получава висока степен на топлинно замърсяване.

Негативни промени могат да се получат от влошени условия на аерация (въздухообмен), породени от всички елементи на урбанизацията и индустриализацията, които водят до промяна на ветровите характеристики. Неправилното разпределение на елементите на урбанизацията водят до формирането на зони със преобладаващо затишие и липса на възможност за нормален въздухообмен. В резултат на този факт се създават условия на задържане на замърсители от транспорт и други източници в приземния въздушен слой, имащи пряко отношение към здравето на населението.

По отношение на всички тези проблеми има разработени практически решения, които от години се прилагат по света. Някои от тях се базират на правилния подбор на строителни материали, други на прилагането моделни и експертна оценка на ефекта от въздействието на един или друг вид проекти върху селищната среда и в конкретност върху локалните климатични условия и човешкия комфорт.

7.2 Води

7.2.1 Повърхностни води

Заустването на неprecистени битови и промишлени отпадъчни води е основната причина за замърсяването на водите. Основните екологични инфраструктури за опазване качеството на водите - канализация и пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ) - все още са неадекватни, както спрямо нуждите (на населението, бизнеса и туризма), така и спрямо изискванията на европейското и национално законодателство.

Значимите видове натиск, оказвани върху водните тела, са:

- Значителни точкови източници на замърсяване: недобре работещи градски

пречиствателни станции за отпадъчни води; градски канализации; индустриални източници на отпадъчни води; животновъдни ферми; обекти за отглеждане на аквакултури; реки, внасящи значителен товар в крайбрежните морски води;

- Значителни дифузни източници на замърсяване: земеделски практики, включително неправилна употреба и/или съхраняване на торове и продукти за растителна защита; населени места без изградена канализационна система; горско-стопански дейности; депа за отпадъци, без изолираща подложна повърхност и дренажна система; замърсяване от подземни води в зони на смесване с повърхностните води; замърсени индустриални терени от минали екологични щети; почвена ерозия и абразия на бреговете; обекти за отглеждане на аквакултури.
- Значителни места на водоползване;
- Значителни морфологични изменения: корекции на реки; миграционни бариери - прагове и бентове; дейности по укрепване на бреговете; добив на инертни материали; удълбочаване на плавателни пътища - драгиране, изграждане на водоелектроенергетически централи.
- Регулация на оттока: завиряване (язовири); хидротехнически съоръжения, хидроенергийни съоръжения (ВЕЦ).
- Други фактори на натиск: развитие на инвазивни видове; пристанищна инфраструктура.
- Климатични изменения - Повишаването на температурата, опустяване на почвите, намаляването на водата, предизвикано от глобалните промени в климата на планетата, са основните причини за намаляването на биоразнообразието.

Следва да се подчертае, че като дифузен източник на натиск се разглеждат и старите все още действащи или nereкултивирани депа/сметища, неотговарящи на екологичните законови изисквания и създаващи риск от замърсяване на повърхностните води. Тези депа подлежат на закриване и рекултивация - техническа и биологична. След закриването им съответните отпадъци следва да се депонират в регионални депа, които напълно съответстват на екологичните изисквания.

7.2.2 Подземни води

Подземните води, макар и в по-малка степен, също се влияят от замърсяванията, постъпващи с отпадъчните фекално-битови и промишлени води в реките и речните корита. Амортизираните канализационни системи и аварията по тях допринасят за постъпване на замърсители в почвите и подземните води.

Замърсители постъпват във водите и от земеделски дейности и животновъдство, свързани с прилагане на торове и препарати за растителна защита, както и от депата (сметищата) за отпадъци, които не отговарят на съвременните нормативни изисквания и

добри практики за изграждане и експлоатация на такива обекти.

Съществен екологичен проблем е и състоянието на водовземането: значителни загуби на питейна вода преди достигане до потребителите и използване на питейна вода за промишлени нужди и напояване; ненавременен регулиране на водовземането за задоволяване на обществените потребности и естествените подземни водни ресурси.

По отношение на питейните води като най-значим проблем за региона се констатира наднорменото съдържание на нитрати в част от зоните на водоснабдяване.

7.3 Почви

Основните екологични проблеми и тенденции по отношение на почвите се изразяват най-вече с развитие на проблемите, свързани с почвено уплътняване, запечатване, ерозия, свлачищни процеси, локално замърсяване, засоляване и вкисляване.

При оказване на натиск върху почвената повърхност се получава уплътняване, което променя качествата на почвата като въздейства върху нейните порьозност и пропускливост. Порите се разрушават (слепват) като в резултат на това се нарушава водно-въздушния режим на почвата и респективно количеството на вода и кислород в нея намалява. Неподходящото управление на земята е основната причина за уплътняването на почвите, като примери за това са твърде големият брой животни на определена територия, неподходящата употреба на тежки селскостопански машини и обработването на земята при неблагоприятни климатични условия. Почвите са най-податливи на уплътняване, когато съдържанието на вода в повърхностния слой е над пределната полска влагемост. Влажните почви не са достатъчно стабилни, за да осигурят съпротивление на тежестта и това води до уплътняване.

В зависимост от разположението и начина на образуването си, уплътнените почвени слоеве биват: повърхностна почвена кора, плитко уплътняване в или под орния хоризонт и дълбочинно уплътняване.

Почвената кора е тънък твърд пласт с дебелина до 0.5-1.0 cm, образуван върху почвената повърхност под влияние на валежите, чиято енергия разгражда структурните агрегати до малки частици.

Плиткото уплътняване се явява на дълбочината на нормалната обработка (орния хоризонт). В различни случаи в зависимост от прилаганата система на обработка може да бъде на 12-13 cm, а в друга - на 25-30 cm.

Дълбокото уплътняване се явява под зоната на нормалната основна обработка. То се причинява от упражненото тегло или сила и се влияе главно от максималното осево тегло на земеделската техника.

Почвите се различават по склонност и степен на уплътняване в зависимост от състава и свойствата им, но процеса на уплътняване е най-характерен за почвите с тежък

механичен състав – глинести и тежко песъкливо-глинести. Такива са широко застъпените в Южна България смолници и смолничивидни почви с високо съдържание на монтморилонитови глини. В обхвата на СЦР попадат главно разновидности на черноземите, които не са силно податливи на уплътняване поради доминирането на илитни глинести минерали, което определя по-добрата водопропускливост на лъсовите черноземи.

Процесът на почвено запечатване се отнася за почви, използвани и трайно застроени за селищно изграждане, промишлено и инфраструктурно строителство, търговски и транспортни участъци, пътна и железопътна мрежа и др. Очаква се през следващите години процесът да е още по-силно изразен поради запазващите се темпове на разрастване на някои селищни структури и развитието на съпътстваща инфраструктура

Почвената ерозия засяга огромни площи от територията на страната. Тя е естествен процес, който е силно зависим от антропогенните фактори. Обезлесяването и прочистването на естествената растителност при реализация на инфраструктурни, промишлени, туристически и др. проекти, интензивното земеделие и липсата на адекватни противоерозионни мероприятия водят до задълбочаване на проблемите, свързани със загуба на ценни почви в следствие на развитието на ерозия. Свлачищата също са природни процеси и причините за възникването им са свързани със силно пресечения релеф и други специфични геоложки дадености в определени райони, но са и много зависими от дейността на човека в урбанизираните райони.

Локалното замърсяване на почвите е свързано най-често с транспортната мрежа, складовете за опасни вещества и промишлените предприятия. Проблемите, свързани с транспорта, се изразяват в локални замърсявания с нефтопродукти, засоляване на околните почви в следствие на поддръжката на пътната мрежа в зимни условия и **замърсяване с битови отпадъци**. Всички складове за опасни вещества създават реална опасност за околната среда и населението, а промишлените предприятия са един от основните източници на замърсяване на почвите с тежки метали.

Вкисляването е процес, при който под действие на природни и антропогенни фактори се увеличава съдържанието на киселини в почвата. Реакцията на почвата влияе пряко върху подвижността и усвояемостта на хранителните и нехранителните елементи, а оттам и върху растежа и развитието на растенията. Селскостопанските култури реагират силно на високата почвена киселинност, като най-уязвими са растенията в начален стадии на развитие.

7.4 Ландшафт

При ландшафта има няколко основни въпроса, като липсата на конкретно законодателство, замърсяване на компонентите на ландшафта, промяна на видовете ландшафт, нарушения на ландшафта и визуално-естетично въздействие.

Понастоящем единственият нормативен документ в България, който предвижда опазване и управление на ландшафта, е Европейската конвенция за ландшафта. Липсата на национално законодателство в областта е сериозна пречка за правилната оценка на

въздействията върху него и съставните му части и съответно за опазването му. Дейностите по опазване и устойчиво управление на ландшафта следва да бъдат уредени в законодателството.

Строителните дейности за изграждане на нови обекти или за реконструкция и рехабилитация на съществуващи такива, както и полагане на необходимата инфраструктура, води до запрашаване и замърсяване на отделни компоненти на ландшафта. Замърсителите могат да бъдат прахови фракции с различен произход (естествен или изкуствен), строителни отпадъци и горивно-смазочни материали от превозни средства и строителна техника, битови отпадъци в резултат на човешката дейност и др.

Промяната на съществуващите ландшафти, както и замърсяването им с **отпадъци** има неблагоприятно визуално-естетично въздействие. Създаването на нови видове ландшафт в резултат на изграждане на нови инсталации и влиянието на човека върху териториите също представлява значителен проблем.

Нарушаването на ландшафта може да бъде пряко и косвено. Пряко увреждане на ландшафтните компоненти има по време на строителните работи и рехабилитацията на всички видове обекти в резултат от наличието и използването на строително оборудване на площадката; трябва да се обърне внимание и на визуално-естетичното натоварване на териториите. Косвени промени в ландшафтите се наблюдават в резултат от следните дейности: промени в земеползването, поставяне на заграждения и осветление, промяна в характеристиките на ландшафта в резултат на интензификацията на ползването на терените, ерозията на почвите, влиянието върху ландшафтите в резултат на предложенията за оформянето им. Косвените промени в съставните части на ландшафта са резултат също от изграждането на нови постройки и обекти.

7.5 Биологично разнообразие

Като цяло, усилената урбанизация и презастрояване, интензификацията на транспорта, замърсяването на вътрешните водни басейни и нови територии с промишлени и битови отпадъци и др. са мощни отрицателни фактори, които влияят на изобилното и самотитно биологично разнообразие в България.

Презастрояването или развитието на туристическа и друга инфраструктура в чувствителните райони (в т.ч. защитени територии, обекти от Натура 2000, редки и уязвими местообитания и екосистеми като влажни местности, участъци по коритата на реки, гори и др.) става по-сериозен проблем през последните години.

Шосейният транспорт е общ екологичен проблем и отрицателното му влияние върху околната среда конкретно засяга биологичното разнообразие.

Замърсяването на въздуха, особено в големите градове в резултат на интензивното движение на автомобили води до влошаване на средата за живот, оттам до ограничаване на биологичното разнообразие и дори до изчезване на синантропни видове птици и

бозайници. Отлагането на замърсители на въздуха е продължаващ проблем за здравето на хората и местата на растителните общности. Той нарушава здравословния баланс на организми или екосистеми пряко или чрез подкисляване на почвите. Взаимодействието на отложените замърсители на въздуха с листната маса променя хранителния статус на дърветата и засилва податливостта им на болестотворни гъбички или насекоми-вредители.

Общият брой на видовете, които са чужди за България, нараства постоянно от 1900 г. насам. Най-уязвимите местообитания предвид навлизането и натурализирането на чужди растителни видове са тези, създадени от човека, последвани от местообитанията в речните долини.

Безконтролното изхвърляне на строителни и битови отпадъци от граждани и фирми на изходите на населените места, около пътните артерии и замърсяването на зелените площи също е значителен проблем. Това пряко влошава местообитанията, унищожава ценни растителни видове и влияе пряко и косвено на разнообразието на фауната.

Горските пожари са голям проблем за флората и фауната, тъй като те променят всички условия на околната среда, в т.ч. унищожават растителни и животински видове, много от които са редки и ценни, частично или изцяло унищожават слоя от чернозем, създават предпоставки за проникване и развитие на гъбични и други вредни организми, което води до нарушаване на стабилността на екосистемите.

7.6 Културно-историческо наследство

Основните проблеми, свързани с опазването на културното и историческото наследство, могат да се обобщят както следва:

- Недостатъчно съответствие с изискванията за защита и опазване на недвижимите културни ценности по Закона за устройство на територията, Закона за културното наследство, Закона за опазване на околната среда и постановленията към тях; с конкретните правила и норми в общите и подробните устройствени планове относно устройството на териториите с културно и историческо наследство.
- Непредвидени и непредприети превантивни мерки за физическа защита и съхранение;
- Недостатъчност на регулаторните изисквания относно обхвата и съдържанието на устройствените планове и инвестиционните проекти за предвиждане на комплексни мерки за обновяване, възстановяване и опазване на обектите на културното наследство и средата за представянето им от увреждане и унищожаване в резултат на предвидими природни и човешки фактори;
- Работи по съхранение и възстановяване (РСВ), които не са изпълнени качествено или с неподходящи за РСВ материали, засягащи конкретните условия (микроклимат) в средата на представяне;
- Неподходящо избрани материали за РСВ във връзка с устойчивите и конкретните условия (микроклимат) в средата на представяне;
- Некомпетентност и импровизации при извършване на текущите ремонтни работи

и РСВ в строителните и възстановителни работи на недвижимите културни ценности в тяхната среда на представяне;

- Липса на институционализиран постоянен контрол на промените в параметрите на различните фактори, влияещи на материалните носители и средата на представяне на обектите на културното наследство;
- Непълно изяснени режими за опазване, съхранение и управление на популяризирането на културните ценности;
- Подреждане по приоритет на дейностите, които са рискови с оглед опазването и съхраняването на недвижимите културни ценности и действия за обновяване както на самите ценности, така и на средата на представянето им.

7.7 Материални активи

Макар и да няма достатъчно общодостъпни данни за сегашното състояние на материалните активи е ясно, че обществената и културната инфраструктура се нуждае от основни ремонти (в т.ч. възстановяване на пътната инфраструктура и системи за предотвратяване на бедствия). Предстои още много работа за постигане на европейските стандарти за равнищата на материалните активи.

Културната инфраструктура се сблъсква с липса на средства за поддръжка и развитие. Същото важи и за дълготрайните материални активи с екологично предназначение, като съоръжения и оборудване, необходими за опазване и възстановяване на околната среда и оборудване за наблюдение и контрол.

Материалните активи, имащи пряко отношение към околната среда, като ВиК инфраструктурата и пречиствателни станции за води, депа за отпадъци и др. се нуждаят от реконструкция и модернизация.

7.8 Население, човешко здраве

Основните проблеми на демографското развитие в страната са свързани с ниската раждаемост и високият процент на смъртност, което определя негативния прираст в последните години, в комбинация с продължаващата емиграция на хора в активна възраст (18-50 г.)

От друга страна, с оглед на статистическите данни до 2019 г. заболяемостта на населението като цяло намалява спрямо предишните години, което определя територията като благоприятна в екологично отношение и с добър потенциал за демографско развитие.

8 Цели на опазване на околната среда

8.1 Цели на опазване на околната среда на международно равнище

Основните цели за опазване на околната среда на международно ниво, които имат отношение към ИТСП на СЦР 2021-2027г. и начинът, по който тези цели и съответните

екологични съображения са взети под внимание при изготвянето на ИТСР са показани в следващата таблица.

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСР на СЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСР на СЦР
<p>Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г.</p> <p>Основна цел</p> <ul style="list-style-type: none"> До 2050 г. всички екосистеми в света трябва да бъдат възстановени, устойчиви и защитени по подходящ начин; <p>Ключови аспекти</p> <ul style="list-style-type: none"> Опазване и възстановяване на природата в ЕС, вкл. Хармонизирана мрежа от защитени зони Създаване на условия за преобразяваща промяна, вкл. Нов тласък на изпълнението и правоприлагането на законодателството на ЕС в областта на околната среда Изграждане на интегриран подход, обхващащ цялото общество 	<p>ИТСР на СЦР е в синхрон с основната цел и ключовите аспекти на Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г. със:</p> <p>Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация</p> <p>Специфична цел 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство:</p> <ul style="list-style-type: none"> Изграждане на екотуристическа инфраструктура, свързана с експониране и популяризиране на биологичното разнообразие; <p>Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност</p> <p>Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура:</p> <ul style="list-style-type: none"> Развитие на мрежата Natura 2000; Подобряване на екосистемите и екосистемните услуги; Консервационни мерки, фокусирани върху видове и местообитания в неблагоприятно-незадоволително и неблагоприятно-лошо природозащитно състояние; <p>Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> Предприемане на действия в областта на екологията, опазването на биоразнообразието, адаптацията и смекчаването на последствията от изменението на климата; Приобщаването на българските крайдунавски общини и области в общеевропейския Дунавски район и развитието на трансгранични партньорства и еврорегиони за интегрирано управление на басейна на реката, опазване на водите, почвите и биоразнообразието;
<p>Цели за устойчиво развитие (Дневен ред 2030 г)</p> <ul style="list-style-type: none"> Преодоляване на глада... Осигуряване на здравословен живот ... Осигуряване на приобщаващо 	<p>ИТСР на СЦР е в съответствие с 12 от целите, заложи в документа Цели за устойчиво развитие (Дневен ред 2030 г). Изпълнението на поставените цели ще бъде осъществено, чрез изпълнение на специфичните цели, мерките, които трябва да бъдат предприети и реализирането на проектите, заложи в:</p> <ul style="list-style-type: none"> Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация,

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на СЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на СЦР
<p>и справедливо качествено образование ...</p> <ul style="list-style-type: none"> Осигуряване на наличие и устойчиво управление на вода и канализация за всички Осигуряване на достъп до финансово достъпна... Стимулиране на траен, приобщаващ и устойчив икономически растеж... Изграждане на устойчива инфраструктура... Превръщане на градовете и селищата в приобщаващи, безопасни.. Осигуряване на устойчиви модели на потребление и производство Предприемане на спешни действия за борба с изменението на климата и неговите последици Опазване и устойчиво използване на океаните... Опазване, възстановяване и насърчаване на устойчивото използване на сухоземните екосистеми... 	<ul style="list-style-type: none"> Стратегически приоритет 2: Развитие на човешкия потенциал и постигане на социален растеж; Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност.
<p>Пътна карта за план за действие, целящ нулево замърсяване на водите, въздуха и почвата</p> <p>Основни насоки:</p> <ul style="list-style-type: none"> Подобряване на законодателството в областта на здравеопазването и околната среда, вкл. по 	<p>ИТСП на СЦР адресира описаните насоки в национален контекст, чрез своите цели и мерки, Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност</p> <p>Специфична цел 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество</p> <p>Цел 3.2.1. Интегрирано развитие на градовете от второ и трето ниво и подобряване качеството на тяхната среда и агломиращи функции:</p>

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСР на СЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСР на СЦР
<p>отношение замърсяването на въздуха и водите, както от транспорта и индустриалните емисии, така и от отпадъците и отпадъчни води. В плана ще се разгледат и други форми на замърсяване, като напр. почвеното замърсяване.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Подобряване на политиките за управление на замърсяването; ● Насърчаване на обществените промени, вкл. ползване на дигитални решения и други, допринасящи за целите на устойчивото потребление с оглед на въздействията от замърсяването. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Изграждане на зелена градска инфраструктура като обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда; ● Зелена инфраструктура за сгради, обновяване на квартали/специфични територии от градовете с неблагоприятни социално-икономически характеристики; ● Мерки за енергийна ефективност и др.; ● Насърчаване на алтернативен и по-екологичен транспорт; <p>Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Дейности за пречистване на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, и осигуряване на питейното водоснабдяване; ● Изграждане на нови канализационни системи, в т.ч. селищни пречиствателни станции за отпадъчни води, и постигане на съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство; ● Реконструкция и модернизация на съществуващи канализационни системи, в т.ч. селищни пречиствателни станции за отпадъчни води; ● Оптимизиране събирането и третирането на отпадъци; ● Внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на биоразградимите отпадъци с цел повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на повторната употреба; ● Изпълнение на пакета "Кръгова икономика", с цел превръщане на отпадъците в ресурси; ● Подкрепа за мерки, адресиращи източници на замърсяване на въздуха; ● Развитие на мрежата Натура 2000, подобряване на екосистемите и екосистемните услуги; ● Въвеждане на различни енергоспестяващи мерки в областта на сградния фонд, заедно с енергоспестяващи мерки за получаване на енергия от ВИ, които са водещи и по отношение спестяванията на парникови емисии;

<p>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСР на СЦР</p>	<p>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСР на СЦР</p>
	<p>Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Инвестиране в съвместни дейности, насочени към адаптация и смекчаване на изменението на климата, със силен акцент върху устойчиви и екологични мерки; • Съвместни мерки за предотвратяване замърсяването на въздуха чрез по-ефективно използване на ресурсите;
<p>План за действие относно кръговата икономика Основни принципи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Акцент върху секторите, в които се използват най-много ресурси • Гаранция за по-малко отпадъци 	<p>ИТСР на СЦР е съобразен с новия пакет „Кръгова икономика“ и взема предвид общите принципи за опазване на околната среда, като предпазни мерки и устойчивост, техническа осъществимост и икономическа приложимост, опазване на ресурсите, както и въздействието върху околната среда, човешкото здраве, икономиката и обществото. Предвидени са и конкретни мерки за изпълнение в Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация, Специфична цел 1.2. Изграждане на иновационна среда и мрежи за ново развитие:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Насърчаване на фирми, реализиращи производствени модели в подкрепа на кръговата икономика. Участие с проекти за развитието на Индустрия 4.0 в нов фонд за финансиране на български проекти в областта на Индустрия 4.0 и изкуствения интелект, както и в програми на ЕС, каквито вече съществуват в Техническия университет в Габрово; <p>Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Действия, насочени към изпълнение на пакета "Кръгова икономика", с цел превръщане на отпадъците в ресурси; <p>Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изпълнение на съвместни мерки, касаещи прехода към кръгова икономика, чрез пилотни дейности и инвестиции в МСП, обучение и въвеждане на добри практики и др.
<p>Стратегията на ЕС за екологосъобразната инфраструктура Основни приоритети:</p> <ul style="list-style-type: none"> • насърчаване на аспектите на ЕИ в най-важните политически области; • подобряване на 	<p>ИТСР на СЦР съответства на основните приоритети, заложи в Стратегията на ЕС за екологосъобразната инфраструктура, чрез описаните конкретни цели и мерките, които ще бъдат предприети за тяхното изпълнение, заложи в:</p> <p>Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация, Специфична цел 1.2. Изграждане на иновационна среда и мрежи за ново развитие:</p> <ul style="list-style-type: none"> • насърчаване на фирми, реализиращи производствени модели в

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на СЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на СЦР
<p>информацията, укрепване на базата от знания и насърчаване на иновациите;</p> <ul style="list-style-type: none"> • подобряване на достъпа до финансиране; • принос за разработването на проекти за ЕИ на равнището на ЕС. 	<p>подкрепа на кръговата икономика, участие с проекти за развитието на Индустрия 4.0.</p> <p>Специфична цел 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство:</p> <ul style="list-style-type: none"> • изграждане на екотуристическа инфраструктура, свързана с експониране и популяризиране на биологичното разнообразие; • устойчиво селско стопанство с по-висока добавена стойност и по-добри биологични качества, модернизиране и разширяване на напоителните полета; използване на достиженията на приложната селскостопанска наука; <p>Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество, Цел 3.2.1. Интегрирано развитие на градовете от второ и трето ниво и подобряване качеството на тяхната среда и агломирации функции:</p> <ul style="list-style-type: none"> • изграждане на зелена градска инфраструктура като обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради; • обновяване на квартали/специфични територии от градовете с неблагоприятни социално-икономически характеристики; • енергийна ефективност; • устойчива градска мобилност; <p>Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура:</p> <ul style="list-style-type: none"> • поддържане и ремонт на съществуващите водоеми и изграждане на нови; • извършване на оценка на нивото на течовете по водоснабдителната система и изготвяне на план с действия за намаляване на течовете и минимизиране на загубите по водопреносната и водоснабдителната мрежи чрез рехабилитация на водопреносна и водопроводна инфраструктура; • дейности за пречистване на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, и осигуряване на питейното водоснабдяване; • изграждане на нови канализационни системи, в т.ч. селищни пречиствателни станции за отпадъчни води, и постигане на съответствие с изискванията на националното и европейското

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на СЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на СЦР
	<p>законодателство;</p> <ul style="list-style-type: none"> • реконструкция и модернизация на съществуващи канализационни системи, в т.ч. селищни пречиствателни станции за отпадъчни води; • оптимизация на системата за управление на отпадъците; • изпълнение на пакета "Кръгова икономика", с цел превръщане на отпадъците в ресурси; • подкрепа за мерки, адресиращи източници на замърсяване на въздуха; • засилване на биоразнообразието, "зелената" инфраструктура в градската среда; • намаляване на замърсяването; • развитие на мрежата Натура 2000, подобряване на екосистемите и екосистемните услуги; • въвеждане на различни енергоспестяващи мерки в областта на сградния фонд; • енергоспестяващи мерки за получаване на енергия от ВИ. <p>Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> • действия в областта на, екологията, опазването на биоразнообразието, адаптацията и смекчаването на последствията от изменението на климата; • интегрирано управление на басейна на реката, опазване на водите, почвите и биоразнообразието; • инвестиране в съвместни дейности, насочени към адаптация и смекчаване на изменението на климата, със силен акцент върху устойчиви и екологични мерки; • изпълнение на съвместни мерки, касаещи прехода към кръгова икономика, чрез пилотни дейности и инвестиции в МСП, обучение и въвеждане на добри практики и др.; • съвместни мерки за предотвратяване замърсяването на въздуха чрез по-ефективно използване на ресурсите.

8.2 Цели на опазване на околната среда на национално равнище

Целите за опазване на околната среда на национално ниво са отразени в основните планове, програми и стратегии за България. Основните цели за опазване на околната среда, които имат отношение към и начинът, по който тези цели и съответните екологични съображения са взети под внимание при изготвянето на ИТСП на СЦР 2021-2027г. са показани в следващата таблица.

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на СЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на СЦР
<p>Национална програма за развитие: България 2030 (НПР 2030)</p> <p>Основни национални приоритети:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● П1. Образование и умения ● П2. Наука и научна инфраструктура ● П3. Интелигентна индустрия ● П4. Кръгова и нисковъглеродна икономика ● П5. Чист въздух и биоразнообразие ● П6. Устойчиво селско стопанство ● П7. Транспортна свързаност ● П8. Цифрова свързаност ● П9. Местно развитие ● П10. Институционална рамка ● П11. Социално включване ● П12. Здраве и спорт ● П13. Култура, наследство и туризъм 	<p>Поставените цели и предложените мерки за изпълнение на Стратегическите Приоритети на ИТСП на СЦР водят пряко до постигане на целевата стойност на индикаторите на НПР 2030 - ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата, за реализирането на които са предвидени целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие – Иновативна и интелигентна България; Зелена и устойчива България; Свързана и интегрирана България; Отзивчива и справедлива България; Духовна и жизнена България.</p> <p>Трите основни стратегически приоритета на ИТСП на СЦР:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация; ● Стратегически приоритет 2: Развитие на човешкия потенциал и постигане на социален растеж; ● Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност са изцяло съобразени и в съответствие с всички основни приоритети на НПР 2030.
<p>Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие</p> <p>Ключови аспекти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Защитени територии; ● Екотуризм; <p>Приоритети за незабавни действия и подкрепа:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Разработване и внедряване на политика по екотуризм; ● Насърчаване на опазването на 	<p>На ключовите аспекти, поставени в Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие отговарят следните цели и мерки, заложи в ИТСП на СЦР:</p> <p>Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация, Специфична цел 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Изграждане на екотуристическа инфраструктура, свързана с експониране и популяризиране на биологичното разнообразие; <p>Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда.</p>

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на СЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на СЦР
природата на Балканите	<p>Развитие на екологосъобразна инфраструктура:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Политиката за сближаване на ЕС за засилване на биоразнообразието, "зелената" инфраструктура в градската среда, както и за намаляване на замърсяването; • Мерки, свързани с развитие на мрежата Натура 2000, подобряване на екосистемите и екосистемните услуги; • Консервационни мерки, фокусирани върху видове и местообитания в неблагоприятно-незадоволително и неблагоприятно-лошо природозащитно състояние; <p>Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Развитието на трансгранични партньорства и еврорегиони за интегрирано управление на басейна на река Дунав, опазване на водите, почвите и биоразнообразието и стимулиране на икономическото развитие, устойчивия туризъм и културния обмен;
<p>Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор</p> <p>Основни цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Цел 1: Гарантирано осигуряване на вода за населението и бизнеса в условията на промени на климата, водещи до засушаване; • Цел 2: Запазване и подобряване на състоянието на повърхностните и подземните води; • Цел 3: Подобряване на ефективността при интегрираното управление на водата като стопански ресурс; 	<p>Целите на ИТСП на СЦР, имат пряк принос за запазване и подобряване състоянието на повърхностните и подземните води, за осигуряване на вода за населението и бизнеса, за управлението на водния сектор, както и за намаляване на риска от щети при наводнения. Изпълнението на целите на Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор е разписано в:</p> <p>Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация, Специфична цел 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Стимулиране на туризма по река Дунав; <p>Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.1. Развитие на транспортната и цифровата инфраструктура:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Създаване на условия и за оползотворяване потенциала на река Дунав - транспортен, икономически, енергиен, туристически и воден ресурс; <p>Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Поддържане и ремонт на съществуващите водоеми и изграждане на нови; • Извършване на оценка на нивото на течовете по водоснабдителната система и изготвяне на план с действия за намаляване на течовете и минимизиране на загубите по

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСР на СЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСР на СЦР
	<p>водопреносната и водоснабдителната мрежи чрез рехабилитация на водопреносна и водопроводна инфраструктура;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дейности за пречистване на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, и осигуряване на питейното водоснабдяване; • Изграждане на нови канализационни системи, в т.ч. селищни пречиствателни станции за отпадъчни води, и постигане на съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство; • Реконструкция и модернизация на съществуващи канализационни системи, в т.ч. селищни пречиствателни станции за отпадъчни води. • Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество; • Приобщаване на българските крайдунавски общини и области в общоевропейския Дунавски район и развитието на трансгранични партньорства и еврорегиони за интегрирано управление на басейна на реката, опазване на водите, почвите и биоразнообразието и стимулиране на икономическото развитие, устойчивия туризъм и културния обмен.
<p>Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г.</p> <p>Стратегически цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Приобщаване и интегриране на адаптирането към изменението на климата; • Изграждане на институционален капацитет за адаптиране към изменението на климата; • Повишаване на осведомеността относно адаптирането към изменението на климата; • Изграждане на устойчивост 	<p>ИТСР на СЦР допринася за постигане целите на националния план по изменение на климата, чрез изпълнение следните мерки от:</p> <p>Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност</p> <p>Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Поддържане и ремонт на съществуващите водоеми и изграждане на нови; • Извършване на оценка на нивото на течовете по водоснабдителната система и изготвяне на план с действия за намаляване на течовете и минимизиране на загубите по водопреносната и водоснабдителната мрежи чрез рехабилитация на водопреносна и водопроводна инфраструктура; • Дейности за пречистване на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, и осигуряване на питейното водоснабдяване;

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСР на СЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСР на СЦР
към изменението на климата.	<ul style="list-style-type: none"> Изграждане на нови канализационни системи, в т.ч. селищни пречиствателни станции за отпадъчни води, и постигане на съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство; Реконструкция и модернизация на съществуващи канализационни системи, в т.ч. селищни пречиствателни станции за отпадъчни води; Оптимизация на системата за управление на отпадъците; Действия, насочени към изпълнение на пакета "Кръгова икономика", с цел превръщане на отпадъците в ресурси; Подкрепа за мерки, адресиращи източници на замърсяване на въздуха; Развитие на мрежата Натура 2000, подобряване на екосистемите и екосистемните услуги; Консервационни мерки, фокусирани върху видове и местообитания в неблагоприятно-незадоволително и неблагоприятно-лошо природозащитно състояние; Въвеждане на различни енергоспестяващи мерки в областта на сградния фонд, заедно с енергоспестяващи мерки за получаване на енергия от ВИ, които са водещи и по отношение спестяванията на парникови емисии; <p>Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> Инвестиране в съвместни дейности, насочени към адаптация и смекчаване на изменението на климата, със силен акцент върху устойчиви и екологични мерки;
<p>Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018 – 2024 г)</p> <p>Заложени мерки:</p> <ul style="list-style-type: none"> Задължително поетапно извеждане на употреба на уреди на твърдо гориво, които не отговарят на изискванията <p>Поддържане на благоприятна за качеството на атмосферния въздух градска среда</p>	<p>В ИТСР на СЦР са заложени мерки за предотвратяване образуването на замърсяване на атмосферния въздух:</p> <p>Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура:</p> <ul style="list-style-type: none"> Подкрепа за мерки, адресиращи източници на замърсяване на въздуха, фокусът на интервенциите ще бъде към общините с нарушено качество на въздуха; <p>Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> Съвместни мерки за предотвратяване замърсяването на въздуха чрез по-ефективно използване на ресурсите

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСР на СЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСР на СЦР
<p>Планове за управление на речните басейни (ПУРБ)</p> <ul style="list-style-type: none"> Недопускане на влошаване на състоянието на повърхностните и подземни води и защита, подобряване и възстановяване на всички водни тела Постепенно намаляване на замърсяването от определени вещества и поетапно спиране на изпускането на приоритетни опасни вещества в повърхностните води, както и превенция и ограничаване на въвеждането на замърсители в подземните води Преустановяване на всякакви значителни възходящи тенденции в замърсяването на подземните води Постигане на стандартите и целите за защитените територии, определени в законодателството на Общността 	<p>ИТСР на СЦР ще допринесе за постигане на целите на ПУРБ чрез изпълнение на мерките, описани в:</p> <p>Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.1. Развитие на транспортната и цифровата инфраструктура, Цел 3.1.1. Подобряване на транспортна инфраструктура:</p> <ul style="list-style-type: none"> Модернизация на пристанище Силистра като елемент на разширената TEN-T мрежа; Модернизация на пристанище Свищов като елемент на разширената TEN-T мрежа, включително пристанищната и довеждащата инфраструктура; Възобновяване дейността на Фериботен комплекс Силистра и създаване на фериботна линия до Украйна; Създаване на фериботна линия Тутракан (България) - Олтеница (Румъния); <p>Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура:</p> <ul style="list-style-type: none"> Изграждане на нови канализационни системи, в т.ч. селищни пречиствателни станции за отпадъчни води, и постигане на съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство; Реконструкция и модернизация на съществуващи канализационни системи, в т.ч. селищни пречиствателни станции за отпадъчни води; <p>Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> Подобряване на транспортната свързаност и достъпността, повишаване на трансграничната мобилност и разкриване на потенциала на река Дунав като основен транспортен коридор, в т.ч. проучване, проектиране и изграждане на нови/реконструкция на съществуващи мостови и пристанищни съоръжения по река Дунав с цел подобряване свързаността в региона.
<p>Планове за управление на риска от наводнения (ПУРН)</p> <ul style="list-style-type: none"> Минимизиране броя на засегнатите обекти от социалната инфраструктура Подобряване на защитата на 	<p>Целите на ИТСР на СЦР, както и тези ПУРН, подкрепят целите за опазване на околната среда.</p> <p>Степента на подробност на ИТСР на СЦР не дава възможност за определяне на начина, по който съответните цели на ПУРН се вземат предвид при изготвянето на ИТСР на СЦР. По тази причина като необходима мярка в настоящия доклад е включено</p>

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСР на СЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСР на СЦР
<p>обекти от техническата инфраструктура</p> <ul style="list-style-type: none"> Минимизиране на засегнатите зони за защита на водите, защитените територии и защитените зони 	съобразяването на произтичащите от ИТСР на СЦР проекти / инвестиционни намерения с приложимите ПУРН и ПУРБ.
<p>Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г.</p> <p>Обвързващи цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> Намаляване на емисиите на парникови газове (ПГ) с най-малко 40% в сравнение с 1990 г.; Повишаване на енергийната ефективност (ЕЕ) до поне 32,5%; Увеличаване на дела на енергия от възобновяеми източници (ВИ) до поне 32% от brutното крайно потребление на енергия в ЕС. <p>Основни цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката; развитие на конкурентоспособна и сигурна енергетика; <p>Приоритети:</p> <ul style="list-style-type: none"> използване и развитие на енергията от ВИ, съобразно наличния ресурс, капацитета на мрежите и националните специфики. 	<p>ИТСР на СЦР ще допринесе за изпълнението на целите и приоритетите от Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г., посредством изпълнението на следните мерки, заложиени в стратегията:</p> <p>Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация:</p> <ul style="list-style-type: none"> насърчаване на мерките за енергийна ефективност в предприятията и за преход към кръгова икономика; <p>Специфична цел 1.2. Изграждане на иновационна среда и мрежи за ново развитие:</p> <ul style="list-style-type: none"> разработването и въвеждането на иновативни продукти, процеси и бизнес модели, целящи повишаване на ресурсната ефективност на икономиката и прехода към кръгова икономика; насърчаване на фирми, реализиращи производствени модели в подкрепа на кръговата икономика; <p>Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура:</p> <ul style="list-style-type: none"> изпълнение на пакета "Кръгова икономика", с цел превръщане на отпадъците в ресурси; усилията по въвеждане на различни енергоспестяващи мерки в областта на сградния фонд; енергоспестяващи мерки за получаване на енергия от ВИ, които са водещи и по отношение спестяванията на парникови емисии; <p>Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> изпълнение на съвместни мерки, касаещи прехода към кръгова икономика, чрез пилотни дейности и инвестиции в МСП, обучение и въвеждане на добри практики и др.
Национална програма за контрол на замърсяването на	ИТСР на СЦР е в синхрон с Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020-2030 г., посредством

<p>Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на СЦР</p>	<p>Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на СЦР</p>
<p>въздуха, България 2020-2030 г.</p> <p>Основна цел:</p> <ul style="list-style-type: none"> Изпълнение на задълженията за намаляване към 2020г. и 2030г. на общите годишни антропогенни емисии на следните замърсители на атмосферния въздух: серен диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO_x), неметанови летливи органични съединения (НМЛОС), амоняк (NH₃) и фини прахови частици (ФПЧ2.5); <p>Предвидени мерки:</p> <ul style="list-style-type: none"> Предвидените мерки са в сектори, които са по-значими източници на емисии в атмосферния въздух, като селско стопанство, автомобилен транспорт и битово отопление. 	<p>изпълнение на целите и мерките към тях, разписани в:</p> <p>Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация, Специфична цел 1.2. Изграждане на иновационна среда и мрежи за ново развитие:</p> <ul style="list-style-type: none"> Въвеждане на иновативни продукти, процеси и бизнес модели, целящи повишаване на ресурсната ефективност на икономиката и прехода към кръгова икономика; <p>Специфична цел 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство:</p> <ul style="list-style-type: none"> изграждане на екотуристическа инфраструктура, свързана с експониране и популяризиране на биологичното разнообразие; осигуряване на устойчиво селско стопанство с по-висока добавена стойност и по-добри биологични качества; <p>Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.1. Развитие на транспортната и цифровата инфраструктура:</p> <ul style="list-style-type: none"> Развитие на главните и второстепенните транспортни оси за постигане на модел "решетка", съдействащ за укрепване на функциите на вече изявените урбанизационни центрове, за разширяване на полетата им на влияние и за подобряване на достъпа до пазара на труда и социални услуги в СЦР; <p>Специфична цел 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество, Цел 3.2.1. Интегрирано развитие на градовете от второ и трето ниво и подобряване качеството на тяхната среда и агломиращи функции:</p> <ul style="list-style-type: none"> изграждане на зелена градска инфраструктура като обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради; мерки за енергийна ефективност; мерки за устойчива градска мобилност, в т.ч. инфраструктурни мерки, мерки за управление на трафика, за насърчаване на алтернативен и по-екологичен транспорт (велосипеди, електромобилност и т.н.);

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на СЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на СЦР
	<p>Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура:</p> <ul style="list-style-type: none"> • оптимизация на системата за управление на отпадъците; • изпълнение на пакета "Кръгова икономика", с цел превръщане на отпадъците в ресурси; • подкрепа за мерки, адресиращи източници на замърсяване на въздуха; • засилване на биоразнообразието, "зелената" инфраструктура в градската среда, както и за намаляване на замърсяването, се предвиждат мерки, свързани с развитие на мрежата Натура 2000, подобряване на екосистемите и екосистемните услуги; • въвеждане на различни енергоспестяващи мерки в областта на сградния фонд, заедно с енергоспестяващи мерки за получаване на енергия от ВИ, които са водещи и по отношение спестяванията на парникови емисии; <p>Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> • инвестиране в съвместни дейности, насочени към адаптация и смекчаване на изменението на климата, със силен акцент върху устойчиви и екологични мерки; • изпълнение на съвместни мерки, касаещи прехода към кръгова икономика, чрез пилотни дейности и инвестиции в МСП, обучение и въвеждане на добри практики и др.; • съвместни мерки за предотвратяване замърсяването на въздуха чрез по-ефективно използване на ресурсите.
<p>Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.)</p> <p>Основни критерии:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве и опазване на другите компоненти на околната среда. <p>Спазване на принципите за устойчиво развитие, включително принципите на биологичното</p>	<p>ИТСП на СЦР покрива критериите на Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.), посредством изпълнение на целите и мерките, към тях, описани в:</p> <p>Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация, Специфична цел 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство:</p> <ul style="list-style-type: none"> • устойчиво селско стопанство с по-висока добавена стойност и по-добри биологични качества; • модернизиране и разширяване на напоителните полета; • използване на достиженията на приложната селскостопанска

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСП на СЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСП на СЦР
земеделие.	наука;
<p>Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България 2013 – 2022</p> <p>Националният план за опазване на най-значимите влажни зони в България работи в интерес на изпълнението на националните приоритети по отношение на опазването на биологичното разнообразие.</p>	<p>В Интегрираната териториална стратегия за развитие (ИТСП) на Северен централен регион са включени предвиждания за изграждане и развитие на нови индустриални зони, производствени зони, изграждането и модернизацията на индустриална и техническа инфраструктура, без да има конкретна информация за отделните инвестиционни предложения, включително и точното им местоположение. Поради това не може да се предвиди дали те биха засегнали включените в Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България 2013 – 2022 влажни зони и може да се приеме, че се всяка една от тези зони би могла да бъде значително засегната от проектите в бъдеще. Затова най-важното условие преди изпълнението на подобни проекти е да се проведат конкретни оценки на въздействието върху околната среда и оценки за съвместимостта, където и приложимо.</p> <p>Като необходима мярка в доклада за ЕО може да се включи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - При избор на местоположение на проекти / инвестиционни намерения да се вземе предвид разположението на влажни зони, включени в Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България 2013 – 2022.
<p>Стратегия за устойчиво енергийно развитие на република България до 2030 година с хоризонт до 2050 година</p> <p>Основни приоритети:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Гарантиране на енергийната сигурност и устойчивото енергийно развитие; • Устойчиво енергийно развитие за чиста енергия и декарбонизация на икономиката; • Внедряване на иновативни технологии за устойчиво енергийно развитие 	<p>ИТСП на СЦР е в синхрон с основните приоритети на Стратегия за устойчиво енергийно развитие на република България до 2030 година с хоризонт до 2050 година, посредством изпълнение на целите и съобразяване с мерките от:</p> <p>Стратегически приоритет 1: Постигане на икономически подем и трансформация, Специфична цел 1.2. Изграждане на иновационна среда и мрежи за ново развитие:</p> <ul style="list-style-type: none"> • разработването и въвеждането на иновативни продукти, процеси и бизнес модели, целящи повишаване на ресурсната ефективност на икономиката и прехода към кръгова икономика; • насърчаване на фирми, реализиращи производствени модели в подкрепа на кръговата икономика; <p>Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура:</p> <ul style="list-style-type: none"> • изпълнение на пакета "Кръгова икономика", с цел превръщане на отпадъците в ресурси;

Стратегически документи и цели за опазване на околната среда, имащи отношение към ИТСР на СЦР	Начин, по който целите и съответните екологични съображения са взети предвид при изготвянето на ИТСР на СЦР
	<ul style="list-style-type: none"> усилията по въвеждане на различни енергоспестяващи мерки в областта на сградния фонд; енергоспестяващи мерки за получаване на енергия от ВИ, които са водещи и по отношение спестяванията на парникови емисии; <p>Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> изпълнение на съвместни мерки, касаещи прехода към кръгова икономика, чрез пилотни дейности и инвестиции в МСП, обучение и въвеждане на добри практики и др.
<p>Национален план за управление на отпадъците 2021-2028</p> <p>Основни принципи:</p> <ul style="list-style-type: none"> „Предотвратяване“ - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно; „Разширена отговорност на производителя“ и „замърсителят плаща“; „Превантивност“ – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап; „Близост“ и „самодостатъчност“ – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близко до мястото на тяхното образуване, като отпадъците, генерирани в ЕС, и третираны в рамките на Съюза; „Участие на обществеността“. 	<p>ИТСР на СЦР е в съответствие с основните принципи на Националният план за управление на отпадъците 2021-2028, чрез изпълнението на някои от специфичните приоритети, цели и мерки заложи в него, отбелязани по-долу:</p> <p>Стратегически приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност, Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура:</p> <ul style="list-style-type: none"> оптимизиране събирането и третирането на отпадъци; внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на биоразградимите отпадъци; повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на повторната употреба; рекултивацията на депата за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания; изпълнение на пакета "Кръгова икономика", с цел превръщане на отпадъците в ресурси. <p>Специфична цел 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество:</p> <ul style="list-style-type: none"> изпълнение на съвместни мерки, касаещи прехода към кръгова икономика, чрез пилотни дейности и инвестиции в МСП, обучение и въвеждане на добри практики и др.

Анализът показва, че:

- ИТСР на СЦР 2021-2027 г. съобразява и интегрира в обхвата си целите по опазване

на околната среда на национално и европейско ниво, които са относими със Стратегията.

- ИТСП на СЦР 2021-2027 г. не влиза в противоречие с целите по опазване на околната среда на национално и европейско ниво.

9 Въздействия върху околната среда

Съгласно чл. 86, ал. 3 т 6 от ЗООС, докладът за ЕО съдържа анализ на: вероятни значителни въздействия върху околната среда, включително биологично разнообразие, население, човешко здраве, фауна, флора, почви, води, въздух, климатични фактори, материални активи, културно-историческо наследство, включително архитектурно и археологическо наследство, ландшафт, отпадъци и връзките между тях; тези въздействия трябва да включват вторични, кумулативни, едновременни, краткосрочни, средносрочни и дългосрочни, постоянни и временни, положителни и отрицателни последици.

Въздействията върху околната среда са оценени както на ниво Стратегически приоритети и специфични цели, така и на ниво цели, мерки и дейности.

9.1 Оценка на въздействията на ниво Стратегически приоритети и специфични цели

В следващата таблица е направен анализ на потенциалното въздействие върху околната среда на ниво стратегически приоритети и специфични цели на ИТСП на СЦР с оглед на екологичните аспекти, които имат отношение към тях.

Оценка на Стратегическите приоритети и специфичните цели на ИТСР на СЦР за периода 2021-2027 г.

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на въздействието
СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: Постигане на икономически подем и трансформация	население, материални активи въздух води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, КИН, отпадъци	При изпълнение на Стратегическия приоритет се очаква изцяло положително въздействие по отношение на населението и материалните активи вследствие изграждане на индустриални зони, подобряване на инфраструктурата. В зависимост от спецификата на проектите може да се очакват и известни отрицателни въздействия върху компонентите на околната среда и населението, свързани с процеса на строителство при изграждане на зоните, и елементите на инфраструктурата, но се очаква те да бъдат локални, временни, краткосрочни и да не са значителни.	0/+
<ul style="list-style-type: none"> СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1. Провеждане на ефективна политика за привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството 	население, материални активи въздух води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, КИН, отпадъци	При изпълнение на целта се очаква изцяло положително въздействие по отношение на населението и материалните активи вследствие изграждане на индустриални зони, подобряване на инфраструктурата. В зависимост от спецификата на проектите може да се очакват и известни отрицателни въздействия върху компонентите на околната среда и населението, свързани с процеса на строителство при изграждане на зоните, и елементите на инфраструктурата, но се очаква те да бъдат локални, временни, краткосрочни и да не са значителни.	0/+

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на въздействието
<ul style="list-style-type: none"> СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2. Изграждане на иновационна среда и мрежи за ново развитие 	население и здраве	Мерките за изпълнение на целта касаят дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението вследствие изграждане на иновационна среда и мрежи за ново развитие, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване здравето и начина му на живот.	+
<ul style="list-style-type: none"> СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.3. Създаване на нови качествени работни места и подобряване достъпа до заетост 	население и здраве	Мерките за изпълнение на целта касаят дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението вследствие създаване на нови качествени работни места и подобряване достъпа до заетост, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване здравето и начина му на живот.	+
<ul style="list-style-type: none"> СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство 	население, въздух, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, материални активи, отпадъци	<p>Мерките за развитие на туризма ще доведат до дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на биологичното разнообразие, ландшафта и населението и материалните активи, като при изграждане на тази инфраструктурата, обслужваща туризма в региона може да има краткосрочно отрицателно въздействие върху биоразнообразие, почви, води, въздух.</p> <p>Мерките за устойчиво селско стопанство се очаква да доведат до по-екологично производство на храни с по-малко ресурси и от там до</p>	0/+

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на въздействието
		положително въздействие по отношение на населението, а също така пряко и косвено и по отношение на компонентите води, почви, въздух, ландшафт, биологично разнообразие.	
СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2: Развитие на човешкия потенциал и постигане на социален растеж	Население и здраве	При реализиране на мерките в Стратегически приоритет 2 - подобряване на достъпа до образование и повишаване на образователното равнище на населението, подобряване на здравната инфраструктура и социалните услуги предоставяне на социални услуги, предотвратяване на рисковете от социално изключване и развитие на културата и спорта се очакват дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и човешкото здраве	+
• СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.1. Подобряване на достъпа до образование и повишаване на образователното равнище на населението	Население и здраве	Мерките за подобряване на достъпа до образование и повишаване на образователното равнище на населението се очаква да имат пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване начина му на живот и здравето му.	+
• СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Инвестиране в здравна и социална инфраструктура,	Население и здраве	При реализиране на мерките за подобряване на здравната инфраструктура и социалните услуги предоставяне на социални услуги, предотвратяване на рисковете от социално изключване и развитие на културата и спорта се	+

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на въздействието
култура и спорт		<p>очакват дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и човешкото здраве</p> <p>При изграждане на хеликоптерната площадка, модернизирание, реконструкция и изграждане на нова база за масов спорт са възможни отрицателни въздействия върху въздуха, почвите, населението, които се очаква да са незначителни, поради което не променят изцяло положителното въздействие на целта.</p>	
СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3 - Устойчиво териториално развитие и свързаност	<p>Население</p> <p>материални активи</p> <p>въздух, води, почви,</p> <p>ландшафт,</p> <p>биологично разнообразие,</p> <p>КИН,</p> <p>отпадъци,</p> <p>материални</p>	<p>Очаква се реализирането на мерките и дейностите в СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3 - Устойчиво териториално развитие и свързаност водещо до развитието и подобряването на транспортната и на цифровата инфраструктура, интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища, развитие на екологосъобразна инфраструктура, опазване на околната среда. да доведе до дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението, а и по отношение на околната среда вследствие по-добрата свързаност.</p> <p>При извършване на строителните дейности на предвидените проекти се очаква локално, временно, краткосрочно отрицателно въздействие върху</p>	0/+

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на въздействието
	активи	идентифицираните екологични аспекти, с изключение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат.	
<ul style="list-style-type: none"> СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1. Развитие на транспортната и цифровата инфраструктура 	Население въздух, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, КИН, отпадъци, материални активи	<p>Очаква се развитието и подобряването на транспортната и на цифровата инфраструктура да доведе до дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението вследствие по-добрата свързаност.</p> <p>При извършване на строителните дейности на предвидените проекти се очаква локално, временно, краткосрочно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти, с изключение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат.</p>	0/+
<ul style="list-style-type: none"> СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. вътрешнорегионално и трансгранично 	въздух , води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, културно- историческо наследство,	<p>Интегрирано развитие на градовете от второ и трето ниво и подобряване качеството на тяхната среда и агломериращи функции, както и развитие на градовете от четвърто и пето ниво да имат дългосрочни положителни преки и косвени, кумулативни въздействия по отношение на населението и околната среда.</p> <p>При разширяването на агломерационна зона на градовете от второ и трето ниво и подобряване качеството на тяхната среда, при строителните работи</p>	0/+

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на въздействието
сътрудничество	материални активи, население, човешко здраве, отпадъци	по изграждане на инфраструктурата, изпълнението на мерки за устойчива градска мобилност, обновяване на квартали/специфични територии се очаква краткосрочно, временно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти на околната среда, с изключение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат.	
<ul style="list-style-type: none"> СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура 	въздух и климат, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, материални активи, население, човешко здраве, отпадъци	<p>При изпълнение на специфичната цел се очаква изцяло положително въздействие по отношение на населението вследствие изграждането и/или модернизацията на техническа инфраструктура, също така и на въздуха и околната среда при подкрепа за мерки, адресиращи източници на замърсяване на въздуха. При реализация на мерките, свързани с развитие на мрежата Натура 2000, подобряване на екосистемите и екосистемните услуги и консервационни мерки, фокусирани върху видове и местообитания в неблагоприятно-незадоволително и неблагоприятно-лошо природозащитно състояние се очаква положително въздействие върху биоразнообразието.</p> <p>Очакват се и известни отрицателни въздействия, свързани с процеса на строителство на нови водоеми, реконструкция и модернизация на съществуващи канализационни мрежи или изграждане на нови, рекултивацията на депата за битови отпадъци върху идентифицираните екологични аспекти, но се очаква те да бъдат локални, временни и не се</p>	0/+

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на въздействието
		очаква да са значителни. Очаква се и положителен ефект и по отношение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат	
<ul style="list-style-type: none"> СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4 на Развитие на трансграничното сътрудничество 	въздух и климат, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, материални активи, население, здраве, отпадъци	<p>Очаква се мерките за развитие на трансгранично сътрудничество, като инвестиране в общи продукти и услуги, свързани с историческото, природното и културното наследство, развитие на алтернативни форми на туризъм, инвестиране в съвместни дейности, насочени към адаптация и смекчаване на изменението на климата, със силен акцент върху устойчиви и екологични мерки съвместни мерки за предотвратяване замърсяването на въздуха чрез по-ефективно използване на ресурсите, подобряване на транспортната свързаност и достъпността, повишаване на трансграничната мобилност и разкриване на потенциала на река Дунав като основен транспортен коридор, да имат преки и косвени дългосрочни постоянни положителни, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на въздуха и климата, културното наследство, населението и човешко здраве.</p> <p>По време на изграждане на нови/реконструкция на съществуващи мостови и пристанищни съоръжения по река Дунав се очаква временно, краткосрочно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти, най-вече върху биоразнообразието и водите, с</p>	0/+

Стратегически приоритети и специфични цели на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на въздействието
		изключение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат.	

9.2 Оценка на въздействията на ниво Специфични цели, цели, дейности и мерки

В следващата таблица е направен анализ на потенциалното въздействие върху околната среда на заложените в ИТСР на СЦР цели дейности и мерки към отделните Специфични цели с оглед на екологичните аспекти, които имат отношение към тях.

9.2.1 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1 Провеждане на ефективна политика за привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството

Основни дейности/проекти за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
<i>Дейности</i>			
създаване на условия за ускорено изграждане на модерна индустриална инфраструктура с оглед преодоляване на идентифицираните териториални дисбаланси, привличане на инвестиции и устойчиво икономическо	население,	Очаква се създаването на условия за ускорено изграждане на модерна индустриална инфраструктура да доведат до по-добра свързаност и да имат дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.	+

Основни дейности/проекти за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
развитие на СЦР и съставлящите го области и общини			
насърчаване на предприемачеството в СЦР и подкрепа за създаване на нови МСП чрез изграждане и развитие на елементи от предприемаческата екосистема (бизнес инкубатори, споделени пространства, технологични паркове и други) и подкрепа за различните подгрупи предприемачество и съществуващи клъстери	население, материални активи, въздух и климат, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, КИН	Очаква се насърчаването на предприемачеството в СЦР и подкрепа за създаване на нови МСП чрез изграждане и развитие на елементи от предприемаческата екосистема да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението При извършване на рехабилитация на съществуващи сгради или изграждане на нови такива се очакват и отрицателни въздействия върху околната среда и населението, които ще бъдат локални, краткотрайни, временни и не се очаква да са значителни.	+
подкрепа на МСП в региона в съответствие с регионалните приоритетни икономически дейности, идентифицирани и изведени в Националната стратегия за МСП 2021-2027 г	население	Очаква се подкрепата на МСП в региона да има дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението	+
подкрепа за развитие на технологичното предприемачество	население	Очаква се подкрепата развитие на технологичното предприемачество да има дългосрочни положителни преки	+

Основни дейности/проекти за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
		и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението	
подобряване на инфраструктурата за нуждите на икономическите субекти в градските и селските региони	население, материални активи, въздух и климат, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, КИН	При изпълнение на мярката се очаква постоянно, дългосрочно положително въздействие по отношение на населението вследствие подобряване на инфраструктурата. В зависимост от спецификата на проектите може да се очакват и отрицателни въздействия, свързани с процеса на строителство на инфраструктурата, но се очаква те да бъдат локални, краткотрайни, временни и да не са значителни.	0/+
изграждане на транспортно-логистични и мултимодални хъбове, оборудвани с модерна инфраструктура	население, материални активи, въздух и климат, води, почви, ландшафт, биологично	При изпълнение на мярката се очаква постоянно, дългосрочно положително въздействие по отношение на населението и материалните активи вследствие изграждане на транспортно-логистични и мултимодални хъбове. В зависимост от спецификата на проектите може да се очакват и отрицателни въздействия, свързани с процеса на строителство на инфраструктурата, но се очаква те да бъдат локални, краткотрайни, временни и да не са значителни.	0/+

Основни дейности/проекти за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
	разнообразие, КИН		
генериране на ново индустриално развитие в определени пространствени структури на СЦР чрез изграждане на индустриални зони.	население, материални активи, въздух, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, КИН	При изпълнение на мярката се очаква изцяло положително въздействие по отношение на населението и материалните активи вследствие изграждане на индустриални зони. В зависимост от спецификата на проектите може да се очакват и известни отрицателни въздействия, свързани с процеса на строителство при изграждане някои елементи на инфраструктурата, но се очаква те да бъдат локални, временни, краткосрочни и да не са значителни	0/+
<i>Проекти, които ще се реализират</i>			
<ul style="list-style-type: none"> изграждане на нова индустриална зона между Габрово и Севлиево; реализиране на проект „Нов логистичен коридор на България: Азия - Варна - Шумен - Разград - Русе - Централна и източна Европа" - EU Gateway; 	население, въздух, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, материални активи	<p>При реализиране на предвидените проекти за нови или разширяване на индустриални зони и на съпътстващата им инфраструктурата се очаква като цяло дългосрочно постоянно, пряко и косвено положително въздействие върху населението. Въздействието е регионално, а също така и национално.</p> <p>При изпълнение на строително монтажните работи при изграждането на зоните се очакват локални отрицателни</p>	0/+

Основни дейности/проекти за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
<ul style="list-style-type: none"> изграждане и новата индустриална зона в община Горна Оряховица; изграждане на „Дунавски индустриален технологичен парк - Свищов" ЕАД; модернизация на пристанище Свищов като елемент на разширената TEN-T мрежа, включително пристанищната и довеждащата инфраструктура. 		<p>въздействия върху компонентите на околната среда - въздух, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, материални активи и населението, които ще бъдат краткосрочни, локални, временни и не се очаква да са значителни.</p> <p>Очаква се положително въздействие върху материалните активи, които ще се увеличат.</p>	

9.2.2 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2. Изграждане на иновационна среда и мрежи за ново развитие

Основни дейности за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
<i>Планирани мерки</i>			
стимулиране на сътрудничеството между университетите, научните организации, публичния и частния сектор от региона и извън него	население	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се косвено вторично положително въздействие от стимулиране на сътрудничеството между университетите, научните организации, публичния и	+

Основни дейности за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
		частния сектор, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до развитие на предприятия в областите на интелигентната специализация, отговорно и устойчиво развитие на регионалната екосистема, и подобряване на жизненото равнище на населението	
създаване и развитие на центрове за върхови постижения, центрове за компетентност, регионални и местни лаборатории за технологични изпитвания и др. като ключови елементи на научната инфраструктура на Република България	население	<p>Мярката касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се косвено вторично положително въздействие от създаване и развитие, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до развитие на ключови елементи на научната инфраструктура на Република България и подобряване на жизненото равнище на населението</p> <p>При изпълнение на строително монтажните работи при изграждането на нови сгради или ремонт на съществуващи се очакват локални отрицателни въздействия върху компонентите на околната среда - въздух, води, биологично разнообразие, материални активи и населението, които ще бъдат краткосрочни, локални, временни и не се очаква да са значителни.</p>	0/+
стимулиране на иновационната активност на предприятията в приоритетните за СЦР тематични области на интелигентната	население	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се стимулирането на иновационната активност на	+

Основни дейности за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
специализация съгласно Стратегията за интелигентна специализация 2021-2027 г		предприятията да доведе до косвено, дългосрочно кумулативно положително въздействие върху населението и повишаване жизненото му равнище вследствие изпълнението ѝ.	
усвояване на технологии, подобряващи ресурсната ефективност на икономиката	Въздух, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, население	Мярката касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се косвено въздействие, вследствие изпълнението ѝ да се намали потреблението на ресурси, водещо до дългосрочно кумулативно положително въздействие върху околната среда и населението.	+
стимулиране на сътрудничеството между научните организации, публичния и частния сектор от региона и извън него и развитие на центрове за трансфер на технологии	население	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се косвено вторично положително въздействие от стимулиране на сътрудничеството между университетите, научните организации, публичния и частния сектор, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до развитие на предприятия в областите на интелигентната специализация, отговорно и устойчиво развитие на регионалната екосистема, и подобряване на жизненото равнище на населението	+
насърчаване на фирми, реализиращи производствени модели в подкрепа на	население	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква	+

Основни дейности за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
кръговата икономика.		се насърчаване на фирми да доведе до косвено, дългосрочно кумулативно положително въздействие върху населението и повишаване жизненото му равнище вследствие изпълнението ѝ, както и върху околната среда.	

9.2.3 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.3. Създаване на нови качествени работни места и подобряване достъпа до заетост

Основни цели, дейности и мерки/проекти за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерки
<i>Мерки</i>			
насочване на образованието и обучението към изграждане на умения и компетентности в съответствие с регионалния пазар на труда	население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване здравето и начина му на живот.	+
осигуряване на обучение за придобиване на ключови умения и квалификация от	население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква	+

Основни цели, дейности и мерки/проекти за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерки
безработни лица и повишаване на тяхната пригодност за заетост		се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване здравето и начина му на живот.	
повишаване на квалификацията и преквалификация на заети лица в контекста на регионалните и местните потребности от квалификация на работната сила	население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване здравето и начина му на живот.	+
мерки за подобряване на услугите по активиране, помощ при търсенето на работа, съответствие между търсене и предлагане, индивидуализирани услуги за нискоквалифицираната работна ръка	население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване здравето и начина му на живот.	+
подпомагане на МСП за запазване на работните места в общини с безработица, превишаваща средната за страната и региона	население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се	+

Основни цели, дейности и мерки/проекти за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерки
		очаква да доведе до подобряване здравето и начина му на живот.	

9.2.4 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство

Основни цели, дейности и мерки/проекти за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерки
<i>Мерки за развитие на туризма в СЦР</i>			
експониране на културното наследство на територията на СЦР като предпоставка за развитие на културния туризъм, за който в региона има уникални предпоставки.	Културно историческо наследство население	Мярката касае дейности, които ще доведат до пряко и косвено положително дългосрочно въздействие върху културно историческо наследство (КИН), а също и върху населението вследствие изпълнението ѝ.	+
възстановяване, реставрация, консервация, въвеждане на съвременни форми на	Културно историческо наследство	Мярката касае дейности, които ще доведат до пряко и косвено положително дългосрочно въздействие върху	+

Основни цели, дейности и мерки/проекти за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерки
експониране на паметниците на културното наследство	население	културно историческо наследство (КИН), а също и върху населението вследствие изпълнението й.	
свързване на съществуващите 169 рекреационни зони и ландшафти чрез културни и туристически маршрути	население, културно историческо наследство води, почви, ландшафт, биологично разнообразие	Мярката касае дейности, които ще доведат до пряко и косвено положително дългосрочно въздействие върху ландшафта, културно историческо наследство, а също и върху населението вследствие изпълнението й. при реализация на маршрутите в зависимост от местоположението на рехабилитация на заслони дребни ремонти на указателни табели е възможно незначително временно и обратимо отрицателно въздействие върху околната среда предимно върху ландшафт, води, биоразнообразие, почви, което не променя положителното въздействие на мярката	0/+
изграждане на екотуристическа инфраструктура, свързана с експониране и популяризиране на биологичното разнообразие	население, въздух, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, материални активи,	Реализацията на екотуристическа инфраструктура ще доведе до дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на биологичното разнообразие и населението и материалните активи. Но при изграждане на тази инфраструктура може да има краткосрочно отрицателно въздействие върху	0/+

Основни цели, дейности и мерки/проекти за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерки
		идентифицираните екологични аспекти – биоразнообразие, почви, води, въздух	
стимулиране на туризма по река Дунав	население и здраве	Мярката е за стимулиране на туризма и няма пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване здравето и начина му на живот.	+
развитие на богатия на ресурси Старопланински регион	население	Мярката е за развитие на богатия на ресурси Старопланински регион и няма разписани дейности. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване начина му на живот.	+
подкрепа на инициативи за създаване на регионални туристически продукти в областта на културния, винарския, селския туризъм	КИН население	Мярката е за подкрепа на инициативи и няма пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху КИН и населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване здравето и начина му на живот.	+

Основни цели, дейности и мерки/проекти за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерки
изграждане на инфраструктурата, обслужваща туризма в региона	население, човешко здраве, материални активи, въздух, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие	Реализацията на инфраструктурата ще доведе до положителни преки и косвени въздействия по отношение на населението и неговото здраве и материалните активи. Но при изграждане на инфраструктурата може да има краткосрочно отрицателно въздействие върху въздух, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие	0/+
технологично модернизиране, атрактивно и изчерпателно представяне на туризма в Интернет и предлагане в дигитална среда чрез набор от електронни услуги	население	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда, но които ще доведат до косвено положително дългосрочно въздействие върху населението вследствие изпълнението ѝ.	+
<i>Мерки за устойчиво селско стопанство</i>			
модернизиране и разширяване на напоителните полета;	Население, води, почви, въздух, ландшафт, биологично разнообразие	Очаква се модернизиране и разширяване на напоителните полета да доведе до по-голямо и по-екологично производство на храни с по-малко ресурси и от там до положително въздействие по отношение на населението, а също така пряко и косвено и по отношение на компонентите води, почви, въздух, ландшафт, биологично разнообразие	+

Основни цели, дейности и мерки/проекти за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерки
използване на достиженията на приложната селскостопанска наука	Население, води, почви, въздух, ландшафт, биологично разнообразие	Очаква използването на достиженията на приложната селскостопанска наука да доведе до по-голямо и по-екологично производство на храни с по-малко ресурси и от там до положително въздействие по отношение на населението, а също така пряко и косвено и по отношение на компонентите води, почви, въздух, ландшафт, биологично разнообразие	+

9.2.5 СПЕЦИФИЧНА 2.1. Подобряване на достъпа до образование и повишаване на образователното равнище на населението

Основни цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на въздействието
<i>Ключови мерки</i>			
осигуряването на равен достъп до качествено образование на всички нива на задължителното образование (предучилищно, основно и средно), със засилен акцент върху развитието в ранна детска възраст	Население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване начина му на живот и здравето му.	+

Основни цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на въздействието
реализиране на интегрираните политики за осигуряване правото на всяко дете на качествено образование и за превенция на отпадането от училище, с фокус върху децата и учениците от уязвимите групи, както и на политики и мерки, насочени към нарастване на дела на завършилите средно образование и насърчаване на участието на младите хора във формално и неформално образование и обучение	Население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване начина му на живот и здравето му.	+
повишаването приложимостта на училищното образование за постигане на професионална реализация чрез разширяването на географския обхват на дуалното и професионалното образование и обучение и увеличаване на възможностите за осъществяването му по различни професии, съобразени с потребностите на бизнеса на регионално и местно ниво	Население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване начина му на живот и здравето му.	+
програми за ограмотяване, основно сред ромското население и други уязвими групи, за	Население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и	+

Основни цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на въздействието
придобиване на по-висока степен на образование, реализирани главно от училищата		косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване начина му на живот и здравето му.	
подпомагане на общините за реализиране на дейности за образователна десегрегация	Население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване начина му на живот и здравето му.	+
разработване на програми за привличане и задържане на децата в училище съобразно специфичните местни условия по модела на Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст	Население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване начина му на живот и здравето му.	+
разработване и прилагане на политики и мерки за развитие на професионалното обучение в работна среда, включително чрез организиране	Население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху	+

Основни цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на въздействието
на стажове в предприятия по време и след завършване на обучение		населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване начина му на живот и здравето му.	
приобщаващо образование на децата и учениците със специални образователни потребности	Население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване начина му на живот и здравето му.	+
реинтегриране в образователната система на младежи до 18 години, отпаднали от училище	Население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване начина му на живот и здравето му.	+
осигуряване на достъп до формите на учене през целия живот	Население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване начина му на живот и здравето му.	+
изграждане на партньорски мрежи между средните и висшите училища, научните	Население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху	+

Основни цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на въздействието
организации, бизнеса и местната власт, включително за създаване на учещи региони		населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване начина му на живот и здравето му.	
въвеждане на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование	Население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване начина му на живот и здравето му.	+
<i>Групи дейности</i>			
<ul style="list-style-type: none"> • подкрепа на професионалното образование и обучение на регионално ниво; • развитие на дуалната система на обучение; • ограмотяване на възрастни; • валидиране на знания, умения и компетентности 	Население и здраве	Изписаните група дейностите нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване начина му на живот и здравето му.	+

9.2.6 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Инвестиране в здравна и социална инфраструктура, култура и спорт

191

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0005 „Бюджетна линия на сектор "Стратегическо планиране и програмиране", финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма “Региони в растеж” 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
ЦЕЛ 2.2.1. Подобряване на здравната инфраструктура и социалните услуги			
<i>Ключови мерки</i>			
подобряване достъпа на населението до първична, специализирана и болнична помощ	Население и здраве	Мярката касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се косвено вторично положително въздействие върху здравето на населението след като се подобри достъпа на населението до първична, специализирана и болнична помощ	+
създаване на мобилни екипи	Население и здраве	Мярката касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено положително въздействие върху здравето на населението след като се осигури медицинска помощ в отдалечени и труднодостъпни места	+
подобряване на материално-техническата база на държавните болници в областните градове	Население и здраве	Очаква се пряко и косвено положително въздействие върху здравето на населението	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
оборудване на площадки за кацане на хеликоптери и осигуряване на бърз достъп до болнично заведение	Население и здраве въздух, почви,	Очаква се пряко и косвено положително въздействие върху здравето на населението При изграждане на хеликоптерната площадка се очакват незначителни отрицателни въздействия върху въздуха, почвите, населението,	+
прилагане на мерки за намаляване на основни рискови за здравето фактори и за подобряване профилактиката на болестите, особено в отдалечените и труднодостъпни райони	Население и здраве	Мярката касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено, вторично положително въздействие върху здравето на населението след като се прилагат мерки за намаляване на основни рискови за здравето фактори и за подобряване профилактиката на болестите	+
ЦЕЛ 2.2.2. Предоставяне на социални услуги. Предотвратяване на рисковете от социално изключване			
Деинституционализацията на грижата за деца и възрастни хора също ще бъде обект на целенасочени усилия, както и предоставянето на услуги в домашна среда, в специализирана среда,	Население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване начина му на живот и здравето.	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
услуги, които се предоставят мобилно, включително изграждане на необходимата инфраструктура и доставка на оборудване			
Мерки за създаване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа за лица с увреждания и съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за лица с увреждания	Население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване начина му на живот и здравето.	+
<i>Мерки в областта на социалното включване</i>			
разработване на мерки за активно приобщаване за подобряване на пригодността за заетост на уязвимите групи чрез интегрирани мерки и взаимодействие в сферата на образованието, здравеопазването, заетостта и социалните услуги	Население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване здравето и начина му на живот.	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
подкрепа за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение чрез строителство, реконструкция, ремонт и разширение на социални жилища, в които да бъдат настанени представители на целевата група	Население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване здравето и начина му на живот.	+
осигуряване на достъпна среда - физическа, институционална и информационна и достъпен транспорт	Население и здраве	Мярката е неинвестиционна и касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда. Очаква се пряко и косвено вторично положително въздействие върху населението, което в дългосрочен аспект се очаква да доведе до подобряване здравето и начина му на живот.	+
ЦЕЛ 2.2.3. Развитие на културата и спорта			
<i>Мерки</i>			

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
подобряване на достъпа до изкуство и повишаване на културата на населението	културно-историческо наследство население	Очаква се пряко дългосрочно, постоянно положително въздействие по отношение на културно-историческо наследство, така и по отношение на материалните активи и населението	+
поддържане и обогатяване на културната инфраструктура	културно-историческо наследство население	Очаква се пряко дългосрочно, постоянно положително въздействие както по отношение на културно-историческо наследство, така и по отношение на материалните активи и населението	+
модернизиране, реконструкция и изграждане на нова база за масов спорт	население, здраве въздух, почви материални активи	Очакват се дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и човешкото здраве При модернизиране, реконструкция и изграждане на нова база за масов спорт се очаква краткосрочно незначително отрицателно въздействие предимно върху въздух и почви, както и положително въздействие върху материалните активи, които ще се увеличат	+
изготвяне и реализиране на програми за развитие на детско-юношеския и ученическият спорт	население	Очаква се пряко дългосрочно, постоянно положително въздействие по отношение на материалните активи и населението	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
поддържане на открити и закрити спортни площи	население	Очаква се пряко дългосрочно, постоянно положително въздействие по отношение на материалните активи и населението	+

9.2.7 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1. Развитие на транспортната и цифровата инфраструктура

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
ЦЕЛ 3.1.1. Подобряване на транспортна инфраструктура			
<i>Доизграждането на транспортните коридори, в т.ч.:</i>			
<ul style="list-style-type: none"> на АМ „Хемус“; на магистрала Русе - Велико Търново; 	Население въздух, води, почви, ландшафт, биологично	Очаква се доизграждане на магистрала „Хемус“, и на Русе - Велико Търново; на тунел под връх Шипка; на скоростен път Русе - Варна и рехабилитация на дублиращата жп линия; реконструкция и модернизация на първокласен път Силистра	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
<ul style="list-style-type: none"> на тунел под връх Шипка; на скоростен път Русе - Варна и рехабилитация на дублиращата жп линия; реконструкция и модернизация на първокласен път Силистра - Шумен; модернизация и рехабилитация на жп участък „Мездра-Горна Оряховица“; модернизация на жп възел Горна Оряховица; възстановяване на проектните параметри на железопътния участък Горна Оряховица - Каспичан; 	<p>разнообразие, културно-историческо наследство, материални активи</p>	<p>- Шумен; жп участък „Мездра-Горна Оряховица“; модернизация на жп възел Горна Оряховица; възстановяване на проектните параметри на железопътния участък Горна Оряховица – Каспичан да доведе до дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.</p> <p>При извършване на строителните дейности на предвидените проекти се очаква локално, временно, краткосрочно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти, с изключение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> разработване на летищата в град Горна Оряховица и в Щръклево; 	<p>Население въздух, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, културно-</p>	<p>Очаква се разработване на летищата в град Горна Оряховица и в Щръклево да доведе до дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.</p> <p>При извършване на строителните дейности на предвидените проекти се очаква локално, временно, краткосрочно</p>	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
	историческо наследство, материални активи	отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти, с изключение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат.	
<ul style="list-style-type: none"> изграждане на нови мостове над река Дунав; модернизация на пристанище Силистра модернизация на пристанище Свищов възобновяване дейността на Фериботен комплекс Силистра и създаване на фериботна линия до Украйна създаване на фериботна линия Тутракан (България) - Олтеница (Румъния); развитие на мултимодален транспорт и логистични центрове 	Население, въздух, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, културно-историческо наследство, материални активи	<p>Очаква се изграждане на нови мостове над река Дунав, модернизация на пристанища Силистра и Свищов, възобновяване дейността на Фериботен комплекс Силистра и създаване на фериботна линия до Украйна, създаване на фериботна линия Тутракан (България) - Олтеница (Румъния), развитие на мултимодален транспорт и логистични центрове да доведе до дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.</p> <p>При извършване на строителните дейности на предвидените проекти се очаква локално, временно и постоянно, краткосрочно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти (най-вече върху биоразнообразието, водите, ландшафта), с изключение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат</p>	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
<ul style="list-style-type: none"> изграждане на Дунавски панорамен път в частта му между Русе и Свищов и на Дунавска велоалея 			
<ul style="list-style-type: none"> рехабилитация на второкласната и третокласната пътна мрежа и общинската пътна мрежа 	Население въздух, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, културно- историческо наследство, материални активи	Очаква се рехабилитацията на второкласната и третокласната пътна мрежа и общинската пътна мрежа да доведе до дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и материалните активи. При извършване на строителните дейности на предвидените проекти се очаква локално, временно, краткосрочно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти.	0/+
ЦЕЛ 3.1.2. Развитие на цифровата инфраструктура			
в СЦР ще получат развитие мрежите за достъп до високоскоростен и свръх-високоскоростен интернет, както и за развитие на информационните и комуникационните технологии (ИКТ)	населението	При изпълнение на целта се очаква дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението вследствие по-добрата свързаност При извършване на строителните дейности изграждане на	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
и онлайн услугите изграждане на необходимата инфраструктура и предоставянето на достъп до ИКТ в периферните селски региони в СЦР		необходимата инфраструктура се очаква локално, временно, краткосрочно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти, с изключение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат	

9.2.8 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
ЦЕЛ 3.2.1. Интегрирано развитие на градовете от второ и трето ниво и подобряване качеството на тяхната среда и агломериращи функции			
стимулиране на град Велико Търново да	население	Очаква се мерките за изграждане на необходимата инфраструктура да имат дългосрочни положителни	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
премине от 3 -то към 2-ро йерархично ниво		преки и косвени, кумулативни въздействия по отношение на населението.	
<i>Стимулиране на ускореното развитие на Габрово, Разград, Силистра и Свищов</i>			
развитието на тези градове и разширяването на тяхната агломерационна зона	въздух , води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, културно-историческо наследство, материални активи, население, човешко здраве	Очаква се мерките за ускореното развитие на Габрово, Разград, Силистра и Свищов да имат дългосрочни положителни преки и косвени, кумулативни въздействия по отношение на населението. При разширяването на тяхната агломерационна зона се очаква краткосрочно, временно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти, с изключение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат.	0/+
да се развива капацитетът им за регионално въздействие чрез интегриране на околната територия и постигане на икономическо, социално и пространствено активизиране и сближаване	въздух, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, културно-историческо	Очаква се мерките за развиване на капацитетът на Габрово, Разград, Силистра и Свищов да имат дългосрочни положителни преки и косвени, кумулативни въздействия по отношение на населението. При интегриране на околната територия се очаква краткосрочно, временно отрицателно въздействие върху	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
	наследство, материални активи, население и здраве	идентифицираните екологични аспекти, с изключение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат.	
изграждане на зелена градска инфраструктура като обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради, обновяване на квартали/специфични територии от градовете с неблагоприятни социално-икономически характеристики, мерки за повишаване на сигурността в градските обществени пространства, подкрепа за осигуряването на модерни и достъпни общински жилища за настаняване на групите в неравностойно положение, мерки за енергийна ефективност и др.	въздух, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, културно-историческо наследство, материални активи, население и здраве	Очаква се изграждането на зелена градска инфраструктура да има дългосрочни положителни преки и косвени, кумулативни въздействия по отношение на населението и околната среда. При обновяване на квартали/специфични територии се очаква краткосрочно, временно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти, с изключение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат.	0/+
изпълнението на мерки за устойчива градска мобилност, в т.ч. инфраструктурни мерки, мерки за управление на трафика, за	въздух, води, почви, ландшафт, биологично	Очаква се изпълнението на мерки за устойчива градска мобилност да има дългосрочни положителни преки и косвени, кумулативни въздействия по отношение на	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
насърчаване на алтернативен и по-екологичен транспорт (велосипеди, електромобилност и т.н.), за пътна безопасност	разнообразие, културно-историческо наследство, материални активи, население и здраве	населението и околната среда, най-вече на въздуха. При строителните работи по прилагане на инфраструктурните мерки се очаква краткосрочно, временно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти, с изключение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат.	
ЦЕЛ 3.2.2. Развитие на градовете от четвърто и пето ниво			
<i>Дейности</i>			
разширяване и модернизиране на инфраструктурата, преди всичко транспортна.	въздух, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, културно-историческо наследство, материални активи, население и здраве	Очаква се разширяване и модернизиране на инфраструктурата, да има дългосрочни положителни преки и косвени, кумулативни въздействия по отношение на населението и околната среда. При строителните работи по изграждане на инфраструктурата се очаква краткосрочно, временно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти, с изключение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат.	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
развитие и обновяване на урбанизираната средата в малките градове и селата	въздух, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, културно-историческо наследство, материални активи, население и здраве	Очаква се разширяване и модернизиране на инфраструктурата, да има дългосрочни положителни преки и косвени, кумулативни въздействия по отношение на населението и околната среда. При строителните работи по изграждане на инфраструктурата се очаква незначително краткосрочно, временно отрицателно въздействие върху идентифицираните екологични аспекти, с изключение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат.	0/+
подобряване и разнообразяване на предлагането на основни социални услуги като условие за намаляване на обезлюдяването в селските региони и постигане на по-високо качество на живот в тях	население	Мярката не касае дейности, които имат пряко въздействие върху околната среда. При подобряване и разнообразяване на предлагането на основни социални услуги се очаква положително въздействие по отношение на намаляване на обезлюдяването в селските региони и постигане на по-високо качество на живот	+
осигуряване на достъп до ИКТ, разширяване на достъпа до Интернет	население	Мярката не касае дейности, които имат пряко въздействие върху околната среда. При осигуряване на достъп до ИКТ се очаква положително въздействие по отношение на намаляване на обезлюдяването в селските региони и постигане на по-високо качество на живот	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
диверсификация на икономиката в по-малките населени места	въздух и климат, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, материални активи, население, човешко здраве	При изпълнение на мярката се очакват дългосрочни положителни преки и косвени въздействия по отношение на населението и околната среда вследствие диверсификация на икономиката	+

9.2.9 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
Мерки за опазване на околната среда			

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
поддържане и ремонт на съществуващите водоеми и изграждане на нови	въздух и климат, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, материални активи, население, човешко здраве	При изпълнение на мярката се очаква изцяло положително въздействие по отношение на населението вследствие изграждането и/или модернизацията на техническа инфраструктура Очакват се и известни отрицателни въздействия, свързани с процеса на строителство на нови водоеми върху идентифицираните екологични аспекти, но се очаква те да бъдат локални, временни и незначителни. Очаква се и положителен ефект и по отношение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат	0/+
извършване на оценка на нивото на течовете по водоснабдителната система и изготвяне на план с действия за намаляване на течовете и минимизиране на загубите по водопреносната и водоснабдителната мрежи чрез рехабилитация на водопреносна и водопроводна инфраструктура	население, човешко здраве, води	Мярката предвижда в резултат изготвянето на план с действия, т е мярката касае дейности, които са пряко свързани с опазване количеството на ресурса вода. Очаква се и положителен ефект по отношение на водите, както и на населението и човешкото здраве	+
дейности за пречистване на водите, предназначени за питейно-битово	въздух води, почви, ландшафт, биологично разнообразие,	При изпълнение на мярката се очаква изцяло положително въздействие по отношение на водите и населението	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
водоснабдяване, и осигуряване на питейното водоснабдяване	материални активи, население, човешко здраве	вследствие пречистване на водите Очакват се и известни отрицателни въздействия, свързани с процеса на строителство при изграждане на някои елементи за пречистване на водите върху идентифицираните екологични аспекти, но се очаква те да бъдат локални, временни и незначителни. Очаква се и положителен ефект и по отношение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат	
изграждане на нови канализационни системи, в т.ч. селищни пречиствателни станции за отпадъчни води, и постигане на съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство	въздух и климат, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, материални активи, население, човешко здраве	При изпълнение на мярката се очаква изцяло положително въздействие по отношение на околната среда и населението Очакват се и известни отрицателни въздействия, свързани с процеса на изграждане на нови канализационни системи, в т.ч. селищни пречиствателни станции върху идентифицираните екологични аспекти, но се очаква те да бъдат локални, временни и незначителни. Очаква се и положителен ефект и по отношение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат	0/+
реконструкция и модернизация на съществуващи канализационни системи, в т.ч. селищни	въздух и климат, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, материални активи,	При изпълнение на мярката се очаква изцяло положително въздействие по отношение на населението и околната среда. Очакват се и известни отрицателни въздействия, свързани с реконструкция и модернизация на съществуващи	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
пречиствателни станции за отпадъчни води	население, човешко здраве	канализационни системи върху идентифицираните екологични аспекти, но се очаква те да бъдат локални, временни и незначителни. Очаква се и положителен ефект и по отношение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат	
Оптимизиране на събирането и третирането на отпадъци и ще бъдат внедрени съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на биоразградимите отпадъци с цел повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на повторната употреба. Приоритетна рекултивация на депата за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания. Действия, насочени към изпълнение на пакета „Кръгова икономика“, с цел превръщане на отпадъците в ресурси	въздух и климат, води, почви, ландшафт, биологично разнообразие, материални активи, население, човешко здраве	При изпълнението на проектите, свързани с управление на отпадъците се очаква като цяло дългосрочно кумулативно положително въздействие, но в зависимост от спецификата на проектите може да се очакват и известни отрицателни въздействия, например свързани с изграждане на инсталации за компостиране или рекултивацията на депата за битови отпадъци. Строителните дейности може да имат локални отрицателни въздействия върху всички идентифицирани екологични аспекти, с изключение на материалните активи, които ще се увеличат.	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
Предвижда се подкрепа за мерки, адресиращи източници на замърсяване на въздуха. Фокусът на интервенциите ще бъде към общините с нарушено качество на въздуха	въздух и климат, биологично разнообразие население	подкрепа за мерки, адресиращи източници на замърсяване на въздуха, например изграждане на нови пунктове за наблюдение се очаква да доведе до повишаване осведомеността на населението и подпомагане на процеса за избор на мерки и прилагането им, водещи до пряко положително въздействие върху околната среда и най-вече върху въздуха, растителния свят и животинския свят, както и върху населението	+
мерки, свързани с развитие на мрежата Натура 2000, подобряване на екосистемите и екосистемните услуги	биологично разнообразие въздух, население	подкрепа за мерки, свързани с развитие на мрежата Натура 2000, подобряване на екосистемите и екосистемните услуги се очаква да доведе до пряко положително въздействие върху околната среда и най-вече върху растителния свят и животинския свят, въздуха, както и върху населението	+
консервационни мерки, фокусирани върху видове и местообитания в неблагоприятно-незадоволително и неблагоприятно-лошо природозащитно състояние	биологично разнообразие население	подкрепа за мерки, свързани с развитие на мрежата Натура 2000, подобряване на екосистемите и екосистемните услуги се очаква да доведе до пряко положително въздействие върху околната среда и най-вече върху растителния свят и животинския свят, както и върху населението	+
въвеждане на различни енергоспестяващи мерки в областта	въздух и климат, води, почви, ландшафт,	При изпълнение на мярката се очаква изцяло положително въздействие по отношение на населението вследствие	0/+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на целите
на сградния фонд, заедно с енергоспестяващи мерки за получаване на енергия от ВИ, които са водещи и по отношение спестяванията на парникови емисии	биологично разнообразие, материални активи, население, човешко здраве	въвеждане на различни енергоспестяващи мерки, а също така и до косвено положително въздействие върху околната среда Очакват се и известни отрицателни въздействия, свързани с процеса на строителство за получаване на енергия от ВИ върху идентифицираните екологични аспекти, но се очаква те да бъдат локални, временни и незначителни. Очаква се и положителен ефект и по отношение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат	

9.2.10 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСП на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
<i>Мерки в трансграничното сътрудничество</i>			
използване на съвместни териториални инструменти, съобразени с контекста в	население	Мярката е неинвестиционна и не касае дейности, които имат пряко въздействие върху околната среда, но които ще доведат	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
трансграничния район, с оглед справяне с конкретни ситуации		до косвено положително въздействие върху населението вследствие изпълнението ѝ.	
насърчаване на икономическото развитие и конкурентоспособността на МСП чрез включването им като краен получател на помощ по програмите за ТГС	население	При насърчаване на икономическото развитие и конкурентоспособността на МСП се очаква косвено положително въздействие върху населението вследствие подобряване благосъстоянието му.	+
инвестиране в общи продукти и услуги, свързани с историческото, природното и културното наследство, със силен акцент върху създаването на заетост за малките и семейните предприятия	биологично разнообразие, ландшафт КИН, население	При изпълнение на мярката се очаква пряко и косвено положително въздействие върху биологичното разнообразие, ландшафта, културно-историческо наследство и населението.	+
развитие на алтернативни форми на туризъм с по-висока добавена стойност за социално-икономическото и териториалното развитие на региона.	население	Мярката не касае дейности, които имат пряко въздействие върху околната среда, но които ще доведат до косвено положително дългосрочно кумулативно въздействие върху населението	+
инвестиране в образование, повишаване на квалификацията и обмен на студенти (ако е приложимо)	население	Мярката е неинвестиционна и не касае дейности, които имат пряко въздействие върху околната среда, но които ще доведат до косвено положително дългосрочно кумулативно въздействие върху населението	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
инвестиране в съвместни дейности, насочени към адаптация и смекчаване на изменението на климата, със силен акцент върху устойчиви и екологични мерки	климат население	Мярката е неинвестиционна и не касае дейности, които имат пряко въздействие върху околната среда, но които ще доведат до косвено положително дългосрочно кумулативно въздействие върху климата и населението, както и върху останалите компоненти на околната среда, вследствие изпълнението ѝ	+
разработване на съвместни политики, протоколи, процедури и подходи за предотвратяване на риска и бързо реагиране на потенциални извънредни ситуации	население	Мярката е неинвестиционна и не касае дейности, които имат пряко въздействие върху околната среда, но които ще доведат до предотвратяване на риска и бързо реагиране на потенциални извънредни ситуации и от там до запазване живота и здравето на населението и опазване на околната среда, т е косвено положително дългосрочно кумулативно въздействие върху населението, както и върху останалите компоненти на околната среда	+
изпълнение на съвместни мерки, касаещи прехода към кръгова икономика, чрез пилотни дейности и инвестиции в МСП, обучение и въвеждане на добри практики и др.	население	Мярката не касае дейности, които имат пряко въздействие върху околната среда, но които ще доведат до косвено положително дългосрочно кумулативно въздействие върху населението	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСР на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
съвместни мерки за предотвратяване замърсяването на въздуха чрез по-ефективно използване на ресурсите	Въздух население	Мярката касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда, но които ще доведат до косвено положително дългосрочно кумулативно въздействие върху въздуха и населението, вследствие изпълнението ѝ	+
подобряване на транспортната свързаност и достъпността, повишаване на трансграничната мобилност и разкриване на потенциала на река Дунав като основен транспортен коридор, в т.ч. проучване, проектиране и изграждане на нови/реконструкция на съществуващи мостови и пристанищни съоръжения по река Дунав с цел подобряване свързаността в региона	води, биологично разнообразие, материални активи, население	При изпълнение на мярката се очаква положително въздействие по отношение на населението вследствие подобряване свързаността в региона, както и по отношение на материалните активи, които в този случай ще се увеличат. Очакват се и преки или косвени отрицателни въздействия по отношение на околната среда и най-вече на водите, биологичното разнообразие, свързани с процеса на изграждане на нови/реконструкция на съществуващи мостови и пристанищни съоръжения по река Дунав	0/+
изпълнение на съвместни мерки за стимулиране на заетостта чрез подкрепа за подходящи учебни дейности и активно включване на уязвимите групи	население	Мярката касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда, но които ще доведат до косвено положително дългосрочно кумулативно въздействие върху населението, както и върху останалите компоненти на околната среда, вследствие изпълнението ѝ	+

Цели, дейности и мерки за подкрепа на ИТСТ на СЦР	Екологични аспекти	Анализ на потенциалното въздействие върху околната среда и населението	Оценка на мерките
използване на опростени финансови инструменти с възможен компонент на безвъзмездна финансова помощ	население	Мярката касае дейности, които нямат пряко въздействие върху околната среда, но които ще доведат до косвено положително дългосрочно кумулативно въздействие върху населението, както и върху останалите компоненти на околната среда, вследствие изпълнението ѝ	+

9.3 Обобщение на въздействията

От направения анализ на въздействията е видно, че

- на ниво Стратегически приоритети и специфични цели - очаква се реализирането на Стратегическите приоритети да доведе до: устойчива околна среда, усвояване на ресурсите по ефективен и устойчив начин, иновативни МСП, превръщане на отпадъците в ресурси, подобряване на здравната инфраструктура и социалните услуги, опазване и възстановяване на природното и културното наследство, биологичното разнообразие, насърчаване на екосистемните услуги и „зелената“ градска инфраструктура, подобряване на качествата на градската и агломерационна среда, което ще окаже дългосрочно положително постоянно пряко и косвено кумулативно въздействие върху населението и човешкото здраве.
- на ниво цели и конкретни допустими дейности и мерки - очаква се прилагането на предвидените дейности и мерки да доведе до подобряване качеството на атмосферния въздух в населените места, намаляване на емисиите на парникови газове, развитието на градските общини, ограничаване на шума от обществения градски транспорт в населените места, подобряване състоянието на зелените градски пространства, подобряване на здравната, социалната и културната инфраструктура и увеличаване на материалните активи, което ще окаже дългосрочно положително постоянно пряко и косвено кумулативно въздействие върху населението и човешкото здраве.

Трябва да се отбележи, че при изпълнение на строително монтажните работи при създаване на нови МСП, модерна индустриална инфраструктура, изграждане на нови или развитие на съществуващи индустриални зони, изграждането на нова и подобряване на съществуващата пътна мрежа и железопътна инфраструктура, изграждане на нови/реконструкция на съществуващи мостови и пристанищни съоръжения по река Дунав, енергийна инфраструктура и ефективност, подобряване на качествата на градската и агломерационна среда се очаква отрицателно въздействие върху околната среда и населението вследствие замърсяване на въздуха, шум и отпадъци, но се очаква то да бъде локално, в рамките на строителните площадки и обекти, временно и обратимо и да не е значително. В зависимост от местоположението на съответните индустриални зони, предприятия и пътищата за достъп до тях са възможни локални преки и косвени отрицателни въздействия върху населението и околната среда вследствие замърсяване на въздуха, шум и отпадъци и в етапа на експлоатация.

Това въздействие не може да бъде подробно оценявано на този етап на предвиждания в контекста на Стратегията, но всеки конкретен проект подлежи на процедура по глава 6 от ЗООС (процедура по ОВОС и на процедура по ЕО), както и при необходимост и на процедури по оценка за съвместимост с предмета и целите на опазване на защитените

зони по чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие, при провеждането на които ще бъдат оценени тези въздействия в детайли и ще бъдат приложени съответни мерки, включително и избор на вариант с най-малко въздействие върху околната среда и населението

Независимо от това, при прилагането на ИТСР се очаква като цяло положително кумулативно въздействие по отношение на климата, качеството на атмосферния въздух в градовете, водите, състоянието на зелените площи, културното наследство и материалните активи, повишаване нивото на образованието стандарта и качеството на живот и подобряване здравето на населението. Потенциалните въздействия от инвестиционните дейности, мерки и проекти са обобщени по компоненти по-долу:

9.3.1 Атмосферен въздух и климат

9.3.1.1 Атмосферен въздух

Очаква се дългосрочно, кумулативно, пряко, положително въздействие вследствие намаляване на атмосферното замърсяване, подобряване качеството на атмосферния въздух и редуциране на емисиите на парникови газове - при изпълнение на някои дейности и мерки:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство - *мерките за устойчиво селско стопанство*
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура, включваща: *Подкрепа за мерки, адресиращи източници на замърсяване на въздух, като фокусът на интервенциите ще бъде към общините с нарушено качество на въздуха, мерки, свързани с развитие на мрежата Натура 2000, подобряване на екосистемите и екосистемните услуги, въвеждане на различни енергоспестяващи мерки в областта на сградния фонд, заедно с енергоспестяващи мерки за получаване на енергия от ВИ, които са водещи и по отношение спестяванията на парникови емисии. СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество - инвестиране в съвместни дейности, насочени към адаптация и смекчаване на изменението на климата, със силен акцент върху устойчиви и екологични мерки, съвместни мерки за предотвратяване замърсяването на въздуха чрез по-ефективно използване на ресурсите.*

Очаква се въвеждане на различни енергоспестяващи мерки в областта на сградния фонд, заедно с енергоспестяващи мерки за получаване на енергия от ВИ, които са водещи и по отношение спестяванията на парникови емисии, мерки, свързани с развитие на мрежата Натура 2000, подобряване на екосистемите и екосистемните услуги и други да имат

дългосрочни, постоянни, положителни едновременни, преки и косвени, локални и регионални, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на въздуха и климата.

Всички гореописани цели в Стратегията, отнасящи се до климатичните условия и качеството на атмосферния въздух, приложени съвместно ще имат положителен кумулативен ефект както по отношение чистотата на атмосферния въздух, така и по отношение на локалните климатични условия и глобалния климат.

При свързаните със строителство дейности в етапа на строителните работи ще има пряко, краткотрайно отрицателно въздействие върху атмосферния въздух, което се очаква да е временно, локално и обратимо, и не се очаква въздействие върху климата – предимно при изпълнение на мерките и дейностите за подобряване на инфраструктурата, изграждане на транспортно-логистични и мултимодални хъбове, изграждане на индустриални зони и др. в следните цели към стратегическите приоритети:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1 Провеждане на ефективна политика за привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Инвестиране в здравна и социална инфраструктура, култура и спорт
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1. Развитие на транспортната и цифровата инфраструктура, ЦЕЛ 3.1.1. Подобряване на транспортна инфраструктура, ЦЕЛ 3.1.2. Развитие на цифровата инфраструктура, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество

В етапа на експлоатация на изградените предприятия, индустриални зони, съоръжения при спазване на нормативните изисквания не се очакват значителни отрицателни въздействия върху атмосферния въздух и климата.

По време на експлоатацията на транспортната инфраструктура се очаква отрицателно въздействие върху въздуха от отделените газове и прах от преминаващите превозни средства, което е краткосрочно, постоянно, обратимо, локално и не се очаква да е значително.

Общото въздействие от прилагането на ИТСП на СЦР 2021-2027г върху въздуха е като цяло положително, дългосрочно и постоянно, локално и регионално.

9.3.1.2 Климат

Очаква се дългосрочно, кумулативно, пряко, положително въздействие вследствие намаляване на атмосферното замърсяване, подобряване качеството на атмосферния

въздух и редуциране на емисиите на парникови газове - при изпълнение на някои дейности и мерки:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство - *мерките за устойчиво селско стопанство*
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество.

Очаква се въвеждане на различни енергоспестяващи мерки в областта на сградния фонд, заедно с енергоспестяващи мерки за получаване на енергия от ВИ, които са водещи и по отношение спестяванията на парникови емисии, мерки, свързани с развитие на мрежата Натура 2000, подобряване на екосистемите и екосистемните услуги и други да имат дългосрочни, постоянни, положителни едновременни, преки и косвени, локални и регионални, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на въздуха и климата.

Всички гореописани цели в Стратегията, отнасящи се до климатичните условия и качеството на атмосферния въздух, приложени съвместно ще имат положителен кумулативен ефект както по отношение чистотата на атмосферния въздух, така и по отношение на локалните климатични условия и глобалния климат.

В етапа на експлоатация на изградените предприятия, индустриални зони, съоръжения при спазване на нормативните изисквания не се очакват значителни отрицателни въздействия върху атмосферния въздух и климата.

9.3.2 Води

Очаква се дългосрочно пряко, положително въздействие вследствие намаляване замърсяването на повърхностните и подземните води и подобряване на тяхното състояние, предотвратяване на загубите на свежа вода при изпълнение на мерките и дейностите от следните цели:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура

Изграждането и модернизацията на техническа инфраструктура посредством:

- *модернизиране и разширяване на напоителните полета*
- *поддържане и ремонт на съществуващите водоеми и изграждане на нови,*
- *извършване на оценка на нивото на течовете по водоснабдителната система и*

изготвяне на план с действия за намаляване на течовете и минимизиране на загубите по водопреносната и водоснабдителната мрежи чрез рехабилитация на водопреносна и водопроводна инфраструктура,

- дейности за пречистване на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, и осигуряване на питейното водоснабдяване,
- изграждане на нови канализационни системи, в т.ч. селищни пречиствателни станции за отпадъчни води, и постигане на съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство, реконструкция и модернизация на съществуващи канализационни системи, в т.ч. селищни пречиствателни станции за отпадъчни води

да доведат до предотвратяване на загубите на свежа вода и силно постоянно кумулативно дълготрайно положително въздействие за подобряване качеството на водите и на околната среда.

При свързаните със строителство дейности в етапа на строителните работи при реализиране на мерките и дейностите за осъществяване на:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1 Провеждане на ефективна политика за привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Инвестиране в здравна и социална инфраструктура, култура и спорт
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1. Развитие на транспортната и цифровата инфраструктура, ЦЕЛ 3.1.1. Подобряване на транспортна инфраструктура, ЦЕЛ 3.1.2. Развитие на цифровата инфраструктура, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество

може да има пряко отрицателно въздействие върху водите, което се очаква да е краткосрочно, временно, локално и обратимо, като при едновременно осъществяване на строителните дейности това въздействие ще бъде и кумулативно.

В случай, че предвидените за изграждане съоръжения от развитието на регионалната инфраструктура в зависимост от местоположението им, попаднат в райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН) или в защитени зони по чл.119а от Закона за водите, то тогава ще се очакват негативни въздействия върху зоните за защита на водите по реда на чл.119а от Закона за водите. В етапа на експлоатация на изградените съоръжения / инсталации при спазване на нормативните изисквания не се очакват значителни отрицателни въздействия върху водите, такива могат да се получат главно в

резултат на аварии, щети и/или инциденти.

При избор на подходящо местоположение, добро планиране и изграждане на предвидените в ИТСР на СЦР 2021-2027г. съоръжения с оглед избягване засягането на защитени зони по чл.119а от Закона за водите и на РЗПРН се счита, че общото въздействие от прилагането на ИТСР на СЦР 2021-2027г. ще бъде положително.

ще доведат до предотвратяване на загубите на свежа вода и силно постоянно кумулативно дълготрайно положително въздействие за подобряване качеството на водите и на околната среда.

Общото въздействие от прилагането на ИТСР на СЦР 2021-2027г. върху водите е като цяло положително, дългосрочно и постоянно, локално и регионално.

9.3.3 Почви

Очаква се вторични, кумулативни, дългосрочни, постоянни, локални положителни въздействия върху почвите от намаляване замърсяването им при реализиране на някои от мерките и дейностите в:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура

При свързаните със строителство дейности в етапа на строителните работи при реализиране на мерките и дейностите за осъществяване на предвидените инвестиционни проекти за предприятия, индустриални зони, инфраструктурни проекти към

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1 Провеждане на ефективна политика за привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Инвестиране в здравна и социална инфраструктура, култура и спорт
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1. Развитие на транспортната и цифровата инфраструктура, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество

може да има пряко и косвено отрицателно локално въздействие, което в зависимост от

съответния проект може да е постоянно / временно и необратимо / обратимо. В етапа на експлоатация не се очакват значителни отрицателни въздействия върху почвите.

Общото въздействие от прилагането на ИТСП на СЦР 2021-2027г върху почвите ще бъде положително.

9.3.4 Ландшафт

Очаква се пряко и косвено положително въздействие върху ландшафта, както и подобряване на визуално-естетическите качества на ландшафта, което ще има пряк положителен кумулативен ефект при изпълнение на някои дейности към:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура

При всички строителни дейности предимно при реализиране на мерките и дейностите за осъществяване на

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1 Провеждане на ефективна политика за привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Инвестиране в здравна и социална инфраструктура, култура и спорт
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1. Развитие на транспортната и цифровата инфраструктура, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество

се очаква да има преки, краткосрочни, временни, локални отрицателни въздействия върху ландшафтите, вследствие тяхното запрашаване и замърсяване, които не се очаква да бъдат значителни. В някои случаи се очаква и допълнителна антропогензация на ландшафта, което се оценява като дългосрочно пряко отрицателно въздействие.

Но след влизане в експлоатация на някои от съоръженията – за изграждането и модернизацията на техническа инфраструктура - водоснабдителни и канализационни мрежи, пречиствателни станции, рекултивацията на депата за битови отпадъци и други се очакват локални, дългосрочни, постоянни, положителни кумулативни въздействия.

Очаква се положително естетическо-визуално въздействие, вследствие подобряване на екологичната обстановка и вписването на обектите, съоръженията и инфраструктурата в околните територии.

Като цяло се очаква превес на положителните въздействия над отрицателните и в този смисъл общото въздействие от прилагането на ИТСР на СЦР 2021-2027г върху ландшафтите ще бъде положително.

9.3.5 Биологично разнообразие

ИТСР се очаква да има вторични преки и косвени дългосрочни постоянни положителни кумулативни въздействия върху биологичното разнообразие, при изпълнение на някои дейности към:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища, и по-конкретно:
  - ЦЕЛ 3.2.1. Интегрирано развитие на градовете от второ и трето ниво и подобряване качеството на тяхната среда и агломериращи функции, при която се предвижда изграждане на зелена градска инфраструктура като обществени зони за отдих и зелени площи, както и насърчаване на алтернативен и по-екологичен транспорт (велосипеди, електромобилност и т.н.)
- СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура, вкл. мерки за постигане на съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство по отношение на ПСОВ, оптимизация на системата за управление на отпадъците, развитие на мрежата Натура 2000 и подобряване на екосистемите, консервационни мерки, фокусирани върху видове и местообитания в неблагоприятно-незадоволително и неблагоприятно-лошо природозащитно състояние
- СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество, вкл. мерки за опазването на биоразнообразието, смекчаване на последствията от изменението на климата, опазване на водите и почвите, предотвратяване замърсяването на въздуха

Дългосрочните положителни кумулативни въздействия са свързани най-вече с крайните резултати от реализацията на съответните цели.

Тъй като стратегическите приоритети на ИТСР и съответните цели за тяхното постигане включват в голяма степен развитие на инфраструктурата и икономическо развитие, в т.ч. изграждане на индустриални зони и технологични паркове, модернизация на пристанищна инфраструктура, изграждане на нова инфраструктура и др., в зависимост от същината и местоположението на предвидените дейности може да има преки и косвени отрицателни въздействия върху биологичното разнообразие и в частност върху елементите от националната екологична мрежа. Потенциалните въздействия се очаква

да са локални, като могат да бъдат временни и постоянни, краткосрочни и дългосрочни, едновременни и кумулативни, обратими и необратими.

При добро планиране и избор на подходящо местоположение за реализация на съответните проекти с оглед избягване засягането на обекти от националната екологична мрежа се счита, че прилагането на ИТСР няма да окаже значително отрицателно въздействие върху консервационно-значими елементи от биологичното разнообразие. Следва обаче да се обърне особено внимание на целите, свързани с прилагане на мерки за развитие на туризма, вкл. стимулиране на туризма по река Дунав, както и проектите за оползотворяване потенциала на р. Дунав (като транспортен, икономически, енергиен, туристически и воден ресурс), които пряко или косвено има вероятност да засегнат консервационно-значими елементи от биологичното разнообразие. При тяхната реализация трябва да се гарантира запазването на природните ценности и да не се допуска влошаване състоянието на екосистемите, които ги поддържат.

Като цяло, при спазване на описаните в настоящия доклад мерки за изпълнение при прилагането на ИТСР не се очаква значително отрицателно въздействие върху биологичното разнообразие вследствие осъществяването на ИТСР.

9.3.6 Културно-историческо наследство

очаква се дългосрочно, постоянно, пряко и косвено локално положително въздействие върху културно-историческо наследство при изпълнение на предвидените мерки в:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Инвестиране в здравна и социална инфраструктура, култура и спорт, ЦЕЛ 2.2.3. Развитие на културата и спорта
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество

При изпълнение на мерките за:

- експониране на културното наследство на територията на СЦР като предпоставка за развитие на културния туризъм, за който в региона има уникални предпоставки
- възстановяване, реставрация, консервация, въвеждане на съвременни форми на експониране на паметниците на културното наследство
- свързване на съществуващите 169 рекреационни зони и ландшафти чрез културни и туристически маршрути
- подкрепа на инициативи за създаване на регионални туристически продукти в областта на културния, винарския, селския туризъм

- поддържане и обогатяване на културната инфраструктура
- инвестиране в общи продукти и услуги, свързани с историческото, природното и културното наследство, със силен акцент върху създаването на заетост за малките и семейните предприятия

се очаква подобряване състоянието на паметниците на културното наследство и повишаване културата на населението.

В зависимост от местоположението на предвидените за изграждане инвестиционни предложения за предприятия, индустриални зони и др. е възможно да бъдат засегнати обекти на културно-историческото наследство. При избор на подходящо местоположение, добро планиране и изграждане на предвидените в ИТСР на СЦР 2021-2027г. съоръжения / инсталации с оглед избягване засягането на обекти на културно-историческото наследство и при спазване на изискванията на Закона за културното наследство не се очакват значителни отрицателни въздействия от прилагането на ИТСР на СЦР 2021-2027г.

9.3.7 Материални активи

Изпълнението на почти всички стратегически приоритети и специфични цели на ИТСР на СЦР е свързано пряко или непряко с подобряване на съществуващите материални активи и създаване на нови такива, при изпълнение на голяма част от проектите и дейности към:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1 Провеждане на ефективна политика за привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Инвестиране в здравна и социална инфраструктура, култура и спорт
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1. Развитие на транспортната и цифровата инфраструктура, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество

Това означава, че ИТСР на СЦР 2021-2027г ще окаже положително, дълготрайно, едновременно и постоянно въздействие върху материалните активи. С изпълнението на ИТСР на СЦР 2021-2027г материалните активи като цяло ще се увеличат, съответно се очаква пряко положително кумулативно въздействие в това отношение.

9.3.8 Население, човешко здраве

Прилагането на ИТСР на СЦР 2021-2027г. ще допринесе за подобряване на здравно-

хигиенните аспекти и средата на живот на населението и се очаква да има пряко и косвено дългосрочно положително въздействие върху населението и човешкото здраве.

Очаква се изцяло положително въздействие по отношение на населението и човешкото здраве в населените места, включени в региона, при прилагането на всички стратегически приоритети и Специфичните им цели.

Мерките и дейностите, свързани с прилагането на СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1, като: Провеждане на ефективна политика за привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството, насърчаване на предприемачеството в СЦР и подкрепа за създаване на нови МСП, генериране на ново индустриално развитие изграждане на нови индустриални и промишлени зони, се очаква да доведе до предприятия реализиращи производствени модели в подкрепа на кръговата икономика и създаване на нови качествени работни места и подобряване достъпа до заетост се очаква да доведат до производство на по-качествени продукти и до по-добри условия на труд на работниците, вследствие на което да се получат дългосрочни, постоянни, положителни едновременни, преки и косвени, и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.

При прилагане на мерките и дейностите, свързани с прилагането на СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2 за подобряване на достъпа до образование и повишаване на образователното равнище на населението и инвестиране в здравна и социална инфраструктура, култура и спорт, се очаква да допринесе за повишаване на интереса за образование, съответно повишаване образователното ниво на населението и до дългосрочни, постоянни, положителни, преки и косвени и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.

Подобряването на здравната инфраструктура и достъпа до първична, специализирана и болнична помощ, подобряване на материално-техническата база на държавните болници, създаването на социални услуги, насочени към резидентна грижа за лица с увреждания и съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за лица с увреждания, разработване на мерки за активно приобщаване за подобряване на пригодността за заетост на уязвимите групи ще доведе до подобряване социалния и здравен статус на населението.

Подкрепата за културни институции и дейности, подобряване на достъпа до изкуство и повишаване на културата на населението, поддържане и обогатяване на културната инфраструктура ще допринесат за подобряване привлекателността на културните ценности и повишаване културата на населението.

Обновяването на спортната инфраструктура посредством модернизирание, реконструкция и изграждане на нова база за масов спорт, поддържане на открити и закрити спортни площи се очаква да доведе до повишаване на спортната активност на населението, подобряване на здравословното му състояние.

При прилагане на мерките и дейностите, свързани със СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3, за устойчиво териториално развитие и свързаност, които включват изграждане на транспортната и цифровата инфраструктура, интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. вътрешнорегионално и трансгранично се очаква да доведат до по-добра свързаност на населението, водещо до подобряване на услугите, бизнеса и информираността и до дългосрочни положителни преки и косвени,

а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на населението.

Мерките за изпълнение на целта опазване на околната среда, включващи и развитие на екологосъобразна инфраструктура (поддържане и ремонт на съществуващите водоеми и изграждане на нови, реконструкция и модернизация на съществуващи и изграждане на нови водоснабдителни и канализационни мрежи, осигуряване на питейното водоснабдяване, пречиствателни станции за отпадъчни води, оптимизацията на системата за управление на отпадъците и енергийна инфраструктура и ефективност, опазване и възстановяване на природното наследство, биологичното разнообразие, насърчаване на екосистемните услуги и „зелената“ инфраструктура)- ще доведат до дълготрайно и постоянно пряко и косвено положително въздействие и в някои случаи вторични кумулативни въздействия по отношение на населението и околната среда.

В зависимост от местоположението на предвидените за изграждане проекти на нови индустриални и промишлени зони и пътищата за достъп до тях, Развитие на транспортната и цифровата инфраструктура са възможни локални временни, преки и косвени отрицателни въздействия върху населението вследствие замърсяване на въздуха, шум и отпадъци предимно в етапа на строителство и много по-малко в етапа на експлоатация.

При добро планиране и избягване засягането на обекти, подлежащи на здравна защита, както и при адекватни мерки за предотвратяване / минимизиране на въздействията в етапа на строителство и спазване на нормативните изисквания в етапа на експлоатация на съответните предприятия общото въздействие от прилагането на ИТСП на СЦР 2021-2027г. ще бъде дългосрочно, постоянно едновременно положително, като се очаква и кумулативно въздействие.

Рискови фактори

9.3.8.1 Шум и вибрации

Изпълнението на всички мерки и дейности, свързани с изграждането на индустриални паркове и зони, предприятия и транспортна инфраструктура, в следните цели към стратегическите приоритети:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2.
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1., ЦЕЛ 3.1.1., ЦЕЛ 3.1.2., СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4

е свързано с генериране на шум, а също така и вибрации, чието отрицателно въздействие върху населението е локално, обратимо и не се очаква да е значително.

Изпълнението на всички мерки и дейности, свързани с енергийна ефективност и обновяване на квартали/специфични територии от градовете с неблагоприятни социално-икономически характеристики, мерки за устойчива градска мобилност, в т.ч.

инфраструктурни мерки, мерки за управление на трафика, развитие и обновяване на урбанизираната средата в малките градове и селата за насърчаване на алтернативен и екологичен транспорт (велосипеди, електромобилност и т.н.), въвеждане на различни енергоспестяващи мерки в областта на сградния фонд, за пътна безопасност, изграждане на зелена градска инфраструктура като обществени зони за отдых и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради, мерки за повишаване на сигурността, подобряване на здравната инфраструктура и социалните услуги, поддържане и обогатяване на културната инфраструктура модернизирани, реконструкция и изграждане на нова база за масов спорт, включени в следните цели към стратегическите приоритети:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Инвестиране в здравна и социална инфраструктура, култура и спорт
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество, ЦЕЛ 3.2.1. Интегрирано развитие на градовете от второ и трето ниво и подобряване качеството на тяхната среда и агломериращи функции, ЦЕЛ 3.2.2. Развитие на градовете от четвърто и пето ниво, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура

Се очаква да доведат до положително въздействие върху фактора шум вследствие намаляване на нивата на шум в сградите; намаляване на нивата на шума и вибрациите, генерирани при движението на градския транспорт; поглъщане на шума в градските зони и намаляване на неговото ниво при изпълнение на дейностите по изграждане на „зелената“ инфраструктура и от там да доведат до положително въздействие върху населението.

9.3.8.2 *Предприятия/съоръжения с висок и нисък рисков потенциал*

В случай, че на територията на Северен централен регион се предвижда изграждане на ново или изменения в съществуващо предприятие и/или съоръжение с нисък или висок рисков потенциал, както и при изпълнението на всички мерки и дейности, свързани с подобряване на инфраструктурата, изграждане на транспортно-логистични и мултимодални хъбове, изграждане на индустриални зони и др, в следните цели към стратегическите приоритети:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1 Провеждане на ефективна политика за привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Инвестиране в

здравна и социална инфраструктура, култура и спорт

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1. Развитие на транспортната и цифровата инфраструктура, ЦЕЛ 3.1.1. Подобряване на транспортна инфраструктура, ЦЕЛ 3.1.2. Развитие на цифровата инфраструктура, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество

е възможно отрицателно въздействие върху населението и околната среда

Поради това е необходимо да се предприемат съответни мерки за намаляване и ограничаване на възможните въздействия:

- осигуряването на безопасни разстояния на предприятието и/или съоръжението до жилищни райони, обекти и площи с обществено предназначение, зони за отдих и където е възможно, големи транспортни пътища;
- поддържане на безопасни разстояния на предприятия и/или съоръжения с нисък или висок рисков потенциал или други подходящи мерки до райони с особена природозащитна чувствителност или интерес и обекти на културно-историческото наследство в околностите на предприятия, когато е целесъобразно, с цел тяхното опазване;
- предприемане на допълнителни технически мерки за ограничаване на рисковете за човешкото здраве, околната среда и имуществото, в случай на съществуващи предприятия и/или съоръжения с нисък и висок рисков потенциал.

9.3.9 Отпадъци

Изпълнението на всички мерки и дейности, включващи изграждането на индустриални паркове и зони, предприятия и транспортна и енергийна инфраструктура, в следните цели към стратегическите приоритети:

- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1 Провеждане на ефективна политика за привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2 СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. Инвестиране в здравна и социална инфраструктура, култура и спорт
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1. Развитие на транспортната и цифровата инфраструктура, ЦЕЛ 3.1.1. Подобряване на транспортна инфраструктура, ЦЕЛ 3.1.2. Развитие на цифровата инфраструктура,

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2 Интегрирано и устойчиво развитие и укрепване на полицентричната мрежа от селища. Вътрешнорегионално и трансгранично сътрудничество, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура, СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество

е свързано с генериране на отпадъци и отрицателно въздействие от тях върху населението, а също така и върху и околната среда. Очаква се получаване на предимно строителни отпадъци, чието количество не е значително, очакваното им въздействие е временно и обратимо, тъй като веднага след образуването им ще бъдат събирани и извозвани от фирми с разрешително съгласно ЗУО.

При изпълнение на мерките, свързани с отпадъците, в следната специфична цел към стратегически приоритет 3:

- **СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3: СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура** (мерките и дейностите по оптимизация на системата за управление на отпадъците, внедрени съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на биоразградимите отпадъци, рекултивацията на депата за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания, действия, насочени към изпълнение на пакета "Кръгова икономика", с цел превръщане на отпадъците в ресурси.

се очаква положително въздействие върху населението и околната среда се вследствие намаляване количеството на отпадъците и оптимизиране събирането и третирането им посредством съвременни технологии

9.4 Трансгранично въздействие

Съгласно Протокол за стратегическа екологична оценка към Конвенцията за оценка на въздействието върху околната среда в трансграничен контекст, е направен анализ и оценка на въздействието на предвижданията на ИТСП на СЦР 2021-2027г върху околната среда и човешкото здраве, в т.ч. върху други държави, спрямо критериите за определяне на възможното значително въздействие, представени в Анекс III на Протокола.

Критерии за определяне на възможното значително въздействие върху околната среда, включително здравно въздействие	Анализ и оценка на предполагаемото трансгранично въздействие на ИТСП на СЦР 2021-2027г по съответните критерии
Съответствие на ИТСП на СЦР по отношение на интегрирането на екологични, включително здравни съображения, в частност с оглед подпомагането на устойчивото	Въз основа на анализа на предвижданията на ИТСП на СЦР 2021-2027г спрямо други съотносими планове и програми и спрямо националните, европейски и международни документи, поставящи екологични цели, ИТСП

Критерии за определяне на възможното значително въздействие върху околната среда, включително здравно въздействие	Анализ и оценка на предполагаемото трансгранично въздействие на ИТСП на СЦР 2021-2027г по съответните критерии
развитие.	на СЦР 2021-2027г. съобразява и интегрира екологични, вкл. здравни съображения в частност с оглед подпомагането на устойчивото развитие.
Степента, до която ИТСП на СЦР дава рамка за проекти и други дейности или по отношение на разположение, естество, размер и условия на експлоатация, или чрез разпределяне на ресурси.	Стратегическите приоритети, специфичните цели и целите на ИТСП на СЦР 2021-2027г определят рамката за развитие на проекти и други дейности, с локален обхват на реализиране на предвижданията, съответно локален обхват на въздействието върху околната среда и човешкото здраве.
Степента, до която ИТСП на СЦР оказва въздействие върху други планове и програми, включително онези в йерархията.	ИТСП на СЦР 2021-2027г съобразява, произтича, съответства и не влиза в конфликт с националните и европейски стратегически, планови и програмни документи, с които е съотносима (съгласно анализа по т. 3. и точка 8 от Доклада за екологична оценка)
Екологични, включително здравни проблеми, свързани с ИТСП на СЦР.	ИТСП на СЦР 2021-2027г и нейните стратегически приоритети и специфични цели, са насочени към устойчиво развитие, свързано и с разрешаването на съществуващи екологични и здравни проблеми. При прилагане на съответните смекчаващи мерки не се очаква при реализиране на Стратегията да възникнат екологични или здравни проблеми.
Естеството на въздействията върху околната среда, включително здравните въздействия, като вероятност, продължителност, честота, обратимост, величина и разпространение (например географска област или брой на населението, които има вероятност да бъдат засегнати).	<p>Като цяло естеството на въздействията при прилагането на ИТСП върху околната среда и здравето на населението се очаква да е положително, дългосрочно, локално и регионално, т.е. облагоденстващо цялото население в региона.</p> <p>Възможни са отрицателни въздействия върху околната среда, населението и човешкото здраве предимно за фазите на строителство на отделните предвидени мерки и дейности, като се очаква те да не са значителни, продължителността им да е малка, да са краткосрочни и като цяло обратими, с локален</p>

Критерии за определяне на възможното значително въздействие върху околната среда, включително здравно въздействие	Анализ и оценка на предполагаемото трансгранично въздействие на ИТСП на СЦР 2021-2027г по съответните критерии
	обхват на въздействие.
Рисковете за околната среда, включително здравето.	При реализирането на ИТСП на СЦР 2021-2027г. не се очакват и не се прогнозират сериозни и значителни рискове по отношение на околната среда и човешкото здраве.
Трансграничното естество на въздействията.	Въз основа на направения анализ на предвидените за реализиране в ИТСП на СЦР 2021-2027г. дейности и проекти, не се очаква те да окажат отрицателно трансгранично въздействие.
Степента, до която ИТСП на СЦР 2021-2027г ще засегне ценни или чувствителни области, включително ландшафти с признат национален или международен статут на защитени.	Предвид стратегическата рамка, която задава ИТСП на СЦР 2021-2027г на този етап от изготвянето на Стратегията не може да се определи дали ще бъдат засегнати ценни или чувствителни области, включително ландшафти с признат национален или международен защитен статут.

Извършеният анализ на ИТСП на СЦР 2021-2027г. и предвидените мерки, не предполагат изпълнението на дейности, които имат потенциал за значително отрицателно трансгранично въздействие върху околната среда и здравето на населението на други държави.

В обхвата на ИТСП е предвидено дейностите да се изпълняват в територията на общините в региона.

В ИТСП е включена СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4 Развитие на трансграничното сътрудничество, в която са разгледани мерки в трансграничното сътрудничество. Очаква се всички мерки да доведат до положително пряко и/или косвено въздействие, като се очакват и дългосрочни положителни, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия в границите на общините и на целия регион по отношение на населението, а също така и по отношение на околната среда.

Някои от мерките са с директна екологична насоченост, като:

- инвестиране в съвместни дейности, насочени към адаптация и смекчаване на изменението на климата, със силен акцент върху устойчиви и екологични мерки
- съвместни мерки за предотвратяване замърсяването на въздуха чрез по-ефективно използване на ресурсите

и при прилагането им се очаква да доведат до пряко и косвено положително дългосрочно кумулативно въздействие върху околната среда и здравето на населението в региона.

В някои от мерките е предвидено и разработване на съвместни мерки и стратегии за териториално развитие с развитие на алтернативни форми на туризъм или съвместно управление на трансгранични защитени територии, общи продукти, услуги или проекти, свързани с историческото, природното и културното наследство, като например:

- използване на съвместни териториални инструменти, съобразени с контекста в трансграничния район, с оглед справяне с конкретни ситуации
- инвестиране в общи продукти и услуги, свързани с историческото, природното и културното наследство, със силен акцент върху създаването на заетост за малките и семейните предприятия
- развитие на алтернативни форми на туризъм с по-висока добавена стойност за социално-икономическото и териториалното развитие на региона
- разработване на съвместни политики, протоколи, процедури и подходи за предотвратяване на риска и бързо реагиране на потенциални извънредни ситуации

Очаква се тези мерки да се прилагат в рамките на региона, но тяхното въздействие може да надхвърли границите на региона и да доведе до дългосрочни положителни преки и косвени, а в някои случаи и вторични кумулативни въздействия по отношение на околната среда и населението.

Поради гореописаното, по отношение на трансгранични въздействия върху околната среда на други държави, предвижданията на проекта на ИТСП на този етап по характер, същност и мащабност на идентифицираните мерки и дейности по Стратегически приоритети и специфични цели не предполагат възникването на значително отрицателно трансгранично въздействие върху околна среда на други държави

10 Мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици от ИТСП на СЦР

След преглед на Стратегическите приоритети, специфичните цели, целите и дейностите на ИТСП на СЦР и оценка на очакваните въздействия, се предлагат следните видове мерки:

10.1 Мерки за отразяване в окончателния вариант на ИТСП на СЦР

Проектът на Стратегията включва необходимите мерки за опазване на околната среда и недопускане на неблагоприятни последици.

За осигуряване на високо качество на питейната вода чрез подобряване на инфраструктурата и разкриване/изграждане на нови водоизточници, към Специфична цел 3.3. Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура,

„Мерки за опазване на околната среда“, да се включи и мярка за изграждане на нови водоизточници“.

10.2 Мерки за изпълнение при прилагане на ИТСП на СЦР

В настоящия раздел са представени допълнителни мерки за смекчаване на очакваните въздействия от реализацията на ИТСП на СЦР 2021 – 2027 г., върху околната среда и човешкото здраве. Мерките са съобразени с резултатите от оценката на възможните значителни въздействия върху околната среда и човешкото здраве, идентифицирани в т. 9 на Доклада за екологична оценка и са определени от гледна точка на очакваните резултати от тяхното прилагане.

Като обща мярка за изпълнение при прилагането на ИТСП на СЦР 2021 – 2027 г., която касае околната среда и човешкото здраве е необходимо:

- Инвестиционни проекти/проектни предложения по „Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северен централен регион за планиране от ниво 2 за периода 2021-2027 г.“ очертаващи рамка за бъдещо развитие на инвестиционни предложения/планове, програми или проекти, за които се изисква процедура по ОВОС/ЕО (по реда на Закона за опазване на околната среда) и/или процедура по оценка на съвместимостта с предмета и целите на опазване на защитени зони (по реда на Закона за биологичното разнообразие) да се одобряват, в това число и по реда на съответния специален закон само след произнасяне с акт за съгласуване от компетентните органи по околна среда и при съобразяване с условията и мерките в съответния акт“.

10.2.1 Атмосферен въздух и климат

10.2.1.1 Атмосферен въздух

При осъществяване на мерките от ИТСП на СЦР 2021 – 2027 г., свързани с транспорт и строителни работи:

- Предвидената извънпътна техника да отговаря на мерките, заложиени Директива 2004/26/ЕО от 21 април 2004 година относно мерките за намаляване на емисиите на замърсяващи газове и частици от двигатели с вътрешно горене, предназначени за извънпътни подвижни машини, а тежкотоварните транспортни средства трябва да покриват изискванията на екологичните стандарти (EURO) за емисии в изгорелите газове от дизелови двигатели – Регламент (ЕО) № 595/2009 от 18 юни 2009 година за одобрението на типа на моторни превозни средства и двигатели по отношение на емисиите от тежки превозни средства.
- Да се осигури ефективен контрол за прилагането на мерки за ограничаване на емисиите от прах и вредни вещества в атмосферата съгласно чл. 70 от Наредба № 1 /2005 за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители),

изпускани в атмосферата от неподвижни източници на емисии.

- Работният режим на строителните и транспортни машини да не допуска работа на празен ход на двигателите.

Очаквани резултати: минимизиране на замърсяването на атмосферния въздух и свързаните с него отрицателни въздействия върху здравето на хората и околната среда

10.2.1.2 Климат

Не са необходими мерки.

10.2.2 Води

С оглед опазване на подземните и повърхностните води се счита изключително важно потенциалните интервенции, произтичащи от ИТСП на СЦР 2021 – 2027 г., да се прилагат при стриктно спазване на приложимите разпоредби на Закона за водите (ЗВ) и подзаконовите актове към него и да бъдат съобразени с изготвените за съответните райони на басейново управление Планове за управление на речните басейни (ПУРБ) и Планове за управление на риска от наводнения (ПУРН), становищата по Екологичната им оценка, както и с техните актуализации за периода 2022-2027г. и в частност:

- Дейности, свързани с водовземане и ползване на воден обект, подлежат на разрешителен режим съгласно чл. 44 и чл. 46 от ЗВ. освен в случаите описани в чл. 58 от ЗВ. Разрешителни за водовземане и ползване на воден обект се издават при спазване изискванията на Глава четвърта „Разрешителен режим“ и Глава осма „Опазване на водите и водните обекти“ от ЗВ и нормативните актове по прилагането му. Освен това, те следва и да бъдат съгласувани за допустимост спрямо екологичните цели и планиваните мерки за постигане добро състояние на водите в ПУРБ. както и спрямо целите на управлението на риска от наводнения и предвидените мерки в Програмите от мерки в действащите ПУРН, а също и наличните резултати от актуализацията на ПУРН за периода 2022-2027 г..
- Инвестиционните предложения за предприятия, индустриални зони и др. да бъдат в съответствие с приложимите мерки за постигане на целите на опазване на околната среда, включени в Плановите за управление на речните басейни (ПУРБ), като се съобразят зоните за защита на водите, а също и със следните изисквания на ЗВ:
  - ✓ При липса на канализационна система, предвид чл. 132 от Закона за водите, лицата от стопанска дейност, на които се формират отпадъчни води, са длъжни да изградят пречиствателни съоръжения в съответствие с изискванията за заустване във воден обект
  - ✓ При съществуваща канализационна система – да се спазват изискванията на чл. 125 от Закона за водите, че включването на нови количества

отпадъчни води, следва да се съобрази с капацитета и ефективността на съществуващата канализационна система;

- ✓ Да се спазват забраните на чл. 146 от Закона за водите за застрояване в заливаемите тераси на реките и сервитута на хидротехническите съоръжения.
- При прилагането на ИТСП на СЦР 2021 – 2027 г. да се спазват съответните забрани и ограничения в поясите на СОЗ, регламентирани в Наредба № 3/16.10.2000г. на МОСВ, МРРБ и МЗ (ДВ. бр. 88/2000г.) за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди.
- В случай, че предвидените за изграждане съоръжения от развитието на регионалната инфраструктура в зависимост от местоположението им, попаднат в райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН) или в защитени зони по чл. 119а от Закона за водите, следва да се има предвид обхвата на заливане при трите вероятностни сценария - веднъж на 1000, 100 и 20 години, съгласно картите на заплахата от наводнения и при необходимост да бъдат планирани допълнителни мерки за подобряване на защитата им и опазване на водите от замърсяване. При планиране на мерките може да се ползва Националният каталог от мерки за управление на риска от наводнения.
- Всички дейности, засягащи води и водни обекти, следва да се изпълняват съгласно получено Разрешително за водовземане и/или ползване на воден обект по реда на Закона за водите.
- В съответствие с разпоредбите на чл. 116 от Закона за водите, всички води и водни обекти следва да се опазват от замърсяване и увреждане. При разработване на проектите и изпълнението на ИП да се предприемат мерки за недопускане влошаването на екологичното и химичното състояние на повърхностните води, и количественото и химичното състояние на подземните води. Необходимо е за всяка отделна дейност да се разглеждат всички възможни негативни въздействия върху повърхностните и подземни води в детайли, както и да се съгласуват със съответната БД.
- При разработване на проектите и изпълнението на ИП да се вземат предвид заложените в ПУРБ цели за опазване на водните тела, върху които попада територията на ИТСП на СЦР, както и програмите от мерки за предотвратяване и намаляване на значителни вредни въздействия върху повърхностните и подземни води.
- При планиране на инвестиции в областта на ВиК инфраструктурата приоритетно да се заложат подходящи мерки за зоните на водоснабдяване, където качеството на водата не отговаря на нормите (най-често по показател „нитрати“). Такива

мерки могат да бъдат изграждани на нови водоизточници, довеждане на вода от други зони на водоснабдяване, където няма отклонения от нормите и др.

- За опазване на подземните води от замърсяване се прилагат разпоредбите на чл. 46, ал. 2 и чл. 118а, ал. 1, т. 2, 3, и 4 от ЗВ: „т. 2 - обезвреждането, включително депонирането на приоритетни вещества, които могат да доведат до непряко отвеждане на замърсители в подземните води; т. 3 - други дейности върху повърхността и в подземния воден обект, които могат да доведат до непряко отвеждане на приоритетни вещества в подземните води; т. 4 - използването на материали, съдържащи приоритетни вещества, при изграждане на конструкции, инженерно-строителни съоръжения и други, при които се осъществява или е възможен контакт с подземни води“.
- За недопускане и предотвратяване на замърсявания и аварии, по отношение на повърхностните и подземните води е необходимо спазване на изискванията на чл. 131 от ЗВ: „При аварийни случаи, създаващи предпоставки за замърсяване на водите, собственикът или лицето, експлоатиращо обекта - източник на замърсяване, включително и насипища, е длъжно да вземе необходимите мерки за ограничаване или ликвидиране на последиците от замърсяването съгласно предварително изготвен аварийен план и незабавно да уведоми басейновите дирекции и органите на Министерството на вътрешните работи.
- С цел защита на крайбрежните заливаеми ивици и принадлежащите земи на водохранилищата да се изпълняват разпоредбите на чл. 134 от ЗВ, като не се допуска: депониране и третиране на отпадъци; строителство на стопански и жилищни постройки; миенето и обслужването на транспортни средства и техника.
- Съгласно чл. 143 от ЗВ - За защита от вредното въздействие на водите се забранява съхраняването или складирането на материали, които в значителна степен биха увеличили унищожителната сила на водата при наводнения.
- Съгласно чл. 7, ал. 1 от Закона за водите, основен принцип при отношенията, свързани със собствеността върху водните обекти е упражняването на собственост без да се допуска нарушаване на целостта и единството на хидроложкия цикъл и на природната водна система.
- Стриктно прилагане на Правила за добра земеделска практика за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници, утвърдени със Заповед № РД 09-565/16.07.2020 г. на министъра за земеделието храните и горите, както и Програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони, утвърдена със Заповед № РД 09-222/27.02.2020 г. на министъра на земеделието, храните и горите и Заповед № РД-237/17.03.2020 г. на министъра на околната среда и водите.

Очаквани резултати: предотвратяване и минимизиране на потенциалните отрицателни въздействия върху водите и свързаните с тях негативни последици за околната среда и човешкото здраве

10.2.3 Почви

- Да не се допускат течове на горива и масла от строителната и транспортна техника, използвана за осъществяване на дейностите по прилагане на ИТСП на СЦР 2021 – 2027 г..

Очаквани резултати: предотвратяване на почвеното замърсяване и на произтичащите от това негативни последици за околната среда

10.2.4 Ландшафт

Не са необходими допълнителни мерки

10.2.5 Биологично разнообразие

- В проектите за изграждане на нови предприятия, индустриални зони и др. да се разгледат алтернативи за разполагането им извън защитени зони (Натура 2000 места), защитени територии (ЗТ по смисъла на ЗЗТ) и други чувствителни зони и да се избере най-щадящата алтернатива по местоположение с оглед предотвратяване / свеждане до минимум на потенциалните въздействия.
- При доказана необходимост от осъществяване на проекти / инвестиционни предложения в защитени зони, да бъде проведена процедура по оценяване степента на въздействие (оценка за съвместимост).
- Произтичащите от ИТСП проекти / инвестиционни предложения следва да се изготвят така, че да са в съответствие с режимите на защитените територии по смисъла на ЗЗТ и в съответствие с режимите на защитените зони от Натура 2000 по смисъла на ЗБР.
- При произтичащи от ИТСП инвестиционни намерения, свързани със строителство в защитени територии по ЗЗТ и защитени зони по ЗБР, периодът на строителните работи да е извън чувствителните периоди на опазваните в тях животински видове (размножаване, хибернация).

Очаквани резултати: предотвратяване и минимизиране на потенциалните отрицателни въздействия върху биологичното разнообразие и елементите от националната екологична мрежа.

10.2.6 Културно-историческо наследство

За да не се допусне увреждането на културни ценности се счита за наложително:

- Провеждане на теренни издирвания на археологически обекти (недеструктивен метод) в потенциалните площадки за изграждане на нови проекти / инвестиционни предложения

- При регистриране на археологически обекти, предприемане на съответните действия съгласно разпоредбите на Закона за културното наследство (ЗКН)
- При изграждане на нови обекти да се упражнява наблюдение от археолози по време на изкопните дейности, съгласно изискванията на чл. 161, ал. 2 от ЗКН.

Очаквани резултати: предотвратяване на потенциалното увреждане на обекти от културно-историческото ни наследство.

10.2.7 Материални активи

- Своевременна рехабилитация на елементи от пътната инфраструктура, увредени във връзка с реализацията на ИТСП на СЦР 2021 – 2027 г.

Очаквани резултати: възстановяване на състоянието на материални активи, засегнати от реализацията на ИТСП на СЦР 2021 – 2027 г.

10.2.8 Население, човешко здраве

- При планиране и изпълнение на проекти / инвестиционни предложения, местоположението им да е съобразено с очакваните емисии на вредности в околната среда и наличието на обекти, подлежащи на здравна защита, зони и територии, в които са разположени такива обекти.
- В случай, че на територията на Северен централен регион се предвижда изграждане на ново или изменения в съществуващо предприятие и/или съоръжение с нисък или висок рисков потенциал, както и при планирането на нови строежи, включително изграждането на транспортни пътища, жилищни райони, обекти с обществено предназначение в близост до съществуващи предприятия и/или съоръжения с нисък или висок рисков потенциал, където разполагането или нови строежи може да бъде източник или да повиши опасностите или последствията от възникване на голяма авария в тези предприятия/съоръжения, е необходимо:
  - ✓ осигуряването на безопасни разстояния на предприятието и/или съоръжението до жилищни райони, обекти и площи с обществено предназначение, зони за отдих и където е възможно, големи транспортни пътища;
  - ✓ поддържане на безопасни разстояния на предприятия и/или съоръжения с нисък или висок рисков потенциал или други подходящи мерки до райони с особена природозащитна чувствителност или интерес и обекти на културно-историческото наследство в околностите на предприятия, когато е целесъобразно, с цел тяхното опазване;
  - ✓ предприемане на допълнителни технически мерки за ограничаване на рисковете за човешкото здраве, околната среда и имуществото, в случай

на съществуващи предприятия и/или съоръжения с нисък и висок рисков потенциал.

- При реализация на Инвестиционните проекти да не се допуска надвишаване на нормативните изисквания за пределно допустими норми по отношение на качеството на околната среда и човешкото здраве, като се предвидят и съответни мерки за ограничаване на замърсяването на въздуха, наднормено шумово замърсяване и замърсяване с отпадъци.

Очаквани резултати: предотвратяване и минимизиране на потенциалните отрицателни въздействия върху населението и човешкото здраве.

11 Описание на мотивите за избор на разгледаните алтернативи и на методите на извършване на екологична оценка, включително трудностите при събиране на необходимата за това информация, като технически недостатъци и липса на ноу-хау

Нулевата опция, която се дефинира като “съществуващо състояние”, представлява алтернатива в съответствие с Директива 2001/42/ЕО и е разгледана в раздел 5 от настоящия документ (Евентуално развитие на аспектите на околната среда без прилагане на ИТСП на СЦР).

С цел подобряване качеството на документа по отношение на околната среда като обратна връзка към екипа, разработващ ИТСП на СЦР, е разгледана възможността за предложения за нови формулировки на Стратегическите приоритети, специфичните цели и целите на ИТСП на СЦР. След направения анализ бе установено, че не е необходимо да се предлагат нови формулировки.

На базата на информацията, изложена в ИТСП на СЦР може да се дефинират следните алтернативи:

- Алтернатива 1 „Нулева алтернатива”: Продължение на настоящите процеси и тенденции на развитие, без прилагане ИТСП на СЦР
- Алтернатива 2: Развитие при условие, че се прилагат мерките и дейностите, предложени в ИТСП на СЦР

В следващата таблица е направено сравнение между Алтернатива 1 и Алтернатива 2:

Критерии за въздействие	Алтернатива 1	Алтернатива 2
Въздействие на ниво стратегически приоритети и специфични цели	Очаква се отрицателно въздействие върху околната среда, тъй като в рамките на нулевата	Въздействието е комплексно положително, поради включването в тази алтернатива на стратегически приоритети и

върху околната среда и човешкото здраве	алтернатива не се предвиждат приоритети и цели, които да доведат до балансирано и устойчиво управление на околната среда, развитие на научния потенциал и квалификацията на хората, подобряване на конкурентоспособността на района.	специфични цели, насочени към балансирано и устойчиво управление на околната среда, гарантирането на условия за опазване и подобряване на околната среда, адаптирането ѝ към настъпващите климатични промени и постигане на устойчиво и ефективно използване на природните ресурси, развитие на региона и подобряване качеството на живот на населението.
Въздействие на ниво дейности и мерки за финансиране	Очаква се отрицателно въздействие върху околната среда, тъй като в рамките на нулевата алтернатива не се предвиждат дейности, които да доведат до подобряване на техническата инфраструктура – водоснабдяване и канализация, и инфраструктура, свързана с отпадъците.	Въздействието е комплексно положително, поради включването в тази алтернатива на дейности и мерки, насочени към опазване чистотата на въздуха, подобряване на енергийната ефективност, ограничаване на емисиите на парникови газове, повишаване на ефективността на ползване на водите и управление на отпадъчните води и внедряването на съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на биоразградимите отпадъци.
Степен на съответствие с екологичните цели на Национална програма за развитие: България 2030	Не е правено сравнение между нулевата алтернатива и целите на Национална програма за развитие: България 2030	Екологичните цели като цяло са отчетени и съобразени

От направеното сравнение между Алтернатива 1 „Нулева алтернатива” и Алтернатива 2 „Развитие при условие, че се прилагат мерките и дейностите, предложени в ИТСП на

СЦР.” е видно, че:

- Алтернатива 1 е неприемлива, тъй като ИТСР на СЦР е изискуем документ, съгласно Закона за регионалното развитие
- Алтернатива 1 е непрепоръчителна и от гледна точка опазването на околната среда и човешкото здраве, тъй като от направените анализи и оценки в доклада за екологична оценка ясно се вижда екологичната насоченост на Алтернатива 2 и ИТСР на СЦР, като се доказва, че същия ще допринесе за устойчиво развитие чрез прилагане на предвидените допустими дейности, към съответните стратегически приоритети и специфични цели.
- С изпълнението на Алтернатива 2 се осигурява пълно съобразяване и изпълнение на екологичните приоритети на Национална програма за развитие: България 2030

Окончателният проект на ИТСР на СЦР ще представлява изискваната от Директива 2001/42/ЕО алтернативна опция.

В точка 1.3 са описани методите на извършване на екологична оценка.

Не са срещнати непреодолими трудности при изготвянето на настоящия доклад за ЕО.

12 Мерки във връзка с наблюдението по време на прилагането на ИТСР на СЦР

Към т.6 на проекта на ИТСР на СЦР са представени индикатори за наблюдение, като конкретни индикатори за оценка на изпълнението са представени в таблица. Част от посочените индикатори са насочени именно към наблюдението и контрола на въздействието на ИТСР върху околната среда, като тези, включени към Устойчиво териториално развитие и свързаност, и изписани по-долу:

- Рехабилитирана/реконструирана пътна мрежа с регионално и местно значение - км
- Лица, регулярно използващи Интернет, в %
- Население с подобрен транспортен достъп - %
- Разходи за ДМА с екологично предназначение – лв.

Предвид направените прогнози на въздействието на Стратегията върху околната среда и човешкото здраве, считаме, че няма необходимост от допълнителни мерки по наблюдение и контрол, които да бъдат включени в ИТСР на СЦР.

Предлаганите мерки за наблюдение и контрол по време на прилагане на ИТСР и съответните индикатори са представени в следващата таблица.

Таблица 14 - Мерки за наблюдение и контрол по време на прилагане на ИТСР и индикатори за мониторинг на въздействията върху околната среда

Мярка по наблюдение и контрол	Индикатори	Източник на информация
<i>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1 Провеждане на ефективна политика за привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството</i>		
Изграждане и развитие на елементи от предприемаческата екосистема	Брой изградени бизнес инкубатори, технологични паркове и други - брой	Бенефициенти, РИОСВ, Общински администрации.
<i>СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.4. Укрепване на регионалната конкурентоспособност чрез устойчиво развитие на туризма и селското стопанство</i>		
Възстановяване, реставрация, консервация, въвеждане на съвременни форми на експониране на паметниците на културното наследство.	Възстановени, реставрирани, консервирани паметниците на културното наследство - бр.	НИНКН Регионален исторически музей
<i>Цел 2.2.3. Развитие на културата и спорта</i>		
Поддържане и обогатяване на културната инфраструктура.	Поддържана и обогатена културна инфраструктура - бр.	Регионален исторически музей Общински администрации
Поддържане на открити и закрити спортни площи, модернизирание, реконструкция и изграждане на нови бази за масов спорт.	Поддържани открити и закрити спортни площи - бр. Модернизирани и реконструирани бази за масов спорт - бр. Изграждане на бази за масов спорт - бр.	Бенефициенти Общински администрации
<i>Цел 3.1.1. Подобряване на транспортна инфраструктура.</i>		
Доизграждане на транспортни коридори и рехабилитация/ реконструкция на пътна мрежа с регионално и местно значение.	Изградена, модернизирана и доизградена транспортна инфраструктура - км и бр. Рехабилитирана/реконструирана пътна мрежа с регионално и местно значение - км	Бенефициенти Агенция пътна инфраструктура ДП, НКЖИ Общински администрации
<i>Цел 3.2.1. Изграждане и поддържане на техническа инфраструктура</i>		

Повишаване на нивата на рециклиране на отпадъци, чрез разширяване на системите за разделно събиране и изграждане на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци и инсталации за третиране на биоразградими отпадъци. Извършване на рекултивация на депата за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания.	Въведени системи за разделно събиране - бр. Изградени инсталации за предварително третиране и инсталации за третиране на биоразградими отпадъци - бр. Извършени рекултивации на депа за битови отпадъци - бр	Бенефициенти РИОСВ Общински администрации
<i>Специфична цел 3.3 Опазване на околната среда. Развитие на екологосъобразна инфраструктура</i>		
Реализиране на мерки по адаптация към климатичните промени в секторите „Градска среда“, „Води“, „Транспорт“, „Селско стопанство“, „Гори“ от Националната стратегия за адаптация и План за действие към нея*.	Изпълнени мерки - брой	Бенефициенти Агенция пътна инфраструктура ДП, НКЖИ, В и К дружества Общински администрации
Изпълнение на мерки в защитени зони от мрежата „Натура 2000“ от Националната рамка за приоритетни дейности за Натура 2000 (НРПД) за периода 2021-2027 г., планирани за съответния регион	Площ на природни местообитанията и местообитания на видове, върху които са приложени мерки за подобряване на състоянието им - хектари	Управляващите органи на Програмите, финансирани от Европейски фондове съгласно планирания източник на финансиране в НРПД
Поддържане и ремонт на съществуващите водоеми и изграждане на нови.	Поддръжка и ремонт на водоеми - бр. Изградени водоеми - бр.	Бенефициенти Общински администрации
Доизграждане и рехабилитация на водопроводни мрежи.	Доизградена водопроводна мрежа - км Рехабилитирана водопроводна мрежа - км	Бенефициенти ВиК дружества; Общински администрации
Пречистване на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване.	Изградени / рехабилитирани пречиствателни станции за питейно-битови води - бр.	Бенефициенти ВиК дружества; Общински администрации

Реконструкция и модернизация на съществуващи и изграждане на нови канализационни системи, в т.ч. селищни пречиствателни станции за отпадъчни води.	Реконструкция и модернизация на канализационна мрежа - км Изградени нови канализационни мрежи - км Реконструирани и модернизиран пречиствателни станции за отпадъчни води - бр. Изградени пречиствателни станции за отпадъчни води - бр.	Бенефициенти ВиК дружества; Общински администрации
<i>Специфична цел 3.4 Развитие на териториалното сътрудничество</i>		
Възстановяване и поддръжка на туристически обекти с историческо и културно значение, включително опазване и защита на материалното и нематериалното природно, историческо и културно наследство.	Възстановени и поддържани туристически обекти с историческо и културно значение - бр.	НИНКН Регионални исторически музеи Областни (общински) отчети

*<https://www.moew.government.bg/bg/klimat/mejdunarodni-pregovori-i-adaptaciya/adaptaciya/>

13 Заключение

ИТСР на СЦР 2021-2027 г е с пряка екологична насоченост и залегналите в нея Стратегически приоритети и специфични цели ще допринесат за подобряване качеството на живот на хората, както и за подобряване състоянието на околната среда в региона .

В резултат на направения анализ може да се обобщи, че предвидените с ИТСР на СЦР Стратегически приоритети и специфични цели и предвидените дейности за реализирането им са допустими за осъществяване, предвид изискванията за опазване на околната среда.

При направеното сравнение на съответствието на предложените с ИТСР на СЦР 2021-2027 г Стратегически приоритети с приоритетите на Национална програма за развитие: България 2030, изискванията за опазване на околната среда и осигуряване на устойчиво развитие на региона е установено, че като цяло се очаква предлаганите Стратегически приоритети и специфични цели да допринесат за постигане на стратегическите цели за развитие и националните приоритети на НПР БГ 2030. От направеното сравнение с други стратегии, планове и програми, е установено, че като цяло ИТСР на СЦР се очаква да допринесе за постигането им.

От направения екологичен анализ се вижда, че ИТСР на СЦР ще окаже предимно положително, дългосрочно, постоянно въздействие върху околната среда. По време на

изпълнение на някои от дейностите, свързани със строителство на предприятия, индустриални зони, транспортна и техническа инфраструктура, ще се наблюдават предимно отрицателни въздействия, които се очаква да бъдат локални, краткотрайни и временни и да не са значителни. Необходимо е инвестиционните проекти да се осъществяват при строго съблюдаване на екологичните изисквания, като, за предотвратяване и максимално ограничаване на възможните отрицателни въздействия са предвидени съответните мерки, както и индикатори в доклада за ЕО, които да следят тенденциите по отношение на въздействието на ИТСП на СЦР върху околната среда и човешкото здраве. Най-благоприятен от гледна точка на опазване на околната среда е разгледаният подробно в доклада за екологична оценка вариант на ИТСП на СЦР поради което го препоръчваме за съгласуване.

Цялостното въздействие на ИТСП на СЦР се очаква да бъде положително, поради произтичащите от осъществяването на Стратегията комплексни и дългосрочни положителни резултати по отношение на развитието на региона, водещи до предотвратяване на риска за човешкото здраве и осигуряване на устойчиво развитие съобразно действащите в страната норми за качество на околната среда.

При осъществяването на ИТСП на СЦР 2021-2027 г не се очакват значителни отрицателни въздействия върху околната среда и човешкото здраве, а се очаква прилагането ѝ да доведе до комплексно положително въздействие по отношение на околната среда и човешкото здраве на регионално и национално ниво, при спазване на мерките, предложени в доклада за ЕО.

14 Приложения

Неразделна част от настоящия доклад са следните приложения:

- Приложение 1: Картен материал
- Приложение 2: Използвана литература и източници на информация относно методите за оценка и прогноза на въздействието върху околната среда
- Приложение 3: Справка за проведените консултации и копия от становища, получени в резултат на консултациите по заданието за обхват и съдържание на доклада за ЕО
- Приложение 4: Списък с имената и подписите на ръководителя и експертите, изготвили ЕО
- Приложение 5: Декларации по Член 16(1) от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми и дипломи на експертите, участвали в разработването на ЕО
- Приложение 6: Информация за предприятия/съоръжения с висок и нисък риск

потенциал на територията на областите в обхвата на „Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северен централен регион за планиране от ниво 2 за периода 2021 - 2027 г.

Като отделен документ, представляващ неразделна част от настоящия документ, е изготвено Нетехническо резюме на ЕО на ИТСР на СЦР.